LIBRI GENESIS EXPOSITIO PHYSICA, ET HISTORIA AMPLISSIMIS...

Josè Maria Fonseca de Evora

Digitized by Google

37
35 E
4

MAG 3338

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

LIBRI
GENESIS
EXPOSITIO PHYSICA, ET HISTORIA

Ampliſſimis variiſque annotationibus

ILLUSTRATA

Centumque tabulis Singulari cura Æri inciſis inſignita

Opera & Studio E. C. D. Societatis Lipſiæ.

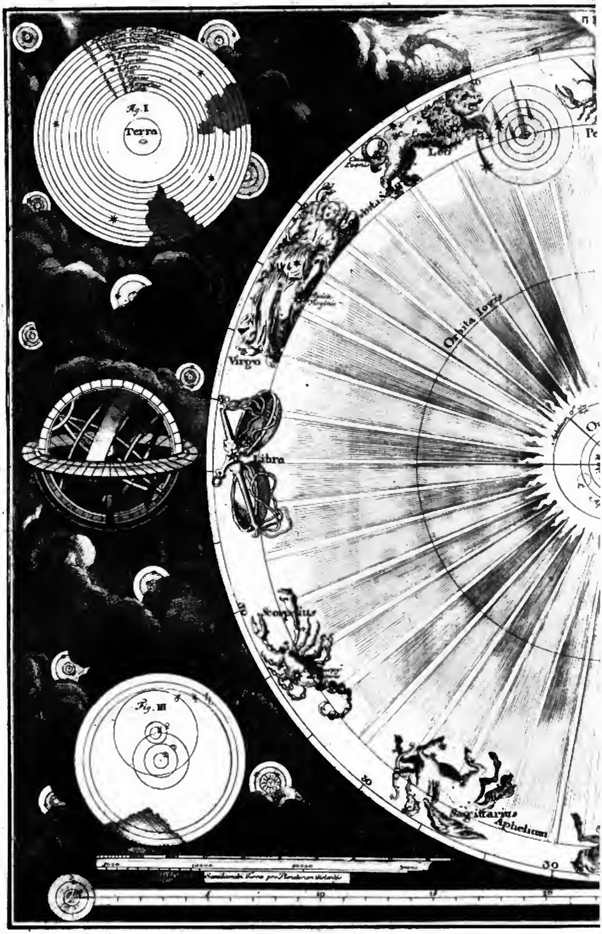
LIPSIÆ.

Impenſis Typographorum, & Bibliopolarum.
ANNO MDCCXLII.

Digitized by Google

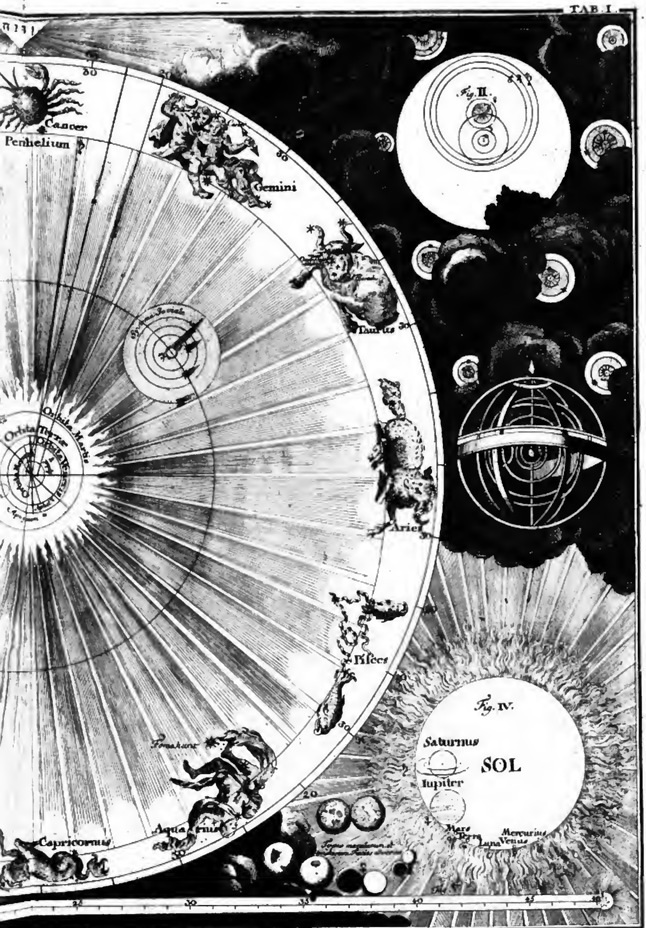
Digitized by Google

Digitized by Google

GENESIS Cap. I. v. 1.
Creatio Universi.

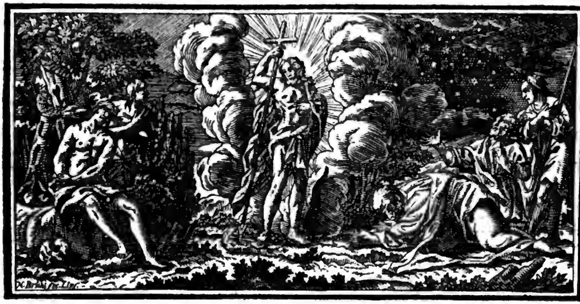
Digitized by Google

I. Buch Moſis Cap. I. v. 1.
Erſchaffung der gantzen Welt.

Digitized by Google

Digitized by Google

A καὶ Ω.

TABVLA I.

Geneſ. Cap. I. verſ. 1.

In principio creavit DEVS Cœlum & Terram.

In principio creavit DEVS Cœlum & Terram.

INvitat nos Mundi naſcentis Hiſtoricus ad cognitionem Dei, *Mundi*, & *Noſtri*, qui triplex eſt & palmarius, omnis *Philoſophiæ*, ſpeciatim *Naturalis*, uſus.

DEVS Creator, *Mundus* Creatura, *Homo* *μικρόκοσμος*. Mundi contemplator, DEI adorator: DOMINI, *qui extendit cœlos*, *fundat Terram, & Spiritum Hominis in medio ejus fingit:* Vel: *extendentis cœlum, & fundantis terram, fingentis ſpiritum hominis in eo.* Zach. XII, 1.

Τὸ בְּרֵאשִׁית *Bereſchith*, *in principio*, fulminis velut ictu proſternit ridicula *Ariſtotelis* & Sectariorum de *Mundi Æternitate* ſomnia, & DEI adſerit actuoſiſſimam *Æternitatem.* Fuit certe! & ab æterno, qui in Temporis principio Mundum ex immenſis Nihili Abyſſis produxit.

Mundum aliquando, & ex *Nihilo* ortum præter Scripturam Sacram Natura ipſa docet, ſed Annum, Diem, Menſem, Ordinem, ſolus DEI *de proximo Arbiter*, ut *Moſen Tertullianus* vocat. Divino Vate opus fuit, qui aperiret abſconditos de rerum originibus Theſauros.

Principium aperit Moſes, progreſſum ad noſtra uſque tempora monſtrat Aſtrorum immuatbili ac perenni motu nixa *Chronologia* omnis, tum *Sacra*, tum *profana.*

Creator eſt DEVS Triunus, אֱלֹהִים Elohim, Dii, Ens æternum, independens, perfectiſſime vivens, liberrime agens, abſolute dominans, ſummum, ſimpliciſſimum, ſpirituale, immutabile, unum & unicum, omniſcium, omnipotens, ſapientiſſimum, optimum, veraciſſimum, ſanctiſſimum, ſibi ipſi ſufficientiſſimum, infinitum, immenſum, incomprehenſibile, feliciſſimum. Quibus verbis ſummas infiniti Entis proprietates complectitur Sturm. Theoſoph. Cap. 3.

בָּרָא *Creavit* Ens hoc omniperfectum ad gloriam ſuam, ſive, produxit *ex Nihilo* hoc Univerſum, quod proin non prodiit ex Eſſentia DEI, neque ſe producere poterat ipſum, utpote Ens materiale, purè putè paſſivum: neque cauſam productricem agnoſcit Naturam, Gentilium Idolum, niſi cum Barbaris Naturam intelligas Naturantem. Cadit ita *Spinoziſmus* DEVM Mundo ſtatuens coeſſentialem: cadit *Epicureiſmus* cum Atomorum ſuarum fortuito concurſu, DEVM ipſum liberrimum Ens, Fato alligans. Æterno quis præſcripſerit tempus? Sapientiſſimo quis ordinem? Omnipotenti quis ſuppeditavit vires? *Quis humeris ſaxa convexit? Quis congeſſit impenſas?*

Digitized by Google

Quis laboranti DEO ſuam operam miniſtravit? Ambroſ. de fide reſurrect.

Eſt idem Deus, qui omnipotenter *creat*, ſapientiſſime *ordinat* ac diſponit, optimeque *conſervat*. Hæc omnia vult vox בָּרָא, Græcorum κτίζειν, κτίσις, generatim omnem productionem, non duntaxat Creationem ex nihilo. Non ſane *creavit* DEVS *Cete* ex nihilo Gen. I, 21. Non Hominem, non Subſtantias duntaxat, ſed & Accidentia voce κτίσεως comprehendit Divus Gentium Apoſtolus Rom. VIII, 38. 39. videatur ſubtilis noſter Gotth. Heidegger in Creatura gemente p. 164.

Creatio eſt productio ex Nihilo; infinitæ potentiæ opus, quia inter Nihil & Aliquid infinita eſt diſtantia: Nihili infinita licet multiplicatio, non dat unitatem, nedum numerum. Heic non opus fuit, niſi unico Voluntatis Divinæ nutu. Vis ſcire, quam brevi? Dixit & fecit, Ambroſ.

Rerumque creans per nomina formas
Cum fierent, VOX ſemen erat.
Arat.

I campi del nulla, fecondi dell' univerſo, col ſolo ſeminaruiſi del divin Verbo. Bartoli Ricreat. del Savio L. l. c. 3.

Deus ante creationem, & poſt, ſemper idem. Immutabilis:

Ipſe ſibi ante omnia erat Mundus, & Locus, & Omnia. Tertull. contr. Prax. C. I. Intellectui ſuo puro & infinito obverſabantur omnes rerum futurarum Ideæ. Nec τὸ Eſſe & Fieri impediebat, niſi Voluntas. Non minus fuit omnipotens ante Mundum creatum, quam poſt: non ditior, ſi Mundi Dominus: non juſtus magis, ſi punit, nec melior, ſi donat.

Cæli & Terræ nomine veniunt vel Principia generalia Univerſi, tam activa, quam paſſiva: incuba, ut quidam loqui amant, ſeu ſuperiora, & ſuccuba ſeu inferiora, ſubtiliora, ſubtiliſſima, craſſiora, craſſiſſima: Vel potius in genere omne Univerſum, Corpora omnia, Lucida, Pellucida, & Opaca: ea in ſpecie, quæ Globum Terr-aqu-aereum attinent. Ita ſane commodiſſimè per πᾶσαν illam κτίσιν Rom. VIII, 22. laudatus ſupra *Heideggerus* intelligit Terræ Syſtema ſeu Vorticem. Quo arctiori ſenſu ſæpe ſumitur Mundus in ſacris Joh. I, 10. ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, καὶ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο. Καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω. Matth. XXVI, 13. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅπου ἐὰν κηρυχθῇ τὸ εὐαγγέλιον τοῦτο ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ. Marc. XVI, 15. πορευθέντες εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα κηρύξατε τὸ εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει. Quibus locis clarum eſt, Terræ Globum, eumque habitatum debere intelligi.

Num hæc omnia fuerint producta ex *Chao*, materia vel informi prorſus, vel confuſanea; vel ex Nihilo in omni ſua perfectione prodierint particulæ ſaltem Elementares: vel in omni ſua, quod mihi potius videtur, pulchritudine, Terrâ excepta, Mundus, dijudicandum iis linquo, qui me acutius cernunt. Habeat ſibi magnus Philoſophiæ Reſtaurator *Carteſius* modum, quo triplex Elementum fuerit fabricatum, Globuli & Vortices tornati, vana potius Imaginatione nixum, quam ſolida demonſtratione. Mihi hæc Myſteria introſpicere non datum.

Pariter definire nolo, quo Anni tempore Mundus fuerit conditus? incertum hoc admodum eſt, ſi ad Clima reſpicias Paradiſiacum: ſi in Terram totam oculos conjicias, facilius reſolves quæſtionem: dixeris, omni: nam uno eodemque tempore in ſuperficie Terræ reperias Ver, Æſtatem, Autumnum & Hyemem. Probabile utique eſt, ſolem, vel Terram, locata primitus fuiſſe in interſectione Eclipticæ & Æquatoris, quæ Vere contigit & Autumno. Pro Vere militant Ambroſius Hexäem L. I. C. 4. Theodoret. in Exod. Qu. 27. Waſmuthus apud Reyher. Math. Moſ. p. 98. & 110. qui Æram Mundi inchoat à Feria Solis, velut primo die primi Menſis Niſan, noſtri tunc Maji, ſole exiſtente in principio Arietis; militat & vernans omnium rerum vigor. Pro Autumno ſtat Vegetabilium ἀκμή; initium Anni à Menſe Septembri apud vetuſtiſſimos Ægyptios; apud Hebræos initium Anni civilis à menſe Thiſri, & præter σκηνοπηγίαν ſeu Tabernaculorum Feſtum diverſa alia. Suum cuique in re admodum dubia ſtet arbitrium.

Creavit proin DEVS Triunus, id eſt, ex immenſis illis negativè-Nihili campis produxit, & ſapientiſſimè, in *principio* Temporis ordinavit *Cælum & Terram*, non Solis duntaxat Vorticem, ſed omnia Sidera, tum Fixa, tum Planetica, cum interjectis Cœlorum ſpatiis immenſis: Hexaemero pro ſpecialiori Terræ elaboratione reſervato. Digna διακόσμησις, Vorticis imprimis Solaris, cujus Homunciones nos ſumus incolæ, quæ Iconum Biblicarum faciat frontiſpicium: & illa quidem *Copernici*, his quidem temporibus ad certitudinem Mathematicam redacta, in cujus Gravitatis Centro *Sol*, certa ab hoc jubare ſplendidiſſimo diſtantia, quæ conſtanter eſt Radix Cubica ex Quadrato Revolutionis, Planetæ, nimirum *Mercurius*, *Venus*, *Terra*, cum Satellite ſuo *Luna*, *Mars*, *Jupiter* cum ſuis quatuor Satellitibus, *Saturnus* cum Annulo & Satellitibus quinque. Quem Solis Vorticem ſalutant aliquando *Cometæ*. Unum horum exempli loco ſiſto, qui comparuit A. 1680. Extra eundem Vorticem ſunt *Stellæ fixæ*, tanquam totidem ſoles, in *Conſtellationes* ſuas diviſæ.

Pro-

Digitized by Google

Proximior *Vorticis* noſtri *Solaris* conſpectus ex Obſervationibus modernis.

Soliditates tum *Solis* tum *Planetarum* in Milliaribus Cubicis.

Solis . . .	3645252928246960.
Jovis	27683213673192.
Saturni . . .	8995649140400.
Veneris . . .	6151366863.
Terræ	2662560000.
Martis	355815367.
Mercurii	149300419.

Vnde conſtat, eſſe Solem majorem

Jove . .	131.	vicibus.
Saturno . .	405.	
Venere . .	592754.	
Terra . .	1369078.	
Marte . . .	10244509.	
Mercurio . .	24415557.	

Diſtantiæ Planetarum à Sole in Terræ Diametris mediæ, ex de la Hire.

Mercurii	3880.
Veneris	7231.
Terræ	10000.
Martis	15231.
Jovis	52090.
Saturni	95114.

Periodi Planetarum primariorum circa Solem.

	Anni.	Dies.	hor.	min.
Mercurii		87.	23.	13.
Veneris		224.	18.	
Terræ		365.	5.	31.
Martis	1.	321.	23.	31.
Jovis	11.	317.	24.	59.
Saturni	29.	174.	4.	58.

Periodi Satellitum

Lunæ, quæ minor eſt Terra 47. vicibus, cujusve diſtantia media 30. diametrorum Terræ:

	D.	h.	′	″
In menſe periodico	27.	7.	43.	7.
- Synodico	29.	12.	44.	3.
Mercurii Jovialis	1.	18.	28.	35.
Veneris Jovialis	3.	13.	13.	52.
Jovis Jovialis	7.	3.	59.	40.
Saturni Jovialis	16.	19.	6.	
Saturnalis primi	1.	21.	19.	
- ſecundi	2.	17.	41.	
- - tertii	4.	13.	47.	
- - quarti	15.	22.	41.	
- - quinti	79.	7.	54.	

Syſtemata Mundi alia, *Ptolemaicum* FIG. I. & *Tychonicum* Fig. II. vel hiulca ſua ſtructura invaliditatem ſuam monſtrant, licet prius ſimplicitate ſua & ſenſibus, hoc conciliandi intentione ſe commendent. Illud pro Centro agnoſcit Terram, & concentricos ordine ſiſtit Orbes *Lunæ*, *Mercurii*, *Veneris*, *Solis*, *Martis*, *Jovis*, *Saturni*, *Fixarum* denique. Hoc duplex ſtatuit in eodem Vortice Centrum, *Terræ* pro *Luna* & *Sole*, *Solis* pro *Planetis* reliquis. His jungitur Fig. III. Syſtema inter *Tychonicum* & *Copernicanum* medium, quod circa *Terram* tanquam Centrum locat *Lunam*, *Solem*, *Jovem* & *Saturnum*; circa *Solem* vero ducit *Mercurium*, *Venerem* & *Martem*, proin Monarchiam Vorticis bipartitur, quam Soli ſoli concedit Copernicus, Terræ Ptolemæus.

FIG. IV. ſiſtit Proportiones *Corporum Planeticorum* reſpectu *Solis*: ex quo Schemate conſtat, Punctuli rationem habere Terram noſtram vel ad ſolum Solem, nedum ad hujus Vorticem. Cui Figuræ ſunt junctæ Phaſes & formæ, quibus per Tubos aſpiciuntur Planetæ.

Fig. V. proportionem *Syſtematis Solaris* ad diſtantiam *Syrii* in 48½ Semi-diametris Vorticis Solaris: quod mire facit ad ampliandam Creatoris Gloriam, ſi conſideremus, ex Hugenii calculo, Globum tormento exploſum, ſi eadem ſemper pergeret velocitate finitis demum 691600. annis ad Syrium fore perventurum.

FIG. VI. & VII. exhibent Circulos, Lineas, Puncta, in quæ *Mundi Sphæram* diſpeſcunt Aſtronomi, tum *Ptolemaici* tum *Copernicani*.

Pro facilitando Schematis Solaris ſive Planetici conceptu, notandum, aſſumſiſſe me ex Tabulis la Hireanis Diſtantias à Sole medias ſupra expoſitas.

Aphelia pro Imo Januarii 1730.

	°	′	″	
Saturni	29.	54.	11.	♐.
Jovis	11.	2.	51.	♎.
Martis	1.	7.	33.	♍.
Terræ	8.	37.	13.	♑.
Veneris	7.	37.	50.	♒.
Mercurii	13.	51.	25.	♐.

Eccentricitates.

Saturni	5426.
Jovis	2600.
Martis	1415.
Terræ	179.
Veneris	50.
Mercurii	805.

Digitized by Google

TAB. II.

Geneſ. Cap. I. verſ. 2.

Terra autem erat inanis & vacua, & tenebræ erant ſuper faciem abyſſi: & Spiritus Domini ferebatur ſuper aquas.

Terra autem inculta erat & vacua, Tenebræque ſuper Abyſſum, & Spiritus DEI motabat ſuper aquas.

COeli immenſis Spatiis vix tactis, propius & protinus tendit Sacer Hiſtoricus ad *Terram*, Humani *Generis* & Animantium habitaculum, Geographis Exemplar ſiſtens, ut Urbis Topographiam daturi generalem duntaxat & Regni & Regionis, in qua ſita ſit, deſcriptionem præmittant. Nemo heîc quærat artiſticam totius Mundi in ſuas partes integrales, eſſentiales, proportionatas diviſionem. *Ea eſt*, verba ſunt *Heideggeri Prælect. IV. de Creat. gemente, hujus diſtributionis in Cœlum & Terram indoles, quæ eſt* Deut. XXVIII, 5. *in Caniſtrum tuum & reliqua tua, (horrea tua & reliquias tuas), aut quæ Socraticæ*, in ea, quæ ſciat, & ea, quæ neſciat: *aut quæ Livianæ*, in ea, quæ domi foriſve aguntur: *aut cujusdam Chorographi Athenienſis, iniquiſſime & ſtultiſſime ſane irriſi*, in agrum Atticum & reliquam Terram. *Nempe, quid cordatius eſſe poſſet, quid ad recte dicendum docendumve accommodatius, quam opponere, aut, ſi quis mavult, juxta ponere minutias immenſitatibus, nihilum ſuum τῷ ὅλῳ. Toti.*

Terra inculta erat ac vacua, Tenebræque ſuper Abyſſum γῆ ἀόρατος καὶ ἀκατασκεύαστος, *inviſibilis & impræparata* LXX. תהו ובהו unde forſan Phœnicum Dii *Theuth* & *Bau*, de quibus Selden. in *Diis Syris*, & Ægyptiorum *Theuth* ſeu *Thouth*, Deorum antiquiſſimus, & omnium rerum auctor, de quo *Lactant.* Inſtit. L. I. c. 6. forſan & *Titan;* de quo *Irenæus* L. V. *Horn. Hiſt. Philoſ.* L. II. c. 11. Obtinuit Terra hæc Chaotica, nondum elaborata, nondum in Aquam, Aerem, Montes, Valles, Campos, Maria diviſa, confuſanea maſſa, *Atmoſphæra*, ſi cum *Cluvero Geol.* c. I. & p. 61. loqui ames *Cometica* varia apud varias vetuſtiſſimas Gentes, harumque Scriptores, nomina. Pertinent namque tum Phœnicum Μωτ ſeu מוח, Orphei & Stoicorum *Ovum*, Heſiodi *Tartarus*, Hippocratis *Orcus*, Democriti *Atomi*, Ariſtophanis *Erebus*, *Abyſſus*, Pythagoræ & Platonicorum ὕλη, aliorum ἰλὺς, *Linus*, & vulgatiſſimum *Chaos*, Antiquis Feſto teſte *Cohum*, quod forte ipſum *Tohu* ſeu *Bohu* pro radice agnoſcit. Jungunt Carteſii Aſſeclæ conceptum ſui *Extenſi*, Cœli & Terræ ex v. 1. ſeu materiæ, ex qua Cœlum & Terra poſtmodum facta ſint. Qui ipſe conceptus fuit *Auguſtini de Gen. Hæc materies, quæ conſequenti operatione DEI in rerum formas diſtingvitur, appellata eſt Terra Inviſibilis & incompoſita, & profunditas luce carens, quæ appellata eſt ſuperius nomine Cœli & Terræ.* Idem *contra Manich.* L. I. c. 7. *Hæc nomina omnia, ſive Cœlum & Terra, ſive Terra inviſibilis & incompoſita, & Abyſſus cum Tenebris, ſive Aqua, ſuper quam ferebatur Spiritus, nomina ſunt informis materiæ.*

Poteſt commodè hoc תהו ובהו ita concipi, ut fuerit præalta corpuſculorum varii generis, aqueorum, Aereorum, Terreſtrium confusè volitantium Sphæra Ἀὴρ ζοφώδης καὶ πνευματώδης πνοὴ Ἀέρος ζοφώδους, ut egregiè loqui amant veteres. Hinc *Tenebræ ſuper Abyſſum*, nucleus denſiſſimus ſimul ac graviſſimus, denſiſſimis tenebris obvolutus; & quî, quæſo, penetraverint radii Solis, licet pleno fulgore ſplendentis, Atmoſphæram 50. vel plura, imo forſan 50000. milliaria altam, quorum aciem retundit vel tenuis Nubes? Vidiſſes forte in Chaotico hoc ſtatu cum *Cluvero* & *Whiſtone* Cometam, vel inconditum Planetam, denſo vaporum agmine cinctum: vel terram primævam cum renovata poſt diluvianam Inundationem collaturus, nucleum Terræ intimum Aqua undique circumfuſum, & inſuper Atmoſphæra denſiſſimâ tecum. Favet huic ideæ Pſalm. CIV. aliis CV, 5. 6. *Terram fundavit ſuis baſibus, ut ſempiternis temporibus non moveant. Abyſſum occultavit quaſi veſtimento, ut ſupra montes ſtent Aquæ: Qui fundaſti terram ſuper ſtabilitatem ſuam: non inclinabitur in ſeculum Seculi. Abyſſus ſicut veſtimentum amictus ejus, ſuper montes ſtabunt aquæ.* Arridet Anglorum Chaos, Atmoſphæra Cometica, vel quod in rerum natura inveniant adhuc, quod Chaos illud primævum Terræ præſentet. Videatur imprimis hanc in rem Whiſton. Theor. Tell. L. II.

Ἀφιλόσοφος, imo impius planè eſt conceptus, quem de Chao habet *Dippelius*, *Chriſtiani Democriti* nomine cognitus, DEVM corporeum ac diviſibilem fingens in ὁδηγῷ ſuo ad Tenebras potius quam Lucem, *im Wegweiſer zum verlornen Licht und Recht*, ubi ſequentia legas. *Die beyderley* Eſſentien, Patris, quem ignem vocat, & Filii, quem Lucem, *nachdeme Sie in der Schöpffung aus dem Weſen GOTTES in*

Digitized by Google

TAB. II

GENESIS Cap. I. v. 2.
Opus primæ Diei

I Buch Moſis Cap. I. v. 2
Erſtes Tagwerck.

Digitized by Google

Digitized by Google

in die Schiedlichkeit getretten, haben hernach in ihrer Combination, ſo ſubtil und Geiſtlich ſie ſonſt in ihrer Wurzel an ſich ſelbſt ſind, alſobald eine cörperliche coagulation, doch in durchſichtiger und belleuchtender Lichts-klarheit überkommen. Et quæ alia ibidem de Luce ex Tenebris emergente habet tenebroſiſſima, congrua cum iis quæ Platonicus quidam *Pſeudo-Triſinegiſtus* profert in *Pimandro*, indigna prorſus, quæ huc afferantur reperiunda in operibus *Marſilii Ficini* pag. 1437. Eo releganda quo pertinent ἀφιλοσόφȣ & ἀθεολόγȣ Sutoris *Jacobi Böhmi* delira de materiæ ex DEI eſſentia productione ſomnia, qui palmarius eſt & capitalis error ſpinoſiſſimi *Spinozæ.* Saniora ſunt longe & philoſophica mage, quæ de Chao tradit *Ouidius* L. I. Met.

Ante mare & Terras, & quod tegit omnia cœlum,
Unus erat toto naturæ vultus in orbe,
Quem dixere Chaos, rudis indigeſtaque moles,
Nec quicquam niſi pondus iners congeſtaque eodem
Non bene junctarum diſcordia ſemina rerum.

Quæ deſcriptio, ſi Deum præſupponamus, Creatorem & motorem, Moſaicæ noſtræ quam optime quadrat.

Non enim unquam prodiiſſet terræ habitabilis facies, ſi *Spiritus DEI non motaſſet ſuper aquas*, niſi Diuina virtus omnia & mouiſſet, & ordinâſſet. Cauſa efficiens materiæ, Motus & Legum motûs eadem eſt, ut potentiſſima, ita ſapientiſſima. Leges haſce חקות, ſtatuta, ordinem qui ſcrutatur, in ſacraria DEI intrat, DEVM & cognoſcit & colit.

Per רוח אלהים *Spiritum Dei* non intelligimus ventum vehementem, quem voluere *Onkelos* Chaldæus R. *Maimonides*, *Abenesra*, *Theodoretus*, *Tertullianus*, *Epiſcopius*, *Hobbeſius*, *Simonius*, ex varia intentione alii: non Ignem elementarem, quem F. *Valeſius Sacr. Philoſ.* p. 28. non Solem, Terram & Aquam radiis ſuis exiccantem cum *Jo. Alba* Hiſpano apud *Hackſpan.* Not. bibl. p. 32. non Angelos cum Cardinale *Cajetano*, non Helenam illam, quæ *Animæ mundi* nomine comparet apud *Comenium*, *Crellium*, *Fluddium*, *Democritum Chriſtianum*, alios Chymiæ addictos: non *Magneticam vim*, qua ad commune Centrum grauitatis tendunt corpora mundi totalia & circa proprium axem ſe convertunt, quæ *Leonh. Chriſt. Sturmii* eſt ſententia *in verſtändlicher Erklärung der Stell. H. Schrifft* pag. 10. Sed Spiritum ipſius DEI, tertiam Sacro Sanctæ Trinitatis perſonam Chaos infinita virtute fouentem, & fœcundantem; *Spiritum, qui renouat Terræ faciem* Pſal. CIV. (CV.) 30. *Unſelt de Chao mundi* pag. 39.

Terræ origines & formationem hoc verſiculo deſcribit Moſes, non Vorticis totius Solaris, nedum Vniuerſi. Nemo, opinor, finxerit Chaoticam Terræ maſſam ad Sphæram Jovis, vel Saturni, extenſam, nedum ad Fixas. Horum Siderum non meminit Scriptor ſacer, ſed ſolius Terræ punctuli; Facta deſcribit τȣ̃ κόσμȣ ἀρχαίȣ, *priſci Mundi* 2. Pet. II, 5. *qui periit diluuio inducto:* ejus Mundi, qui *ſeruatur igni in diem judicii, & perditionis impiorum Hominum*, 2. Pet. III. 7. Sane de Terræ Chao manifeſte loquitur Moſes, non de Chao Vniverſi.

Affulget hinc lux enodandæ quæſtioni, an propter Terricolas ſolos conditus ſit Mundus? De Mundo terreo res eſt plana: De vniverſo non item: "Totum uniuerſum quantum quantum noſtrum gratiâ, mortalium homunculorum factum eſſe, eſt inſulſiſſima cogitatio: „ quippe quæ rerum omnium ordinem peruertit, atque ima ſummis confundit, præſtantiſſimas rerum immortalium ſpecies infirmis ſubjicit, atque maximum univerſum„ exiguæ ejusdem particulæ. Nonne pudet„ afferere, ſupremos Cœlos, quos ne aſpeximus quidem, & abſentiſſimas Stellas, quas„ ne cogitatione attingimus, conſtitutos & ordinatos eſſe noſtri cauſâ? Mundi præterea„ intellectualis innumeros ordines mentium„ ſc. & Angelorum, ut nobis inſeruirent, productos fingere idem eſt, ac ſi quis dixerit„ Leones & Aquilas natos eſſe propter Muſcas„ & Ranunculos, Burnet. Theor. Tell. p. m.„ 123.„ Aliud illuſtre Teſtimonium adduco ex Ill. Sam. Köleſerii de Keres-eer Auraria Romano-Dacica pag. 3. "Magnifica nimis eſt„ ambitio, omnia propter hominem, & pro„ homine condita eſſe & facta, turgida philautiæ opinione ſibi blandiri. Ecquid enim„ infinita cœleſtium corporum ſyſtemata?„ quid vorticoſæ Fixarum moles? quid Mundi Planetarii ad Hominem? quid ſilens Terræ cortice tecta ſubterraneorum panſpermia? quid in imis recondita, ornatiſſima,„ niſi quod lumine deſtituta, Aulæ ſubterraneæ Architectura? Quid, licet in oculos cadat, in ſenſus irrumpat, pedibus manibusque tractari queat, non attendentes obuia„ juuant, niſi attentio, ſedula inueſtigatio, ac„ juſto labore parta, condecens applicatio,„ uſum evincat, ecquid punctulum eccentricum tantæ peripheriæ radios in ſe terminari arrogat? „ Planeticolæ ſi ſunt, ut apud nonnullos conjecturæ locus eſt, quid iis manet reliqui? Speciem uſus omnium creaturarum ad Terram applicatiui habebant Geophili, qui Terram locabant in totius Vniuerſi centro, ſed nunc innumera videre, immenſæ molis, immenſæ diſtantiæ Sidera, demum poſtremis his Seculis maximam partem detecta. Solem vaſtiſſimum corpus in tanta à nobis diſtantia, quum

Digitized by Google

pro Terra ſuffeciſſet Igneus globus 50000es. minor & minus diſtans a nobis, & tamen Terram noſtram ſcopum creationis unicum ſtatuere, eſt ſane Rationi non adeo congruum. Notatu digna vetuſtiſſimorum & Gentilium Philoſophorum omnium rerum *ortum ex Aqua* deducentium traditio, quæ Moſaicæ narrationi, forte non rite intellectæ, originem ſuam debet. *Cicerone* teſte *de Nat. Deorum* L. I. c. 10. *Thales Mileſius, qui primus de talibus rebus quæſiuit, Aquam dixit eſſe initium rerum, DEVM autem eam Mentem, quæ ex Aqua cuncta fingeret.* Ad quæ verba ita *Minut. Felix* cap. 19. *Eho altior & ſublimior Aquæ & Spiritus ratio, quam ut ab Homine potuerit inueniri a DEO tradita. Vides Philoſophi principalis nobiſcum penitus opinionem conſonare.* Latiſſime ſi ullum aliud, hoc certe dogma, quod à Judæis ad Gentes tranſiiſſe videtur, peruagatum eſt orbem. Fouere hanc opinionem maximi Viri, *Anaxagoras*, *Pythagoras*, imo & *Braehmanes* Indi, ut videre eſt apud Strabonem L. XV. Ἀρχαὶ δὲ τῶν μὲν συμπάντων ἑτέραι τῆς δὲ κοσμοποιίας τὸ ὕδωρ. Audiamus & ſua lingua *Ariſtotelem* Metaphyſ. L. I. cap. 3. ubi rationem reddit Stygis Fluuii in Juramenti formulam recepti: Ἀλλὰ Θαλῆς μὲν ὁ τῆς τοιαύτης ἀρχηγὸς φιλοσοφίας, ὕδωρ φησὶν εἶναι (τὴν ἀρχὴν πάντων) εἰσὶ δέ τινες ὁ καὶ τοὺς παμπαλαίους, καὶ πολὺ πρὸ τῆς νῦν γενέσεως, καὶ πρώτους θεολογήσαντας, οὕτως οἴονται, περὶ τῆς φύσεως διαλαβεῖν. Ὠκεανόν τε γὰρ καὶ Τηθὺν ἐποίησαν τῆς γενέσεως πατέρας. καὶ τὸν ὅρκον τῶν θεῶν ὕδωρ τὴν καλουμένην ὑπ' αὐτῶν Στύγα τῶν θεῶν ποιητῶν. His jungi poſſunt *Stoici* quidam, & ex Recentioribus *Helmontiani*: annecti tandem in eorum fauorem Apoſtoli Teſtimonium 2. Petr. III. 5. γῆ ἐξ ὕδατος συνεστῶσα τῷ τοῦ Θεοῦ λόγῳ. Quæ verba ita reddiderunt verſiones, *das Erdreich, welches aus dem Waſſer, und durch das Waſſer beſtanden iſt, durch GOTTES Wort.* Hypotheſi à tam multis receptæ, quæ ex Aqua omnium rerum Origines deducit, fauere inprimis videntur obſeruationes circa vegetabilia inſtitutæ, quæ ex Aqua nutriri videmus & creſcere; ſed & ψεῦδος hic latere, nutrimentum Plantarum deberi non Elemento Aquæ quà tali, ſed materiæ terreſtri in eo latitanti, inuictis argumentis conuincit *Woodvvardus* in ſua de *Vegetatione* Diſſertione doctiſſimâ. Telluris ex Aqua, tanquam materia primæua productionem probare contendit *Swedenborg Miſc. Obſ. pag.* 43. ex rotunditate, quæ præſupponat preſſionem horizontalem; ex originaria mollitie omnium corporum terreſtrium, præſertim materiæ cruſtalis, cujus ſtrata ortum ſub oceano duxerint, & oceani amplitudine, quæ adhuc maximam telluris partem occupat: ex Diluuio: ex primæua materia elementari & fluida.

Scopulos euitare poſſumus, ſi Aquæ Elementum non in abſtracto, ſed in concreto, ſi Aquam Moſis concipimus partibus variis imprægnatam, imò ſi *Aquæ* nomine hic, latiori adhuc ſignificatu veniat omne *fluidum*. Sic erit ipſa Aer Aqua ſubtilior. Sic non ſoli piſces natant in Aqua, ſed & volant in ea Aues. Ipſe Æther fluidiſſimus ac ſubtiliſſimus, Aquæ & Aeri interſperſus excludi nequit. Ipſi *Cæli* שָׁמַיִם quaſi dicas אֵשׁ & מַיִם *Ignis* ſunt & *Aqua*, licet præ ſubtilitate tantum non aſſimilentur vacuo. Eſt ipſe *Ignis* fluidus. Forſan & in termino Aquæ luſerunt ante memorati ὑδρόφιλοι Hoc ſane ſenſu inueniet *Thales* ſuam *Aquam*, *Heraclitus* ſuum *Ignem*, *Epicurus* & *Democritus* ſuas *Atomos*, imo & *Ariſtoteles* ſuum *ſubjectum commune*, ex quo omnia fiunt: *Carteſiani* ſuum *Extenſum* in minutias diuiſum, modo maneamus intra Vorticem Terræ.

Creatio molis indigeſtæ, qualis fuit Chaos, non repugnat perfectioni operum diuinorum. Placuit τῷ Αὐτοκράτορι καὶ παντοκράτορι ſucceſſiue, non in inſtanti, Terræ Globum formare: Dependebat à liberrimo DEI arbitrio, perfectiſſimè elaboratum ſiſtere in momento. Ex complemento operis æſtimandum ut omne, ita hoc Diuinum Artificium. Voluit DEVS monſtrarier Author non molis duntaxat, ſed & ordinis, qui in omni generatione ſucceſſiua adhuc in dies Creatorem oſtendit. *DEVS molem indigeſtam condidit, quia placuit ipſi nobis ſpecimen dare methodi à nobis obſeruandæ, ut ab imperfectioribus ad perfectoria laudabili niſu progrederemur. Ut omnia feramus ſoli DEO accepta, initium, progreſſum, & ultimum etiam apicem tam* κτίσεως *quam* γενέσεως *corporalis & ſpiritualis. Ut agnoſcamus nihil tam eſſe deforme, cui ſapientiſſimus Opifex aliam, quando & ubi voluerit non poſſit induere faciem, ut reuerentia Numinis illius excitetur, cujus potentia omnia redire poſſunt* לתהו ובהו *in vaſtitatem & ſolitudinem. Verba ſunt* τοῦ πάνυ *Hottingeri Hiſt. Creat. pag.* 37.

Sibi tandem & deliriis ſuis relinquimus, qui *Tenebras ſupra Abyſſum* pro mala abſolute ſubſtantia habent, & omnium in Mundo malorum cauſa, & duo principia coæterna ſtatuunt. Bonum unum, alterum Malum. *Zoroaſtrem*, qui aliqui eundem cum *Chamo* Noachi filio dicunt, alii cum *Epiphanio*, *Nimrodo* coæuum, qui duas à primordio cauſas ſtatuit, Patrem lucem, Matrem caliginem. *Perſas* cum ſuo *Oromaſde* & *Arimanio*, quorum ille Deus ex puriſſima luce natus, omnis boni fons, hic è caligine ortus naturæ degenerantis autor. *Ægyptios*, qui præter tres deos, *Iſidem*, *Oſiridem* & *Orum*, bonos, Samaelem coluerunt tenebrarum Principem. *Pythagoram*, quem tenebras inſtar mali genii coluiſſe teſtatur. *Porphyr. Vit. Pyth. Baſilidianos*, qui Sec. II. duplicem Subſtantiam æternam ſtatuunt *Lucem* & *Tenebras*. *Manichæos*, quorum hic ipſe fuit palmarius error. Imò nec Tenebras abſolutè malas dici poſſe pertendimus ſiue priuatiuè ſumantur pro abſentia lucis exiſtentis, ſiue negatiuè, ubi lucis præexiſtentia non ſupponitur conf. *Unſelt.* Diſſ. cit. p. 33.

TAB.

Digitized by Google

Digitized by Google

GENESIS Cap. I. v. 3. 4. 5.
Opus primæ Diei.

1. Buch Moſis Cap. I. v. 3. 4. 5.
Erſtes Tagwerck.

Digitized by Google

TAB. III.

Geneſ. I. verſ. 3.4.5.

Dixitque DEVS: Fiat lux. Et facta eſt lux.

Et vidit DEVS lucem quod eſſet bona: & diuiſit lucem à tenebris.

Appellauitque lucem diem, & tenebras noctem: factumque eſt veſpere & mane dies unus.

Dixitque DEVS, fiat Lux, & facta eſt Lux.

Viditque DEVS Lucem, quod bona eſſet, & diuiſit DEVS inter Lucem & Tenebras.

Appellauitque DEVS lucem Diem, & Tenebras appellavit Noctem, fuitque veſpera & mane Dies unus.

Vita Creaturarum abſque *Luce* Mors, pulchritudo inconſpicua. Ἀρχὴ τῆς ποιήσεως φῶς ἐστιν, ἐπειδὴ τὰ κοσμούμενα τὸ φῶς φανεροῖ. Theophil. ad Autol. L. II. DEVS Lux inacceſſa, per Lucem ſe ſuaque manifeſtat.

Ipſe DEVS omnium rerum ex Nihilo Creator, cujus *Spiritus motabat ſuper Aquas* v. 2. Chaoticum Terræ ſtatum in habitaculum commodum mutaturus, ſummâ eadem & potentia & libertate *dixit* per CHRISTVM λόγον Joh. I. 1. vocans ea, quæ non ſunt, *Fiat Lux & facta eſt Lux.*

Conjectare omnino licet, ante fuiſſe in Mundo Lucem, Solis & Fixarum, quam opus hoc primi Diei fuit effectui datum, ſed penetrare non poterant fluidum denſum Chaoticum radii. Nunc ab aereis & aqueis partibus, harumque complexu liberantur terreæ vi Legum à DEO Mundo illatarum præcipitatæ verſus Centrum. Nunc *fit Lux*, quando operari fluida pellucida tranſire incipit.

Non proin neceſſe eſt, ſtatuere Lucem à Solari diuerſam, Terræ circumfuſam vel per totum Mundum ex æquo diffuſam ſequentibus demum diebus in globos coactam; vel pro luce generalem cum *Ramberto* in I. Cap. Gen. p. 69. &c. formare ordinis, motus & affrictionis in materiam introductæ conceptum, vel cum *Leonh. Chriſtoph. Sturmio in verſtändlicher Erkläbrung H. Schrifft* p. 1. 2. inductum vortici Solari magnetiſmum & motum.

Τὸ μετέωρον *Longino* aliisque haud diſputo. Eſt hæc quidem Moſis relatio ſimplex & hiſtorica, ſed ſimul ſublimis: ſublimis, ſi rem ſpectemus, ſublimis, ſi exprimendi modum, μετεωρίζουσι cuncta, quæ DEI ſunt, reſpectu noſtri.

Luce creata DEVS: *Lux* ipſe æterna, non indiget. Sed Planeticolis a Luce calor & illuminatio. Hi à Luce promanantes effectus Mundo dant & vitam & ornatum. Hinc Lucis increatæ, Lucem creantis erga Terricolas, & ſumma quidem *Bonitas*.

Imo vero conſiderari meretur æqua & proportionata *Lucis* in ſingulos planetas diſpartitio, cujus ipſa Terra noſtra luculentiſſimus eſt teſtis. Chaos, de quo hactenus, ſeu Cometicum, ſeu planeticum, ſi propius fuiſſet admotum vel Soli, vel ſideri alii fulgenti, liquata fuiſſent ſolida, diſſipata fluida, induiſſetque Terra noſtra eminus conſpecta prunæ vel ferri candentis faciem, non globi duntaxat illuminati: longius ſi fuiſſet remota à ſtella quapiam fixa, qualis eſt Sol, conglaciatas vidiſſes Aquas omnes, tam ſuperas, quam inferas, rigore indurata cuncta, nullum ver uſquam, nullos Æſtatis honores: fuiſſent Animata non-animata, ſtatuæ rigentes.

Vidit proin *DEVS Lucem, quod bona eſſet,* imo ante præuidit, quam fuit bona: & quia bonitatem atque utilitatem Lucis fouentis & calefacientis præuidit, dedit effectui. *His verbis non oſtenditur, eluxiſſe DEO inſolitum bonum, ſed placuiſſe perfectum. Auguſtin. de Gen. contr. Manichæos.* c. 48. Videmus & nos, ſi oculos aperimus, bonam eſſe lucem, & ſi rationis dictamen ſequimur, ſapientiam pariter ac potentiam, & bonitatem Creatoris agnoſcimus ſimul, & pie veneramur.

Sic omnia, quæ DEVS fecit, facit & facturus eſt, bona, bona κατ' ἐξοχὴν, ut ipſe bonus eſt, optima ſunt; Bonus motus & Leges motus quas *ſtabiliuit, ut æternum perſtent, ac Legem præſcripſit, quam tranſgredi nequeunt,* Pſ. CXLVIII. 6. *Omnia menſura, numero, pondereque temperata,* Sap. XI. 22. *Omnia in menſura & numero, & pondere diſpoſuiſti.*

Sed nec Terræ noſtræ Globo, nec Planeticis aliis, profuiſſet non interrupta Lucis & caloris præſentia. Agitati nimium viuentium Creaturarum ſucci exhalaſſent, flacciditate exaruiſſent Plantæ, & ægrius longe tuliſſent homines Lucem perpetuam, quam ferre poſſunt torridæ incolæ, Dies plurium quam 12. horarum, Dies menſium vel annorum.

Sua proin merentur encomia *Tenebræ,* Lucis abſentia. Oppoſita juxta ſe poſita eluceſcunt magis. Dant tenebræ morituris vegetabilibus & Animalibus vitam, defatigatis

 quietem.

Digitized by Google

quietem. Hinc eſt quod *diviſerit DEVS inter Lucem & Tenebras.*

Sed & hæc Lucis ac Tenebrarum variatio, Lucis in Tenebras immerſio, ſi bona, utilis, proficua, pulchra ſuos habet certos limites, gradus, menſuram, proportionem, ordinem.

Tenebris ſi careremus Noctis, nulla foret contemplatio ſiderum, noctu fulgentium: nullus extra verticem Solis proſpectus. *Univerſa Aſtronomia*, verba ſunt maximi trium Imperatorum Aſtronomi *Kepleri*, *luminum obſcurationibus innititur, adeo, ut hæ tenebræ ſint Aſtronomorum oculi, hi defectus doctrinæ ſint abundantia, hi nævi mentes mortalium pretioſiſſimis picturis illuſtrent.* O eximium & omnibus gentibus commendabile argumentum, de Umbræ laudibus!

Viciſſitudo ſiſtitur Lucis ac Tenebrarum v. 5. ſive juxta propriam Scriptoris ſacri interpretationem, *Diei ac noctis; Appellauit DEVS lucem Diem, & Tenebras appellavit Noctem.* Inſigne Bonitatis ac Sapientiæ diuinæ argumentum.

Decreverat Creator Ter Optimus Maximus Diem & Noctem in Terricolarum, & forte etiam planeticolarum commodum: *Diem* quidem & *Noctem* in certa menſura, ac juſto ordine, convenienti nempe iis, qui gratiſſima hac viciſſitudine eſſent fruituri. Diem plenum non immergendum ſubito in ſpiſſiſſimas Tenebras, nec *Tenebras* mutandas unico momento in Diem. Mutationem hanc longè magis ſuſtuliſſet Terra quam lucem fert, qui e tenebroſo carcere protrahitur in dias luminis auras. Gradatim oriri debuit *Dies*, ſenſim & veluti ſine ſenſu ingruere *Nox*. Hinc *Crepuſculorum* inſtitutum, & uſus refractione radiorum fundatus.

Non Aſia ſolum, Protoplaſtorum patria, gaudere debebat beneficio *Diei* ac *Noctis*, ſed incaleſcere per Diei decurſum, & Tenebris refici tota Terra. Proſpexit ſapientiſſima DEI bonitas Creaturis viuentibus creatis in Hexaemero & naſcituris poſthac per uniuerſum Terræ orbem.

Hinc ſcopo non ſatisfeciſſet Solis motus, vel Terræ potius per Æquatorem. Ita vix Provinciæ ſub-Tropicales habitari potuiſſent, ſubÆquatorentibus ardore perpetuo deuſtis, ſub-Polaribus gelidiſſima & conſtanti Hieme preſſis. Approximare debebat Sol nunc Arctico Polo, nunc Ant-arctico, ut vita frui poſſent totius Terræ viuentia. Dedit id effectui ſapientiſſimus Conditor motu per Eclipticam ordinato: Unde *Dierum* & *Noctium* diſtinctio tum in unoquoque Terræ loco, tum in una Provincia reſpectiuè ad aliam.

Provinciis ſub-æquatorealibus ſi dies foret plurium quam 12. horarum, æſtu marceſcerent omnia, ſub-polaribus, ſi pauciorum, imo, ſi non plurium hebdomadarum ac Menſium, frigore perirent cuncta.

Mutatio hæc ſucceſſiua *Lucis* & *Tenebrarum*, *Dierum* ac *Noctium* præſupponit vel motum Terræ diurnum ſeu centralem, ut una Terræ Provincia poſt aliam Soli obuerti poſſit, vel motum Solis circa Terram immotam. Aſſatur caro igne circa veru lato, vel hoc gyrato. Eo duntaxat redit vexatiſſima Quæſtio, quid Rationi ſit magis conſonum?

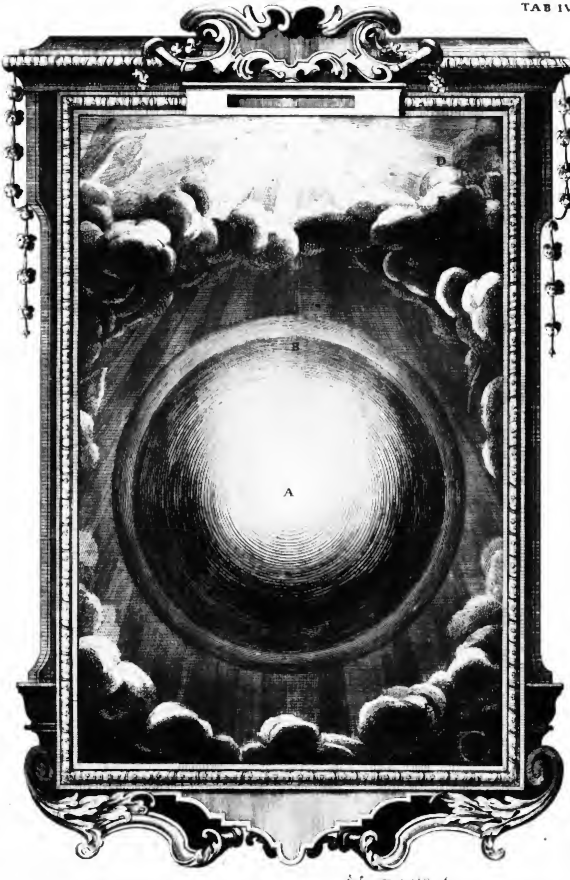
Problematica valde eſt ἑξαετία, quam ἑξαημέρῳ ſubſtituit *Cluverus* in *Geologia*. Improportionata ipſi videtur Diei ordinarii ſive νυχθημέρου longitudini productio Animalium. Combinatio ſeparationis Aquarum â Terra cum productione omnium vegetabilium. Terræ gyratio centralis, ſi, quod probandum eſt, ante Lapſum nulla fuit Lucis cum Tenebris alternatio omnino confecit Annum, non Diem ordinarium. Negari nequit, in ſacris Literis Annos pro Diebus, Dies pro Annis uſurpari indiſcriminatim. Exempla proſtant Gen. IV. 3. Num. XIV. 34. Ezech. IV. 5. 6. Dan. XII. 11. Apoc. XI. 3. XII. 6. Præterea Creationis Ἀνάμνησιν celebratam nouimus non duntaxat die, ſed quoque Anno ſeptimo, imò & ſepties ſeptimo, Sabbathicis Leuit. XXV. 3. 8. Inficiabitur nemo, incongruam eſſe ordinariam explicationem τοῦ ἑξαημέρου qua punctulo Terræ, Planetæ uni ex minimis aſſignari ſolent quatuor Dies integri, & unicus Soli, Lunæ ac Stellis. Fuerunt ſane & olim, qui, quales fuerint Dies in Hexaemero determinare vix voluere. *Qui Dies cujusmodi ſint, aut perdifficile nobis, aut etiam impoſſibile, cogitare, quanto magis dicere. Auguſtin. L. II. de Civ. Dei.* c. 6. Certiſſimum interim hoc eſt, potuiſſe τὸν παντοκράτορα, ſi voluiſſet, unico momento ſiſtere univerſi mundi διακόσμησιν: Certiſſimum pariter, dependiſſe a Creatoris nutu & arbitrio vel ἑξαήμερον, vel ἑξαετίαν. Tutiſſimum receptæ inſiſtere Dierum Hypotheſi.

Veſpera & *mane* proponuntur ut integrantes naturalis Diei partes, quæ totam conficiunt. Hinc totum νυχθήμερον Dan. VIII. 14. vocatur Ebræis עֶרֶב בֹּקֶר *veſpera-mane* Bochart. Hieroz. P. I. L. II. c. 3. p. 84. Nos diceremus *Abend und Morgen*, τὸ *Morgen* ſumentes pro integro Die craſtino, quamdiu Sol illuceſcit Horizonti, diſtinctiue á *Morgen*, quod matutinum duntaxat tempus Heluetiis ſignificat.

Fundantur hoc verſiculo *Dies* tum antiqui *Judæorum*, tum moderni Italorum, qui ab una veſpera ſeſe protendunt ad alteram: *Romanis*, *Ægyptiis*, *Aſtronomis* & nobis ipſis, progredientibus à μεσονυκτίῳ ad alterum: *Babyloniis* & *Græcis* ab ortu Solis ad ortum. Non pendebat à Judæorum arbitrio Feſta aliter celebrare, quam juxta primi Diei inſtitutionem. En mandatum Legiſlatoris ſummi expreſſum! Leuit. XXIII. 32. *Sabbathum quietis ſit vobis, adfligetisque animas veſtras in nono*

Digitized by Google

Digitized by Google

GENESIS Cap. I. v. 6. 7. 8.
Opus ſecundæ Diei.

I. Buch Moſis Cap. I. v. 6. 7. 8.
Zweytes Tagwerck.

Digitized by Google

nono menſis ſub veſperam, à veſpera in veſperam quieſcentis in Sabbatho veſtro, vel: *Sabbathum requietionis eſt, & affligetis animas veſtras die nono menſis ſeptimi, à veſpera usque ad veſperam celebrabitis Sabbatha veſtra.*

Myſticismum nimis ſapit, quod extra controuerſiam ponit Cl. *Leonh. Chriſt. Sturmius in ſeiner verſtändlichen Erklärung der Stellen H. Schrifft* p. 2. Hexaemeron typum eſſe Hexachiliasmi, ſeu durationis Mundi per 6000. Annos, Creationem τῆς ἀποκαταστάσεως, Fata illius Fatorum Eccleſiæ. Rejicit magnus Theologus Altorffinus D. *Jo. Guil. Bajerus* in præfatione ad præmemoratum Librum, hanc conjecturam, ſed tamen, quæ ejus eſt modeſtia, Sturmium propterea non hæretificat. *Er hält die Sach ſelbſten für eine bloſſe, doch an ſich ſelbſt unſträffliche Muthmaſſung und Myſtiſche Accommodation, auf welche nicht ſicher zu bauen iſt.*

TAB. IV.

Geneſ. I. verſ. 6.7.8.

Et dixit DEVS, fiat expanſio in medio Aquarum, & diuidat inter Aquas & Aquas.
Et fecit DEVS expanſionem iſtam & diuiſit inter Aquas ſub expanſione, & inter Aquas ſupra Expanſionem, & fiebat ita.
Appellauitque DEVS expanſionem Cœlum, & fuit Veſpera & Mane Dies ſecundus.

Dixit quoque DEVS: Fiat firmamentum in medio Aquarum, & diuidat aquas ab aquis.
Et fecit DEVS firmamentum, diuiſitque aquas, quæ erant ſub firmamento, ab his, quæ erant ſuper firmamentum. Et factum eſt ita.
Vocauitque DEVS firmamentum cœlum, & factum eſt veſpere & mane dies ſecundus.

HEſternæ Diei opus erat prima Solis circa Terram reuolutio, vel potius Terræ prima gyratio centralis, & ſecuta inde diuiſio Diei ac Noctis, per conſequens & aliqualis Vorticis Terrei, vel Globi Terr-aqu-aerei colluſtratio. Hodie purificari magis pergit Atmoſphæra, demittunt ſe magna copiâ partes aqueæ verſus & in ipſam Terræ ſuperficiem, & annulum formant aqueum toti Terræ circumfuſum: Hinc quæ ſuſpenſæ manſerunt, formabant Nubes: Sic ſereneſcebat *Aer*, & opus hujus Diei nuncupari poteſt Atmoſphæræ, Terram circumdantis depuratio, ſiue ſerenescentia.

Hoc modo ſi rem, ut poſuimus, concipiamus, erit τὸ רָקִיעַ στερέωμα, *Firmamentum, Expanſio* CD. Aer diuidens aquas inferiores Terræ Globo circumfluas, ab Aquis ſuperioribus, *Nubibus* E. opus Diuinæ potentiæ & utiliſſimum, & pulcherrimum, & productioni vitæque mox ſecuturæ Plantarum & Animalium apprime neceſſarium: Opus unius Diei, quo certa Aquarum portio deſtinata fuit alueis in ſuperficie Terræ exaratis, vel potius exarandis, certa Nubibus, quæ ſi colligantur, Aer medius inter eam & Terram dici poteſt veluti interuallum, inter-ſepimentum, ſi ex æquo per Atmoſphæram ſerenaſcente cœlo diſpergantur, expanſum continens, imo continens ſimul & diuidens innumeras Aquæ bullulas, ut ſingulæ natare poſſint.

Non prorſus diſplicet *Ramberti in Cap. I. Gen.* p. 99. &c. quem fuſe explicat, conceptus, quo רָקִיעַ accipit pro Vorticum extrema peripheria, ſiue circumuallationis linea, unum diſtingue ab alio Terræ, Jouis, Saturni, ſingulos hosce, & ab inuicem & â vortice Solis, Vorticem Solis â Vorticibus ſtellarum fixarum, Vortices tandem Fixarum ab inuicem, modo pro Geologiæ noſtræ applicatiua explicatione maneamus intra vorticis terrei limites. Sic erit רָקִיעַ Moſaicum extrema Vorticis Terræ linea, Aquæ ſupra-cœleſtes fluidum hunc Vorticem ambiens, Aquæ infra-cœleſtes Atmoſphæra integra, Terræ ad Lunam usque expanſæ, & ſpecialibus adhuc tum Nubes, tum Maria, Lacus, Flumina cum Aquis Abyſſi. Vitellum hoc Terra, AB. quamdiu circumfuſum ei manet albumen Aqua BC. Atmoſphæra, clauſum inſuper membrana ſiue cortice CD. linea Vorticis extima, manebit ouum Terra, integrum, errabundum inſtar Cometæ, ſi limites firmamenti fuerint ſublati, vel cum cœlis ambientibus confuſi.

Transformatur ita facili niſu inepta illa & rudis Orbium Glacialium vel cryſtallinorum Hypotheſis veteribus recepta in Vorticum extremæ fluiditatis ſubtiliſſimas peripherias, Aquæ tum ſupra, tum infra cœlos craſſiores in fluida tenuiora.

Digitized by Google

TAB. V.

Nil fere nunc ſub ſole noui. Suas habent ut perſonæ, res, actiones, ita & opiniones, viciſſitudines, itus & reditus, fata, applauſus, ſiniſtras approbationes. Et ſæpe, quod præ vetuſtate hiulcum eſt atque lacerum, nouo indumento ſeſe commendat. Perantiquam *de orbibus ſolidis*, *cryſtallinis*, *aquas cœleſtes* præſentantibus opinionem noua veluti veſte donat Cl. *Leonh. Chr. Sturmius in ſeiner verſtänd. Erkl. der Stellen H. Schrifft* p.14. Sed ex ſiderio ſupra quod fuerant euectæ, nobis adducit cœlo, propius, nouum, ſiquidem orbi Literato placeat, cudens Syſtema, dignum quod hacce ſiſtatur Tabula, dignum aliorum judicio & attentione. Quo Terræ primæuæ nouam prorſus dat faciem, radios Solis diſpergendo, eosque verſus polares regiones refringendo, mitigat zonæ torridæ æſtum, toti Terræ æqualem fermè & moderatum inducit calorem, imo perpetuum ver, longæuitatis primorum hominum cauſam. Sit A. Terra, B. Aer, C. cortex aquarum Superiorum, Terræ in certa diſtantia circumfuſorum, fornicis ad inſtar, vel corticis, quod cingit ouum S 1. S 2 S 3. &c. radii Solis directè incidentes, ex quibus ſoli S 1. ſine refractione Terram vibrant, reliqui omnes juxta Leges opticas, quia tranſeunt per medium denſius C. ad perpendiculum a b. refringuntur ad c. à c. autem tranſeuntes in medium rarius B. à perpendiculo refracti c d. od. deflectunt magis & magis verſus polos D. E. Unde conſtat, aqueo illo orbe in Diluuio fracto, atque in Terram effuſo, ſolam reſtare Refractionem ad perpendiculum, radiorum nempe tranſeuntium, ex fluido aereo tenuiori in denſius, majorem ſic induci terris ſub-Æquatorealibus æſtum, majus circumpolaribus frigus, & tamen Nubes, maria illa volitantia, in aere ſuſpenſas aquarum illarum primitiuarum ſuperiorum vices gerere.

Ad faciliorem Syſtematis, non mei, intellectum ſiſtit

Fig. I. Radium AB. tranſeuntem ex medio tenuiori, Aere, in denſius, Aquam, quæ refractio ad perpendiculum D.E. dat radium B. C.

Fig. II. Radium A. B. tranſeuntem ex medio denſiori, Aqua, in Aerem, medium tenuius, refractè tendentem ad C.

F. F. Siſtit orbem cryſtallinum, qualem prima antiquitas euexit ſupra ſydera.

Indicat expanſi aerei, vel etiam totius Vorticis terrei intra limites certos concluſi reiterata v. 7. deſcriptio, & fluidi aquei ab aqueo, Aquarum inferiorum à ſuperioribus, Marium, Lacuum à Nubibus, vel Vorticis Terrei à fluido æthereo ſuperiori diſtinctio, ſummam & utilitatem, & neceſſitatem operis hujus ſecundæ diei, abs quo Globus Terr-aqueus ſubſiſtere non potuiſſet.

In ſenſu generaliori ſi fluidum Vorticis Terrei non foret certis ſuis limitibus clauſum, erraret, quod ſupra innui, Terra Cometæ ad inſtar vagabunda, vel juxta tangentem curuæ ejiceretur, qua datâ Porta, extra Vorticem Solis. Æquilibrio opus fuit inter Vortices, & preſſione mutua vel attractione adæquata, quæ corpora ſingula ex totalibus retinent in ſuo ſitu.

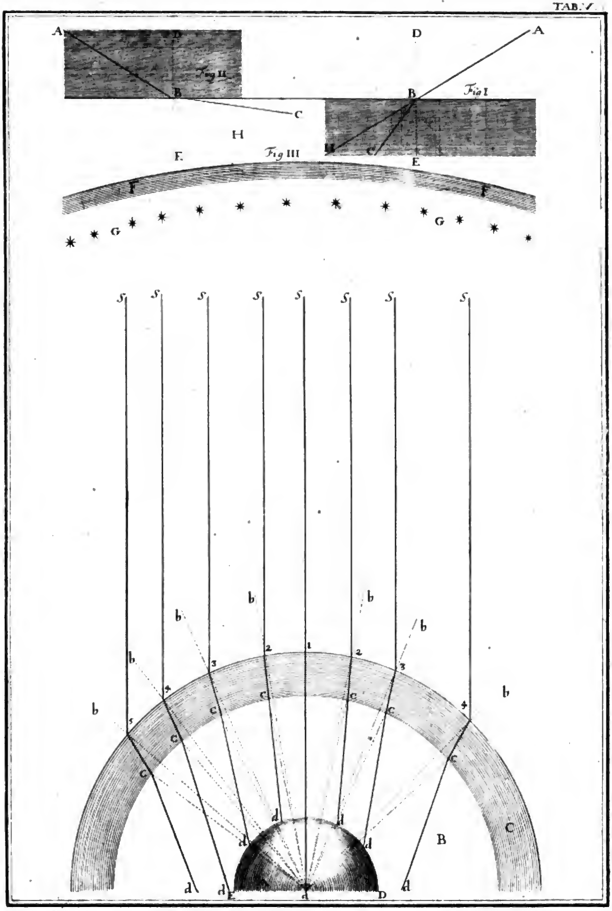
In ſenſu ſpecialiori ad Aerem reſtricto, ſi hic vel non ambiret Terram, vel non depuratus, viuere non poſſent Plantæ, Animalia, Homines: Altior ſi foret Atmoſphæra, quam reuera eſt, vel demiſſior, premeretur ibi Terra nimis, hic minus quam par eſt: eadem, quæ altitudinis, ratio eſt aliarum Elementi aerei proprietatum: Grauitatis, Elaſticitatis, Denſitatis, Raritatis: Opus fuit exquiſito pondere & menſura: opus non caſus fortuiti, ſed Creatoris ſapientiſſimi, ad certos fines omnia dirigentis, & potentiſſimo nutu exequentis. Cujus perfectio pateſceret adhuc magis, ſi deſcenderemus ad ſingularum particellarum aerearum, ſeu ſpirulæ ſint, ſeu plumulæ, figuram, magnitudinem, pondus aliasque proprietates, Ideæ Creatoris & uſui reſpondentes.

Par ratio eſt proportionis inter Aquas ſupra-cœleſtes & infra-cœleſtes, quarum præciſa quantitas & pondus â diuina Sapientia ſunt definita.

De hac veritate certiſſimi ſumus, & à priori & à poſteriori. Eſt fluidum Vorticis Terræ integri proportionatum, fluido circumfuſo Solaris & Planeticorum, ſed quoque in Vortice ipſo Terræ Fluidum Aqueum in Aere natans, tum Aeri ipſi, tum Mari, & Lacubus, Nubes, Aquæ Supra-cœleſtes, ſi & denſiores forent, & majores, & numeroſiores careret globus, quem inhabitamus, ſufficienti & luce Solis & calore: caderent nimii imbres, copioſior Nix, denſior majorque grando, intumeſcerent nimis, quam par eſt fontes, Riui; exundarent Lacus & Flumina, inundaretur orbis: quod ſi è contrario forent & rariores, tenuiores, & quantitate numeroque minores, deficeret neceſſaria pluuia, Nix, frequentiores Plantas perderent Pruinæ, increſceret nunc frigus, nunc calor, exiccarentur Fontes ac Riui, decreſcerent Flumina: Si ſuſpenſi immobili loco, priuarentur loca perpendiculariter eis non ſubjecta multifariis uſibus, aliis interea multa patientibus incommoda, tum â continua umbra, tum ab effuſis procellis, tum à continuo Solis æſtu.

Con-

Digitized by Google

GENESIS Cap. I. v. 6. 7. 8.
Opus ſecundæ Diei.

I. Buch Moſis Cap. I. v. 6. 7. 8.
Zweytes Tagwerck.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

TAB. VI.

GENESIS Cap. I. v. 9. 10.
Opus tertiæ Diei.

I. Buch Moſis Cap. I v. 9. 10.
Drittes Tagwerck.

Digitized by Google

Digitized by Google

Conueniebat Terræ, ut mobiles eſſent Nubes, hinc *Ventorum* inſignis uſus, quorum vehiculo à Mari & Montibus deuehuntur ad omnes Terræ habitatæ prouincias, Pagos, Campos, Syluas. Qui Venti hic quoque in conſiderationem veniunt, quia ſunt Aer fluctuans, & excellentiſſimum pro vita Creaturarum, commercio Hominum, Nauigationis medium.

A ſupremis & medioxumis Aquis ſupra-cœleſtibus deſcendentibus ad imas noua occurrit & ſufficiens DEI ſapientiſſimam bonitatem plenis buccis decantandi ratio: Nonne enim, ſi extenſi magis forent, vel contracti limites maris, ſi ſapor magis minuſue ſalſus, ſi fluidum hoc quietum magis, vel turbulentum, multa & varia naſcerentur Terricolis incommoda? de quibus alibi. Par ratio eſt æquilibrii Fontium ac Fluminum.

Bonitatem DEI tandem deprædicant eæ ex Aquis infra-cœleſtibus, quæ particulis mineraibus ſunt fœtæ, Thermæ, Balnea, Acidulæ, Aquæ ſalſæ, Sulphureæ, vitæ Hominum tum conſeruandæ, tum reſtituendæ multis modis proficuæ.

Eſt v. 8. Obvia vox Cœli שָׁמַיִם πολύσημος v. 1. ſumitur communiter pro expanſo omnium fluidiſſimo, Fixis & Planetis interjecto: Heic, & innumeris aliis S. Scripturæ locis pro Atmoſphæra imprimis inferiori, Nubium & Meteororum Theatro magnifico; *Appellauit* ipſe DEVS *Expanſionem Cœlum.* Exclamant Pyrgopolynices illi magno promiſſores oris hiatu, Babelis primi fundatores Gen. XI. 4. *Agite, ædificemus nobis ciuitatem & Turrim, cujus caput (pertingat) ad Cœlos usque, faciamusque nobis nomen.* Aliis: *Venite, faciamus nobis ciuitatem, & turrim, cujus culmen pertingat ad cœlum, & celebremus nomen noſtrum.* Deut. IX. mentio fit *ciuitatum magnarum & munitarum in cœlum usque.* Matth. XXIV. 30. νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ. *Nubium cœli*, Cap. VIII. 20. πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ, *Auium cœli.* Extendit autem ſe hoc Cœlum Nubium, Auium, Urbium muris cinctarum vix aliquot milliaribus ſupra Terram, nedum ultra Lunam ad Planetas, nedum ad Fixas. Eſt &, quod communi loquendi uſu Cœlum audit, Cyaneo colore oculis gratum, aliud nihil quam Aer. Decipiuntur, qui ſpatium hoc volunt Fixis & Planetis interjectum. Et tamen cum Scriptura loquimur, quoties Aerem Cœlum vocamus.

TAB. VI. VII.

Geneſ. I. verſ. 9. 10.

Et dixit DEVS; Congregentur Aquæ ſub Cœlis in unum locum, ut appareat Continens, fiebatque ſic.

Et appellauit DEVS Continentem, Terram, collectionem vero Aquarum appellauit Maria.

Dixit vero DEVS; Congregentur Aquæ, quæ ſub cœlo ſunt, in locum unum, & appareat arida. Et factum eſt ita.

Et vocauit DEVS aridam, terram, congregationesque aquarum appellauit maria.

SIc deſcenditur ad Globum Terr-aqueum, à diuiſione Aquarum ſuperiorum, & inferiorum, ad ſeparationem harum à Terra arida; Tectus quippe a circumfluis Aquis Globus habitabilis ddi debebat hoc *Tertiæ Diei* opere; ab quarum complexu liberari, & tamen eandem irrigatione frui. Hæc ratio conegationis Aquarum in *Maria, Flumina, cus, Fontes.* Ut id daretur effectui, debe: Globus in ſtrata quidem diviſus, ſed undie æqualis, Aquis circumfluus, qualem ſiſtit erius Hemiſphærium Tab. VII. quæ ſectio n Terræ exhibet Orthographicam, reddi inualis, ſtrata heic eleuari, alibi depreſſa mare, ut exhibet Hemiſphærium ſuperius ab. VII.

Mechanicæ Leges omnes heic minimè ſuffenæ. Opus fuerat vi Diuinà, imo unico DEI nutu. In penetralia hujus Myſterii, omni Philoſophia ſuperioris, ducit nos Θεόπνευστος Pſaltes Pſal. CIV. 5-9 *Terram fundauit ſuis baſibus, ut ſempiternis temporibus non moueant. Qui fundaſti Terram ſuper ſtabilitatem ſuam: non inclinabitur in ſeculum ſeculi.* Subſidentia partium grauiſſimarum verſus Centrum, locatione Terræ in Centrum ſui Vorticis circumductione ejusdem in Ecliptica preſſione Corporum totalium reciproca, & grauatione partialium. *Abyſſum* Aquarum Terræ circumfluarum, *occultauit quaſi veſtimento, ut ſupra montes ſtent Aquæ. Quæ fugiunt ab increpatione Tua, & à ſono Tonitrui tui præcipites feruntur.*

Digitized by Google

Aſcenduntque Montes & in Valles deſcendunt ad eum locum, quem eis fundaſti. Terminumque præſtituiſti, quem transgredi nequeunt, ne iterum Terram operiant. Vel: *Abyſſus ſicut veſtimentum amictus ejus: ſuper montes ſtabunt aquæ. Ab increpatione tua fugient; à voce tonitrui Tui formidabunt. Aſcendunt montes & deſcendunt campi in locum, quem fundaſti eis. Terminum poſuiſti, quem non tranſgredientur, neque conuertentur operire terram.*

Num aſcenſus hic Montium, vallium deſcenſus, ſiue Stratorum eleuatio & ruptura contigerint Terræ motu, vel Ignis vi? meum non eſt anquirere. Sufficiebat Voluntatis Diuinæ nutus. Stratis autem ita eleuatis non potuerunt non Aquæ ab eleuatioribus locis defluere ad depreſſiora, imo & in caua ſubterranea influere.

Sta heic, Θεόφιλε, & adora DEI ἀεὶ γεωμετρῶντος veſtigia, exquiſitiſſimam eleuationis ad depreſſionem, prominentium partium ad cauas, aridorum ad aqueas proportionem: mirare ſummam in confuſione συμμετρίαν, in ruinis Ordinem, Architecturæ Diuinæ, quem Decompoſitum dixeris: Conſidera Aquarum marinarum inexhauſtum promtuarium, ſed Terræ conditioni præciſe adaptatum: immenſos Aquarum cumulos quouis momento per innumera maximorum etiam Fluminum oſtia in Mare influos, ſed hoc non reciproco talionis jure Terram inundans; attende, tantundem præciſe tum a Ventis auferri, tum in Terræ meatibus abſcondi, quantum influit. Limites conſtitutos & Fluido & Arido. Conſtantem Aquarum per Viſcera & ſuperficiem, imo & Aera circulationem. Maria ante Diluuium in primo orbe extitiſſe, & ſacer hic textus docet, & innumeræ primæ Terræ, priſtinorum Marium Reliquiæ, Piſcium Marinorum, ipſarum quoque Balænarum Dentes, Spinæ, Spondyli, Cruſtacea, Teſtacea.

Subminiſtrat Vox DEI ut v. 6. omnipotenter creans, ita v. 10. ſapientisſime informans, Phyſico *Terram & Aquam, Solidum & Fluidum*, bina principia generalia; Geographo diuiſionem in *Geographiam* ſtricte ſic dictam, & *Hydrographiam.*

In Orthographica Terræ ſectione Tab. VII. videre licet

ABC. Statum Globi Terraquei ante diem tertium.

ADC. Statum ejuſdem die tertio & poſt, ſtrata nempe hinc inde eleuata, alibi depreſſa.

EEE. Apices altiſſimorum Montium.

FFF. Summitates minorum.

EG. Terræ decliuitatem à ſummis Montibus ad Littora Maris.

LLL. Maria.

HHH. Inſulas.

K. Caua ſubterranea.

TAB. VIII.

Geneſ. I. verſ. 11. 12. 13.

Et dixit DEVS, Progerminet Terra germen herbam ſeminificantem ſemen; lignum frugiferum ferens fructum juxta ſpeciem ſuam, cujus ſemen ſit in ſemetipſo ſuper Terram, & fiebat ita.

Et protulit Terra germen herbam ſeminificantem ſemen, lignum frugiferum ferens fructum juxta ſpeciem ſuam, cujus ſemen ſit in ſemetipſo ſecundum ſpeciem ſuam. Et vidit DEVS, quod eſſet bonum.

Facta eſt veſpera & mane dies tertius.

Et ait: Germinet Terra herbam virentem, & facientem ſemen, & lignum pomiferum faciens fructum, juxta genus ſuum, cujus ſemen in ſemetipſo ſit ſuper Terram. Et factum eſt ita.

Et protulit terra herbam virentem, & facientem ſemen juxta genus ſuum, lignumque faciens fructum, & habens unum quodque ſementem ſecundum ſpeciem ſuam, & vidit DEVS, quod eſſet bonum.

Et factum eſt veſpere & mane dies tertius.

Hoc

Digitized by Google

GENESIS Cap. I. v. 11. 12. 13.
Opus tertiæ Diei

I. Buch Moſis Cap. I. v. 11. 12. 13.
Drittes Tagwerck.

Digitized by Google

HOc *die tertio*, quod vidimus, fuere ſtrata Terræ eleuata, defluxere per plana inclinata Aquæ, Alvei Marium, Lacuum, Fluminum, fuere repleti, ſed nuda ſe offert Tellus, Tabula raſa, nullis exornata picturis, imo vero ſqualido colore horrorem incutiens, ſed ἰλὺς, ſeminarium dives, aqua limoſa nutritia prægnans, pingue ſolum, ex quo ſurgunt vegetabilia omnis generis, quæ momento amœnum virorem, imo omnes colores Terræ inducunt, non certe vi quadam propriâ.

Mandat DEVS Terræ, materiæ inhabili, immotæ, paſſivæ, ut progerminet רֶשֶׁא עֵשֶׂב, βοτανὴν χόρτυ, herbas teneras, adoleſcentes imo & adultas, perfectas, quæ habeant מַזְרִיעַ זֶרַע *ſeminificandi ſemen* potentiam, id eſt, ſeſe propagandi & multiplicandi per ſemina radices, taleas, Prolones. Ubique eſt זֶרַע in omni fere Arboris puncto.

Eſt infinitum, infinities varians in Plantis, Arboribus, Fruticibus, Foliis, Floribus, Seminibus, artificium, quod infinitam poſcebat Potentiam & Sapientiam. Sunt proin Opera hæc non Naturæ, qualiſcunque ducat Plaſtica, non Motus, ſed immediata DEI. Conſule Anatomen Plantarum, qualem moderna Philoſophia tibi, Microſcopiorum inprimis ſubſidio, offert. Quid judicabis, obſecro, de tot in eâdem Planta millionibus ductuum nutritiorum advehentium, reuehentium, aerivehorum, fibrarum? quid de omnibus his, imò Foliis, Floribus, Fructibus, concentratis & jam figuratis in exiguo Seminis puncto, & puncti infiniteſimo punctulo? Quid de uno eodemque ſucco nutritio, infinitis modis diuerſificato? de modo, quo corpuſcula minima ordinantur & coeunt? quid de propagatione ſpeciei, excedente prorſus omnem finiti intellectus captum? de 1584000000. fructibus ex unico Ulmi ſemine pronatis, quorum ſinguli eandem ſeminificandi potentiam habent? Quid de progreſſione Geometrica in infinitum pergente, cujus primus terminus 1. ſecundus 1584000000. tertius hujus numeri quadratum, quartus cubus, & ſic porro? Quid de iisdem ſemper naſcendi, creſcendi, operandi, pereundi viciſſitudinibus? de eâdem indole in natis natorum, & quæ naſcuntur ex illis? quid de Generationibus hodiernis, quæ veroſimiliter aliud nihil ſunt, quam rudimentorum infinite parvorum primitus creatorum evolutiones? Quid proin de omnis generis vegetabilibus nychthemeri, imò forte paucarum horarum, forte momentorum ſpatio in ſua perfectione productis, terreſtribus, montanis, ſylveſtribus, aquaticis, lacuſtribus, marinis, perennibus, annuis? de Miraculo, quod illo Virgæ Aharonicæ 16000es. eſt majus, quot ſcilicet numerantur hodie diverſitates? Non deride, quisquis es, aphiloſophe, numeros ſupra in medium prolatos, non, quæ modernis arridet, *evolutionem*. Fundatur hoc Syſtema non duntaxat Ratione, Experientia, infiniti artificii ſtructurâ, ſed ipſa Codicis Sacri authoritate. Quid enim aliud eſt *Herba ſeminificans ſemen* מַזְרִיעַ זֶרַע *arbor fructus faciens ſpeciei ſuæ, cujus ſemen ejus IN EA ſuper Terram* אֲשֶׁר זַרְעוֹ־בוֹ עַל־הָאָרֶץ Ita nos dicimus, latere rudimenta ſingularum Plantarum, ſingulorum individuorum in Seminibus, Oculis, Gemmis, Fructibus, imo latuiſſe in primis plantis, Arboribus à DEO creatis, & nunc ſubinde explicari, EVOLVI.

Illuſtrandæ huic doctrinæ inſerviunt Obſervationes imprimis Microſcopiales. En *Triticum* ex Leeuwenhoek Exper. & Contempl. p. 158.

Fig. I. eſt Tritici granum octavæ diei germinans: & A B D. quidem recens ſpica. B C D. folium interius ſpicam cingens.

Fig. II. aliud Tritici granum duodecimo die.

Fig. III. Hordei Granum germinans nono die; A A A. recens ſpica. N O P Q R. quatuor folia ſpicam cingentia.

Fig. IV. totum hordei germen nono circiter die ad radices inter S. & V.

Fig. V. Triticum in genicula jam excreſcens.

Fig. VI. Spica inibi latens, quam armato licet oculo videre.

Fig. VII. aliam exhibet Spicam adultioris ætatis.

Fig. VIII. aliam magis adultam, locatam in X. Fig. V.

Fig. IX. Tritici Spica perfecta, prout etiam nudis conſpicitur oculis.

Digitized by Google

TAB. IX.

Geneſ. Cap. I. verſ. 11. 12. 13.

JUcundum ſimul erit & utile *Florum* pulcherrimam varietatem ſiſtere, ſcitu tantò neceſſariam magis, quia unica hæc Tabula characteres exhibet, ad quos omnes prope, quotquot in rerum natura occurrunt, Plantæ reduci & poſſunt & debent, *Tournefortium* ſequor ejusque Claſſes.

I. Herbæ & ſuffrutices flore monopetalo campaniformi.

Eoque vel ſimpliciter campaniformi A. vel campaniformi tubulato B. vel campaniformi patenti C. vel globoſo D. Ad hanc Claſſem pertinent Malua, Cucurbita, Campanula.

II. Plantæ flore monopetalo infundibuliformi E. Hypocrateriformi F. rotato G. Huc pertinent Nicotiana, Auricula Urſi, Borrago.

III. Plantæ floribus monopetalis anomalis, auritis vel cucullatis H. tubulatis in lingulam deſinentibus. I. tubulatis perſonatis K. Arum, Digitalis, Euphraſia.

IV. Plantæ flore monopetalo labiato L. Salvia, Mentha, Meliſſa, Roſmarinus.

V. Plantæ floribus polypetalis cruciformibus M. cochlearia, Burſa Paſtoris, Braſſica.

VI. Plantæ floribus polypetalis roſaceis N. Papaver, Flos Paſſionis, Pæonia.

VII. Plantæ floribus roſaceis umbellatis. O. Fœniculum, Angelica, Caminum.

VIII. Plantæ floribus polypetalis caryophyllæis. P. Caryophyllus.

IX. Plantæ floribus Liliaceis. Q. Tulipa, Hyacinthus, Corona Imperialis.

X. Plantæ floribus polypetalis papilionaceis R. Faba, Piſum, Vicia.

XI. Plantæ floribus polypetalis anomalis. S. Napellus, Balſamina, Viola, Conſolida, Regalis.

XII. Plantæ floribus floſculoſis T. Carduus, Cyanus, Scabioſa.

XIII. Plantæ floribus ſemi-floſculoſis U. Cichorium, Scorzonera.

XIV. Plantæ floribus radiatis W. Jacobæa, Doronicum, Bellis.

XV. Plantæ floribus apetalis ſeu ſtamineis X. frumentum, Secale Hordeum, Avena, Gramen, Arundo.

XVI. Plantæ, quæ Floribus carent, & ſemine donantur, epiphylloſpermæ dictæ Y. Filix, Polypodium, Ruta muraria.

XVII. Plantæ, quarum Flores & Fructus conſpicui deſiderantur. Spongiæ, Muſci, Corallina Z.

XVIII. Arbores & Frutices floribus apetalis; Buxus, Fraxinus, cujus ſiſtitur Flos. lit. a.

XIX. Arbores & Frutices floribus apetalis amentaceis. Nux Juglans, Fagus, Caſtanea; cujus ſiſtitur Julus & fructus b.

XX. Arbores & Frutices floribus monopetalis. Jaſminus, Ulmus, Sambucus, cujus exhibetur Flos & Fructus c.

XXI. Arbores & Frutices floribus roſaceis Tilia, Berberis, Amygdalus, Roſa, cujus præſentatur Flos lit. d.

XXII. Arbores & Frutices floribus papilionaceis. Geniſta, Anagyris, cujus oſtenditur flos & fructus lit. e.

TAB. X.

Geneſ. I. verſ. 14. 15.

Dixitque DEUS, fiant Luminara in expanſione cœlorum, ut diſtinguant inter Diem & Noctem, ſintque in Signa, & ſtata Tempora, in Dies & Annos.

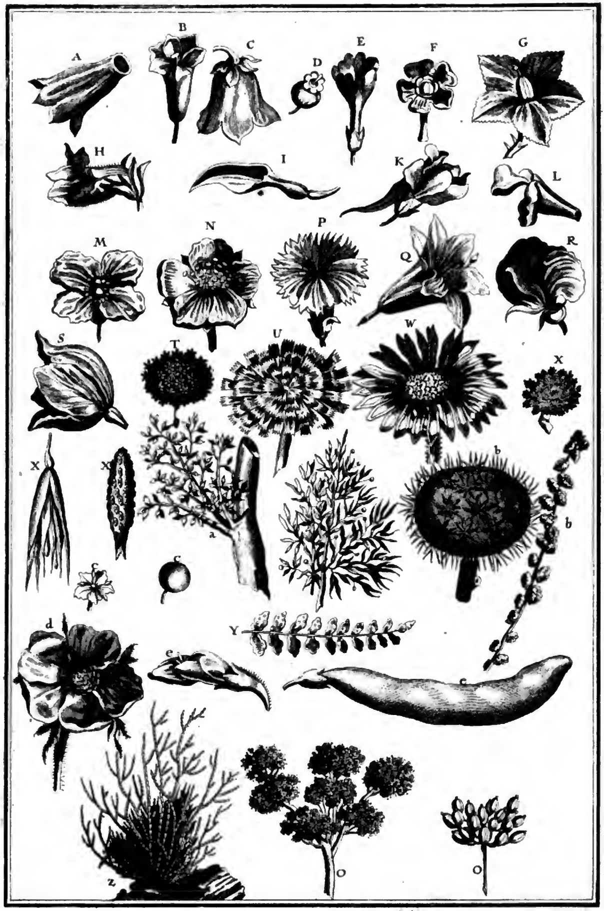
Et ſint in Luminaria in expanſione Cœlorum, ut Lumen præbeant ſuper Terram, fiebatque ita.

Dixit autem DEUS: Fiant luminaria in firmamento cœli, & dividant diem ac noctem: & ſint in ſigna ac tempora, & dies & annos.

Ut luceant in firmamento cœli, & illuminent terram. Et factum eſt ita.

Digitized by Google

TAB. IX.

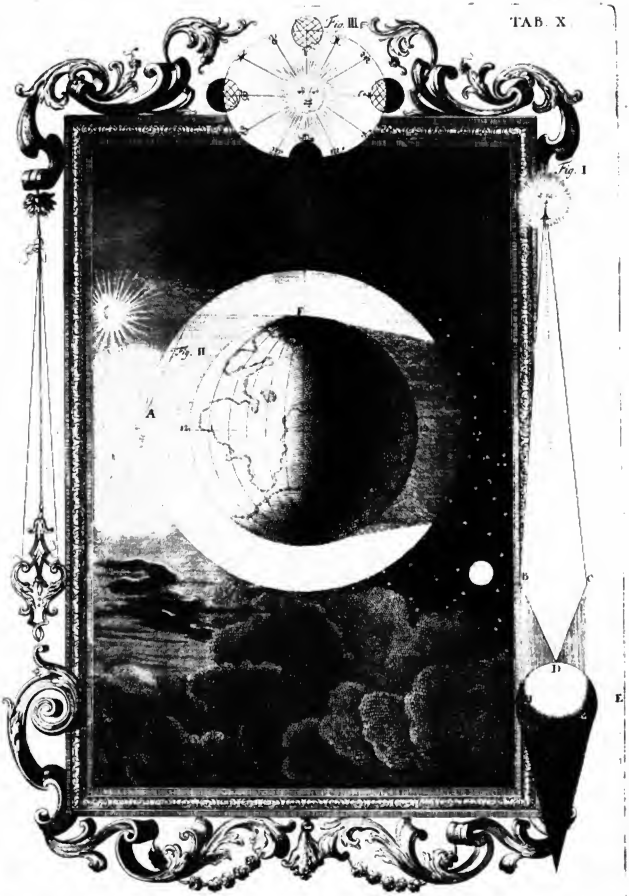
GENESIS Cap. I. v. 11. 12. 13.
Opus tertiæ Diei.

I. Buch Moſis Cap. I. v. 11. 12. 13.
Drittes Tagwerck.

Digitized by Google

Digitized by Google

TAB. X.

GENESIS Cap. I. v. 14. 15.
Opus quartæ Diei.

I. Buch Moſis Cap. I. v. 14. 15.
Viertes Tagwerck.

Digitized by Google

NUnc aperitur magnificum Mundi Theatrum. Fulgentiſſima Sidera, tum Fixa, tum Erratica, initio jam creata, Aere magis depurato, redduntur conſpicua. Nunc Sol incipit eſſe Terræ Sol, nunc lux ejus & calor in uſum cedit Terræ. Servit immenſi Vorticis Monarcha pulviſculo. Quarto Die comparet Sol materialis, Millennio quarto Sol Juſtitiæ. Notum, Sidera una eſſe aliis, immenſis quidem ſpatiis altiora, Parallaxi fidiſſimo teſte. Quomodò igitur, inquies, *facta ſunt in expanſione cælorum?* Aere? Quid ſi narrationi Moſaicæ parallelum ſiſtamus ſyſtema *Empedoclis* de *duplici Sole*, *Igne primigenio* in Centro Vorticis magni, & hujus Ignis *reſplendeſcentia*, quæ repræſentatur in noſtra Atmoſphæra? Extitit ſane *in Principio* v. 1. Hic Terræ fuit præſentatus, & veluti in expanſo aereo effigiatus finito die tertio. Renovavit ſane antiquiſſimam hanc de ſole ideam inſignis Aſtronomus & Sculptor *Joh. Chriſtoph. Eimmartus* in *Ichnographia nova Contemplat. de Sole*. Fuerit Atmoſphæra רָקִיעַ hactenus in Chaotico magis ſtatu, ſimilis vitro crudo, nondum polituram nacto, nunc erit conferenda cum lente polita. Sit Fig. I. HDG. Terra, EBCF. Atmoſphæra. ABC. Conus radiorum à Sole incidentium in Atmoſphæram. BC. baſis Coni inverſi BDC. cujus apex eſt D. ſpectatoris oculus. Hoc ſi ita ſit, tot erunt, uti in Iride & Halone, Soles; quot oculi, Nubem amplectimur pro Junone, Solis imaginem pro Sole. Et ſumus, vel natamus cum Terra noſtra in parte ipſius Solis. Lucem fœneratur huic ſententiæ Sol Septentrionalibus inocciduus, infra Horizontem demerſus, illis tamen conſpicuus, nempe ſubſidio refracti radii AC. ex C. in F. juxta Fig. II. Judicent de hoc Syſtemate me peritiores alii.

Quicquid ſit, ſiſtuntur heic מְאֹרֹת *Luminaria*, luce vel propria vel aliena gaudentia, Sol, Luna, Planetæ, Fixæ, quatenus inſerviunt Terricolis, imo &, ſi qui ſunt, Planeticolis, quorum *Dies*, *Noctes*, *Signa*, *Tempora*, videſis in *Hugenii Cosmotheoro*. Siſtuntur Corpora non αὐτοδύναμα, in eſſe, fieri, lucere, moveri, ſignare, dependentia à DEO, Judæis primùm, ſed & aliis mortalibus, ne turpi Apoſtaſia deflecterent à Creatore ad Creaturas, à vero DEI cultu ad Heliolatriam, vel Selenolatriam, ad exemplum Cainitarum, quos Aſtra adoraſſe probat Cel. *Heidegger. Hiſt. Patr. Exerc. VIII. Th.* 4. ex *Maimonide*. Alios poſterioris ævi ἀστρολάτρας ſilentio prætereo.

Diem & Noctem, ingentia DEI beneficia, alterat gyratio centralis Terræ, quæ ſi nulla foret, gauderet Solis luce & calore unicum duntaxat Terræ Hemiſphærium, imò nimio æſtu torrerentur hujuſdem pleræque Provinciæ, altero profundis & perpetuis tenebris immerſo, continuo rigente gelu: ſi tardior, velociorve, foret rurſum incongrua, νυχθήμερον, ibi plurium, hîc pauciorum, quam 24. horarum.

Sunt & *Anni*, ad annuam Terræ in fluidiſſima orbita circumvolutionem, imo ad exquiſitiſſimam Divinæ Sapientiæ normam emenſurati. Pone, inſulſe Mome, circulum hunc abſolui ſex Menſium ſpatio! Sic forent Anni tempora duplo breviora, corriperet nos ante gelida Hyems, quam fruges poſſent maturari. Pone motum tardiorem, tempora habebis Anni productiora, longiorem Æſtatem, quæ exiccaret omnia, unicam intra biennium meſſem, integri Anni Hyemem, qua conſtringerentur omnia.

Fundantur מֹעֲדִים *Tempora* ſcil. *Anni*, Axi Terræ non perpendiculariter inſiſtente Eclipticæ plano, ſed inclinato ad 23½. grad. Tolle hanc inclinationem, miſerrimam habebis Terræ conditionem, non, quam ſomniabant alii, Paradiſiacam felicitatem. Actum erit de omnibus Septentrionis populis, quibus Sol nunquam accedet propius, quam nunc ſit Vere & Autumno, dum aliæ Provinciæ, conſtanti Æquinoctio torrerentur nimio æſtu; Pone axem in inclinatione ſua continuo variantem, obtinebis ſtatum infeliciſſimum omnium, ſaltus ex diriſſima Januarii Hyeme, quam experiuntur Grœnlandi, ad æſtum Æthiopibus vix tolerabilem. Exhibet hunc ſitum & motum annuum Terræ, ſimulque quatuor Anni Tempora Fig. III. ubi Terra exiſtente in ♎ Sol conſpicitur in ♈. & vernum tempus deſcribit motu ſuo per ♈. ♉. & ♊. Sequitur Æſtas motu Solis per ♋. ♌. ♍. Autumnus per ♎. ♏. ♐. Hyems denique per ♑. ♒. ♓.

Aliud Divinæ Bonitatis κριτήριον dant *Dies* iterato nominati יָמִים nempe *Dierum Longitudines*, qui paribus cum temporibus Anni paſſibus ambulant.

Ex his omnibus clarè patet; data eſſe Luminaria cœli in Signa לְאֹתֹת in τεκμήρια Potentiæ, Sapientiæ, Bonitatis Divinæ; Tempeſtatum, Anni, Dierum, Noctium, Menſium, variorum Naturæ Phænoménων, Eclipſium Solarium, Lunarium, Jovialium, Tempeſtatum, Ventorum, Æſtus Maris, Plagarum Mundi, Nauigationum, Longitudinum. Ut non opus habeamus huc accerſere Signa ex Aſpectibus Aſtrorum petita, prognoſticari, quod ἀστρομάνται faciunt, mutationes Regnorum, Principatuum, Rerumpublicarum vices, mortem & vitam Principum, fata privatorum, Pacem, Bella.

Non ſunt Luminaria data duntaxat in Signa, ſed & in *Luminaria* לִמְאוֹרֹת Emphatice vocat, Ezech. XXXII. 8. מְאוֹרֵי אוֹר *Luminaria Lucis*. Quæ ſibi luxerunt hactenus, illucent nunc Terræ. Dominus, Sol, ſit Servus, & tamen Monarcha manet.

Senſu magis proprio *Luna* dici poteſt eſſe in *expanſione cælorum, quam Sol.*

Digitized by Google

TAB. XI.

Geneſ. I. verſ. 16. 17. 18. 19.

Et fecit DEVS duo magna Luminaria, Luminare (videlicet) majus, quod dominaretur interdiu, & Luminare minus, quod dominaretur noctu, tum etiam ſtellas.

Poſuitque DEVS in expanſione Coelorum, ut lucem præberent ſuper Terram.

Et ut dominarentur die ac nocte, diſtinguerentque inter Lucem ac Tenebras, viditque DEVS, quod eſſet bonum.

Et fuit veſpera & mane Dies quartus.

Fecitque DEVS duo luminaria magna, luminare majus, ut præeſſet diei: & luminare minus, ut præeſſet nocti: & Stellas.

Et poſuit eas in firmamento coeli, ut lucerent ſuper terram.

Et præeſſent diei ac nocti, & dividerent lucem ac tenebras. Et vidit DEVS, quod eſſet bonum.

Et factum eſt veſpere ac mane dies quartus.

FEcit DEVS, id eſt, perfecit, quod *fecerat* jam ante. Perfectum mutatur in plusquamperfectum, quo Lingua Ebræa caret. Partitur Lucis Monarchiam, propriam & *Diei* dominium tradit *Soli*, mutuatitiam & dominium *Noctis Lunæ*. Imo vero *Sol* Monarcha manet, Lunâ Vice-Rege.

Eſt *Solis* ad *Terram* proportio ut 1369078. ad 1. Lunæ ad Terram ut 1. ad 47. *Lunæ* proin ad *Solem* ut 1. ad 64346676. Et tamen *Lunæ* hic pulviſculus in parallelismo locatur cum Oceano illo igneo. *Luminare* cluet *magnum*, licet *minus*. Uſus nempe reſpectu eſt Sol magnus, & Luna magna, magna quoque in apparentia, nobis Terricolis. Sic magni erunt Jovicolis quatuor, Saturnicolis quinque Satellites, nobis vix niſi per Teleſcopia conſpicui. Sic, vides, Textum ſalvum, Aſtronomiam ſalvam. Ut non opus ſit heic illo, ad captum vulgi, effugio, quod tantopere reformidant multi Theologi, defenſum à *Joh. Wilkins*, Ceſtrienſi Epiſcopo & aliis.

Inſinuat quartæ diei operum iterata præſentatio inſignem, qui ad Terricolas redundat, ex luminaribus uſum. Carere poſſemus Auibus, Piſcibus, inſectis, aliis forte Animantibus, ſed non Luce, non calore, non Dierum ac Noctium, Lucis ac Tenebrarum viciſſitudine.

Fig. I. repræſentat *Solem*, & in eo *maculam*, uti conſpici hæ ſolent per Tubos.

Fig. II. *Lunam*, uti ejus facies ſeſe obvertit Terræ, diſtincta in partes lucidiores & maculas.

Fig. III. *Phaſes Lunæ* reſpectu Terræ T. nempe in a. *Plenilunium*; in b. Lunam decreſcentem; in c. *Quadraturam*, in d. *Novilunium*, in e. Lunam creſcentem; in f. *Quadraturam*.

Fig. IV. ſiſtit Syſtema *Eclipſeos Solaris*, ejusque totalis, reſpectu nempe incolarum jacentium in climate inter a. & b. Eclipſatur autem Sol, ſi Luna L. media tranſit inter Solem & Terram T. adeoque Terricolis Lucis uſuram intercipit.

Fig. V. Schema exhibet *Eclipſeos Lunaris*, ejusque etiam totalis, quæ oritur, ſi Luna L. tranſit per umbram Terræ conicam T a. eique plane immergitur, in b. eſt penumbra.

TAB. XII.

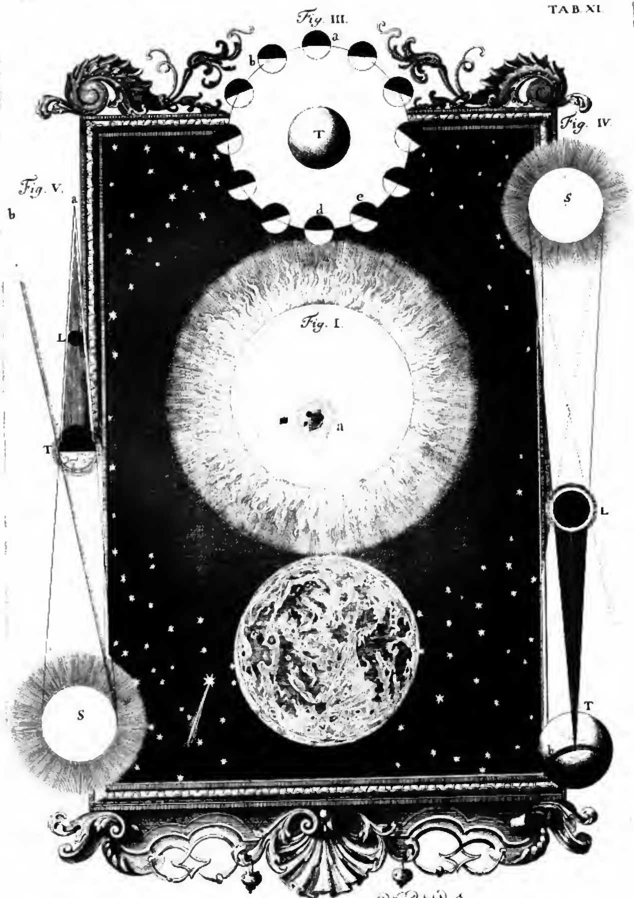
Geneſ. I. verſ. 20.

Et dixit DEVS, ſcaturiant Aquæ reptile animæ viventis, & volatile, quod volitet ſuper Terram, ante expanſionem coelorum.

Dixit etiam DEVS, Producant Aquæ reptile animæ viventis, & volatile ſuper terram ſub firmamento coeli.

Eſt

TAB. XI.

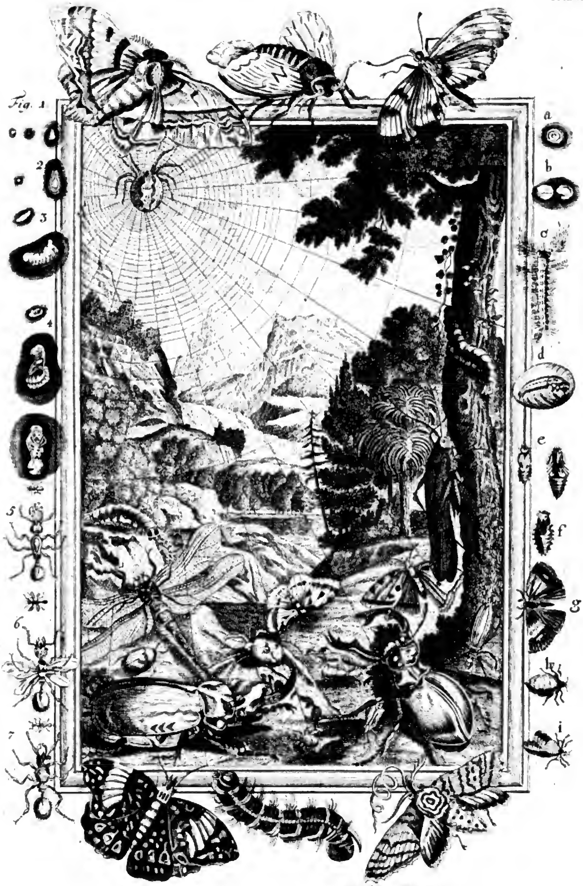

GENESIS Cap. I. v. 16. 17. 18. 19.
Opus quartæ Diei.

I Buch Moſis Cap. I. v. 16. 17. 18. 19.
Viertes Tagwerck.

Digitized by Google

Digitized by Google

GENESIS Cap. I v. 20. — I Buch Moſis Cap. I v. 20.

Opus quintæ Diei. — Fünfftes Tagwerck.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Genesis Cap. I. v. 20.
Opus quintæ Diei.

1 Buch Moſis Cap. I. v. 20.
Fünfftes Tagwerck.

ESt ordo Creationis naturæ rerum congruus. Atmoſphæra nunc depurata. Terra à Calore Solari fota. Adſunt Vegetabilia omnis generis. Nunc comparent, quibus Plantæ in cibum veniunt, Animantia. Et primo quidem prodiit ex Aqua שֶׁרֶץ *reptile*, *Inſectorum*, ut vocamus omne genus: non ſane ex neceſſitate Naturæ, non ex putri limo, ſed juſſu Omnipotentis. *Dixit DEVS*, & dum dixit, produxit, Aquas impraægnavit ſeminio vel ovis, imo Animalcula ipſa in omni ſua perfectione ſiſtit. Minime dubitabis, ſi Philoſophiam modernam, ad DEVM ductricem, conſulas. Perpende immenſam varietatem, miras metamorphoſes, prouidentiſſimam conſeruationem, imperſcrutabilis artificii ſtructuram. Conſidera, minimis etiam illis Animalculis, quorum ad 30000. vivunt in unica Aquæ guttula, ſua eſſe viſcera, venas, neruos, muſculos, articulos, Spiritus animales, vel quod iis eſt ἀνάλογον: deponere ovula ſua iis in locis, ut plurimum Foliis, Floribus, Fructibus, Plantis, Arboribus, Muris, ubi ad maturitatem euecta, ſiue plene evoluta, nutrimentum ſuum invenire poſſint: Perpende gluten illud, & artificium, quo ovula ſua affigunt ita, ut à Ventorum, Aquæ, Aeris æſtuantis injuriis poſſint eſſe ſecura: quàm dextrè alia obvolvant ovula ſua foliis conglobatis: quantâ induſtria deponant in tenellis ramis, terebra prius perforatis, vel morſu ſaltem læſis: quam providè occultent vel intra corticum rugas, filis ſericiformibus colligent, vel crudeli philautia alia aliorum Animalium terga ad hunc finem perforent: vel etiam cavos Animalium Nares, Aures, Os, Terræ viſcera, Aquas quærant; vel etiam intra calices Florum, ſemina, fructus, carnem ſiccam, Radices, Ligna, recondant; ibi ſemper, ubi commodiſſime ſunt locata.

Debebant & *Volatilia*, Aves, *volitare* ſuper Terram; habebis hîc rurſus, cur plenis deprædices buccis DEI perfectiones. Conſidera Avium ſtructuram, varietatem, Roſtra varia, pedum ad roſtra & colla præciſa proportionem, prouti vel in Aquis nutrimentum quærunt, vel in Terra, veſtimenta, quibus conteguntur, Plumas, Pennas, infinitæ, etiam in coloribus, pulchritudinis: Ungves, quibus armantur: caudæ gubernaculum: Muſculos; Oſſa tenuiſſime excavata, Cerebrum, Pulmones, Ventriculos, Ova, Ovula in Ovis; Nidos artificioſiſſimos, pullorum & ovorum conſervationem, innumera alia.

Exhibet hæc Tab. XII. varii generis Inſecta, *Papiliones*, *Frucas*, *Scarabæos*, *monocerotem* & *bicornem*, *Libellam*, *Cantharos*, *Locuſtam*, *Araneas*: Sed attentionem ſimul & deſcriptionem merentur Icones, quæ latera tabulæ ornant, & Inſectorum miras ſiſtunt Metamorphoſes, & quidem exempli loco è pluribus *Formicæ* atque *Papilionis*.

Eſt nempe ex Swammerdamio

Fig. 1. *Formicæ* ovum, tum nudo oculo, tum ſub armato conſpicuum.

2. Vermiculus Formicæ primum ovo excluſus.

3. Vermiculus Formicæ, cujus membra jam ſub pellicula ſuccreverunt, & circa Thoracem nonnihil protuberant,

4. Vermiculus Formicæ nudatus, rejectis exuviis Nympha dictus duplici conſpectu.

5. Formica ipſa operaria, Fœtum in ore gerens.

6. Formica mas.

7. Formica fœmina.

Fig. a. Papilionis Ovum.

b. Idem ruptum, & ab incola vermiculo relictum.

c. Vermiculus ſeu Eruca, è qua Papilio hic isque nocturnus mutatur.

d. Idem vermiculus tela obvolutus, cujus membra recondita protuberare incipiunt circa ſecundam & tertiam inciſuram.

e. Nympha Chryſalis, ſive Aurelia mas.

f. Eadem fœmina.

g. Papilio ipſe nocturnus mas alatus.

h. Fœmella impennis.

i. Eadem corpore ovis repleto.

TAB. XIII.

Geneſ. I. verſ. 20.

IN Scenam heîc prodeunt *Aves*, quæ, quia locum cedere debebant Inſectis, peculiarem merentur. Tanta equidem earum eſt varietas, ut volumine integro *Willougbbyano* vix comprehendi queat: ſufficiat inpræſentiarum ex claſſe quavis ſiſtere vel unam, vel paucas: ex Terreſtribus & uncunguibus Regem *Aquilam* A. & *Pſittacum* B. ex iis, quæ roſtro & ungvibus rectioribus minuſque hamatis, adſunt *Corvus* C. *Upupa* D. Ex Terreſtribus maxima Struthio E. Ex iis, quæ breviora & rectiora habent roſtra, *Gallina* F. cum *Gallo* G.

Ut Generationis mirandæ juſta formetur idea, inter Tabulæ hujus ornamenta exhibeo, ex *Malpighio* mutuo ſumtos, diverſos *Ovi Gallinacei* incubati ſtatus: ubi

Digitized by Google

N. 1. Conſpicitur, oculo nempe armato, cicatricula ovi nondum incubati, ſed quidem fœcundi.

N. 2. Ovi incubati poſt horas 6.
N. 3 poſt horas 12.
N. 4. poſt horas 18.
N. 5. poſt horas 24.
N. 6. poſt horas 30.
N. 7. poſt horas 36.
N. 8. poſt horas 40.
N. 9. poſt duas dies.
N. 10. poſt triduum.
N. 11. poſt qvartam diem.
N. 12. poſt quintam.
N. 13. poſt ſextam.
N. 14. poſt ſeptimam.
N. 15. poſt nonam.

TAB. XIV.

Siſtit ſecunda hæc Ornithologica Tabula ex Avibus Aqvaticis, quæ digitos habent diviſos, *Gruem* H. *Ciconiam* I. ex Palmipedibus & latiroſtris *Cygnum* K. *Anſerem.* L. *Anatem* M.

Inter ornamenta videre licet Ovi incubati ſtatum.

N. 16. poſt diem decimam.
N. 17. poſt duodecimam.
N. 18. poſt decimam quartam.
N. 19. tranſacta die decima nona.
N. 20. completa die vigeſima.
N. 21. tandem pullus pipiens.

Ubi obſervandum, me, ut parcerem ſpatio, omiſiſſe delineationem Colliquamenti exterioris, quod Embryoni pro nutrimento inſervit.

TAB. XV.

Geneſ. I. verſ. 21.

Et creavit DEVS Cetos magnos, & omnem animam viventem reptantem, quam Aquæ ſcaturierant juxta ſpecies ſuas, & omne volatile pennatum, (quodque) ſecundum ſpeciem ſuam, & vidit DEVS, quod eſſet bonum.

Creavitque DEVS Cete grandia, & omnem animam viventem atque motabilem, quam produxerant aquæ in ſpecies ſuas, & omne volatile ſecundum genus ſuum. Et vidit DEVS, quod eſſet bonum.

C*Reavit DEVS*, non produxere Aquæ propria vi, *Piſces.* Omne, quod dabant Aquæ, erat locus, ſtructura eſt DEI opus. Vis perſuaderier de aſſerti hujus Veritate? Conſidera ex una parte Aquæ ſimplicitatem, ex altera Piſcium mirandam & multivariam ſtructuram. Dentes nunc in Ore, nunc in Faucibus, nunc in Ventriculo poſitos, in Unica ſerie, vel pluribus: Oculos, Pinnas, quibus tanquam remis incredibili velocitate moventur. Caudam, quæ illis gubernaculi loco inſervit. Squamas: Cerebrum reſpectu totius corporis exiguum; Tactum tenerrimi ſenſus, qui ſimul Auditus officio fungitur: Branchias, quæ pulmonum loco adſunt: Ventriculos & numeroſa Inteſtinula? Veſicam natatoriam, cujus ope nunc ſurſum feruntur, nunc deorſum, & ubique in æquilibrio ſunt cum Aqua: Muſculos innumeros: Generationem numeroſiſſimam; varietatem in Generibus & Speciebus miram.

Valet idem argumentum circa τὸ רֶמֶשׂ *reptile* omne, ſive ἔναιμον id ſit, uti Serpentes, ſive ἄναιμον, exſangue, Vermes & Inſecta omnia; Inprimis autem hîc per *Animam viventem reptantem* (motabilem) intelligi volo *Exanguia* ſpeciatim ita dicta, inprimis marina, tum mollia, Polypum, Sepiam, tum Cruſtacea, Gammaros, Echinos, Stellas: tum Teſtacea, Conchas, Cochleas, omne genus.

Stitit ſe DEVS ut maximum in minimis; ita & maximum in maximis Animantibus, ex quibus per quandam veluti præcellentiam nominat Moſes *Cetos magnos*, Natatilium veluti Reges, per quos intelligi probabile *Cetaceos* ita dictos Piſces (diſtinctivè à *Cartilagineis* & *Spinoſis*) qui quadrupedum viviparorum more pulmone reſpirant, coeunt, concipiunt, vivos fœtus pariunt, & Lacte alunt: Piſcesque

Digitized by Google

TAB. XIV

GENESIS Cap. I. v. 20.
Opus quintæ Diei.

1 Buch Moſis Cap. I. v. 20.
Fünfftes Tagwerck.

Digitized by Google

GENESIS Cap. I. v. 21.
Opus quintæ Diei.

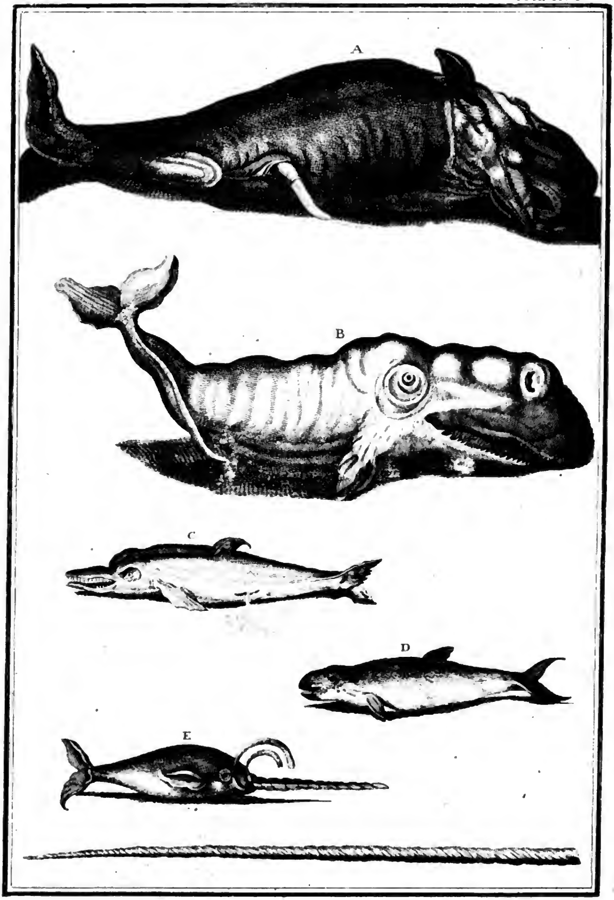
1. Büch Moſis Cap. I. v. 21.
Fünftes Tagwerck.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

TAB XVI

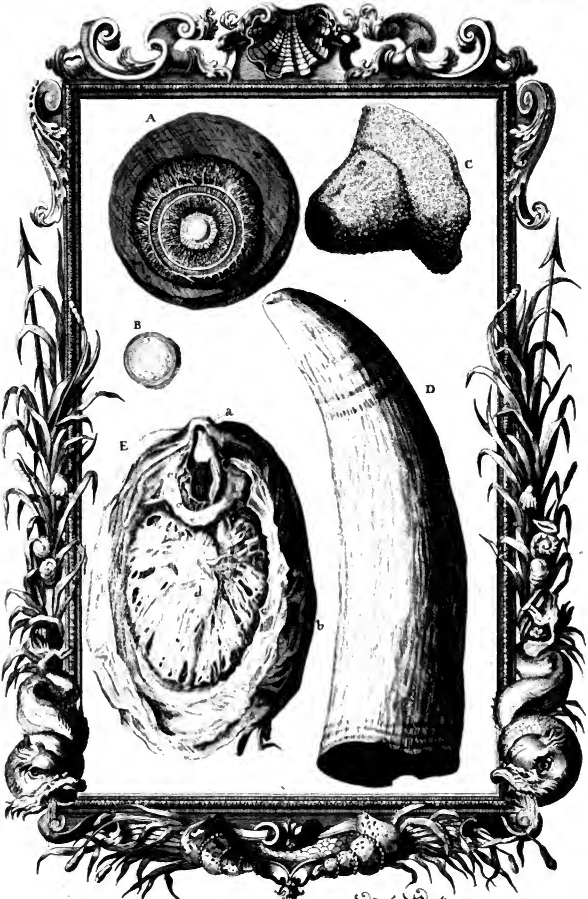

GENESIS Cap. I. v. 21.
Opus quintæ Diei.

I. Buch Moſis Cap I. v. 21
Fünfftes Tagwerck.

Digitized by Google

Digitized by Google

GENESIS Cap. I. v. 21.
Opus quintæ Diei.

I Buch Moſis Cap. I. v. 21.
Fünfftes Tagwerck.

Digitized by Google

que alios è maximis, *Belluæ marinæ* dictos. Ad priorem Claſſem pertinent Delphinus, Phocæna, Balæna, Orca, Phyſeter, Cete, Clus.

De *Balænis* multi multa, ſed & multa falſa; aſt in mendaciis cudendis nemo ſuperior Hebræis: offendas Cetos 500. Stadia, ſive Milliaria plus 60. longos. Sed hi nihil, ſi conferas cum Ceto illo monſtroſo in *Bava Bathra* f. 73. in cujus dorſo navis ab una pinna ad alteram triduanum confecit iter. Quid dicas de Arabum commentis, qui totum Terræ globum unici piſcis dorſo, ut paſſim Scyphos, incumbere nugantur. Contractiores ſunt menſuræ, quas modernæ ſuggerunt obſervationes, & 100. pedes raro pro longitudine excedunt.

De Piſcibus abſolutiſſimum opus extat Illuſtris *Willoughbyi*: ſufficiat nobis in hac Tabula, ſiſtere ex quovis genere vel unum, vel paucos. Adſint igitur:

N. 1. Ex Cartilagineis longis *Carcharias*.
N. 2. *Zygæna*.
N. 3. *Priſtis*.
N. 4. Ex Cartilagineis latis *Raja* & *Squatina*
N. 5. *Torpedo*.
N. 6. Ex planis oviparis ſpinoſis *Rhombus*.
N. 7. *Anguilla* ex Anguilliformibus.
N. 8. Ex piſcibus corpore contractiore, qui pinnis fibralibus carent, *Orbis muricatus*.
N. 9. *Xiphias*.
N. 10. *Hippocampus*.
N. 11. Ex piſcibus dorſo tripinni, *Aſellus major*.
N. 12. Ex piſcibus dorſo bipinni, *Thynnus*.
N. 13. Ex Truttaceo genere, quod pinnulam habet parvam adipoſam in extremo dorſo, nullis radiis inſtructam, *Trutta*.
N. 14. *Carpio*.
N. 15. Ex piſcibus, qui unicam in dorſo habent pinnam, *Harengus*.
N. 16. Ex piſcibus aculeatis duabus in dorſo pinnis, anteriore autem ſpinis radiata, *Lupus*.
N. 17. *Draco marinus*.
N. 18. Ex piſcibus unica in dorſo pinna partim molli, partim ſpinoſa, *Acarnan*.
N. 19. *Scorpius*.

TAB. XVI.

QUos ſingulari elogio dignos, ad gloriam ſcilicet Creatoris, judicat Hagiographus, *Cetaceos Piſces* הַתַּנִּינִם eosque הַגְּדוֹלִים, dignos judicamus & nos peculiari Tabulâ, in qua

A. exhibet *Balænam*.

B. *Orcam*, quam doctiſſimo *Leviathanis* libro orbi erudito expoſuit, Joboque reſtituit Clar. *Theodorus Haſæus*.

C. *Delphinus*.

D. *Phocæna*.

E. *Monoceros*, cujus cornu paſſim inter Cimelia reconditur, & pro vero Unicornu venditatur. F.

TAB. XVII.

DE Anatome Piſcis maximi parum nobis conſtat. Speciminis loco aliquas ſiſto partes, easque in magnitudine naturali.

A. *Oculus* eſt, Pomi Aurantii magnitudinem vix excedens, ex Ruyſch. Theſ. Anat. IV. Tab. I.

B. *Humor* ejus *Cryſtallinus*, ſane reſpectu vaſtæ molis corporeæ exiguus vitulino paulo major.

C. *Papilla Uberis*, ubi papillæ cutaneæ nudo oculo ſunt viſibiles.

D. *Dens orcæ* ſeu Leviathanis, quod donarium Muſeum acceptum refert laudato *Haſæo*.

E. Cylindrus reſectus ex *pene* Balænæ, ex proprio Muſeo, ubi a. eſt meatus urinarius. b. c. corpus exterius nerveo-ſpongioſum, heîc ſuccinei vel melliti coloris translucidum. c d. corpus interius nerveo-ſpongioſum, ejusdem ſtructuræ, qualis eſt in ipſo homine & quadrupedibus. ee. Membranulæ, quæ per intervalla meatum urinarium connectunt cum corpore ſpongioſo exteriori, inſervientes dilatando vel arctando dictum meatum.

Digitized by Google

TAB. XVIII.

EX *Reptilibus* v. 21. indigitatis, præcipue marinis, occurrunt Animantia tardiſſimo Motu prædita, eaque *Mollia Exſanguia*, imo & aſpectu & tactu horridula.

A. *Polypus.*
B. *Sepia.*
C. *Lepus Marinus.*
Ex Cruſtaceorum genere.
D. *Aſtacus.*
E. *Cancer marinus.*
F. *Stella marina.*

TAB. XIX. XX.

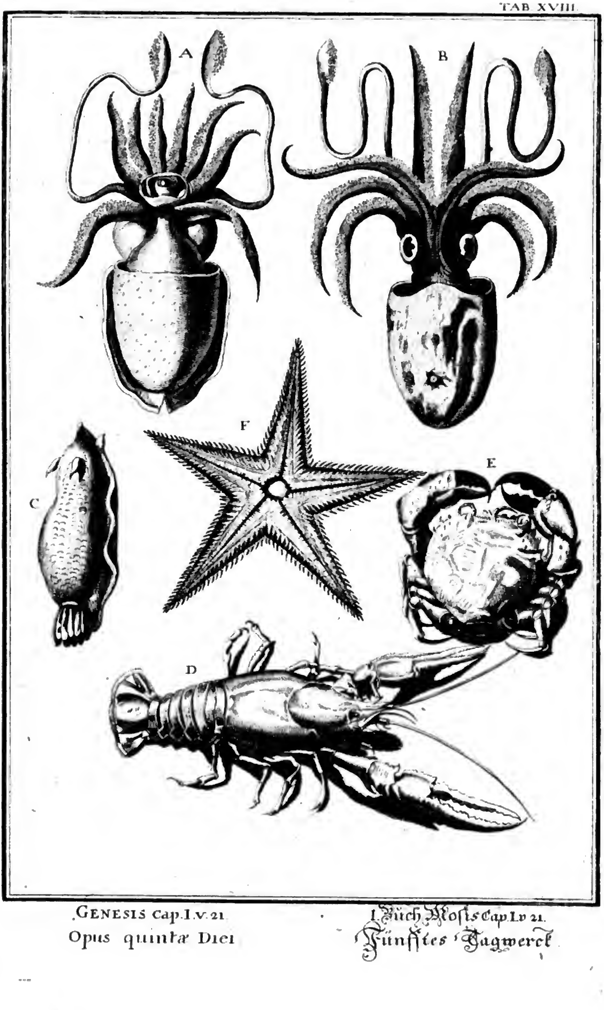
MIre oculos mentemque recreant *Reptilium*, præſertim *marinorum* illa Animalia, quæ *Teſtaceorum* nomine vulgò inſigniuntur, & integris voluminibus deſcripta depictave extant. Manebimus, propter chartæ anguſtiam, & materiæ nimiam molem in Claſſibus genericis.

Ex Cochleis in ſe retortis intus Margaritarum inſtar ſplendentibus adſint
A. *Nautilus.*
B. *Cornu Hammonis.*
C. *Cochlea Lunaris* cum operculo.
D. *Umbilicus marinus* dicto.
Ex Cochleis valvatis lævibus.
E. *Valvata, Vitellus* dicta.
F. Alia lactei candoris, maculis Caſtanei coloris faſciata.
Ex Cochleis valvatis ſtriatis.
G. *Valvata ſtriata* alpina.
Ex Caſſidibus Tuberoſis.
H. *Tuberoſa* prima.
Ex Caſſidibus verrucoſis.
I. *Verrucoſa* Ceramica.
Ex Caſſidibus lævibus ſive cinereis.
K. *Caſſis* cinerea lævis.
Ex Caſſidibus muricatis.
L. *Murex* ramoſus } in Tab. XX.
M. *Tribulus.* }
Ex Cochleis globoſis.
N. *Cochlea pennata.*
O. *Umbilicata.*
Ex Turbinatis, Buccina dictis.
P. *Buccinum Tritonis.* Tab. XX.
Q. *Turris Babylonica.*
Ex Strombis.
R. *Strombus Tympanorum.*
Ex Volutis.
S. *Voluta Tigerina.*
T. *Harpa.*
Ex Alatis.
U. *Harpago.*
Ex Porcellanis ſeu Conchis Veneris.
W. *Argus.*
Ex Cylindris.
X. *Cylinder Porphyreticus.*
Ex Univalviis non retortis.
Y. *Patella.*
Z. *Auris marina.*
a. *Balani.* Tab. XX. quæ ſequuntur.
b. *Tubuli vermiculares.*
c. *Dentales.* Tab. XIX.
Ex Teſtaceis bivalvibus primum locum tenent *Chamæ aſperæ.*
c. *Chama ſubrotunda.*
d. *Chama ſquamata.*
Chamæ læves.
e. *Chama literata.*
Pectines & Pectunculi.
f. *Pecten vulgaris.*
g. *Fragum.*
Tellinæ.
h. *Tellina virgata.*
Solenes.
i. *Unguis.*
k. *Roſtrum Anatis.*
Muſculi.
l. *Muſculus* vulgaris.
Pinnæ.
m. *Pinna* oblonga.
Oſtrea.
n. *Oſtreum* Echinatum.
o. *Concha margaritifera.*

TAB.

Digitized by Google

TAB. XVIII.

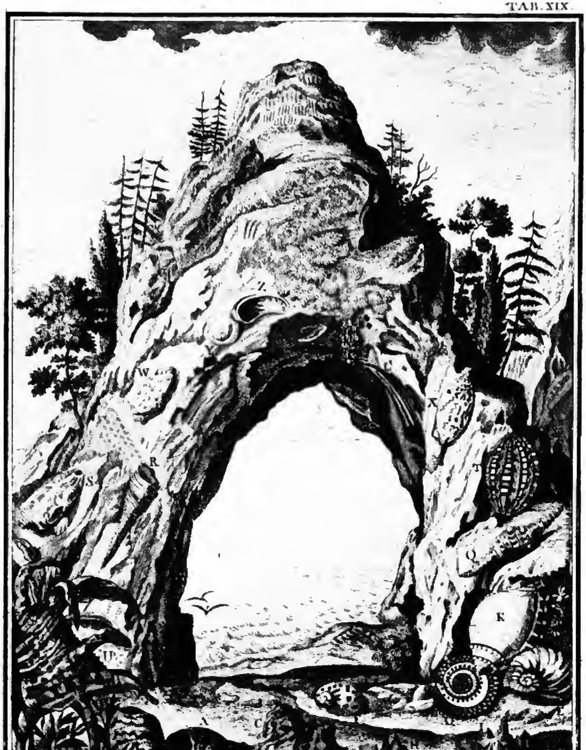

GENESIS Cap. I. v. 21.
Opus quintæ Diei

I. Buch Moſis Cap. I. v. 21.
Fünfftes Tagwerck

Digitized by Google

Digitized by Google

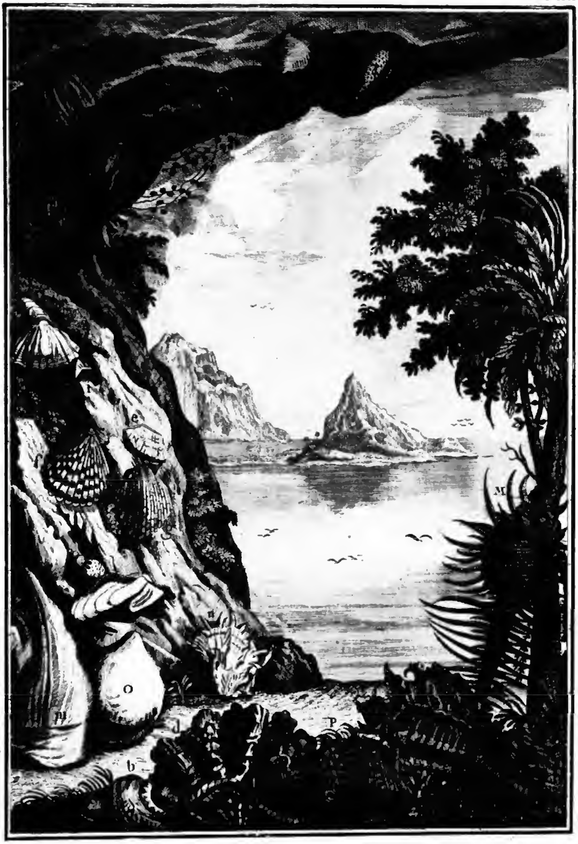

GENESIS. Cap. I. v. 21.
Opus quintæ Diei.

I Buch Moſis Cap. I. v. 21.
Fünfftes Tagwerck.

Digitized by Google

Digitized by Google

GENESIS Cap. I. v. 21.
Opus quinta Diei.

I Buch Moſis Cap. I. v. 21.
Fünfftes Tagwerck.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

GENESIS Cap. I. v. 24. 25.
Opus ſextæ Diei.

I. Buch Moſis Cap. I. v. 24. 25.
Sechſtes Tagwerck.

Digitized by Google

Digitized by Google

GENESIS Cap.I.v.24.25
Opus ſextæ Diei.

I Buch Moſis Cap.I.v.24.25.
Sechſtes Tagwerck.

Digitized by Google

TAB. XXI. XXII.

Geneſ. I. verſ. 24. 25.

Et dixit DEVS, producat Terra Animans vivens ſecundum ſpeciem ſuam, jumentum & reptile, & beſtiam Terræ ſecundum ſpeciem ſuam, & fiebat ita:

Fecitque DEVS beſtiam Terræ ſecundum ſpeciem ſuam, & omne, quod reptat ſuper Terram ſecundum ſpeciem ſuam. Et vidit DEVS, quod eſſet bonum.

Dixit quoque DEVS: producat Terra animam viventem in genere ſuo, jumenta & reptilia & beſtias terræ ſecundum ſpecies ſuas. Factumque eſt ita.

Et fecit DEVS beſtias terræ juxta ſpecies ſuas, & jumenta, & omne reptile Terræ in genere ſuo. Et vidit DEVS, quod eſſet bonum.

HOmini propius accedunt *Aves, Piſces* & *Inſecta*, quam *Vegetabilia*; propius jam *Quadrupeda* & *Reptilia* ex *Serpentino* Genere, quam Piſces & Aves. Sic ſcala graduationis ratione ſtructuræ ducet nos tandem ad *Hominem*.

DEI exiſtentiam rurſum demonſtrant *Quadrupedum* (tum *domeſticorum* בְּהֵמָה tum *ferorum* חַיָּה) machinæ Hydraulico-Pnevmaticæ, qualis & eſt Hominis. Nempe Sanguinis inimitabile artificium. Pulmonum reſpiratorii folles, Sanguinis attenuationi inprimis ſervientes; vitalis laticis circulus, & motus inteſtinus; extrema fibrillarum ſubtilitas, qua vis $\frac{1}{792000}$ pollicis adæquant. Cor artificioſiſſimum & validiſſimum Hydracontiſterium; Arteriæ, Cor ſecundarium, Venæ & Vaſa lymphatica cum ſuis valvulis: Ciborum inciſio, maſticatio, deglutitio, digeſtio, in chylum lactei coloris mutatio, chyli tranſitus ad Sanguinem: Sanguinis ab heterogeneis ſecretio: Inſenſilis cumprimis ſeu cutanea Tranſpiratio: Seminis in Teſtibus confectio: Spirituum animalium, ſi qui ſunt, in Cerebro elaboratio: Externorum Senſuum, Viſus, Auditus, Guſtus, Olfactus, Tactus organa. Senſus interni, ſenſus communis, Phantaſia, Memoria, Muſculorum Vectes, quibus peraguntur motus; Somnus & Vigiliæ; miranda Generatio, & tum Individuorum tum Specierum conſervatio: Species & Genera mirè variantia, & quæ ſunt alia.

Quadrupedibus jungitur רֶמֶשׂ *reptile*, nempe hic ἔναιμον, ſanguine præditum, ſpeciatim *Serpentinum genus*, quod pulmone reſpirat, ut Quadrupedia, ſed pedibus caret.

Juvabit inprimis θηριοφίλῳ Lectori ob oculos ponere ex ſingulis Claſſibus unam duntaxat alteramve ſpeciem: Præſto igitur ſint,

Ex Quadrupedibus ungulatis iisque μονοχήλοις ſeu ſolipedis.

A. *Equus.*
B. *Aſinus.*

Ex Διχήλοις ſeu biſulcis, iiſque Ruminantibus.

C. *Vacca.*
D. *Ovis.*
E. *Cervus.*

Ex biſulcis non-ruminantibus.

F. *Porcus.*

Ex Τετραχήλοις ſeu quadriſulcis.

G. *Rhinoceros.*

Ex unguiculatis, digitis communi cute tectis.

H. *Elephas.*

Ex unguiculatis pede bifido.

I. *Camelus.*

Ex unguiculatis pede multifido πλατυωνύχοις.

K. *Simia.* Tab. XXIII.

Ex unguiculatis unguibus anguſtioribus

L. *Leo.*
M. *Tigris.*
N. Urſus.
O. *Canis.*

Ex iisdem Herbivoris.

P. *Lepus.*
Q. *Cuniculus.*
R. *Mus.*

Ex iisdem dentatis & longi-roſtris.

S. *Echinus.*
T. *Sorex.*

Roſtro breviori.

U. *Veſpertilio.*

Ex Quadrupedibus Oviparis.

W. *Rana.*
X. *Teſtudo.*
Y. *Lacerta.*
Z. *Crocodilus.*

Ex Reptilibus longo flexili corpore præditis.

a. *Serpens.*

TAB. XXIII.

Geneſ. I. verſ. 26. 27.

Et dixit DEVS, faciamus Hominem in Imagine noſtra, ſecundum ſimulachrum noſtrum, & dominentur in Piſcem Maris, & in volucrem Cœli, & in jumentum, & in omnem Terram, & in omne reptile, quod reptat ſuper Terram.

Creavit itaque DEVS Hominem in imagine ſua, in imagine DEI creavit eum, marem & fœminam creavit eos.

Et ait: Faciamus hominem ad imaginem & ſimilitudinem noſtram, & præſit piſcibus maris, & volatilibus cœli, & beſtiis, univerſæque Terræ, omnique reptili, quod movetur in terra.

Et creavit DEVS hominem ad imaginem & ſimilitudinem ſuam, ad imaginem DEI creavit illum, maſculum & fœminam creavit illos.

IN Theatro Mundi nunc comparet nobiliſſima ex Creaturis, Macrocoſmi compendium Microcoſmus: menſa parata accumbit hoſpes. Debebant prius lucere Sol ac Sidera, depurari Atmoſphæra, & reſpirationi vegetabilium ac Animalium apta reddi: Aquæ dividi in ſuperiores ac inferiores: Humidum ſeparari à ſicco: Terra veſtiri Arboribus, Fruticibus, ornari Floribus ac Fructibus: ſiſti omne animantium genus, tandem comparere *Homo*, *Dominus conſtitui operum, quæ manus DEI paraverunt, cuncta ejus pedibus ſubdi; Greges & armenta univerſa, etiam jumenta campeſtria: Volucres, quæ in Aere, & Piſces, qui in Mari (verſantur) & quicquid per Maris itinera tranſit*, Pſal. VIII. 7.8.9. Neque dubium, quin novus hic Hoſpes ex primo διακοσμήσεως mundanæ conſpectu, ex imo cordis ſinu, puriſſimo intellectu, liberrima voluntate, plenis buccis, Ter Optimi, ter Maximi Creatoris ſui deprædicarit laudes. *Equidem ſuſpiciam cœlos tuos, opus digitorum tuorum, Lunam & Stellas, quas tu præparaſti — Paululum ſiquidem eſt, quo DEO inferiorem illum feciſti, tanta cum gloria & decore illum cinxiſti: DOMINE DOMINVS noſter, quam magnificum eſt nomen tuum in univerſa Terra*: Als: *Quoniam videbo cœlos tuos, opera digitorum tuorum, lunam & ſtellas, quæ tu fundaſti. Quid eſt homo, quod memor es ejus? aut filius hominis, quoniam viſitas eum? Minuiſti eum paulo minus ab Angelis, gloria & honore coronaſti eum. Domine Dominus noſter, quam admirabile eſt nomen tuum in univerſa terra!*

Sufficiat & heîc ad Hominis productionem, unicum, quo DEVS hactenus uſus, *Fiat.* Sed adhibitum veluti Sacro Sancti Trinunius Conſilium, ut ſingularis & ab aliis Creaturis diſtincta Creatio nos admoneret, & Nobilitatis noſtræ & Nullitatis, Dominii & Subjectionis. Prolucere debebat Patriarchis ex τοῦ *faciamus hominem*, ſacroſanctæ Trinitatis Myſterium, ut ſermo hîc non fuerit προβούλιον, conſilium, ſed ἐγκελεύοντος καὶ παρακαλοῦντος. Heidegg. Hiſt. Patr. Exerc. IV. Th. 8.

Fuit hæc nobiliſſima, poſt lapſum miſerrima, Creatura, condita in imagine DEI, proin υἱὸς τοῦ ΘΕΟΥ, Luc. III. 38. τοῦ γὰρ καὶ γένος ἐσμέν, Act. XVII. 28. quæ verba gentium Doctor mutuò petiit ex *Arato*, ut pateret etiam Rationis Lumen dictare hanc Originem, hoc *à Jove principium.*

Qui hanc DEI imaginem diſtinctius conſiderat, dignitatem Hominis miratur, ſed &, in ſtatu quo, vilitatem, communionem cum DEO, ſed & infinitam ab eo elongationem, Divinam originem, & turpiſſimam apoſtaſiam. Videamus!

Eſt Anima noſtra, ut DEVS perfectiſſimè, ita hæc finitè cogitans, infinitarum idearum promtuarium: ſed quam ſunt hæ cogitationes confuſæ, interruptæ, hæſitantes, arctiſſimis clauſæ limitibus, durationis breviſſimæ!

Eſt Anima noſtra Immortalis, ſed non carens initio fine caritura, poſtquam cœpit, quæ immortalitas dependet à liberrimo Creatoris arbitrio, ab eo, qui ſolus ἀθανασίαν habet, 1. Tim. VI. 16. *Mortalis homo conditione corporis animalis, ſed immortalis beneficio Conditoris.* Auguſt. L. VI. de Gen. c. 25. Mori non debebat, ſed poterat.

Libere cogitat & operatur Mens ut DEVS, liberrimè & actuoſiſſimè: Sed eſt hæc Libertas diſtans haud procul à ſervitute. Quoties, quæſo, quò ſe vertat, neſcit? quoties in eligendo hæſitat, volendo fluctuat? quoties pellitur hac illac, gubernaculo, remis, imò &

Rectore

Digitized by Google

Genesis Cap. I. v. 26. 27.
Homo ex Humo.

I Buch Moſis Cap. I. v. 26. 27.
Erſchaffung und Zeügung deß Menſchen.

Digitized by Google

Rectore deſtituta, ab objectorum externorum fluctibus? quam libera hæc volitio, quæ extra corpus ne hilum quidem, in ipſo corpore noſtro ne pilum movere valet; Impotentior tantò, quia ipſi Motus voluntarii non ſunt noſtri, ſed DEI! Et quam, quæſo, hæc Monarchia noſtri in nos arcta & labilis? quam ſucceſſiva & mutabilis, ut brevi elapſo temporis ſpatio unus alteri ſceptrum tradere cogatur & coronam?

Eſt alius Imaginis Divinæ character Dominium: *Subjicite Terram, & dominamini in Piſcem maris, & in Volucrem Cæli, & in omnem beſtiam, quæ reptat ſuper Terram, Gen. I. 28. Dominamini piſcibus maris, & volatilibus cæli, & univerſis animantibus, quæ moventur ſuper Terram.* Propterea, veluti in Homagii fidem, *adduxerat DEVS ad hominem omnem beſtiam agri, & omnem volucrem cæli, ut videret, quo modo appellaret ea,* Gen. II. 19. Propterea & *venerunt ad Noah* omnia animantia, Gen. VII. 14. ut ſub ejus tutela conſervarentur in Arca. Sed ô quam reſtrictum eſt hoc Dominium, & feudale, ut contra DEI abſolutum, ſemper idem, haud interruptum, in Creaturas omnes! Imò vero eſt hæc noſtra prærogativa *Uſus*, potius quam *Dominium*. Debebat Homo naturas Animalium noſſe, ex iis Creatorem DEVM laudare, ea ad varios uſus, cibarios ſpeciatim applicare. Patet id ex litera feudali, quam dedit DEVS Noacho poſt Diluvium, Gen. IX. 2. 3. 4. *Pavor & Tremor veſter erit ſuper omne Animans Terræ, & ſuper omne volatile Cæli, quidquid movetur aut repit in terra, quidquid eſt in Piſcibus maris, traditum eſt in manus veſtras. Quidquid movet, quidquid vivit, ſit vobis in eſcam, quaſi herbam virentem dedi vobis.* Als: *Terror veſter ac tremor ſit ſuper omnes volucres cæli, cum univerſis, quæ moventur ſuper Terram, omnes piſces maris manui veſtræ traditi ſunt. Et omne, quod movetur & vivit, erit vobis in cibum: quaſi olera vireſtia tradidi vobis omnia.*

Eſt alius character Mentis *ſimplicitas*, ſed infinitis paraſangis inferior ſuo originali. Sunt cogitationes DEI & infinitæ, & perfectiſſimæ & omnipræſentes; noſtræ quodammodo diviſibiles, excludunt unæ alias, ſequitur una aliam.

Alius *Intelligentia* & ſapiens operatio, ſed quam & hæc umbratilis, imò nulla, ſapientiæ Divinæ comparata! inprimis in Statu hoc noſtro corruptionis & μωρίας. DEVS ſcit omnia & perfectiſſimo modo, imperfectè multa Homo. Multa ſciendi eum tenet cupido. Maxima pars eorum, quæ ſcit, eſt minima eorum, quæ ignorat. Et quot, quæſo, conſtat laboribus, quot ſudoribus, minuta ſcientia noſtra! quam γινώσκομεν ἐκ μέρους!

Interim tamen promicat ex Imagine ectypa infiniti quid. Cognoſcit Homo DEVM, infinitum, infinitas ejus perfectiones; attamen ne ſeipſum quidem cognoſcit plenè, imo fortè plura alia melius. Et Divina dum contemplatur, in profundiſſimam veluti Aquæ cryſtallinæ introſpicit Abyſſum.

Sed longiſſimè omnium ab Archetypo diſtat Ectypon, intuitu *Bonitatis, Veracitatis, Sanctitatis, Juſtitiæ*, inde nempe à lapſu. Sed non hærere debebat in corruptionis cœno mens noſtra: emerſuræ prælucet Divini Verbi lucidiſſima Fax, quæ morituras in nobis ſcintillas ἀναζωπυρεῖ. Docet beatitudinem quærere cum DEO & per DEVM, ſubmittere omnia Divinæ voluntati, quærere, quæ bona, honeſta; agere, quæ juſta, Divinæ Legi congrua; evitare, quæ noxia; vivere DEO, non voluntati noſtræ, non Paſſionibus noſtris, non nobis, non mundo: uti bonis Mundi, non abuti; vincere patienter obſtacula in invia fere virtutis via obvia, usque ad ultimam illam & perfectam ἀποκατάστασιν.

Remanſere proin gratia DEI λείψανα Intellectus ac Voluntatis, juſti & injuſti idea, jus quoddam in Creaturas, κοιναὶ ἔννοιαι, veritates axiomaticæ: ſed informitas reformatione indiget. Vitâ Sanctâ oportet ἐνδύσασθαι τὸν καινὸν ἄνθρωπον, τὸν κατὰ ΘΕΟΝ κτισθέντα ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ὁσιότητι τῆς ἀληθείας. Eph. IV. 25.

Vidimus hactenus Imaginem DEI in *Anima* Hominis cogitante, intelligente, volente, judicante, immortali. Sed à tam nobili dignitate haud excludendum *Corpus*. Eſt id opus infiniti Artificis, Animæ junctum, Animæ adducens ſenſibilium objectorum impreſſiones, Animæ voluntati in quibusdam motibus parens. Sane Anima & Corpus unita faciunt καινὸν ἄνθρωπον, Eph. IV. 24. καινὴν κτίσιν 2. Cor. V. 17. Conſervari debet ὁλόκληρον τὸ πνεῦμα, καὶ ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα ἀμέμπτως ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἸΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, 1. Theſſ. V. 23.

Differt autem longe *Anima* hæc *noſtra* & eſſentialiter ab *Anima* Bruti. Hæc eſt נֶפֶשׁ חַיָּה *anima viventis, anima vivens* v. 21. Illa imago DEI: materialis una, immaterialis altera. Hæc omni cognitione deſtituta, cogitans illa. De brutorum Anima Sacer Codex, Deut. XII. 23. *Sangvis ipſe Anima*, ſubtiliſſima nempe Sangvinis portio. Producta hæc ex *Terra* & *Aqua*, Gen. I. 21. 24. Hominis autem Cæleſtis eſt Originis.

Exhibent Ornamenta in Tabulæ hujus ambitu locata Hominis ab ovo ſurgentis varia ex Anatomia moderna, nominatim oculatiſſimi *Ruyſchii Theſauris* incrementa.

Fig. I. Embryo humanus Aniſi ſeminis magnitudine.

Fig. II. Alius Grani Hordei magnitudine cum funiculi umbilicalis rudimento.

Fig. III. Alius præcedente paulo major, cujus Caput jam à corpore diſtinctum, artuumque rudera adſunt inſtar tuberculorum minimorum.

Digitized by Google

Fig. IV. Alius digiti transverſi magnitudine.

Fig. V. Alius, cujus artus magis ſunt expanſi, ſed nondum in digitos.

Fig. VI. Alius, in quo digiti videri poſſunt.

Fig. VII. Alius paulò major.

Fig. VIII. Sceleton magnitudine digiti minimi, utraque manu tenens ovula.

Fig. IX. Aliud aliquanto majus, à cujus dextra pendet ovum muliebre fœcundatum.

Fig. X. Aliud Indicis digiti magnitudine, à cujus ſiniſtra pendet ovum fœcundatum apertum.

Fig. XI. Aliud fœtus humani quatuor præter propter menſium, qui oculis veluti lachrymabundus admovet, ſtrophioli loco, membranulam tenuiſſimam, myriadibus vaſorum ſanguiferorum præditam.

TAB. XXIV.

Geneſ. Cap. II. verſ. 10. 11. 12. 13. 14.

Et fluvius egrediebatur de deliciis, ut irrigaret Hortos, ut inde dilapſus fieret in quatuor Capita.	Et fluvius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum paradiſum, qui inde dividitur in quatuor capita.
Nomen unius Piſon, is circuit totam Terram Hauilah, ubi eſt Aurum.	Nomen uni Phiſon, ipſe eſt, qui circuit omnem terram Hevilath, ubi naſcitur Aurum.
Nomen vero Fluvii ſecundi Gihon, is circuit totam Terram Kuſch.	Et Nomen fluvii ſecundi Gehon, ipſe eſt, qui circuit omnem terram Æthiopiæ.
Porro nomen tertii Fluvii eſt Hidekel, is curſum ſuum agit ad orientalem partem Aſſyriæ. Et fluvius quartus eſt Euphrates.	Nomen vero fluvii tertii, Tigris: ipſe vadit contra Aſſyrios. Fluvius autem quartus, ipſe autem Euphrates.

Eſt hæc de Paradiſo diſquiſitio diſputabilis admodum, ſi quæ Sacri Codicis alia. Immiſcent ſe huic liti, & ſerram totis operibus reciprocant Interpretes, Geographi. Et quot non perluſtrarunt Aſiam, beatam hanc Protoplaſtorum ſedem quæſituri, qui fortean non aliam reportarunt laboris mercedem, quam corpus laſſum, & crumenam Auro, Intellectum Scientiâ vacuum? Fuere, qui Hortum hunc non in Terra quærunt, ſed penſilem fingunt in Aere. Fuere, qui ex tota Terra primæva faciunt Paradiſum, ut tantò minus errare poſſint. His placet *Meſopotamia*, illis *Babylonis* περίχωρος, aliis omnis *Syria*, *Arabia* & *Meſopotamia*: *Palæſtina* aliis: Aliis *Armenia*, *Aſſyria* & *Ægyptus*. Omnes, quantum quidem mihi videtur, de τῷ διότι ſolliciti prius, quam de τῷ ὅτι certi; Alchymiſtis haud abſimiles, qui Lapidem ſuum Philoſophicum quærunt in Aere, Saliva, Urina, Mercurio, Rore, & ubi non? non prius deciſa quæſtione, an detur hujuſmodi Lapis, vel ſit poſſibilis?

Conſtat ſane ex modernis noſtris obſervationibus, mutatam prorſus eſſe Diluvio Terram ab illa. Quis ergo, & ubi quis quæret Paradiſum? Quid ergo fiet cum Moſaica deſcriptione? Eſt ne forſan hæc Romantica Terræ incognitæ, necdum reperibilis? Neutiquam; Deſtructus quidem orbis primævus, fatali illa inundatione, ſed & ſibi & Terricolis reſtitutus, in eundem prope ſitum, eadem Flumina, eosdem Montes, Valles. Idem in reformatione Globi adhibitus proceſſus, qui in Creatione, idem ſcopus, idem partium ad invicem æquilibrium, Terræ facies eadem. Ita conciliatur Scriptura cum Philoſophia, Moſes cum Ratione.

Videamus, nam plurima erunt in Paradiſo videnda, unam hypotheſin poſt aliam, imò ὡς ἐν περιτομῇ pleraſque in unica hac Tabula, quam nobis ſuggeret Clar. *Sturmius*.

In diverſa ab aliis abit Burnetius, & pene Phaethonteo raptu aliam fabricatur Terram à poſtdiluviana, integram Paradiſiacam, in qua obtinet perpetuum & blandiſſimum Ver, eadem & moderatiſſima Aeris temperies, longævitas ad 8. & 9. Secula, fœcunditas ſtatui

primo

Digitized by Google

GENESIS Cap. I. v. 10. 11. 13. 14.
Paradisus.

I. Buch Moſis Cap. I. v. 10. 11. 13. 14.
Das Paradies

Digitized by Google

Digitized by Google

primo Protoplaſtorum accommoda, vitæ genus ſimpliciſſimum, Fructuum omnis generis, omni Tempore maturitas, Terra altior noſtra Abyſſo Aquarum inædificata, plana, ſine montibus & Vallibus, ſine grandine, nive, Tonitru, Tempeſtatibus, Axis idem cum Axi Eclipticæ, fluminum Paradiſiacorum ortus ex vaporibus ab Æquatore ſurgentibus, verſus Polos pulſis, indeque placido ductu refluis: Zona media retorrida inhabitabilis, quæ *lamina Gladii micans* ſive, *flammeus gladius atque verſatilis*. Gen. III. 24. Mundum ſeparat à Mundo, ſeptentrionalem ab Auſtrali: Gentilium *Campi Elyſii*, *Inſulæ Fortunatæ*, *Heſperidum Horti*, qui parum abſunt ab *Hortis* illis *penſilibus Alcinoi* apud *Homerum*, *Terra* illa *cœleſti apud Platonem* in *Phædone*. Criſin vel ἐπίκρισιν Hypotheſeos multis ſuſpectæ, quæ Sacrum codicem ſibi potius, quam ſe Scripturæ accommodet, anguſtia loci non permittit.

Sunt alii omnes nobiſcum, & inter ſe facilius conciliandi, quia vel in noſtra hac vel in reformata ad prioris modulum manent. *Jo. Herbinii de admirandis mundi cataractis* Diſſ. V. *de Cataractis Paradiſiacis*, Hortus Edenis ampla eſt Regio magnam Tabulæ noſtræ partem explens, verſus Ortum & Caſpium mare affinis Aſſyriæ, verſus Boream Armeniæ & Cappadociæ, verſus occaſum & Mare Mediterraneum Palæſtinæ, verſus Meridiem Arabiæ, ad Mare usque Rubrum, & ſinum Perſicum. Tranſit Geometrica hujus Paradiſi linea verſus occaſum per Phœniciam, Philiſtæam, Ægyptum ad usque Nili Oſtium: verſus Auſtrum per Arabiam Petræam & Deſertam; Verſus ortum per Chaldæam, Babyloniam, Aſſyriam: Verſus Septentrionem per Armeniam, Ciliciam, Syriam ad usque Regionem Damaſci.

Detblevo Cluvero Geol. p. 156. & *Whiſtono* Paradiſus locatur in Auſtralioribus partibus Meſopotamiæ, inter Arabiam & Perſiam, fluxeruntque Tigris & Euphrates juncti per Vallem amœniſſimam, nunc aquis ſinus Perſici obtectam, qui olim fuerit ipſe Hortus Edenis: oſtium trans Ormum quadruplex in Mare Perſicum, quorum duo ſervarint nomina primitiva Tigridis & Euphratis, duo alia aſſumſerint nomina Piſonis & Gihonis.

Neque *Jo. von der Mark Diſp. de vero Paradiſi ſitu* Paradiſum quærit in Paradiſo, propter mutationes præprimis in Diluvio inductas, ſupereſſe ex Fluviis quatuor tres ſaltem vel duos. Probabiliſſimum Horti Edenici ſitum eſſe in Chaldæa, vel Babylonia, vel Meſopotamia.

Palmam forte præripit aliis Cl. *Hadr. Relandus Diſſ. Paradiſo* quem locat in Armenia B. & interjicit quatuor fluminibus, *Phaſide*, *Araxe*, *Tigride*, & *Euphrate*, quæ ipſa ſint Paradiſiaca illa *Phiſon*, *Gihon*, *Chiddekel* & *Phrath* orta olim in eodem & uno fonte, qui nunc non amplius extet, ut nec ipſe Paradiſus, forte ſub terra reconditum nunc pro illis quatuor Hydrophylacium. Pondus addit huic Sententiæ *Tournefort Voyage du Levant*. T. II. p. 324. qui Paradiſum invenit in fertiliſſimis *Georgiæ* vallibus, via inter *Erzeron* & *Teflis*, nominatim ubi ſint *tres* ita dictæ *Eccleſiæ*, quæ 20. circiter Leucis Gallicis diſtant à fontibus Euphratis, Araxis & Phaſidis. Ut proin fuerit Paradiſus in *Iberia* & *Armenia*.

Celeb. *Huetius* pro Paradiſiaco Flumine agnoſcit *Euphratem Tigridi* junctum in Arabia, & quatuor oſtiis ſe exonerantem in ſinum Perſicum. Extendit ſe proin hic Paradiſus à c. ad C. & eſt C E. *Gihon*, C e. *Piſon*. Suſiana eſt *Chus* & *Chavilah* ad Occidentem Fluvii Ce.

Cl. *Clericus* Hortum Edenis collocat in *Syria* D. *Piſonis* veſtigia monſtrans in *Chryſorrhoa*, ubi & *Chavilah* occupata à poſteris Semi. *Chus* ipſi eſt ad *Orontem*. *Euphratem* & *Tigridem* ſervat juxta cum aliis.

Van Till Paradiſum locat in A. altiori *Meſopotamiæ* loco: ex Edene profluxit unicus Fluvius A c. cujus reliquiæ ſuperſint in brachio *Odeine* hodie dicto, in *Tigridem* influo; *Cobbaris* & *Gihon*, *Delas Piſon*. *Chus* Euphrati adſita, Arabia.

A Clerici Paradiſo haud longè diſtat Cl. *Sturmii*, ſitus in *Arom. Nabarim* ſeu Aſſyria citeriore. *Chryſorrhoas* olim largus perluit veterem auriferam Regionem *Chavilah* (Semitarum nempe, nam alia fuerit Chamitarum) *Orontes* eſt *Chiddekel*. De *Euphrate* conjectat, ſcaturiiſſe olim in campis Damaſci: *Gihonis* rudera conſpici ad fluvios *Jaboc*, *Arnon* & *Zared*, qui in Mare ſalſum ſe exonerant.

Meum non eſt, adferre omnia pro ſingulis, omnia contra ſingulas hypotheſes argumenta. Voluminis adeſt materia, à ſcopo præſenti aliena. Seligat, per me licet, quilibet quod volet. Sua quemque trahat voluptas. Nemini invideo gloriam inventi Terreſtris Paradiſi, omnibus apprecor beatam poſſeſſionem cœleſtis.

TAB. XXV.

Geneſ. II. verſ. 12.

Et Aurum Terræ illius bonum eſt, eſt quoque illic Bdellium, & Lapis Schoham.

Et aurum Terræ illius optimum eſt. Ibique invenitur Bdellium & Lapis Onychius.

EſT haud dubiè זָהָב טוֹב *Aurum* Paradiſi *bonum* id, quod vocamus purum putum, χρυσίον ἄπυρον q. d. ignem non expertum, ἄπεφθον *Arriano* in *Indicis*, *Obryzum*, ὄβρυζον, *Obridium*, Obruſſa; ſive id foſſile tale fuerit in maſſulis, ſive quod mihi videtur potius, fluviatile, purum nempe arenis copioſe intermixtum, quod χρύσαμμος, *auroſa arena*, *Spartiano*, Germanis *Goldſand* dicitur, ut taceam alia nomina, quæ *Lexico* meo *Foſſilium* reſervo. Commodum ſane venit Aurum Fluviatile hocce Cl. Relando pro ſuo aurifero Flumine *Phaſide*. In laudem id cedit *Colchidi*, quam pro *Chavilah* ille habet, quod fuerit olim una ex Aſiæ opulentiſſimis, cujus incolæ *Agathia* teſte *Hiſt*. L. III. p. 72. excelluerint πλούτῳ τε ὑπερβολῇ καὶ πλήθει; Nunc una ex pauperrimis. Et lucem forſan fœneratur Colchico huic vel Scythico Auro Elihu, Job. XXXVII. 22. *Venit à Septentrione Aurum*, ubi nos, *Serenitas auro ſimilis*, *belles Wetter*, præprimis ſi Moſes, quod nonnulli volunt, fuit Autor Libri Jobi.

Crucem magis figit בְּדֹלַח *Bedolach*, de quo integra diſputant Regna. Pro Minerali ſtant perplures. LXX. vertunt per Ἄνθρακα, *Carbunculum*. *Relando* præeuntibus Scriptoribus Rabbinicis placet *Chryſtallus* Fig. I. Accedunt ipſi LXX. Num. XI. 7. Cryſtallum in Scythia inveniri teſtis eſt *Solinus* c. 15. *Iſtic & Cryſtallus, quam licet pars major Europæ & particula Aſiæ ſubminiſtret, pretioſiſſimum tamen Scythia edit*. Et *Dionyſ. Perieget* v. 781. in copia reperiri ſcribit ad fluvium Thermodontem, qui Phaſidi eſt vicinus.

Κείνου δ᾽ ἂν ποτάμοιο περὶ κρυμώδεας ὄχθας
Τέμνοις Κρυστάλλου καθαρὸν λίθον οἷά τε πάχνην
Χειμερίην.

Illius autem fluvii circa frigidas ripas
Secabis Cryſtalli purum lapidem, veluti
glaciem
Hibernam.

Hinc & ipſe Thermodon fluvius κρυστάλλου cognomen eſt nactus. Parum diſcrepant, qui ex *Bedolach Beryllum* faciunt. Nam & apud *Abenbitarem* prima *Cryſtalli* ſpecies eſt *Belur*, *Beryllus*. Videntur hi pro בְּדֹלַח *Bedolach* legiſſe בְּרֹלַח *Berolahh* facili ר in ד mutatione.

Tranſit Eruditionis illud Copiæ Cornu *Bochartus Hieroz*. P. II. L. V. c. 5. ad Regnum Animale. Huic בדלח eſt *Margarita* in *Conchis Margaritiferis* Fig. II. obvia. Verificatur illi ſuum *Chavilah*, quod in Arabia collocat ad *Caliphain* & *Baharen*, ubi Magaritarum eſt piſcatio: collatio Mannæ cum Bedolach Num. XI. 7. nempe ratione coloris albi, & figuræ rotundæ: derivatio nominis à בָּדַל *badal*, ſeparare, ſegregare, ut Bedolach fuerit Margarita eximia, à reliquis ob præſtantiam ſegregata. *Unio*, quod *nomen impoſitum maximè grandibus Margaritis*, Plin. L. IX. c. 35. ut taceam authoritates, quæ pro Margarita militant.

Placet Vegetabile Regnum iis, qui vertunt βδέλλιον, *Bdellium*. Ita duplex noſtra *Tigurina*, authoritate nixa *Aquilæ*, *Symmachi*, *Theodotionis*, *Joſephi*, *Hieronymi*, aliorum: ſiſtit hanc Plantam gummiferam, nam & βδέλλιον vulgo Gummi ipſum Fig. III. Deſcribit eam *Dioſcor*. L. I. c. 81. *Plin*. L. XII. c. 9. Sed & moderni Botanici Arborem Bdelliferam dicunt aculeatam, foliis Quercui haud abſimilem, ſed longioribus & anguſtioribus. Unde *Plukenetio Phytogr*. T. 145. fig. 2. *Arbor lacteſcens acutis foliis quernis bdellifera*.

Seligat, per me licet, quiſque, quod volet. Dubius ego hærerem inter *Cryſtallum* & *Margaritas*, faventior tamen illi quam his, uti *Relandi* illa hypotheſis de Paradiſo placet præ altera *Bocharti*, quam tamen *tot aſſeruiſſe ſibi videtur argumentis, ut vix quidquam deeſſe patet ad perfectam probationem*.

Habet & ſua fata Lapis שֹׁהַם *Schoham*, dignus ille, qui ornaret pectus Aharonis, Exod. XXVIII. 20. XXXIX. 6. Placet *Onyx Aquilæ*, Symmacho, Theodotioni, noſtris quoque verſionibus ll. cc. ſed Σμάραγδος, *Smaragdus* LXX. ap. ll. cc. & heic λίθος πράσινος, quo nomine digni optimi & viridiſſimi Smaragdi, quales ſunt inprimis Scythici; novum *Relando* ſuppeditantes argumentum pro ſua de Paradiſo hypotheſi: *Nobiliſſimi Scythici ab ea gente, in qua reperiuntur, appellati: nullis major auſteritas, nec minus vitii: & quantum Smaragdi à cæteris gemmis diſtant, tantum Scythici à cæteris Smaragdis Plin*. L. XXXVII. c. 5. conf. *Solin*. c. 15. Hinc Smaragdus præſtantiſſimus Σκυθὶς *Martiano*. *Succinum* & *Ambram* pro Schoham lapide aſpicit *Sturm. in ſeiner Erkl. der Stellen H. Schrifft*. p. 45.

Digitized by Google

TAB. XXV.

GENESIS Cap. II. v. 12.
Bedolach. Bdellion. Cryſtall, Margarita,

I. Buch Moſis Cap. II. v. 12.
Bedolach, Bdellion Cryſtall Perlen, Schoham,

Digitized by Google

Digitized by Google

GENESIS Cap. II. v. 16. 17. — Arbor Scientiæ boni et mali.

I. Buch Moſis Cap. II. v. 16. 17. — Baum der Erkäntnus des güten ü. böſen.

Digitized by Google

TAB. XXVI.

Geneſ. II. verſ. 16.17.

Præcepitque DOMINVS DEVS Homini, dicens: De omni Ligno Hortorum comede.

De Arbore vero Scientiæ Boni & Mali, de ea inquam haudquaquam comedas, nam quacunque die ex ea comedis, morte morieris.

Præcepitque ei, dicens; Ex omni ligno Paradiſi comede.

De ligno autem ſcientiæ boni & mali ne comedas. In quocunque enim die comederis de eo, morieris.

QUid juvat aſpectus, ſi non conceditur uſus? quid ſi oculi duntaxat legant, non manus? Ad quod tot ſapidiſſimi Paradiſi fructus, ſi non & famem ſedaſſent? Bonitas eſt hæc DEI, quæ in abſumtarum partium vicem ſubſtituit alia & εὔχυμα & εὔπεπτα, eaque mechanicæ corporis ſtructuræ perfectiſſimè congrua. Quapropter, ne periret tam nobilis Creatura, *præcipit* DOMINVS DEVS, cui ſoli jure Creationis dominium competit in Creaturas, ut de omni *Ligno Hortorum*, de omni Arbore, imò de omnibus Plantis *comederet Homo.*

Una & ſola excipiebatur *Arbor Scientiæ boni & mali*, adjunctâ comminatione ſevera, *ut quacunque die de ea comederet* Protoplaſta, *morte*, vel, ut alii interpretantur, certiſſimè *moreretur*, moreretur omnis, moreretur totus Homo. Et en quomodo!

Erat Adamus creatus ad perfectiſſimi Entis, ſui Creatoris, imaginem, puriſſimo Intellectu qui abſque labore & errore de omnibus judicare, Mundum cognoſcere, Creatorem glorificare poterat, & perfectiſſimo modo: machinâ inſtructus corporea Mechanico-hydraulico-pnevmatica, collocatus in Horto omnium rerum affluentiſſimo, non ullarum rerum indigus, quæ vel animam recreare, vel corpus ſatiare poterant; jure dominii gaudens in triplex Regnum, Animale, vegetabile & Minerale; cinctus eâ Elementorum diſpoſitione, unde nil patiebatur moleſtiæ, cedebant omnia in ejus deſiderium & delicias: annos protrahere poterat vel in omne ævum, vel in millenaria, abſque ullo ſanitatis diſpendio, tranſponendus ex hac vita in cœleſtem, admittendus ad intimam cum DEO unionem, ſed annexum unicum ſine quo non, abſtinentia fructuum unius arboris, ſub comminatione ſevera, fore prævaricatorem DEO, Mundo, & ſibi ipſi inimicum: Obſcuratum iri lucidiſſimum Intellectum; diſpoſitam ad malum Voluntatem, morti futurum obnoxium Corpus, perversè motum iri fluida: tenſum nunc fortius ad acutos dolores fibras; nunc iri relaxatum ad usque ἀκινησίαν: conflictandum ſibi fore cum innumeris ægritudinibus, contrariantibus paſſionibus: vinculum ſolutum iri Animam inter & Corpus, & ſeparatum intimæ Unionis amicos: ſtatim â tranſgreſſione irruituram, ſi non mortem repentinam, mortalitatem ſaltem, calamitates ſine numero & menſura; imo præſtolandam mortem æternam, exilium à Facie Divina: rebellaturas contra indignum feudatarium omnes Creaturas, Cœlum, Elementa, Tempora, Anni, Cibos: Verbo, Feliciſſimam Creaturam fore miſerrimam, Dominum mancipium.

Occurrunt hîc, & ab Eruditis moventur variæ Quæſtiones, quas ſolvere nec lubet, nec licet. Unica mei videtur fori, ex quanam *Arborum* Claſſe fuerit tentatrix hæc? Sed & heic, tacente Scriptura, nil promitto, niſi leves aliorum conjecturas. Sunt, qui pro *Ficu* ſtant, propterea quoque à CHRISTO maledicta, cujus foliis nuditatem texerit, imo aſperis his corpus fricarit, primus ex pœnitentiariorum ordine: primus futurus ex Flagellantium familia, ſi Rubum ſumſiſſet; vel Oxyacantham. Placet aliis *Malus*, ejusve fructus *Pomum* gratiſſimo rubore flavedine mixto ſeſe commendans, imo in horizontali ſui ſectione exhibens decem lineolas ad pentagonum centrale tendentes, decem, ſi Diis placet, Divinorum Præceptorum indices, contra quæ inſurrexit peccatum. Hæc â ſignatura petita, ſi non ſuffecerint, adde *Pomum* ita dictum *Adami*, in quo morſus lethalis venenatum remanet veſtigium, imò, ſi placet, adde *Pomum Adami*, Cartilaginem Thyroideam in collo anteriori prominulam.

Sunt tandem, qui vota dant *Viti*, cui plura, quam omni alii arbori in ſacris adſcribuntur & bona & mala, cujuſve fructu, vino, interdixerit DEVS Tabernaculum ingreſſuris Sacerdotibus ſub Mortis pœna, Lev. X. 9.

Digitized by Google

TAB. XXVII.

Geneſ. II. verſ. 21. 22.

Immiſit igitur DOMINVS DEVS ſoporem in Adam, & obdormivit, tulitque unam ex coſtis ejus, carnem illius loco claudens.

Et ædificavit DOMINVS DEVS coſtam, quam tulerat de Homine in mulierem, & adduxit eam ad Hominem.

Immiſit ergo DOMINVS DEVS ſoporem in Adam, cumque adormiſſet, tulit unam de coſtis ejus: & replevit carnem pro ea.

Et ædificavit DOMINVS DEVS coſtam, quam tulerat de Adam, in Mulierem, & adduxit eam ad Adam.

CAve facias ex *ſopore Adami* Carum vel Lethargum. Integer fuit & ante & poſt quam obdormierat Protoplaſta, ab omni morborum inſultu remotus. Ne exiſtimes, dolorem fuiſſe hoc ſopore mitigatum, quem ſenſiſſet vigilans. Poterat idem DEVS, qui Adamum creavit, eundem & præſervare à dolore, operationis inauditæ pediſſequo. Eſt תַּרְדֵּמָה *Thardemah ſopor* ſui generis, & ſine exemplo, ex quo reſurgens Adam fuit idem, qui ante, haud mutatus ab illo & mente & corpore. Et ἔκστασις ſi fuit, quam LXX. habent, diſtingue eam ab Ecſtaſi Hominis lapſi, ut & Rabbini diſtinguunt inter *ſoporem ſomni*, qualis fuerit Adami, *ſoporem Prophetiæ*, qui irruit ſuper Abram, Gen. XV. 12. & ſoporem *marmita* מַרְמִיתָה qui obruit Prætorianos Saulis, 1. Sam. XXVI. 12.

Mirabilis, imo miraculoſa eſt *Evæ* productio è *Coſta Adami*, mirabilior tanto, ſi, quod Homini ordinarium, utrinque habuit 12. Coſtas tam ante, quam poſt conjugis creationem, ſecundam nempe, ut Theologi loqui amant. Incongruum fere quicquid dixeris, fuiſſe in uno latere 13. in altero 12. vel in uno 12. in altero 11. Notat forſan heic צֵלָע vel צֶלַע non *Coſtam* ſed in genere *Latus*, quemadmodum alibi Architectonico ſignificatu *ſubſtructionem*, ſtructuram quandam lateralèm, ad latus templi extructam, Ezech. XLI. 6. ut ex latere corporis Adamici, Hypochondrii vel lumbis muſculoſis formata prodierit Eva, quæ interpretatio tanto magis mihi arrideret, quia DEVS *carnem illius loco clauſit*. Monſtroſa eſt eorum Fabula, qui volunt, mulierem junctim cum Adamo creatam, imo ſcapulis dorſoque agglutinatam, ut à fronte fuerit Adamus, à tergo Eva, Monſtrum Jani ἀνδρόγυνον.

TAB. XXVIII.

Geneſ. III. verſ. 1.

Serpens vero callidior erat omni beſtia agri, quam fecerat DOMINVS DEVS, qui dixit ad mulierem. Ita ne dixit DEVS, non comedetis de omni Ligno Hortorum?

Sed & Serpens erat callidior cunctis animantibus Terræ, quæ fecerat DOMINVS DEVS, qui dixit ad mulierem: Cur præcepit vobis DEVS, ut non comederetis ex omni ligno Paradiſi.

OCcurrunt in triſtiſſima Lapſus Generis Humani Hiſtoria varia, eaque perdifficilia, in quorum recenſione ero tantò contractior, quia benè multa cadunt extra fori phyſici limites.

Diſplicet allegorica *Philonis* interpretatio, quâ ὄφις eſt ἡδονῆς σύμβολον, voluptates ipſæ inescantes. Sed magis impia *Cornel. Agrippæ* & *Hadr. Beverlandi* opinio, quam vel proferre pudet, & defenſor ipſe carcere luit, & mentis alienatione. Neque placent, qui Hiſtoriam

hanc

TAB. XXVII.

GENESIS Cap. II. v. 21. 22.
Evæ ex Coſta Adami productio.

1 Buch Moſis Cap. II. v. 21. 22.
Eva Erſchaffung aus der Ribbe Adams.

Digitized by Google

Digitized by Google

GENESIS Cap. III. v. 1.
Serpens Seductor.

I. Buch Moſis Cap. III. v. 1.
Die Schlang ein Verführer.

Digitized by Google

Digitized by Google

hanc, imo totam de Creatione Hexaemero, Paradiſo intelligi volunt parabolice λανδογματικῶς. Sternit allegoriſandi libertas planam ad audendum quidvis viam, ad quævis otioſi cerebri figmenta, Libertiniſmum. Deſtruit cerebrinas ejusmodi ideas expreſſa Serpentis, imò loquentis, mentio, & gravis ſeductori illata pœna.

Neque ſubſcribo *Joſepho*, *Judæis* & *Socinianis* multis, ſerpentem fuiſſe merè naturalem, ſermone, affectibus humanis præditum, callidum, pedibus erectum, qui & quæſtionem formarit, dubitationem cordibus inſtillarit & contrariam concluſionem elicuerit: Id quod certe Bruto ἀλόγῳ καὶ ἀφώνῳ non competit. Subtilius paulò *Iſaac Abarbanel*, qui ſerpentem naturalem vult ſeduxiſſe Evam non tam ſermone, quam Exemplo, crebriore in Arborem vetitam aſcenſu & deſcenſu, fructuum de ea eſu innoxio. Conſiſteret adeo tota deceptio in propria, peccaminoſa Evæ cogitatione, contra textum, qui alloquio primam matrem perſuaſam dicit, & diſtinctam tum Quæſtionis tum Reſponſionis facit mentionem.

Extra Chriſtianorum caſtra ſunt relegandi *Ophitæ* illi, vel *Ophiani* apud Patres, quorum alii Serpentem volunt fuiſſe CHRISTVM ipſum, alii Ens CHRISTO majus, ſcientiarum auctorem. Quæ abſurda dogmata emanarunt vel à Nicolaitis, vel ab Ægyptiis, apud quos Ibes, Crocodili, Serpentes culti. Aſſumſit Servator μορφὴν δούλου non ὄφεως, & Serpens ille æneus typus quidem fuit CHRISTI, non ipſe CHRISTVS, nedum præſtantior Archetypo.

Sed nec pollicem premo *Cajetano* & *Bekkero*, qui nullum prorſus adfuiſſe Serpentem naturalem, imo nec ſpecietenus talem, ſed Diabolum, Serpentem metaphoricum. Deſerunt hi literam abſque neceſſitate, quæ Serpentem adfuiſſe memorat.

Vult Celeb. *Bochartus* Serpenti Seductori infuſum fuiſſe aliquid à Diabolo ſupernaturale, ut Balaami Aſinæ: Sed ſic Diabolo tribuitur potentia Spiritui creato haud competens. Solius DEI opus eſt, ſi Animal, ut quoque Aſina illa, organis ad ſermonem efformandum, haud inſtructum, loquatur. Hinc & JEHOVA Aſinæ os aperuiſſe dicitur Num. XXII. 28. non Angelus.

Conjungunt Commentatores plerique Chriſtiani *Satanam* & *Serpentem naturalem*, huncque volunt ἐνεργούμενον, obſeſſum. Sed & hi circa applicationem mirè diſſentiunt. Id ſane à me obtinere non poſſum, ut credam, Satanam Serpentis organa, formandæ voci inepta, flexiſſe, ut diſtincta prodierint verba. Quapropter cum aliorum venia, irem potius in eam ſententiam, quæ (haud excluſa Serpentis naturalis, ejusque pulcherrimi, præſentia) larvatum accuſat Ἀνθρωποκτόνον Diabolum, qui & ſub Samuelis latitavit larva, 1. Sam. XXVIII. Utique callidus præ Animalibus Agri, callidus ita, ut ſermocinatione ſua perſuaſerit Evæ primùm, marito dehinc ἀπατέωσαν. Formarit ille diſputator aſtutiſſimus prius ſtatum controverſiæ, rem in dubium vocando elicuit concluſionem contrariam, & per inverſionem vim argumenti eluſit, quæ in ſerpentem naturalem prorſus non quadrant, ut nec vocatio in judicium, exprobratio delicti, ſententiæ executio, depreſſio infra omnes beſtias agri, ad ipſa Tartara depreſſio, intellectus & voluntatis relegatio ad pulverem terrena. Sane non ſerpentis naturalis, ſed Diaboli Caput à CHRISTO conquaſſatum. Non inter ſerpentis naturalis ſed Diaboli ſemen, & ſemen Mulieris poſita fuit inimicitia. Fuit proinde hic idem ὁ Δράκων ὁ μέγας, ὁ ὄφις ὁ ἀρχαῖος, ὁ καλούμενος Διάβολος, καὶ ὁ Σατανᾶς ὁ πλανῶν τὴν οἰκουμένην ὅλην, Apocal. XII. 9. XX. 2. qui Εὔαν ἐξηπάτησεν ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτοῦ, 2. Cor. XI. 3. Quæ omnia penitius examinanda Theologis lubens linquo.

In ornamentis eſt

N. 1. Serpens Indicus coronatus, Cobras de Capello dictus, diademate ſeu conſpicillo inſignitus. Raj. Quadrup. p. 330. Vipera Indica vittata geſticularia Catal. Mus Ind.

N. 2. Vipera.

N. 3. Ceraſtes, ſeu Serpens coronatus Grevini Aldrov.

N. 4. Ceraſtes Libycus Aldrov.

N. 5. Acontias.

N. 6. Cenchris veterum Bellon.

N. 7. Ibiboboca.

Digitized by Google

TAB. XXIX.

Geneſ. III. verſ. 7.

Et aperti ſunt oculi amborum, cognitoque quod nudi eſſent, conſuerunt folia Ficus, feceruntque ſibi cinctoria,

Et aperti ſunt oculi amborum, cumque cognoviſſent, ſe eſſe nudos, conſuerunt folia ficus, & fecerunt ſibi perizomata.

FUit quæ nunc probro eſt, Nuditas in Innocentiæ ſtatu innocua. Quod ante Lapſum Innocentiæ fuit ſignum, ut eſt adhuc Infantum, nunc indicium eſt ipſius Lapſus & Corruptionis. Sed cur? cur αἰδοῖα, pudenda ſunt pudenda? Partes non minus ac omnes aliæ neceſſariæ? cur non idem fatum ſubiere Lingua, Manus, Pedes, Facies, Corporis membra alia? non minus ac illa in turpiſſimos abuſus verti ſolita. Dicunt namque pudorem tanquam maculam adhærere rebus per ſe innocuis, ſed turpi abuſu in anomalias verſis. Sed hoc mihi, pace ipſorum dixerim, non facit ſatis. Et ex natura rerum nihil video, quod quidem poſſit facere ſatis. Id certum, cupiditates pro Generis Humani propagatione fuiſſe ante lapſum ad Naturæ neceſſitatem, & Rationis normam, ordinatas, vitii expertes, à culpa pœnaque immunes. Veſtigia hujus Juris Naturæ primævi cernere etiam nunc licet in Brutis.

Eſt *Ficus* prima Plantarum in Sacris memorata, ex cujus fructibus remedium forte quæſivit Adamus fami, ſicuti foliis texit nuditatem; Arbor, ſi Poëtarum figmentis fides, divinæ originis. *Syceam* quendam è *Titanibus* inſectabatur Jupiter, Terra autem Mater prolis miſerta eam occuluit, & in *Syceam* arborem, id eſt, Ficum commutavit. Inde *Sycea* Urbis in Sicilia nomen. Quid ſi ipſe hic *Sycea* fuerit *Adamus*, à DEI facie fugiens, ſub ficu nuditatem ſuam occulens? Non habent, cur glorientur *Athenienſes de ficu Sacra Hegetoria à* Cerere ſibi donata. Fuit Ficus in Paradiſo, primum Adami ſolamen, nuditatis tegmen.

Siſtunt ornamenta Fructus Ficus tum integros, tum diſſectos, cum incluſis floribus & ſeminibus.

TAB. XXX.

Geneſ. III. verſ. 14.

Et dixit DOMINUS DEUS ad Serpentem. Quoniam hoc feciſti, execratus es præ omni jumento, & præ omni beſtia agri, ſuper ventrem tuum gradieris, & pulverem comedes cunctis diebus vitæ tuæ.

Et ait DOMINUS DEUS ad Serpentem: quia feciſti hoc, maledictus es inter omnia animantia, & beſtias Terræ. Super pectus tuum gradieris, & terram comedes cunctis diebus vitæ tuæ.

REptatio ſerpenti data in pœnam. Ita Sacer Codex. Aſt haud levia occurrunt heîc dubia. Certum, in bruta mortalitatem non cadere, ea legibus non eſſe ſubjecta, in judicium non poſſe vocari, ſententias non intelligere. Hinc qui pro ſerpente naturali ſtant, punitum volunt ut Satanicæ ſeductionis organum, ſicuti in ſceleris deteſtationem alia Bruta in Lege lata Exod. XXI. 28. 29. de Bove cornupeta Lev. XX. 15. de Beſtiis in turpiſſimos libidinis uſus tractis Deut. XIII. 15. ut calamus ſuſpenditur cum falſario, & adulterinis ſigillis, magici Libri exuruntur cum veneficis. Certum, non omnes Serpentis ſpecies, mirè variantes, ab una matre eſſe ortas, ſicuti nos à Protoplaſtis, quotquot ſumus homines naſcimur, cur ergo non illa ſola progenies, quæ Evam ſeduxit, fuit punita? Cur omnes aliæ, alienæ criminis reæ? imo cur non ſolus ille ſerpens, qui ſeduxit, individuus? cur levior ſeductori totius generis humani indicta pœna, quam beſtiæ Sodomiæ participi, quam Bovi cornupetæ, qui uni duntaxat homini vitam eripit?

Videamus pœnam per partes? Prima, *ſuper ventrem tuum gradieris* anſam dat perbellis

recu-

Digitized by Google

GENESIS Cap. III. v. 7.
Ficus Folium Nuditatis Tegmen.

I. Buch Moſis Cap. III. v. 7.
Das Feigenblatt ein Decke vor die Blöße.

Digitized by Google

Digitized by Google

TAB.XXX.

GENESIS Cap.III.v.14.
Serpentis Poena.

I Buch Moſis Cap.III.v.14.
Straff der Schlange.

Digitized by Google

Digitized by Google

recutitorum Doctorum fabulis. Sunt, qui Serpentem ante lapſum erectum inceſſiſſe volunt inſtar Cameli, eique inequitaſſe Samaelem, qui Evam ſeduxit. Alii, binis ad minimum, forſan quatuor pedibus inceſſiſſe primitus, ſed bipedum vel quadrupedum nequiſſimum pedibus poſtea mutilatum. Cur non & loquelam Serpenti ante lapſum datam, ademtam dixeris? Imò cur, ſi ſerpens fuit naturalis, organum Satanæ reſiſtere ineptum, non potius homo, qui ſui erat juris, pedibus, manibus, auribus, loquelâ fuit privatus, utpote qui pedibus ad arborem vetitam acceſſit, manibus fructus decerpſit, auribus auſcultavit, & colloquium cum ſeductore miſcuit? cur ab hac pœna immunes ſunt, ſi qui dantur, ut pinguntur dracones pedati? Quid opus, novam finito Creationis opere, ſtatuere Creaturæ ſpeciem, partibus integralibus mutatam prorſus, evulſis pedibus reptilem? Imò ſtructuram attende ſerpentum, videbis corpori longo & flexuoſo non quadrare pedes, imo non ſufficere binos, vel quatuor, nec illis τριακονταπηχύεσσι apud Philoſtratum viginti. Serpenti nil deeſt quoad vitæ commoditatem, licet pedibus careat, ſicuti Quadrupedi nihil; licet alis non ſit inſtructum: repit ille quaquaverſum celeri ſatis motu reptando victum quærit, rependo muros, arbores conſcendit, rependo ad latibula ſua redit. Si quæras, qualisnam fuerit Serpens ille ſeductor? videbis placere *Viperam Bonfrerio & Delrio, Scytalen Pererio, Baſiliſcum Eugubino, Draconem Majo.*

Singularis eſt *Didymi* Sententia *Caten. Lipom. Serpentem* ἄποδα creatum, ſed pedes ſuperaddidiſſe Satanam, poſt, ſententia Judicis, rurſum ablatos. Singularis, inquam. Ad quid enim pedes, quibus carere poterat, & tamen ſeducere? cur auferendi DEI juſſu, qui evanuiſſent ſponte? & ubi pœna, Serpente redeunte, in priſtinum & commodum ſtatum? Unde Satanæ poteſtas, pedes formare, & pectori aptare?

Notat גחנך *Ventrem*, ſed & *Pectus*, unde LXX. ἐπὶ τῷ στήθει καὶ τῇ κοιλίᾳ. Utrumque benè, nam ſerpentum pectus eſt etiam Venter & venter Pectus. Quia diaphragmate carent; concavitas à capite ad caudam protenſa Venter dici poteſt & Pectus.

Alterum Pœnæ Serpenti inflictæ Lemma eſt: *Pulveris comeſtio.* Sed prope evaneſcit & hæc pœna, ſi ad Naturam attendamus. Sunt Serpentes Animalia πάμφαγα, omnivora, veſcuntur fructibus, pane, furfure, carne, licet cum his ſæpe & pulverem lingant, id quod aliis quoque competit Animantibus. Imò Terra ſive pulvis in ſe & abſtracte licet conſideratus alimenti ſit expers, tamen cum contentis particulis ſpectatus eſt omnis alimenti mater, fœcunda Plantarum altrix. Terram proin ſi lingat ſerpens, ingerit ſimul mucum, qui Plantis cedit in alimentum, abligurit ſemina in Terra latentia, radiculas, fibrillas, animalcula. Quinimo non ſolus Serpens eſt κονιοφάγος, ſed & alia Animalia, Lumbrici, Scorpiones, Talpæ &c. ubinam Ergo pœna?

Ex jam & ſupra dictis, ex calliditate, ſermone, quem Serpens miſcuit cum Eva, vocatione in judicium, maledictionis gravitate conſtat, ſerpenti naturali vix applicari poſſe, ſed quidem myſtico, ὄφει τῷ ἀρχαίῳ, *qui execratus præ omni jumento, & præ omni beſtia agri ſuper ventrem graditurus* depreſſus quoad ſtatum, prius cœleſtem, nunc Tartaro dignum, quoad Intellectum & Voluntatem, olim divina, nunc Terrena cogitans, & abjecta; veritate, ſapientia, Sanctitate amiſſis, cœno vitioſitatis immerſus, digniſſimus, qui deprimeretur etiam quoad actiones, ademta potentia Apoc. XII. 9. Parallelus eſt, qui hanc Sententiam explicat locus Pſal. XLIV. 26. *Dejecta eſt ad pulverem anima noſtra, terræ adhæret venter noſter.* conf. Thren. III. 29. ubi & piis pulveris linctus adſcribitur. Sed & impiis metaphora deſumtâ ab antiquo hoſtes devictos conculcandi more, in Numis Imperatorum Romanorum paſſim obvio, cujus exempla proſtant in Sacris. Joſ. X. 24. Pſal. LXXII. 9. Quadrat huc imprimis Jeſ. XLIX. 23. *Erunt Reges nutricii Tui, & Reginæ eorum nutrices tuæ, vultu ad Terram demiſſo adorabunt te, & pulverem pedum tuorum lingent.*

Exhibet hæc Tabula

N. 1. Satanam ſerpenti, quod Judæi fingunt, inequitantem.

N. 2. Draconem ἄποδα.

N. 3. Anguem Æſculapii nigrum Aldrov.

N. 4. Serpentem marinum ex mari Norwegico.

N. 5. Cherſydrum.

N. 6. Anguem Æſculapii vulgarem.

N. 7. Sepem Aetii ex Mathiolo.

N. 8. Ammodyten.

Alios prætereo.

Digitized by Google

TAB. XXXI.

Geneſ. III. verſ. 18.

Spinam atque Tribulum progerminabit tibi, & manducabis Herbam agri.

Spinas & tribulos germinabit tibi, & comedes herbas terræ.

קוֹץ וְדַרְדַּר. LXX. ἀκάνθας καὶ τριβόλους. Ita & Paulus Hebr. VI. 8. Occurrunt eædem voces, quas nos per *ſpinam* atque *tribulum* vertimus junctim Hoſ. X. 8.

קוֹץ pro *Spina* legitur & alibi Ezech. II. 6. XXVIII. 24. Exod. XXII. 6. Jud. VIII. 7. ſed quæritur, an hac voce indigitentur omnis generis *plantæ ſpinoſæ* dictæ, id eſt, ſpinis ſeu aculeis pungentibus armatæ, Arbores, Frutices, Herbæ? vel certa quædam ab aliis diſtincta genera & ſpecies? vel ſpinæ ſeu aculei ipſi, ex trunco, caulibus, ramis, floribus, fructibus prodeuntes? ſeligerem, ſi daretur optio, ut hcic datur, pro *ſpina*, illas inprimis *Plantas ſpinoſas*, quæ agricolis ſunt exoſæ, agris infeſtæ, & vix alii veniunt uſui: quam combuſtionis.

Tribuli τριβόλου, quod דַּרְדַּר Hebræorum reſpondet, nomen fuit olim certis quibusdam Plantis muricatis proprium. Et apud Dioſc. L. IV. c. 15. duplex eſt, unus *terreſtris* χερσαῖος *foliis ad effigiem Portulacæ tenuioribus, viticulis in Terra ſtratis, ſpinis ſecundum folia rigidis, præduris.* Perhibetur hic *Tribulus Terreſtris Ciceris folio aculeato* CB. *Tribulus Terreſtris* - - Hanc Plantam cum ſuo fructu ſeu capſula ſeminis aculeata exhibet Fig. I. *Tribulus Dioſcoridis alter aquaticus*, ἔνυδρος, *in fluminibus natus, comam exerit, aculeos condens: foliis latis, & pediculo longo, caule parte ſumma quam ima craſſiori, adſunt ei & capillamenta quædam ſpicacea: ſemen durum ab altero non abhorrens.* Eſt autem hic *Tribulus aquaticus ſeu Tribuloides vulgare aliquid aquis innaſcens.* Tournef. Fig. 2. Τριβόλου nomen præ priori merens ob triplicem cuſpidem. Hunc intendiſſe Scripturam vix vero eſt ſimile, quandoquidem is in uſum cedit Medicis, in victum hominibus & brutis, utpote ex quo Thraces ad Strymona amnem habitantes, equos ſaginant, & panem conficiunt. Sed *Tribuli* nomine veniunt apud Botanicos aliæ Plantæ. *Tribulus Sylveſtris* Lonic. eſt *Caucalis arvenſis echinata magno flore* C B. Fig. A. *Tribulus marinus quorundam* Lugd. eſt *Crithmum maritimum ſpinoſum.* CB. Fig. B. *Tribulus terreſtris minor repens* Lugd. eſt. *Trifolium echinatum arvenſe* C. B. qui *Tribuli* omnes huc non quadrant.

Sed cur nos *Tribulum* דרדר vertimus *Diſtel*, qua voce *Carduorum* genus indigitamus? Nullus, quod conſtat, Carduorum Tribuli nomen fert. Attamen in favorem noſtræ Verſionis Germanicæ produci poteſt *Cnici*, qui Carduiformis planta eſt, Synonymum Arabicum *Alzardach*, *Dardagi*, quod cum Ebræo דַּרְדַּר apprimè convenit, & non minori jure ac Plantæ ſupra recenſitæ huc trahi *Cnicus Sylveſtris ſpinoſior polycephalos* C B. perſæpe τρικέφαλος τριβόλου nomen tunc merens Fig. 3. Omnia hæc incerta. Servarem ego vocem *Dardar*, ut ſervata fuit illa *Schoham*, & aliæ, vel ita קוֹץ וְדַרְדַּר reddidiſſem *Dörner und* (andere) *ſtechende Gewächſe*, vel ad exprimendam magis Terræ ſterilitatem, *Dörner und Unkraut.*

Pergo ad *Spinas* ſeu aculeos ex Plantis ſpinoſis prodeuntes, quarum aliquot genera ſiſto, ſub oculo armato depicta ex *Malpigh. Anat. Plant.* p. 136. Fig. 4. nempe ſiſtit ſpinas in *Borraginis* caule & ſuperiore foliorum parte diaphano humore turgidas. a. autem ſpinas priori haſtæ circumlocatas, quæ curvatæ paulum attolluntur, Fig. 5. ſpinas in *Cucurbitæ* caule, floribus & foliis, ſuis internodiis diſtinctas, quibus interſeruntur aliæ minimæ b. ſæpe diaphano coronatæ capitulo Fig. 6. Spinas in *Urticis mortuis*, Lamia dictis, foliis nempe, caule & floribus nodoſas, & veluti articulatas Fig. 7. Spinam *Urticæ urentis*, cavam pariter & ſucco refertam, qui inducta cicatrice uriginem & tumorem, veluti infuſa Aqua Regia, excitat, Fig. 8. Spinas in *Veneris Labro* & *Bardana* apice recurvo, quo veſtibus hærent, Fig. 9. Spinas in *Hieracio* flore & facie Taraxaci circa caulem & folia copioſas geminis ſinubus recurvis munitas Fig. 10. Spinas ſeu aculeos *Ononidis* Fig. 11. *Roſarum* Fig. 12. *Oxiacanthæ.* Harum omnium ſpinarum uſus eſt idem qui Pilorum & Spinarum in Conchyliis, ſive Plantas ipſas tueri, ſive diverticulo eſſe, ut turgens alimenti incongrua portio erumpat, ac digeratur, id quod probatu haud difficile ex modernis Botanicæ fundamentis. Patet hinc non eſſe ſpinoſas Plantas, ſpinis rigentes ſæpe & horrentes, Excrementa Terræ inutilia, ſed æque nobiles, utiles atque ſunt aliæ. Exemplo ſint Roſæ, Berberes, Ononis, Geniſta, aliæ. Sunt Spinæ partes totius integrales, ad compoſitionem totius abſolutè neceſſariæ, ſi hoc, Plantis & mundo concreatæ, nec demum poſt lapſum productæ, quod multi

Digitized by Google

Genesis cap. III. v. 18.
Spinæ et Tribuli.

I. Buch Moſis cap. III. v. 18.
Dörne und Diſtlen.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

GENESIS Cap. III. v. 21.
Vestis Corporis Clypeus.

I. Buch Moſis Cap. III. v. 21.
Die Kleider ein Schirm des Leibes.

Digitized by Google

multi putant. Nil interim decedit ſententiæ à DEO latæ, *Spinam atque Tribulum progerminet Terra*, ſpinoſas plantas Homini moleſtas, majori forte quam ante numero, quæ impedimento ſunt aliis mage neceſſariis, & ſæpe magno labore extirpandæ, quemadmodum videmus Zizania, quæ forte קוץ ודרדר *Spinæ ac Tribuli* nomine venire poſſunt, ſæpe felicius ſuccreſcere Frumento, & agricolis multa faceſſere incommoda.

Sed non in Diluvio demum, execratione Terræ completa, aſſurrexerunt ſpinoſæ Plantæ. Aſſervo inter meas Diluvianæ Stragis reliquias folium *Meſpili Apii folio ſilveſtris ſpinoſæ ſive Oxyacanthæ* C.B. cujus Iconem heic Fig. 13. adjungo ex Herbarii mei Diluviani Tab. III.

Manducabis herbam agri alterum Verſiculi Lemma, ita, ne contradicere videatur uſui Plantarum in ipſo Innocentiæ ſtatu Gen. I. 29. explicari debet, ut cedat Homini in commodum. Vixit hactenus Adamus in Paradiſo, Horto fructibus delicatiſſimis à DEO ipſo creatis, affluentiſſimo: nunc, facie rerum mutata, relegandus eſt peccator in exilium ad *herbas agri*, in cibum adſignantur herbæ extra Paradiſum naſcentes, magno labore, in ſudore vultus colendæ, plantandæ, colligendæ; Ita quoque *Calvinus* in h. l.

TAB. XXXII.

Geneſ. III. verſ. 21.

Fecit quoque DOMINVS DEVS ipſi, Adam & uxori ejus tunicas pelliceas, & induit eos.

Idem.

EST *Veſtis* pudori remedium, nuditati tegumentum, clypeus contra injurias Aëri à lapſu inductas. Pudori ſufficerant ficus folia, ſed plus poſcebat nuditas, plus Elementorum injuriæ. Sed & heic naturæ facit ſatis *Pellis* Animalis cujusvis, præſertim lanigera, & piloſa. Primas inde & à DEO, factas Veſtes docet textus. Indutos videas priſcos Græcorum Heroas, Apri, Tigridis, Leonis exuviis, Germanos veteres Rhenonibus, etiamnum Tartaros, Hungaros, Polonos, Lappones, Finnos, Ruſſos, pellibus. Et ſane pelliceis veſtibus nihil commodius. Servant arctati pellium pori exhalantem corpore calorem; Abigit hæc armatura frigus pariter ac æſtum: Durationem ſi intendas, eliges pelles, quæ ad ſeros ſæpe nepotes transmitti poſſunt.

Veſtigia ſimpliciſſimæ hujus Veſtis legimus in Natura. Eſt ipſa *cutis* corporis noſtri veſtis, pellis Animalium, ut teſta Cochleis & conchis, cruſtaceum integumentum Cancris, Echinis, Stellis, Folia Plantis, earum Fructibus ac floribus, Arboribus cortices. Neceſſitas non poſcit ornatum, non oſtentationem. Ita ſi rem conſideremus, cuivis Regioni naturæ ſuæ ſufficient Veſtes, imo cuivis Familiæ ſui ſuppetent Sartores, pelliones ſui. *Veſtitus inſignis ac mollis ſuperbiæ Vexillum eſt, nidusque luxuriæ Auguſti* dictum apud *Sueton.* Vit. c 33.

Ex quo corporis imbecillitas tranſiit in tenerrimam ſenſilitatem, & ingenium deflexit ad Experimenta varia, tranſiit quoque uſus in abuſum, qui pulcherrimo *Modi* nomine venit, verſa ſimplicitas in incommodum, tranquillitas in oſtentationem & Luxum. Tributa exacta injuſta à variis Naturæ corporibus, viſcera à Plantis, Lana à pecude, Sericum à Bombycibus, imò & Araneis. De luxu certant veluti populi integri, eo usque, ut una natio fiat veluti alterius ſimia, una alteri reddatur ſubjecta. Certant ſtatus, Perſonæ, Sexus. Ita à priſtina ſimplicitate deflectebant, deflectuntque magis ac magis Adamigenæ. Proh pudor!

Adamum ſacrificaſſe hariolari licet. Nam unde pelliceæ tunicæ non mactatis pecudibus? Imo & carnem comediſſe antediluvianos. Nam perpetuus obtinuit mos, ut qui ſacrificant, de altari viverent.

Digitized by Google

TAB. XXXIII.

Geneſ. IV. verſ. 4. 5.

Sed & Habel adduxit de primogenitis ovium ſuarum, & de adipe illarum; & reſpexit DOMINVS ad Habel, & ad munus ejus.

Ad Cain vero & munus ejus non reſpexit: Iratus itaque Cain vehementer, & concidit vultus ejus.

Abel quoque obtulit de primogenitis gregis ſui, & de adipibus eorum: & reſpexit DOMINVS ad Abel, & ad munera ejus.

Ad Cain autem & ad munera ejus non reſpexit: iratusque eſt Cain vehementer, & concidit vultus ejus.

APeritur Tragœdia: Vidimus ſupra nobiliſſimam Creaturarum victam à *ſuperbia* & Voluptate, nunc in proſcenio ſe ſiſtunt duo alii affectus Animi graviſſimi, intimæ admiſſionis amici, ſed & hoſtes acerrimi, *Ira* & *Livor*.

Obſervat adamigenarum primus, non placere DEO, quod ex fructibus agri offerebat ſacrificium, gratius eſſe Abelis, & excandeſcit *Irâ*

Laxantur habenæ, panduntur vela, exponitur navigiolum ſpumoſo mari, tollitur æquilibrium inter fluidum nerveum & ſanguinem; Torrentis adinſtar devolvuntur Spiritus, Animales dicti ad Cor ex Cerebello, contrahitur ſolito fortius princeps hæc Corporis Machina, expellit hydracontiſterium hocce ſanguinem extraordinario prorſus impetu in extremos corporis tubulos: hinc rubore ſuffunditur vultus, oculi micant, os ſpumat, labra tremunt, omnia corporis membra in motus anomalos rapta ſeſe ad pugnam parant. Latiniori ſtylo ſi inſanum hunc Affectum deſcriptum velis, adi *Senecam* de *Ira*.

Sed amant alterna non Camœnæ duntaxat, verum & Furiæ. Eſt Abel pietate erga DEVM conſpicuus, tranquillo animo, floridi vultus. Sed æſtuans ira Cain mox pallet invidiâ, quæ furor non minori jure dici poteſt, quam Ebrietas animæ. Inundavit miſerum corpus æſtuans ſanguis, prædominante motu Cordis: nunc ſtat victoria penes nervoſum Syſtema, contrahitur cutis, tardius procedit per extrema latex ſanguineus, opprimitur Cor, & maſſam fluidi vitalis ægre, ac cum ſuſpiriis pellit; torquet Hominem diu noctuque Livor, interrumpitur ſomnus, abſcedit appetitus, contabeſcit corpus, pallet vultus

Pallor in ore ſedet, macies in corpore toto.

Exprimit Scriptor Sacer hunc diræ paſſionis affectum his verbis? וַיִּפְּלוּ פָּנָיו & *concidit*, vel conciderunt *vultus ejus*. Accidit nempe invidis, ut ſeipſos conſumant: ſicut Ferrum conſumit Rubigo, ὥσπερ ὑπὸ τοῦ ἰοῦ ὁ σίδηρος, οὕτω οἱ φθονεροὶ τοῦ ἰδίου ἤθους κατεσθίονται *Antiſthenes*. Idem vult Hiſpanorum Veriverbium. *Al hierro el orin, y la embidia al ruin.* Et quî quæſo reſiſteret tenerrima corporis ſtructura tot armatis? quî debilitatæ jam ab ira fibræ torrenti ſpirituum? extenſi antea nimis tubuli nunc contrahuntur nimis, impeditur in extremis ſecretio, partium nutritiarum adhæſio, ad acrimoniam diſponitur ſanguis, & obſtructiones, unde tandem Tabes. Ita fit fratricida αὐτόχειρ.

In ornamentis ſeſe offerunt

N. 1. Triſtitia.
N. 2. Devotio, Pietas.
N. 3. Gaudium.
N. 4. Deſperatio.
N. 5. Odium, Ira.
N. 6. Invidia.

TAB.

Digitized by Google

TAB XXXIII.

GENESIS Cap. IV. v. 4. 5.
Cain Irâ fervens Invidia pallens.

I. Buch Moſis Cap. IV. v. 4. 5.
Der zornig- und neidige Cain.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

GENESIS Cap.VI.v.14.
Arca ex Gopher.

I Buch Moſis Cap.VI.v.14.
Arch Noä gebaüet aüs dem Holtz Gopher.

Digitized by Google

Digitized by Google

GENESIS Cap. VI. v. 14.
Arca ex Gopher.

I. Buch Moſis Cap. VI. v. 14.
Die Arch gebaüet aüs dem holtz Gopher.

Digitized by Google

TAB. XXXIV. XXXV.

Geneſ. VI. verſ. 14.

Fac Tibi Arcam de Lignis [1] Gopher, in [2] manſiones interſtingues Arcam, & bituminabis eam intus & extus.

Fac tibi arcam de lignis lævigatis: manſiunculas in arca facies, & bitumine linies intrinſecus & extrinſecus.

1. *Gopher quidam Pinum, quidam Cedrum, quidam Cupreſſum exponunt.*
2. *Hebr. nidos facies ipſam Arcam.*

ANſam dederat *Terra violentia repleta* comminationi terrificæ, *ego perdam eos* (*univerſam carnem*) *cum ipſa Terra.* Nunc proſtratum timore Noachum erigit optimus παντοκράτωρ. Cui æque facile fuiſſet, Noachidas ſervare per miraculum in mediis Diluvialibus undis, ac Danielis tres ſocios in mediis flammis. Sed placuit medium ex ingenti Naturæ Theſauro petitum, magna cura tum à Noachigenis, tum ab aliis elaborandum. Erat id תֵּבָה κιβωτὸς, *Heſychio* λάρναξ ξυλίνη, ἢ σορὸς, *arca lignea vel capulus*, quia λαρνακὸς ſive Κίςις Ciſtæ adinſtar undique fuit clauſa. Hinc & *Thebæ*, θήβη πόλις Βοιωτίας καὶ κιβώτιον, *Civitas Bœotiæ & arcula*, à rate vel navigio, qua Cadmus transfretavit in Europam. Vſum ſi ſpectes, conveniet *Navigii* Vox, qua uſus Autor L. Sapientiæ C. XIV. 6.

Materia, ex qua Navigium hocce, ſeu Arca conſtrui debebat, eſt *lignum Gopher* גֹּפֶר, Vox ex ἅπαξ λεγομένοις, variis interpretationibus expoſita, ut optimè fortean agant, qui cum Latina noſtra Hebraicam *Gopher* ſervant. Scopulos evaſiſſe ſibi videbantur LXX. Si non tam ad Arboris genus vel ſpeciem attenderent, quam ad artificialem, qua Architectus uti debebat, formam, dum nempe עֲצֵי גֹפֶר vertebant per ξύλα τετραγώνια, *ligna quadrangula*, ubi non tam intelligendæ ſunt Arbores, quarum rami ex uno loco in quatuor angulos vel plagas ſe explicant, uti id faciunt coniferæ, quam Ligna à lignicidis in quatuor hedras prismatis in modum ſecta. *Ligna quadrata Auguſtin. Civ. DEI* L. XV. c. *ult.* *Ligna lævigata* vulgatæ. Voſſius τό גֹּפֶר explicat vel Puem vel Reſinam, manet adeo generatim in Arboribus reſiniferis, *fac tibi Arcam ex Arboribus Reſinæ vel reſiniferis.*

Quodſi à genere deſcendere lubet ad ſpecies, placere videbis Chaldæo Paraphraſtæ & plerisque Rabbinis *Cedrum.* Quia autem hæc quoque Genus conſtituit, ſeligi poſſet *Cedrus magna* ſive *Libani conifera* I. B. *Cedrus conifera foliis Laricis* C. B. multoties in Scripturis memorata. Junius & Tremellius *Cedrelaten* habent, quæ tamen non eſt diverſa inter Cedrum & Abietem, κέδρον καὶ ἐλάτην, ſpecies, ſed ipſa illa Cedrus magna. Ita Plinius L. XXIV. c. 5. *Cedrus magna, quam Cedrelaten vocant, dat Picem, quæ Cedria vocatur.* Seligunt *Munſterus & Avenarius Lex.* *Pinum*, quæ tamen à rerum naturalium perito excludetur facile, utpote tortuoſa nimis & nodoſa, conſtruendo tanto navigio minus apta, imo minus *Abiete* Fig. C. quæ, quod miror, Commentatoribus non venit in cenſum, ſi vernaculam noſtram excipias. *Caſtalionis Terebinthus* huc prorſus non quadrat, ad frutices potius pertinens, quam Arbores. Palmam forte omnibus præripit *Cupreſſus* Fig. D. κυπάρισσος, vel in prima Syllaba κύπαρ condens Ebr. גֹּפֶר, Arbor longæ durationis:

> Quæ nec Secula centies peracta
> Nec longæ cariem timet ſenectæ.

Martial. L. VI. *Epigr.* 49. Orientalibus regionibus familiaris, navibus conſtruendis perapta, Claſſi quoque illi adhibita, quam Alexander M. in Babele parari juſſit *Arrian.* in *Alex. Strab.* L. XV. Et manſit forſan Cupreſſi memoria inde à Diluviana ſtrage apud Gentiles, apud quos fuit *Diti ſacra, & ideo funebri ſigno ad fores poſita* Plin. L. XVI. c. 33. imò verò fuere Athenis funera eorum, qui occubuere pro patria, recondita in *Cupreſſinis feretris*, ἐν λάρναξι κυπαρίσσου *Thuc.* L. II. Quicquid ſit horum omnium, ſive palmam tradamus Cedro, ſive Cupreſſo, certum id ſaltem, fuiſſe hoc generis humani Aſylum conſtructum ex claſſe Arborum coniferarum, utpote è quibus ab omni ævo, & adhuc parari ſolent navigia. Et quid ſi & Cedro atque Cupreſſo concedatur locus, quum ex ſacro codice haud conſtet, adfuiſſe unam duntaxat ſpeciem Arborum?

Permultum intereſt eorum, qui Maria ſulcant, ut navigia ab omni putredine & vermibus præſerventur, & Aquarum omnis ingreſ-

ius arceatur. Hunc utrumque in finem *bituminata* fuit Arca *intus & extus;* & ſic quoque *bitumine ac pice oblita arcula arundinea*, qua Moſes infans Nilo fuerat expoſitus. Exod. II. 3. Utrobique vox כֹּפֶר *Copher*, non notat *Camphoram*, reſinam illam Indicam pretioſam, picandis navibus prorſus ineptam, neque etiam compoſitionem ex calce & arena, vel luto, Ædificiis adhiberi ſolitam. Accederet potius ad ſcopum noſtrum *Aſphaltum* ſeu *Bitumen foſſile*, quale cæmentandis inſerviit Turris Babylonicæ muris. Sed intelligenda venit *Pix Pini* vel *Reſina Cupreſſi*. Ut pice adhuc oblini ſolent omnis generis navigia, quibus trajicimus Maria. Vires & uſum deſcripta videſis in Vitruv. L. II. c. 9.

Ut hodieque Naves Mari exponi ſolitæ ſuas habent pro mercibus, victu, Hominibus manſiones, Cubicula: ita & Arca habuit ſuos nidos קִנִּים juxta Vulgatam, *manſiunculas*, noſtram Tigurinam, *manſiones*. Debebat non ſola Noachi Familia commode locari, ſed omnia Animantium genera, imò ſufficienti victu & pabulo illis pro integri Anni itinere ſeu decurſu proſpici. De numero & præciſo tum ſitu, tum magnitudine harum manſionum nil conſtat ex S. codice. Liberum proin eſt Architecto, Pictori, Sculptori, Arcæ fabricam dividere juxta regulas Artis, dummodo maneant ſtructuræ tres contignationes. Vero autem eſt ſimile, non fuiſſe omnes manſiones ejusdem præciſe dimenſionis in longum, latum, & profundum, & ἀπρεοδώνυσαν, Canibus, Leporibus, Felibus ſpatioſam æque dare manſionem ac Elephantibus & Rhinocerotibus, Lacertis ac Crocodilis: licet æqualitas manſionum architecturæ regulis quadraret magis. Attamen ad Symmetriam reducitur ſtructura, ſi, quod mox patebit, Tabulata faciamus ejusdem altitudinis, & in eodem plano, imò & pro minoris generis animantibus ſtabula, una aliis in eadem contignatione ſuperimpoſita. Neque dubito, accepiſſe Noachum à ſupremo Architecto DEO tum Arcæ totius, tum in manſiones diviſæ perfectiſſimam Ideam ſeu Exemplar, quale habuit pro Arca Moſes Ex. XXV. ult. David pro Templo I. Paral. XXVIII. 19.

Ad marginem videre licet fructus

E. Cedri ſeu Laricis.
F. Ejusdem Folia.
G. Pini Conum.
H. Ejusdem Flores.
I. Folium.
K. Abietis Conum.
L. Cupreſſi, ut & alios ejusdem Arboris characteres.

TAB. XXXVI.

Geneſ. VI. verſ. 15.

Et hoc modo facies eam, Trecentorum Cubitorum erit longitudo Arcæ, quinquaginta Cubitorum latitudo ejus & triginta Cubitorum altitudo ejus.

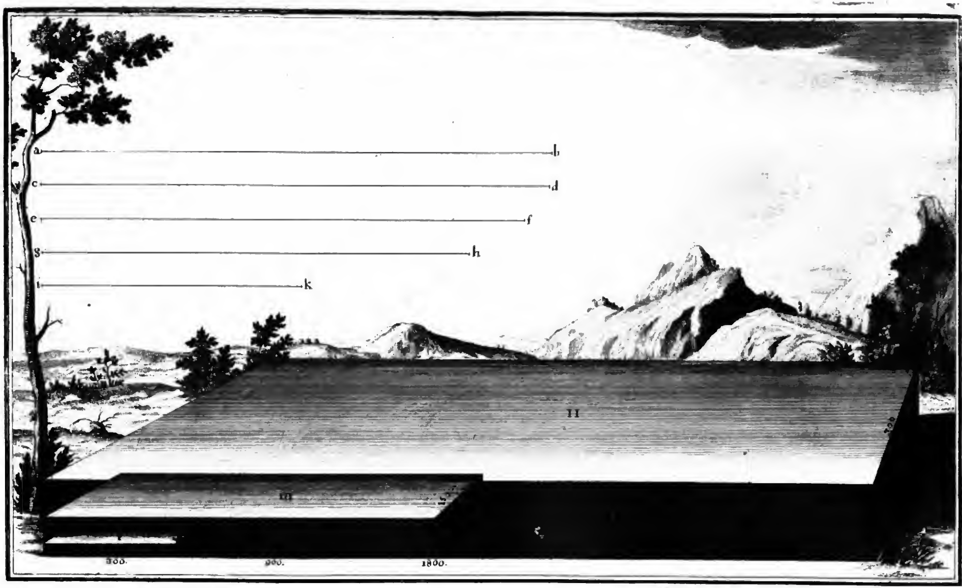
Idem.

Dignum eſt perfectiſſimum ſtructuræ Navalis Exemplar, quod aſpiciamus, imo introſpiciamus propius, & ad normam Arithmeticæ, Geometriæ & Architecturæ navalis examinemus, tanto quidem magis, quia Fabricam hancce in ludibrium trahunt ἐμπαίκται ἄθεοι, utpote ἀλλόκοτον ἅπαντα ἔνδον ἔχουσαν, quæ verba ſunt *Celſi* apud Origenem L. IV. ut taceam *Marcionis*, *Valentini*, *Gnoſticorum* cavillationes. Id quoque dolendum, hujusmodi cavillatoribus non, ut decebat, reſtitiſſe pientiſſimos Eccleſiæ priſcæ Patres, quorum ἀγεωμετρία ineptas prorſus & gentilibus ridiculas peperit opiniones, ut adhuc committi ſolent ejuſmodi παροράματα à Theologis Matheſeos ignaris, qui, ne quem apicem Sacri Codicis ignorare videantur, aliquando abſurda proponunt, καὶ πὺξ καὶ λὰξ defendunt, ſic autem αὐθεντία Scripturæ & orthodoxiæ plus nocent, quam proſunt.

Non ſatis ſane fecit Gentilibus *Origenes Hom.* II. in *Gen.* & *Lib.* IV. contra *Celſum* Cubitum fingens Geometricum ſive Ægyptiacum vulgari ſextuplo majorem, quod inventum haud diſplicuit ipſi *Auguſtino* Civ. DEI L. XV. c. 27. Sextuplicis hujusmodi ſeu Geometrici Cubiti nulla extat apud Scriptores veteres mentio. Et monſtroſa ſic naſceretur ex monſtroſo errore magnitudo Arcæ, nempe longitudo 1800. Latitudo 300. Altitudo 180. cubitorum; ſoliditas 97200000. cubitorum cubicorum. Converte Cubitos in pedes, & videbis, nimia ſuâ mole corruere fabricam, quæ

328.

TAB. XXXVI.

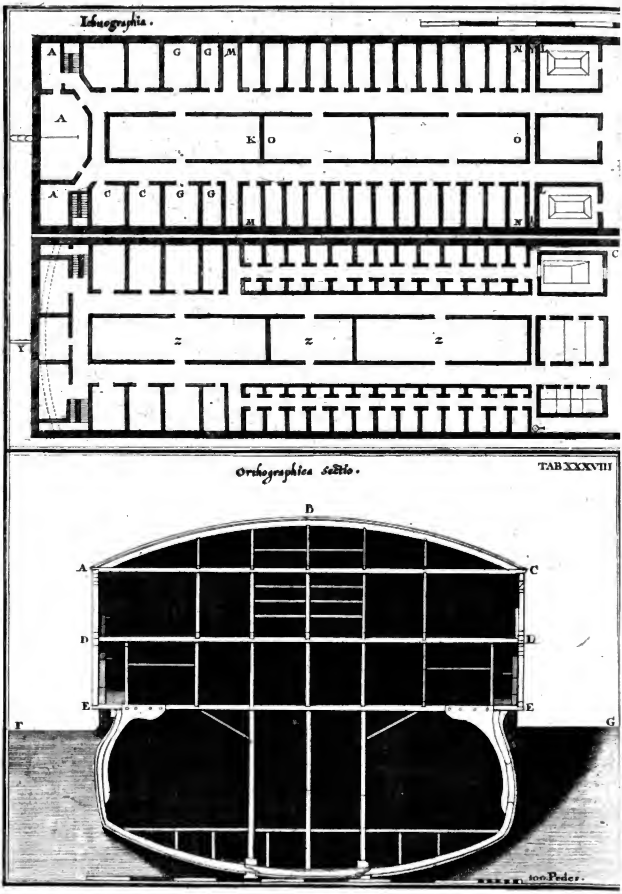
GENESIS Cap. VI. v. 15.
Arcæ Architectura. Cubitus

I. Buch Moſis Cap. VI. v. 15.
Die Arch ein Meiſterſtück der Baukunſt die Ehle.

Digitized by Google

Digitized by Google

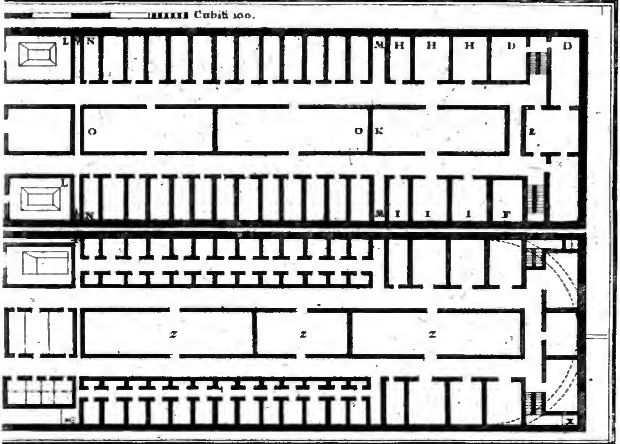
Digitized by Google

GENESIS Cap.VI.v.15.
Arcæ Ichnographia, Orthographia, Scenographia.

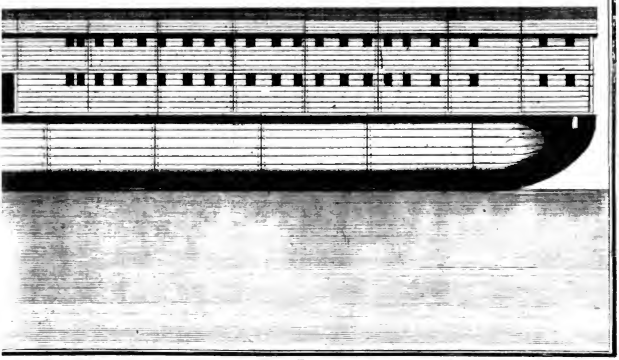
Digitized by Google

TAB. XXXVII.

TAB. XXXIX.

Scenographia.

I Buch Moſis Cap. VI. v. 15.
Grundriſs Profil und Aufriß der Arch.

Digitized by Google

Digitized by Google

128. milliones ſuperat pedum. Conſequentias abſurdas alias ſilentio prætereo. Hunc Origenis errorem ſiſtit Fig. II. Arcam vero talem, qualem Textus habet Fig. I.

Alium errorem errat Div. *Auguſtinus Civ. DEI.* L. XV. cap. 25. triplicando omnem arcæ dimenſionem. Prodeunt, ſi ſtereometricè procedas pro vera arcæ ſoliditate 450000. cubiti, quæ ipſa prodiret, tripla latitudine 150. cum longitudine 300. multiplicata, & producto 45000. cum $\frac{1}{3}$ altitudinis 10. vel etiam latitudine ſimpla 50. multiplicata cum tripla longitudine 900. & producto cum $\frac{1}{3}$ altitudinis. Ita ſi triplicaſſet Divus Pater non erraſſet. Sed triplicando omnes dimenſiones errorem commiſit 11700000. cubitorum cubicorum, quibus Auguſtini arca excedit illam Noachi. Errorem ſimilem *Deliorum* illi apud *Vitruvium* L. III. c. 3. §. 19. qui ex Apollinis conſilio, Aram duplicaturi quamlibet duplicarunt dimenſionem, ſic autem non duplam fecere ſed octuplam, errorem hunc ſiſtit Fig. III.

Sed danda eſt clara, quam fieri poteſt, idea menſuræ, quæ eſt אַמָּה *Cubitus*, cujus præciſa longitudo controvertitur, ut & Cubiti in *Sacrum* & *communem* diſtinctio. Sufficiat impræſentiarum potiores de hoc Cubito Hebraico, ejusque neceſſaria reductione proferre ſententias, & unam ex illis ſeligere, quæ ipſa erit Cl. *Eiſenſchmidii* de *pond. & mens. vet.* qui cubito dat 2384. partes pedis Pariſini in 1440. diviſi, ſive 1. ped. 944. ſive 1713$\frac{1}{2}$ rotundo numero 1714. partium milleſimarum pedis Rhinlandici.

Cl. *Leonh. Chriſto. Sturmius Mar. Æn.* p. 16. cubitos 10. ſacros (nam diſtinguit is inter ſacrum & vulgarem) æquiparat pedibus Rhinlandicis 20. pollicibus 3. ſcrupulis 4.$\frac{18}{25}$. unde colligo, ex hac hypotheſi cubitum ſacrum ipſi fore 2. ped. 0. poll. 3.$\frac{52}{125}$. ſcrup. Sed idem pag. 107. 10. pedes Rhenolandicos 1. pollicem $\frac{736}{1000}$. in 5. partes æquales dividit, unamque pro Cubito aſſumit, qui proin erit 2. ped 0. poll. 1.$\frac{217}{625}$. ſcrup. ſacer nempe, qui palmo excedit vulgarem, id eſt $\frac{1}{6}$. ſcil. 3 poll. 3.$\frac{684}{750}$ ſcrup. ex una 3. poll. 3.$\frac{2092}{3750}$. ſcrup. ex altera, ut proin Cubitus Hebræorum vulgaris laudato Viro foret 1. ped. poll. 9.$\frac{6450}{9375}$. ſive $\frac{2}{3}$. ſcrup. quam proximè. Ad Pariſinas menſuras redactus cubitus ſacer dabit 2810.$\frac{426}{1000}$. ſumtis 202. ſcrup. pro Cubito.

Quod ſi ex Cl. *Bernardi* Hypotheſi Cubiti ſacri ratio ad pedem Rhinlandicum ſit ut 13500. ad 6198. erit ille æqualis 2. ped. 1. poll. 7.$\frac{5034}{6198}$ ſive rotundo numero 8. ſcrup. Si reductionem tentes ad menſuras Pariſinas, invenies 2807.$\frac{247}{500}$ partes.

Celebris *Villalpandus* apud *Eiſenſchmidium* p. 116. pro Cubito Babylonico, cui Iſraelitæ fuerint in Captivitate Babylonica adſueti, ponit 2328$\frac{1}{2}$. pro Cubito autem Hebraico ſacro, qui Cubitum habeat Babylonicum cum additione Palmi 2716$\frac{1}{3}$. partes Pedis Pariſini.

Quartam horum ſingulorum partem ob oculos pono in præſenti Tabula, ut tantò diſtinctior fieri poſſit notio menſuræ ſacræ, & cum pede Pariſino, qui etiam adeſt, imo quibusvis aliis, comparari.

a b $\frac{1}{4}$. Cubiti Ebraici ſacri juxta Bernardum.
c d. - - - Leonh. Chr. Sturmium.
e f. - - - Villalpandum.
g h. - - - Eiſenſchmidium.
i k. $\frac{1}{4}$. Pedis Pariſini.

TAB. XXXVII.

Ad id imprimis vel ad Atheorum convictionem, incumbendum nobis eſt, ut ſufficientiſſimam demonſtremus Arcam, recondendis tum Animantibus, tum aliis neceſſariis. Qua in re quia omnibus aliis Commentatoribus præcellit laudatus ſuprà, Architecturæ imprimis peritiſſimus Sturmius, bona ejus venia eodem cum illo incedam tramite, exhibiturus, qualem ille habet, Ichnographiam tam ſupremæ contignationis A. tam mediæ B. cum ſpatiis cujusvis Animantium generi ſuffenis.

Longum autem nimis foret, Catalogum texere ſingulorum: ſufficiat ſummatim dixiſſe, requirere juxta celebris Viri computum, quo 4. admittit ex immundis, 14. ex Animalibus mundis, ſpatium Cubicorum pedum 47028. Aſt, pergit ille, conſtat, Arcam Noachi longam fuiſſe ad minimum 600. pedes Rhenolandicos, latam 100. altam 60. pro quibus, abſtrahendo circumcirca parietes 596. 96. 54. pro capacitate proin integra 2819664. invenit pedes cubicos. Hujus quartam partem ſi ſtabulis Animantium adſignemus, prodeunt 704916. quindecuplum circiter ejus ſpatii, quod deſideramus. Subtrahatur porro pro parietibus inteſtinis & intergerinis quintuplum ſtabulorum, reſtabit nihilominus noncuplum ejus, quod nobis eſt neceſſe. De ſerpentino genere & ἑρπετοῖς non eſt, cur multum ſimus ſolliciti, ablegantur hæc commodè in ſentinam, alias pondere ſufficienti onerandam, qua etiam in habitacula ſua diſtingui poterat. Patet adeo ex hactenus dictis, quod ſi haberemus duplum quadrupedum, invenirent & hæc commodam in Arca habitationem.

Sed proſpiciendum nobis quoque de penuario, recondendis pro anni decurſu alimen-

 tis

Digitized by Google

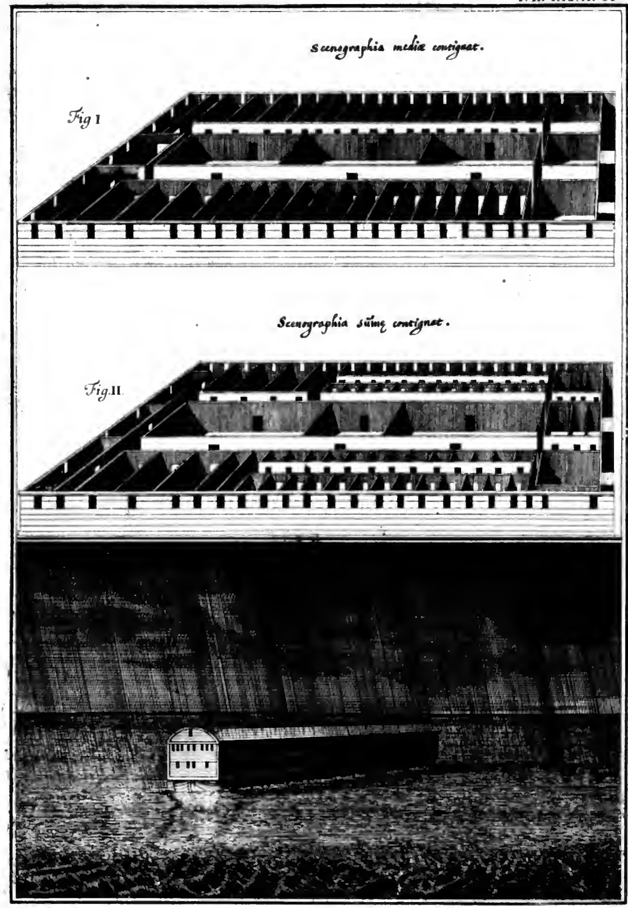
tis & pabulis neceſſario. Ad hunc finem oſtenditur in Arca ſpatium 26. pedes altum, 90. latum, 598. longum, 1399320. pedum cubicorum, capiendis 1160298. modiis frumenti aptum. Sed & adſunt in binis ſuperioribus contignationibus conclavia, quibus alimenta varii generis, nidi, æquilibrium ædificii in aqua fluitantis conſervari, & Noachidæ commodiſſimè locari poterant. Penu ovium aliorumve Animantium, quæ Hominibus & Carnivoris beſtiis pabulo ſint, haud opus habet Autor noſter, exiſtimans, Patriarchas ante Diluvium eſu carnium abſtinuiſſe, & ipſos Leones, Tigrides, aliasque hujus generis rapaces beſtias non fuiſſe carnivoras, id quod precarium mihi videtur, & ipſi ſtructuræ Animantium incongruum. Quodſi hæc valeret opinio, pro victu tum hominum tum Animalium haud opus fuiſſet niſi frumenti, fœni, ſtraminis, foliorum exiccatorum ſufficienti copia.

De potu quoque ſingularem fovet opinionem Cl. *Sturmius*. Conſtat ex hodiernis navigationibus, aquas dulces non conſervari poſſe absque fœtoris & putredinis diſcrimine ultra tres menſes. Placet proin illi, adimere Mari antediluviano ſalſedinem, vel, ſi hoc non arriſerit, (uti ſane Mare dulce haud admittunt Animantia in ſalſo natantia, ſerpentia, viventia, quorum adhuc ſuperſunt reliquiæ) confugere ad ſecretum, quod anxie quæritur, Noæ à DEO revelatum, quo potuerit is aquam marinam dulcificando reddere potabilem (vel, addo, aquam dulcem à putredine præſervare.) Poſita ſic Maris dulcedine, haud Noacho difficile fuit per Antlias Aquam ſugere, & Canalium ductu per totam Arcam diſtribuere, putreſcentem una cum aliis impuritatibus extra Ædificium derivare, Dolia vacua reficere, Aquam ſic puram ſemper conſervare.

Arcæ Noachicæ præciſa Figura, contignationum ſingularum altitudines, contalationum in cameras, ſtabula, conclavia, diviſiones, quia in Sacris non ſunt expreſſæ, liberum eſt utique cuique, fingere, pingere, ſculpere, modo id fiat juxta Architecturæ tum Civilis tum Navalis regulas. Hinc alii formant ſimpliciter λάρνακα, Arcam, Ciſtam, Ædificium forma Parallelopipedi Tecto ſuo coopertum cum fundo plano, Navigium alii. Placet mihi iterum præ aliis *Sturmius*, qui ædificium ſtruit navigii-forme, fundi ventricoſi, ut fluctibus & ventis tanto facilius reſiſtere poſſet, & quidem ventris admodum ampli, quia juxta Hydroſtaticæ Regulas media fere Arcæ pars Aquis fuit immerſa. Proræ dat arcum convexiorem, puppi minus convexum, id quod videre licet in Ichnographiæ lineis punctatis, ſed clarius in ipſa Orthographia & Scenographia, quam formare juſſi ex Orthographia. Contignationes autem binæ ſuperiores junctim ſumtæ infimæ, quoad altitudinem æquales formam habent Parallelogrammi in ſuis baſibus, 300. cubitos longæ, 50. latæ, prominentes aliquantum ultra imam contignationem, quo ipſo obtinentur circumcirca foramina & tubi, quibus veluti latrinis excrementa mediæ contignationis, hîc copioſa ſatis, poterant foras eliminari. Id videre licet in Sectione, quæ mox ſequetur orthographica. Contignationi ſupremæ X. altitudinem dat 7½. cubitorum ſive 15. pedum, latitudinem 46. cubitorum longitudinem 296. A. ſiſtit cœnaculum Noæ 22. cubitos longum, 12½. latum, in quo & regi poterat gubernaculum, concipitur id 4. feneſtellis illuminatum, & adſtat huic utrinque Conclave Noæ & Conjugi dicatum, utrumque 13. cubitos longum, 8. latum. B B. duo conclavia pro Semo & conjuge, utrumque 13. cubitos longum, unum 9½. alterum 8½. latum. E regione ejusdem ſunt amplitudinis bina alia CC. pro Japheto. Inhabitat Chamus conclavia D D. in oppoſito Arcæ angulo, quibus adſtat culina E. 12½. cubitos longa, 11. lata, huicque rurſus alia camera F. pro mobilibus pretioſioribus adſervandis. In repoſitoriis G H I. jaceant ſuppellectilia varia, quibus in Novo orbe opus habebant Noachidæ, Inſtrumenta varia, Adminicula pro Carpentis, Linteamina, Panni. K K. ampla Penuaria, ſingula 40. cubitos lata, 24. longa, pro annua ſuſtentatione. Pro avibus aquaticis in eadem contignatione adſunt 4. conclavia L. L. L. L. ſingula 16. cubitos longa, 13. lata, quibus & inſunt vivaria. Præterea Avibus ſunt deſtinatæ cellæ 52. ab M. ad N. ſingulæ 13. cubitos longæ, 5½. latæ omnes 7½. altæ, 26. maſculis quidem earum deſtinatæ fœmellis, 26. maſculis, quod vero ſit ſimile, fuiſſe ſeparatos ſexus ne in Arca commiſcerentur, ut & Noachidas ipſos abſtinuiſſe à coitu. Aves ſingulas recenſere hujus non eſt nec loci nec ſpatii. Sufficiat monuiſſe, etiam pro duplo Avium numero ſufficiens adfore ſpatium. Excrementa Avium commode per emunctoria exterioris parietis ejici, & ſic caveæ expurgari poterant, imo & Aquæ ex Aqualibus mediæ contignationis ſurſum trahi, & huic per Aquæ ductus quaquaverſum derivari. Ad O. ſunt penuaria ſeu Granaria 6. pro Avium Alimento annuo plusquam ſufficientia. Noctivagæ quædam, ut Ululæ, Veſpertiliones locari percommodè poterant in contignatione ima.

Quadrupedum in ſecunda ſeu media contignatione Y. ſtabula ſunt omnia 7½. cubitos alta, quam quidem altitudinem vix 6. genera poſcunt, ut proin poſſint reliqua omnia commode in ſua altitudine biſecari adeoque una aliis ſuper imponi. Et ſuperſunt in quovis latere ſtabula tria mediocria, 5½. cubitos longa & lata; & 4. minora 5½. cubitos longa ac 2½. lata, in quibus commode plura omnis generis Animalia locari poterant. Immundi porci ſeparati ſunt, & ad angulos X. relegati, & è regi-

TAB XXXIX A

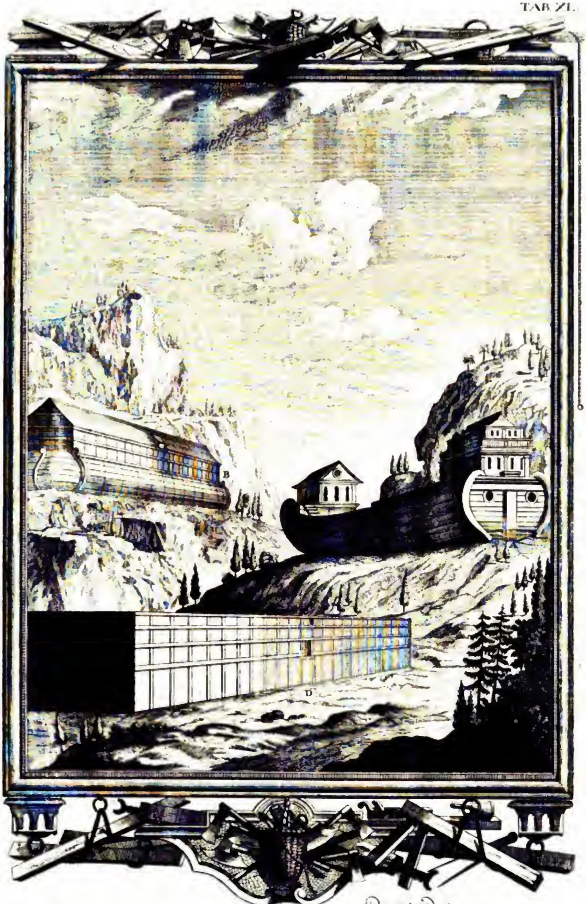

GENESIS Cap VI v. 15.
Arcæ Scenographia.

I Buch Moſis Cap. VI v. 15.
Perſpectiviſche Vorſtellung der Arch.

Digitized by Google

Digitized by Google

GENESIS Cap. VI. v. 15. — I. Buch Moſis Cap. VI. v. 15.

Arcæ præſentationes variæ — Unterſchiedl. Vorſtellungen der Arch

Digitized by Google

è regione in binis aliis ſingulis ſunt Latrinæ duæ pro hominibus, ſed potiora Alimenta reconduntur pro Quadrupedibus in Z.

Poſſem equidem ex Amplioribus meis in S. Biblia Commentariis, quorum heîc non ſiſto niſi nucleum, exhibere omnem Arcæ dimenſionem juxta varias de Cubito Hebraico Hypotheſes, in menſuris variis hodiè uſitatis, ſed ſufficiat Computus factus ex Hypotheſi, quam ſupra ſelegi, *Eiſenſchmidii* in Pedibus Pariſinis per orbem notis.

Arcæ longitudo in	Pedibus.	Digitis.	Lineis.
	496.	8.	0.
Latitudo - -	82.	9.	4.
Altitudo - -	49.	8.	0.
Baſis -	41112.	138.	96.
Capacitas	2041950.	8353.	576.

TAB. XXXVIII.

CLariorem dabit Arcæ Noachicæ Ideam Orthographica Sectio, in qua ABCA. denotat ſupremam, quæ ſub Tecto eſt, contignationem, in qua commode nidi quarundam Avium a. a. a. locari poterant, ambulacris duobus b b. intermediis. Alta hæc 5. Cubitos.

ACDD. tertia eſt Arcæ contignatio, deſtinata avibus a. a. a. ambulacris b b. habitaculis tandem & granariis c. c. c. alta $7\frac{1}{2}$. Cubitos.

DDEE. Secunda eſt contignatio, ubi præter Ambulacra b b. ſunt ſtabula pro quadrupedibus f. f. & in medio pro maximis g g. utrinque in angulis videre licet machinam Aquæ ſuctoriam ſeu tractoriam h. Alta hæc 8. Cubitos.

HIKH. Eſt contignatio prima ſeu ima & capaciſſima, & in ea i. i. i. penuaria ampla. Altitudo $14\frac{1}{2}$. Cubitorum, tandemque k. k. ſentina ſive Carina 5. Cubit.

Patebit, ablatis Tecto & Carina remanere pro altitudine trium contignationum 30. cubitos, in Sacris expreſſos.

Illuſtrant hæc ea, quæ leguntur Gen. VI. 16. obſcura in verſionibus. Ita enim LXX. κατάγεια διώροφα καὶ τριώροφα ποιήσεις αὐτήν. Vulgata: *Deorſum cœnacula & triſtega facies in ea.* Noſtra Tigurina: *infimis, ſecundariis & tertiariis* (interſtitiis) *facies eam.* Clarius vernacula. Ubi videntur LXX. per διώροφα καὶ τριώροφα, & *Leo Judæ* per *Cœnacula & triſtega* non tam intellexiſſe contignationes, quam harum ſubdiviſiones, ſtabula una aliis ſuperimpoſita.

TAB. XXXIX.

FUndamentis hactenus jactis nixus dimidiam exhibeo arcam in hac & ſequenti Tabula ſcenographicè, prouti quidem ea mihi ex Sturmianis principiis repræſentanda videtur, quæ Cl. Autori ex parte ſaltem ſatisfaciet, ſi non ex toto. Inde ſaltem qui redundat, applauſum non mihi tribuo, ſed ipſi.

Tab. XXXIX. A. En Arcam Aquis innatantem, Diluvialibus Pluviis complutam; ſed quoque ſcenographicam repræſentationem mediæ contignationis Fig. I. & ſummæ Fig. II. ubi datur in ipſa conclavia, ſtabula, Pennaria, proſpectus. Conf. etiam Tab. ſeq.

TAB. XL.

NEque erit abs re, neque Lectori ingratum, ſi ſiſtam ὡς ἐν ἀποτομῇ alias aliorum repræſentationes Arcæ Scenographicas.

A Sturmiana Hypotheſi B. haud abſcedit multum A. Icon, quæ eſt concivis mei *Chriſtoph. Mureri*, qui fuit *Joſiæ Mureri* filius, Hiſtoriæ, Poeſeos, Matheſeos amantiſſimus, Pictor percelebris. Floruit is circa finem Seculi XVI. Hanc ex Originalibus, quæ mihi ad manus ſunt, ſiſto.

Communiſſimam λάρνακος, Arcæ ſeu Ciſtæ Fig. D. quæ fundo inſiſtit plano parallelogrammo rectangulo.

Digitized by Google

In Scenographica noſtra Icone Tab. XXXIX. obſervanda ſunt nonnulla, quæ cum ſacro codice neceſſario ſunt conferenda.

Aperturas poſcebat intromiſſio Luminis neceſſaria, & in omni quidem contignatione, ventilationi halituum, rebus agendis. Qui cum Tigurinis nobis Gen. VI. 16. unicam ſibi fingunt aperturam, *feneſtram facies Arcæ*, non tam commodum Noachidis & Animantibus ſtruunt habitaculum, quam ſqualidum & obſcurum carcerem. Sed admittunt verſiones ipſæ noſtræ ſanam interpretationem, forte & correctionem, ſi per צֹהַר in textu intelligamus, ut quidem S. Linguæ genius poſcit, non tam *feneſtram* quam *Lucem*, eamque meridianam. Ut juxta hanc Hypotheſin tot poſſis admittere feneſtras, quot ſunt cellæ, vel quot lubueritcunque, proinde rejicere *Rabbinorum* quorundam *feneſtellam* unicam, palmum latam, imò pro feneſtella hac Lapidem pretioſum, haud dubii Carbunculum, qui lucem ſuam vividiſſimam in omnes arcæ trajecerit angulos. Tolerabilis foret *Furtembachii*, *Buteonis* aliorum unica feneſtra, ſi unica fuiſſet Hyems tranſigenda Urſis, muribus alpinis, Serpentibus, quæ hyemem tranſigunt dormiendo; Veſpertilionibus item & Noctuis noctu duntaxat viventibus, ſed incompatibilis prorſus oculorum ſtructuræ, qua alia gaudent Animantis incommodum; præſertim Noachidis, quorum vita ſimillima fuiſſet damnatorum ad cuniculos & metalla. Imò periculum incidiſſent cœcitatis Animantia pleraque, exacto Anni curriculo in dias luminis auras ex obſcuro carcere protracta. Concedi poſſet, qualem habet *Pelleterius* clathratam, unica ſub Tecti prominentia feneſtra cubitum alta, ſed 300. cubitos longa. Sed convenientius Architecturæ regulis, Arcæ Feneſtras dare in plurali, lucemque admittere in omnia ſtabula & conclavia, vel, uno verbo, *Lucem*, ſicuti nos Germani hac voce utimur pro feneſtra, *διαφανὲς Symmacho*. Fuere in tantæ molis ædificio neceſſaria ſpiracula, cur non & feneſtræ? Sed altum de materia, an lapidis fuerit ſpecularis, vitrum, vel charto oleo tincta, in ſacris ſilentium, uti quoque de Valvis, quod nec nos rumpemus.

Dimenſionem equidem *Feneſtrarum* exprimit S. Codex, ſi verba וְאֶל אַמָּה תְּכַלֶּנָּה מִלְמַעְלָה *& ad cubitum eam conſummabis supernè* ad Feneſtram referri debet, quæ quadrata & cubitalis fuiſſet *supernè*, id eſt in ſuperioribus contignationibus. Hinc ita vertit *Sturmius: Licht ſolt du an der Arche machen, und nach der Elle vollkommen machen.* Ita & ad literam intelligi poſſet noſtra Tigurina. *Feneſtram facies Arcæ, & ad cubitum eam superne conſummabis.* Sed ſunt, qui citata verba referunt potius ad Arcam ejusque tectum, quam ad Feneſtram, conſiderantes fœmininum תְּכַלֶּנָּה referri debere non ad maſculinum צֹהַר ſed ad fœmininum לַתֵּבָה Arcam. Hi proin Tectum conſummant vel faſtigiant in altitudinem unius Cubiti, idoneum ſic defluvio per Plana duo inclinata. Ita rem concipiunt *Buteo*, *Heideggerus*, *Reyherus* autem *Math. Moſ.* p. 54. cubitum illum intelligit de *Lorica*, qualem & hodie habent Naves *Boorte*, ne quis ambulando in ſuprema nave vitæ incurreret periculum. Id quod illuſtrat Præcepto Deut. XXII. 8. Alius is huic Loricæ adſignat uſum, quod colligi potuerint Aquæ dulces pro potu Animalium, quæ fiſtulis ad Aqualiculos derivatæ fuerint. Fuerit ita Arcæ Tectum vel mobile, vel tale, ut aperiri potuerit, & in eo Noachus cum Uxore & liberis deambulare, Aſtrorum motus obſervare, & ex iis Diarium ſuum inſtituere, veſtes aliave ſiccare. A qua ſententia ego ſane non abhorreo.

Sequitur פֶּתַח *Oſtium* Arcæ, quod ex mandato ſummi Architecti debebat locari, non in angulo quodam Arcæ, verum בְּצִדָּהּ *in latere ejus*, in medio lateris, imo in contignatione media, vi. G. in Ichnographia & Scenographia. De amplitudine nil extat, dictant regulæ Architectonicæ conformem magnitudini ædificii & uſui. Vult ratio ſaltem 10. cubitos altum, 8. latum, per quod Elephantibus patuerit ingreſſus. Amplum certe fuiſſe, & ita, ut id Noa cum ſuis claudere non potuerit, colligere licet ex Gen. VII. 16. ubi DEUS dicitur *clauſiſſe poſt eum*; Targum addit: *per Verbum ſuum.*

TAB. XLI.

PRoportionibus Arcæ tum illuſtrandis tum verificandis inſervit, quod dentur hodienum Naves, quæ illas ſervant. Taceo onerariam illam, quam ad imitationem Arcæ Noachiæ ſtrui juſſit 1647. *Petrus Janſen* Mennoniſta, civis Hornanus, longam 120. latam 20. profundam 12. pedum. Naves *Fluiten* Belgis dictæ Fig. E. imam longitudinem habent 80. pedum, Superiorem 95. mediam proin ferè 90. altitudinem 9. latitudinem 16. vel ex *Nic. Witsen Scheepsbovv* p. 159. longitud. 130. latitud. 26$\frac{1}{2}$. profundit. 13. ped. 5 poſlic.

Jungo Navigiola, quibus in extrema Thule unicus Groenlandus fluctibus ſævientis Maris ſe impunè exponit Fig. G. longitudo eſt 10. altitudo 1. latitudo 1$\frac{2}{3}$.

Digitized by Google

GENESIS Cap. VI. v. 15.
Arca collata cum Navibus hodiernis.

I Buch Moſis Cap. VI. v. 15.
Die Arch verglichen mit heutigen Schiffē

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

TAB.XLII.

Genesis Cap.VII.v.7.8.9. — I Buch Moſis Cap.VII.v.7.8.9.

Animantium in Arcam introitus. — Eingang der Thiere in die Arch.

Digitized by Google

Hæc non eum in finem adfero, ut prætendam, eſſe Arcam cum ſuis, quas habet, dimenſionibus hodie imitabile Navigium. Sane neque bellicæ Naves, neque onerariæ juxta hunc modulum elaboratæ in Oceano ſubſiſtere ejusque fluctibus reſiſtere poſſent, utpote, qui vel proram vel puppim inæquali ſuo ad ædificium alliſu facile frangerent. Ut hinc præſumere ὡς ἐν παρόδῳ liceat, non fuiſſe mare Diluvii tempore adeò turbulentum, in fluctus ſpumoſos elevatum, ſed iis ſaltem locis, ubi Arca natabat, tranquillum. Et concipi poteſt haud difficulter, denſiſſimos primos imbres lapſos fuiſſe abſque inſigni commotione Aeris, quemadmodum nunc prævii omnino ſunt ut plurimum, non ſocii, Procellarum vehementes Venti. Aquas etiam ex Abyſſo prorumpentes, tantò minores fluctus excitaſſe, quo Aqua fuerit profundior, uti eſt in Maribus; Subſidio venire poſſunt huic ratiocinio ipſæ Diluvii reliquiæ teſtaceæ, cruſtaceæ, quarum equidem innumeras invenimus paſſim confractas in minutias, ſed & plurimas, etiam delicatiſſimæ texturæ, integras prorſus. Pondus addit conſideratio Plantarum, quarum ſemina & Radices reſuccreſcere debebant iis in locis, Provinciis, Climatibus, ubi creverant ante. Non ſane conveniebat Indico ſolo natas tranſportari in Europam, vel deferri ad ultimum Septentrionem, ſicuti Plantæ noſtrates non germinaſſent in Zona Torrida. Hoc ſi ita ſit, non opus habuit Navarcha gubernaculo, niſi forte primis ſeptimanis ad ſcopulos evitandos. Sed forte nec hos evitare erat neceſſe, gubernante ac dirigente machinam optimo & providentiſſimo Numine, ne vel allideretur ſcopulis, vel à fluctibus abſorberetur, vel à ventis disjiceretur.

Sed quidem ex allatis hactenus inferre licet, fundo arcæ figuram competere potius arcuatam, convexam, quam Parallelipedorum planam: non debebat illa inſiſtere Terræ, ut ædificia ſolent, ſed innatare Aquis, in quibus facilius longe moventur corpora convexa, quia minus inveniunt reſiſtentiæ, & obvium fluidum vincunt facilius, quam plana, angularia, quæ in angulis ſuis, ſeu rectis licet fortioribus ſeu acutis, debilioribus facile à fluctibus Aquæ, imo quovis allabente fluido patiuntur, ac deſtruuntur; unde olim, ac in mediis ſeculis, in Architectura Militari Turres rotundæ, cylindricæ, præferri ſolebant quadratis. Vitruv. L. I. c. 5. §. 16. Quæ quidem ſtructuræ rotundæ nunc, ſed ex alio principio mutatæ ſunt in Propugnacula angulata. Imò vero periculum fuiſſet, ut Arca ſusque deque verſa à ventorum levi occurſu periiſſet.

TAB. XLII.

Geneſ. VII. verſ. 7. 8. 9.

Venit itaque Noah, & filii ejus uxor ejus & Uxores filiorum ſuorum cum eo ad arcam, propter Aquas Diluvii.

De jumento mundo, & de jumento immundo, & de volucre, deque omni eo, quod reptat ſuper Terram.

Bina venerunt ad Noach in Arcam, mas & fœmina, quemadmodum DEUS mandaverat ipſi Noah.

Et ingreſſus eſt Noe & filii ejus, uxor ejus, & uxores filiorum ejus cum eo in arcam propter aquas diluvii.

De animantibus quoque mundis & immundis, & de volucribus, & ex omni quod movetur ſuper terram.

Duo & duo ingreſſa ſunt ad Noë in arcam maſculus & fœmina, ſicut præceperat DOMINUS Noe.

SEntentia erat à DEO lata de perdenda Terra: *Ecce ego perdam eos cum ipſa Terra* Gen. VI. 13. *Ecce ego, ego inquam adduco defluxum Aquarum ſuper Terram ad perdendam omnem carnem, in qua eſt Spiritus vitalis ſub cœlis, quicquid eſt in Terra expirabit* v. 17. Sed & conſtitutum, reædificare novam. Terræ deſtructio ſubſequum habuit interitum omnium viventium, renovatio poſcebat novos incolas. Æque facile fuiſſet DEO, creare de novo omnis generis Animantia, atque in prima Κοσμοποιΐᾳ. Sed voluit, uti ex Hominum, ita ex Brutorum omni genere vivas ſervare reliquias. Quapropter injunxit Noacho, *ut ex omni Animante, omnique carne bina, de ſingulis duceret in arcam, ut viva ſervarentur ſecum, mas & femina erunt. De volucri quoque juxta ſpeciem ſuam, & de omni reptili Terræ juxta ſpeciem ſuam v.* 19. 20. Potuiſſet & hæc Animantia, hos Ho-

 mines

mines in ipſa Arca conſervare per miraculum; Sed voluit nutriri juxta ordinem ab ipſo in Naturam introductum. *Tu tolle tecum ex omni cibo, qui comeditur, & colliges ad te ut ſit tibi & illis in eſcam.* v. 21. Debuit Arca eſſe ζωοτροφεῖον, & tale, quod orbis non ante vidit, nec poſt: Hominibus & Brutis Aſylo.

Arcam non intrabant, quæ vitam in Aquis conſervare poterant Animalia, Piſces, Teſtacea, Cruſtacea, marina, lacuſtria, fluviatilia. Concedi inſuper poteſt, haud in Arca fuiſſe, quæ ex diverſa naſcuntur Animalium ſpecie, ut ſunt Muli. Sed inſectis, quibus aditum denegant Theologi, præeunte *Auguſtino* Civ. DEI L. XV. c. 27. ὀρθοδοξότατοι Dogmate illo æquivocæ Generationis ineſcati, aditum ego æquæ conceſſerim ac Elephantibus vel Aquilis. Haud quippe dubium eundem illum DEVM, qui hodie tot variis & miris modis per metamorphoſes plane ſtupendas etiam minimi puncti Animalcula conſervat, & eodem ſemper modo propagat, ſollicitum quoque fuiſſe de eorum conſervatione in Diluvio, licet non habeamus, cur ſolliciti ſimus de loco, qui ſufficit abunde.

Neque dubium Noachum Arcæ intuliſſe Eſcam variam, cuique Brutorum Generi adæquatam, ne carnivoris daret promus condus grana, granivoris carnes, κυνὶ ἄχυρα, ὄνῳ δὲ ὀστέα. De ſpatio non eſt, cur ſimus, uti Patres fuere, ſolliciti. Vidimus id ſupra plusquam ſuffenum. Id equidem verum facilius adſueſcere poſſe carnivora Vegetabilibus, quam fœnivora carnibus, ut videamus Stomachum Hominis ἀδιάφορον ad carnes & fruges. Non proin heic confugiendum ad miraculum, non ad famis torturam, quæ etiam inaſſueta admittit. Debebant Animantia, Diluvio finito, ſibi & juri ſuo reddi.

Speciale admiſſionis mandatum extat Gen. VII. 2. 3. *Ex omni jumento mundo accipies Tibi ſeptena, marem & fœminam ejus, de jumento vero immundo bina, marem & fœmellam ejus. De volucre quoque cœli ſeptena, marem & fœminam ad ſervandum Semen ſuper omnem Terram.* Ubi occurrit diſcrimen inter *munda* & *immunda* 800. penè annis poſt in Legem datum non *incerta Numinis voluntate*, quod celebres prætendunt viri, ſed & Naturâ fundatum Munda Sethitis in cibum venere & victimam. Immunda *fœda & profana Tacito*, quæ carne vel rapto veſcuntur, neque hominum menſæ inferuntur. Diſcrimen proin Noacho cognitum. Et cur non? DEVS, *quæ præceperat idem & ſcire ea manifeſtè fecit* Chryſoſt. Hom. XXIV. in Gen.

Ex mundis admittere debebat Noachus שִׁבְעָה שִׁבְעָה *Septena* & *Septena*, vel *ſeptem* & *ſeptem* ἑπτὰ ἑπτὰ LXX. Bis ſeptem, id eſt, quatuordecim volunt *Juſtinus*, *Origines*, alii, loquendi more adhuc Gallis uſitato, qui pro *ſeptuaginta* dicunt *ſoixante & dix.* Sed ſeptem duntaxat admittunt *Joſephus*, *Auguſtinus*, *Ambroſius*, *Hieronymus.* Ita & noſtra latina *ſeptena.*

Ita venerunt ad Arcam & Noachum inſtante fatali totius Terræ inundatione, Animantia omnia, pedibus, alis, ventre. Venerunt divino & imperſcrutabili prorſus miraculo. Qui adhuc quævis animantia ducit ad ſuum pabulum, qui automata hæc viva regit, ab injuriis conſervat, maris ad fœminam adjunctione propagat, juſſu prorſus extraordinario Brutorum inauditum propagavit concilium, ſervaturus ea ab inſtanti exitio. Juſſit, qui creavit. Obediunt creaturæ ratione carentes, & vel hoc ipſo rebelles Homines de ſua & Impietate, & impœnitentia, & vix concipiendo ſtupore convincunt. Neque dubium eſt, feras omnis generis belluas tunc fuiſſe manſuefactas, quales fuere in Statu Innocentiæ Adamo adductæ Gen. II. 19. Duplex proin patratum miraculum, unum in convocatione, in manſuefactione alterum. Quæ poſt lapſum rebellia, homini inimica, per orbem diſperſa, ex ſylvis, montibus, cryptis, Aquarum profundis ſeſe cœco quodam ducta impetu colligunt, Amicitias & fœdera veluti ineunt, Noachum quærunt futuri orbis Patrem, vitam ſuam emendicant, & neſciunt cur? prudentia ſuperiore illa impiorum illorum mortalium, qui per 120. annorum decurſum præſcire poterant internecinam cataſtrophen. Digito DEI τῶν ἀλόγων ductore.

TAB. XLIII.

Geneſ. VII. verſ. 11.

In anno ſexcenteſimo vitæ Noah, menſe ſecundo, decimo ſeptimo die menſis, eadem ſcil. die, rupti ſunt omnes fontes Abyſſi magnæ, & feneſtræ cœli apertæ ſunt.

Anno ſexcenteſimo vitæ Noe, menſe ſecundo, ſeptimo decimo die menſis, rupti ſunt omnes fontes abyſſi magnæ, & cataractæ cœli apertæ ſunt.

Adeſt

Digitized by Google

GENESIS Cap. VII. v. 11.
Diluvii initium.

I. Buch Moſis Cap. VII. v. 11.
Anfang der Sündfluth.

Digitized by Google

Digitized by Google

Adeſt tempus, quo liberari debebat Noachi familia à ſcelerata reliquorum hominum ſocietate, & internecioni tradi totum genus humanum. Intravit Noachus Arcam hinc à ſeptiduo, cum ſua familia & Animantibus, quo demum finito, & forſan ἐμπαίκταις Noam cum Arca ſua naſo adunco irridentibus. *Et factum eſt* (poſt) *ſeptem dies venerunt Aquæ Diluvii ſuper Terram* Gen. VII. 10. conformiter Prophetiæ Noacho factæ. v. 4.

Diſtingui commode poteſt omne tempus ab orbe condito ad CHRISTVM natum in IX Epochas. Prima harum eſt ab Adamo ad Diluvium Annorum 1656. En calculum

Adam genuit Seth anno ætatis -	130.
Seth genuit Enoſch A. Æ. -	105.
Enoſch genuit Cainan A. Æ. -	90.
Cainan genuit Mahaleel A. Æ. -	70.
Mahaleel genuit Jared. A. Æ. - -	65.
Jared genuit Enoch A. Æ. - -	162.
Enoch genuit Methuſalah A. Æ -	65.
Methuſalah genuit Lamech A. Æ.	187.
Lamech genuit Noah A. Æ. -	182.
A Noachi geneſi ad Diluvium -	600.
	1656.

Sunt *Anni*, qui in Textu memorantur, haud dubiè *Solares*, conſtantes ex menſibus Solaribus, quorum ſinguli dierum 30. tales quippe menſes crediti ante Diluvium, quorum 5. puta à 17. ſecundi menſis ad 17. ſeptimi menſis confecerunt dies 150. Patet id ex collatione loci præſentis cum Gen. VIII. 3. 4. *Imminutæque ſunt Aquæ poſt 150. dies ſeptimo vero menſe, decima ſeptima menſis reſedit Arca ſuper montes Ararat.* Sic prodit Annus dierum 360. quibus additi finem dies 5. ut Annus eſſet dierum 365 ſex horis minor Juliano.

Duplex autem Anno Hebraico fuit initium. *Sacro* menſis *Niſan* ſeu *Abib*, incipiens cum Novilunio, quod proximum Æquinoctio verno. *Civilis* principium fuit menſis *Tisri*, incipiens à Novilunio, quod proximum Æquinoctio Autumnali. Ab illo in rebus Eccleſiaſticis initium ſumtum, inde ab exitu ex Ægypto. Ab hoc in politicis ex obſervantia antiqua & Patriarchali. Movit hocce Anni diſcrimen ingentem difficultatem Interpretibus in computo Diluviali. Pro *Autumno* quippe ſive *Anno civili* ſtant & rationes & magnorum virorum Autoritates: Annorum nempe Patriarchalium conſtitutio ſolaris: mundi ortus in Autumno: Chaldæorum Perſarum, Ægyptiorum, Hetruscorum mos Annum inchoandi ab Autumno. Aſt pro *Vere* id imprimis militat, quod Anni forma fuerit mutata occaſione Exodi, civilis nempe in ſacrum: Moſen autem ſcripſiſſe poſt hanc mutationem; proin nemo Judæorum non menſem *primum*, *ſecundum* aliter explicare potuerit, quam juxta anni ſacri noviter recepti formam. Juxta quam *ſecundus* in Textu noſtro memoratus menſis eſt אייר Jiar, זיו Ziv. 1. Reg. VI. 1. qui reſpondet Aprili, præcipue Maio. Autoritatibus ſi pugnare velis, adi *Scaligerum*, *Alſtedium*, *Langium*, *Calviſium*, *Wasmuthum*, alios. Cui ſententiæ pondus inſuper addo ex *Ratione* & *Natura*. Certum Diluvium duraſſe per Annum, vel integro Anno commoratum fuiſſe Noachum in Arca. Finis proin ſi cadit in Autumnum, cadet & initium. Prius non vult deductio ad abſurdum. Adſcribi debuiſſet penè miraculo Vegetabilium regerminatio. Quî quæſo Noachi familia inveniſſet vergente anno, quo ſe nutrire potuiſſet. Quî Animantia Bruta ſeſe diſpergere per Terrarum orbem, ſingula ad ſua Climata? Quî plantæ radices ſuas agere, germinare, & ad fructificandum ſe diſponere? nonne repreſſiſſet omnia frigus, enecaſſet Animantia calidiori climati adſveta, Plantas in prima germinatione ſuffocaſſet Algor, Pruinæ, Nives? Triſtis fuiſſet Naturæ non renaſcentis ſed emorientis facies! Opus habebat Terræ cortex limoſus, cœnoſus non algore, ſed calore, qui humiditatem nimiam expelleret, fibras Vegetabilium nimio humore laxatas firmaret, ſemina foveret, germina protruderet, ſuccis nutriciis motum daret, circulationem promoveret, viventia omnia ſqualore ſemimortua reſuſcitaret. Negativæ huic argumentationi ſubjungo poſitivam, quæ ex æquo quadrat initio & fini. Ex innumeris, quas hodie magno ſtudio colligimus & recondimus, Reliquiis Diluvianis, ſunt bene multa, ex quibus manifeſtè colligere licet Diluvii initium cecidiſſe in Vernum Tempus, nominatim menſem Majum. Et ex proprio Muſeo produxi alias, & produco nunc Fig. I. *Spicam Hordei* non plene maturam, deſcriptam amplius in *Herbario Diluviano* Fig. II. Avellanas tenerorum corticum. Ex Animali Regno Fig. III. *Libellam*, ea figura, qua Majo ſuam acquirit perfectionem. Et in univerſum quas habemus cnaque Plantas, quæ Inſecta, (horum autem Metamorphoſes inprimis largiri poſſunt characteres chronologicos) huic, quod urgeo, reſpondet tempori. Viden' teſtimonium, quod his ipſis Illuſtris Actorum Societatis Regiæ Gallicæ collector dat *Hiſtor. de l' Acad. Roy.* A. 1710. p. 28. Edit. Belg. *Voilà de nouvelles éspeces de medailles, dont les Dates ſont, & ſans comparaiſon plus anciennes, & plus importantes, & plus Sûres, que celles de toutes les medailles Grecques & Romaines.*

Digitized by Google

TAB. XLIV.

Diluvii cauſas duas memorat Sacer codex. *Rupti ſunt omnes fontes Abyſſi magnæ, & feneſtræ cœli apertæ ſunt.* תְהוֹם Abyſſus ἄβυσσος Gennadio Ἄβυσσος, ὕδωρ πολὺ, ἢ τὸ βάθος ἀκατάληπτον ἀνθρώποις, ἢ σφόδρα δυσκατάληπτον, non idem quoad formam concipitur ab omnibus, ſed quidem idem ferme quoad locum, quem inferiorem ſtatuunt, vel imum in viſceribus Terræ. Philoſophamur hîc ſicubi in obſcuro. Iis ego accedo, qui ramis ſaltem ſuis ſeu Aquæductibus diffuſam volunt per omnia penetralia Terræ, & hic ibi congeſtam in Hydrophylacia. Quæ de *Erebo* & *Tartaro*, Abyſſi Synonymis, ſcripſere veteres heîc omitto.

De modo ruptionis, tacente Scriptura, philoſophari licet, ſed ita, ut ratiocinia phænomenis Terræ congruant. Ab hac qui diſcedunt regula, in avia deflectunt Th. *Burnetio Theor. Tell.* L. I. c. 6. Terra primæva fuit Æolipila à ſole calefacta, ſenſim hiulca reddita, Abyſſo ſive annulo aqueo Terram inter habitabilem & interiorem nucleum medio, inædificata, Diluvii Tempore rupta, fracta, inæquali ſitu in Abyſſum delapſa. Aquis interea ex Abyſſo ſurſum preſſis, & Terræ Globum hac occaſione in præſentem hanc, quam videmus inæqualitatem redactum, inundantibus.

Attentionem excitat hodie Syſtema, quod fovet *Whiſton. Theor. Tell.* p. 444. *Cluver. Geol.* c. 12. p. 171. Hi quia in Terræ globo non inveniunt cauſas ſuffenas aſcenſui Aquæ ex Abyſſo, tum & pluviæ quadrageſimali, eas ex cœlo accerſunt, & nominatim à *Cometa* terram prætereunte, quemadmodum & conflagrationem Terræ ultimam Cometæ venturo adſcribunt. Et hunc quidem Cometam adeo deſcribunt graphicè, ejusque Trajectoriam determinant, ac ſi ipſi fuiſſent præſto, & omnia diſtinctè obſervaſſent, vel ipſe Noachus Aſtronomus Schedas ipſis reliquiſſet. Ecce enim Fig. I. Cometæ integrum curſum 150. dierum. In a. ſecundi menſis die primo, in b. decimo, in l. die 17. tranſeuntem prope Terram, exiſtentem tunc in orbita ſua annua q h. in 12. gradu Tauri, in c. vigeſimo, in d. trigeſimo, in e. tertii menſis die decimo, in t. in perihelio, ſive proximum Soli H. in f. die tertii menſis trigeſimo, in g. die quarti menſis decimo, in h. die ejusdem menſis vigeſimo, altera vice tranſeuntem juxta terram exiſtentem tunc in Cancro, in i. die trigeſimo, in k. die quinti menſis decimo. Ut proin a t k. ſit ipſa Cometæ Trajectoria, t n. axis trajectoria. H. Focus, q h. Ecliptica.

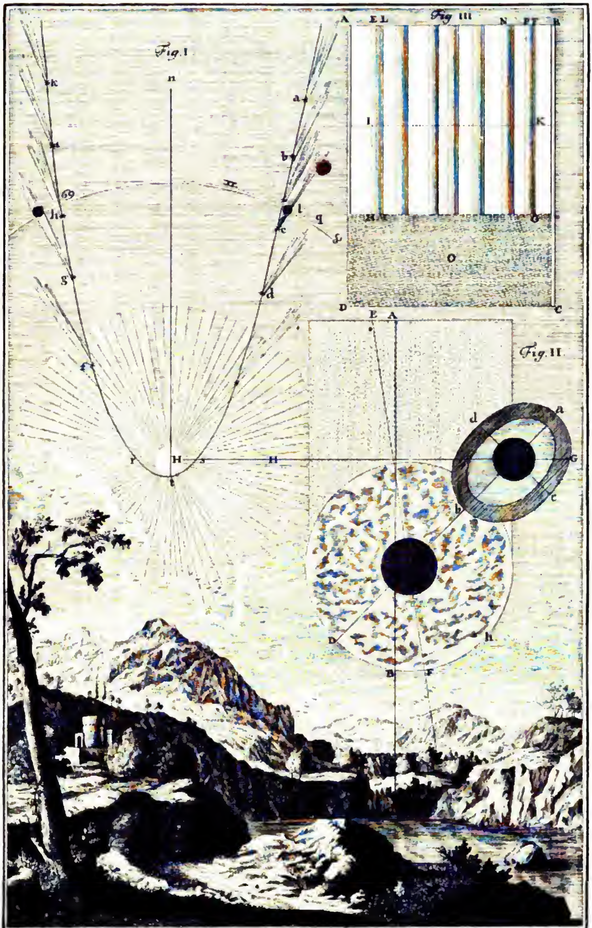
Quomodo rupti fuerint Fontes Abyſſi magnæ oſtendit clarius Fig. II. ubi Terra a b d c. mota in Ecliptica G H. a G. verſus H. ante adventum Cometæ ſphærica. Cometa b i D h. ad Perihelium ſuum deſcendens in Trajectoria E F. ab E. verſus F. Æſtum approximando cauſans ſeu Fluxum & refluxum tum in Oceano ſuperiori, tum in Abyſſo, eumque tanto majorem, quo acceſſit propius: quo ipſe Terræ orbis ſphæricus mutatus fuerit in ſphæroidem, qualem Ellipſeos circa Axim longiorem a b. circumvolutio producit, in rimas paſſim fiſſus, mole inſuper Aquarum preſſus. Per haſce autem fiſſuras ſurrexere Aquæ è fontibus Abyſſi & proſiliere eâ & continuata celeritate, ut inundatus fuerit orbis, & Atmoſphæra vaporibus repleta, nec terra preſſu duntaxat, ſed juxta Leges hydroſtaticæ depreſſa. Illuſtrandæ huic rei inſervit Experimentum ſequens. Fig. III. ſit A B C D. vas ligneum, cujus concavæ ſuperficiei preſſè ſed tamen mobilis adaptatur cylindrus A E F B G H. marmoreus, juxta Axeos longitudinem foraminibus E H M L. pertuſus, & ad I K. usque oleo repletus. Depreſſo hoc cylindro in vas O. clarum eſt, aquam magis magisque aſcenſuram ſupra I H. Et oleum per foramina E L. N P. extruſum iri, quæ extruſio inundationem in ſuperficie A B. repræſentabit. Fuit itaque Cometa vel Tractor, vel Preſſor, Terra ſubjectum patiens, quod haud caruit ſuis fiſſuris à prima creatione, & forte ſtrata habuit minus ſolida, veluti ſponte ſubſidentia. Ruptos fuiſſe fontes confirmatur Job. XXXVIII. 8. *Et quis cohibuit mare valvis, quum erumperet, ut egrederetur ex Utero?*

Liberum eſto cuilibet, alias proruptioni aquarum adſignare cauſas, qualis eſſe poterat ſubitanea motus centralis Terræ cohibitio, qua juxta Leges Motus non potuerunt non Aquæ abyſſi irruptione ſua fiſſuras, forte à prima gyratione Terræ inductas magis dilatare, novas paſſim formare, in altum aſſurgere. Aquæ primum Oceani, & poſt Abyſſi, imo Terram inundare & ſolvere. Quam hypotheſin illuſtrare poteſt vas quodvis cylindricum in gyrum motum, in quo, ſi ſubito ſiſtatur, Aqua motum ſemel impreſſum continuatura, quia ſeſe diffundere nequit in latum, aſſurget in altum ad margines vaſis.

Non ſunt hæc omnia, & alia, quæ excogitari potuerunt, inundationis maximæ media ita aſpicienda ac ſi fuiſſent Naturæ opera & motus. Qui hæc ipſa, multis ſine ratione ſuſpecta, attentis introſpicit oculis, is clarè videt motus extraordinarios prorſus, imo miracula.

Miracula

Digitized by Google

GENESIS Cap. VII. v. 11.
Fenestræ Cœli apertæ.

I. Buch Moſis Cap. VII. v. 11.
Eröffnung der Fenſter des Himels.

Digitized by Google

Digitized by Google

Miracula vidimus in Terra creata, videmus in deſtructa, renovanda & renovata.

Pergimus ad *Feneſtras Cœli* אֲרֻבֹּת הַשָּׁמַיִם quas apertas ſcribit Sacer Scriptor. Non ſunt hæ καταῤῥάκται τοῦ οὐρανοῦ, vel Symmachi & Aquilæ θυρίδες οὐρανοῦ, Aſtra certa Aquifera, ut Aſtrologi ſomniant, qualia ſunt Cancer, piſces, Pleiades, Orion, Mars, Venus, Luna. Ita vult *Mechlinius Comm. in magnas Albumaſaris conjunctiones.* Præceſſiſſe Diluvium Noeticum conjunctionem Jovis & Saturni magnam in fine cancri, è regione Argolicæ Navis. Quam opinionem à *Tiberio Calabro* defenſam atro hæreſeos ſtigmate notavit, & peculiari volumine refutavit *Hieron. Armellinus* Dominicanus. Nos miſſis his nugis per Cataractas Cœli intelligimus Atmoſphæram Aquis prægnantiſſimam, cœlum aereum, non, quod quidam volunt, aſtriferum. Lucem fœnerantur loca Luc. IV. 25. II. Reg. VII. 2. Et ſane haud incommode aſſimilatur *Aer feneſtris* transmittens radios lucis, pluviales guttas, niveos floccos, omnis generis meteora. Quis eſt, qui ignoret, pluente ningenteve cœlo feneſtras cœli, Aeris poros aperiri, dilatari? ſereno contra ſtringi ac claudi? Preſſiorem ſignificatum dant ſupra nominati *Whiſtonus* & *Cluverus*, quorum Cometa cum ſua cauda Terram undique involvens profuſiſſimas dederit pluvias.

Graphicè Cataſtrophen Diluvianam deſcribit *Philo* p. 335. & futuram quandam Inundationem *Seneca Nat. Quæſt.* III. 27. 30. qui videantur omnino. Sed quæ habent hi de turbulentiſſimo rerum ſtatu abſunt longè à meteoro ſimplici Moſaicæ deſcriptionis. Et ecquis mortalium, niſi Θεόπνευστος triſtiſſimam Globi Terr-aqu-aerei illius temporis deſcribet, depingetue conditionem? Quis tenebras novas Abyſſo inſidentes, quales non fuit experta terra inde à Creatione? Quis occultationem Solis intra Tentorium ſuum? Quis tenebroſiſſimam Atmoſphæram fulguribus fulminibusque interfuſam, tonitruum tremore vibratam Globos igneos cadentes, lampades volantes, innumera Meteora alia ignita? Hiatus Terræ apertos atque profundos? proruentes undique, & ſummo cum impetu Torrentes ac flumina? ſpumantes, initio ſaltem ac progreſſu Diluvii, fluctus? fremitus ſaxorum & montibus devolutorum? Animalium fugam? gemitus clamoroſos & ejulatus Hominum? Terram ſub pedibus nutantem? corruentes ædes, inundatos campos, natantes confuſo ordine creaturas tum vivas, tum mortuas? conjurata in exitium mortalium Elementa? Habet heîc, quo ſe exerceat Animus cogitando potius, quam os loquendo, vel manus ſcribendo. Eloquentia ſumma devotum ſilentium.

Gen. VII. 16. legitur DOMINUS *clauſiſſe poſt eum*, Noachum, in Arca jam degentem, Aquis undique cinctum. Et explicantur communiter hæc verba de Oſtio Arcæ, cui claudendo Noachus cum ſuis fuerit inſufficiens. Sed malim ego cum Cl. *Sturmio* ſtatuere, Aquas in vicinia Arcæ maximo impetu eructantes, & alias elevatas, abſtuliſſe Pontem penſilem, quo Animalium ingreſſui fuerat neceſſarius, nec tamen cum Arca unitus, ſicque ἐμπαίκταις omnem ad arcam aditum præcluſiſſe, chachinnis in lamentationes verſis & ejulatus, clauſiſſe proin DOMINUM non tam oſtium Arcæ, quam viam ad eam Sap. V. 1. 2. 3. 4.

TAB. XLV.

Geneſ. VII. verſ. 17. 18. 19. 20.

Stagnavitque Diluvium quagraginta dies ſuper Terram; & auctæ ſunt aquæ, ſuſtuleruntque Arcam, ut elevaretur ſuper Terram.

Invaluerunt autem Aquæ, auctæque ſunt vehementer ſuper Terram, inceſſitque Arca ſuper Aquas.

Invaluerunt itaque Aquæ ſupra modum in Terra, opertique ſunt omnes Montes excelſi, qui fuerunt ſub univerſo cœlo.

Quindecim cubitis invaluerunt Aquæ ſupernè, ut operirentur Montes.

Factumque eſt Diluvium quadraginta diebus ſuper Terram, & multiplicatæ ſunt aquæ, & elevaverunt arcam in ſublime à Terra.

Vehementer enim inundaverunt, & omnia repleverunt in ſuperficie Terræ, porro Arca ferebatur ſuper aquas.

Et aquæ prævaluerunt nimis ſuper Terram, opertique ſunt omnes Montes excelſi ſub univerſo cœlo.

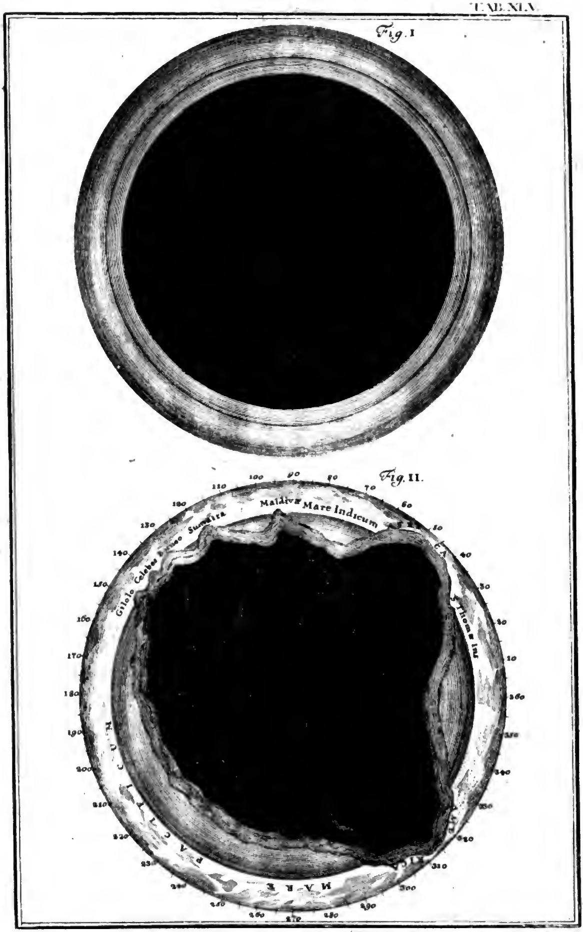
Quindecim cubitis altior fuit Aqua ſuper montes, quos operuerat.

HYdrometram agit accuratum Moſes incrementa Aquarum ſucceſſiva præciſe denotans, ad cubitos usque tandem. Primum id fuit, quo Arca Terræ inſidens fuit *ſublata* & *ſuper Terram elevata* v. 17. ſecundum, quo *auctis ſuper Terram vehementer Aquis inceſſit Arca ſuper Aquas* v. 18. Quæ incrementa debebantur *tum ruptis Abyſſi magnæ fontibus*, *tum feneſtris cœli apertis*, pluviæ quadrageſimali: qua finita perrexerat, ſed tardius, prorumpere Aqua ex viſceribus Terræ, & ſuperne effundi per pluvias, licet interruptas, ad usque finem 150. dierum. Gen. VIII. 3. memoratorum, qui locus inſervit explicandis verſibus 19. & 20. præſentis capitis.

Sed ubi quæſo, inveniemus in toto Globo Terraquaereo tantam Aquæ copiam, quæ inducendo Diluvio & cooperiendo Terram ad montium usque cacumina, & ultra par eſſe poterat? Hic Rhodus, hic ſaltant ἐμπαῖκται & hoſtes αὐθεντίας Codicis ſacri; ut fuerint, qui exhauſtis omnibus Terræ, Marium, Aeris Theſauris ſeptem inſuper, calculo ſubducto requirant Oceanos, pro Diluvii quale deſcribitur inductione, & nova prorſus hi illive finxerint Syſtemata. Pugnandum heic iiſdem, quibus Adverſarii utuntur, armis, ineundus computus, oſtendendum, ſatis adeſſe aquarum tum in viſceribus Terræ, tum in promtuariis Aeris ad Globum inundandum. Effectui dedi id *Diſſ. de Diluvio*, & nunc, ne actum agere videar, hoc opere ſuperſedeo. Omni calculo ſi addatur depreſſio ſtratorum, diminuetur valde diameter ſolidæ Terræ, urgebuntur ſurſum majori impetu Fontes Abyſſi, nec ullum remanebit dubium de poſſibilitate Cataclyſmi. Imo ex ipſo ſtratorum, qualia nunc ſunt ſitu, gravitati ſpecificæ plerumque reſpondenti, colligere neceſſe eſt, ingentem fuiſſe fluidi altitudinem, per quam corpuſcula terreſtria ſoluta deſcenderent. Ut proin nos non prorſus morentur *Voſſius*, *Clericus*, *Stillingfleet*, *Peyrerius* Præ-Adamitarum ille Patriarcha, qui tædioſum forte effugituri calculum confugere maluerunt ad *diluvium particulare*, quos omnes vel ſolæ reliquiæ Diluvii in Summis Alpium Helveticarum jugis obviæ abunde refellunt & ſolidè, λείψανα taceo innumera in omni parte orbis reperiunda. Sed nec opus confugere ad Aquarum Diluvialium creationem & cataclyſmo finito reannihilationem. Qui hanc fovent opinionem eos ablego ad D. *Auguſtinum* Lib. II. de Gen. ad lit. *Nunc quemadmodum DEUS inſtituerit naturas rerum, ſecundum ſcripturas ejus nos quærere convenit. Non autem, quod ipſe in iis vel ex iis miraculum omnipotentiæ ſuæ velit operari.*

Cui proin condere lubet Syſtemata, ut licitum eſt cuivis, ei ſuadeo, ut pro baſi ponat non intellectus præcipites raptus, & vaga μετέωρα, ſed Scripturam Sacram, Experientiam, Terræ imprimis præſentem ſtructuram, & ipſa inundationis fatalis monumenta: Phænomena ſolvat ita, ut nec Scripturæ inferatur vis, neque cogitata cum natura rerum diſſentiunt: ſegreget certum ab incerto, hocque ſuſpendat, donec diſſipatis obſcuritatis tenebris lucem inducat Veritatis. Ad miracula tandem non confugiat

Digitized by Google

GENESIS Cap. VII v. 17-20.
Diluvii fatalis Progreſsus.

I. Buch Moſis Cap. VII v. 17-20.
Fortgang der Sündfluth

Digitized by Google

Digitized by Google

fugiat, niſi id poſtulet vel expreſſum DEI Verbum, vel inevitabilis neceſſitas, & operis omnes Naturæ vires excedentis magnitudo.

Ab his bonæ Hypotheſeos regulis haud abceſſurum me confido, ſi ſtatuero:

1. Terram, quæ quidem punctulum eſt, collatam cum aliis Corporibus totalibus plus ſatis continere Aquarum, quibus inundari poſſit ad altitudinem milliaris, non Aquam irrigatam tantum, ſed totam perfuſam. Hydrophylaciorum ingentium, quorum quidem locus præciſus haud conſtat, promum condum quæ inter & Oceanos, aliasque Aquas, Aerem, terram, conſtans eſt circulatio & Æquilibrium.

2. Certum, prorupiſſe aquas ex his Abyſſi Fontibus, incertum autem modum, an id fuerit factum Ignis ope? an ſubitaneo gyrationis Terræ arreſto? Cometa mediante? mediis aliis? quorum infinita ſunt in DEI immediatè agentis arbitraria & potentiſſima manu.

3. Probabile, potiorem ad hanc innundationem contuliſſe partem Aquas Abyſſinas, quæ primo etiam loco nominantur, minorem cœli feneſtris.

4. Incertum, an primi Orbis Montes depreſſiores fuerint noſtratibus, ſed id certum, cacumen montis Ararat depreſſius fuiſſe Aquis Diluvialibus: certum quoque eſſe, & noſtros montes, etiam altiſſimos productum Diluvii & ex alibi demonſtratis conſtare.

5. Certum, & vel ex Stratorum ordinatisſima διαθέσει demonſtrabile, diſſolutam fuiſſe prorſus Terræ primævæ ſaltem corticem, partim nempe à Violentia Aquarum è fontibus Abysſi undique proſilientium, partim à vi Aquarum pluvialium, Pluviæ tum quadrageſimalis, tum nonageſimalis: diſſolutas terreſtres particulas in Aquis aliquandiu ſuſtentas, poſt juxta gravitatis Leges præcipitatas. Unde ſequitur, fuiſſe in hoc ſtatu Terræ nucleum undique Aquis circumfluum, qualis fuerat olim in Creatione, & nunc iterum exhibetur Fig. I. attamen in ſua ſtrata divi-ſum.

6. Hæc ſi ita ſe habuerint, pronâ fluit conſequentia Diluvio executioni dato Terram hancce novam *informem* ac *vacuam*, ut redderetur arida, habitationi apta, fuiſſe fractam, ſtrata elevata, & ſic ſtructuram prodiiſſe inæqualem in montes vallesque diviſam, quæ primo intuitu ſpeciem habet ædificii in proprias collapſi runias. Sed abſit, ut cogitemus, facta hæc fuiſſe caſu fortuito. Eſt elevatio hæc, ſtratorum ſapientisſimè ordinata. Ædificii extructio, non caſus productum. Heic autem minimè ſuffecerant Leges Naturæ Mechanicæ, applicata vis divina, uti in prima Terræ Creatione. Hunc novæ Terræ ſtatum, quomodocunque exprimit Fig. II. Sectione facta per circulum maximum Æquatorem.

7. Hac ipſa Stratorum Terræ elevatione, Montium erectione, Vallium depresſione, eaque graduali ad littora usque, imo fundum, Maris, ortæ fuere in viſceribus Terræ cavitates, in quas ſeſe recipere poterant Aquæ Diluvianæ, Fluminibus, Fontibus, Nubibus ſcaturigines ſuas daturæ.

8 Clarum ex his, rebus ſtantibus, columnis interaneis hanc Terram ſuſtinentibus, Montes ſuffulcientibus, Terram ex naturalibus cauſis non amplius inundatum iri, ſed tunc demum, ſi DEO jubente, ruinoſæ columnæ ſubeſæ in Terræ cavitates delaberentur, Aquas Abysſinas denuo proſilire, Terramque inundare poſſe.

9. Fuiſſe montes ante Diluvium conſtat non tam ex Textu, quam Prov. VIII. 24. 25. Joh. XV. 7. Pſal. XC. 1, 2. quo veluti triſulco fulmine proſternitur, quicquid contra Montium Antediluvianorum exiſtentiam produci poſſet. Poſcebat illos vel ſolus Aquarum per Plana inclinata defluxus.

10. Poſcebat Aquarum ſupra montes elevationem ad 15. cubitos ſive $24\frac{5}{6}$. Pedes Pariſinos πανολεθρίᾳ viventibus deſtinata, Arcæ in monte Ararat ſubſidentia, partium terrearum præaltam Aquæ columnam præcipitatio. An vero ea fuerit Aquarum altitudo, quæ non ſolum montes Aſiæ, ſed & altisſimas Europæ Alpes in eo, quo nunc ſunt ſtatu obtegere potuiſſet, certo affirmare non auſim.

TAB.

Digitized by Google

TAB. XLVI.

Geneſ. VII. verſ. 21. 22. 23.

Et expiravit omnis caro, quæ reptabat ſuper Terram, volucrium, jumentorum, beſtiarum, omniumque reptilium, quæ repunt ſuper Terram, Univerſi denique Homines.

Et quicquid erat, in cujus naribus ſpirabat flatus vitæ, de omnibus, quæ in ſicco (degunt) mortua ſunt.

Deletumque eſt omne, quod ſubſiſtebat, quodque erat in ſuperficie humi, tam Homines quam jumenta, reptilia, volucres denique cœli, deleti inquam ſunt de Terra, ut ſolus Noah ſuperſtes maneret, & quæ cum eo erant in Arca.

Conſumtaque eſt omnis caro, quæ movebatur ſuper Terram, volucrum, animantium, beſtiarum, omniumque reptilium, quæ reptant ſuper Terram.

Univerſi Homines & cuncta, in quibus ſpiraculum vitæ eſt, in terra mortua ſunt.

Et delevit omnem ſubſtantiam, quæ erat ſuper Terram, ab homine usque ad pecus, tam reptile quam volucres cæli, & deleta ſunt de Terra: remanſit autem ſolus Noe, & qui cum eo erant in Arca.

PRoſternunt hi tres verſiculi omnes Particulariſtas, quos & refutat muta ſimul ac eloquentiſſima natura, ubique terrarum hanc gerens inſcriptionem

ET HEIC CATACLYSMVS ADEST.

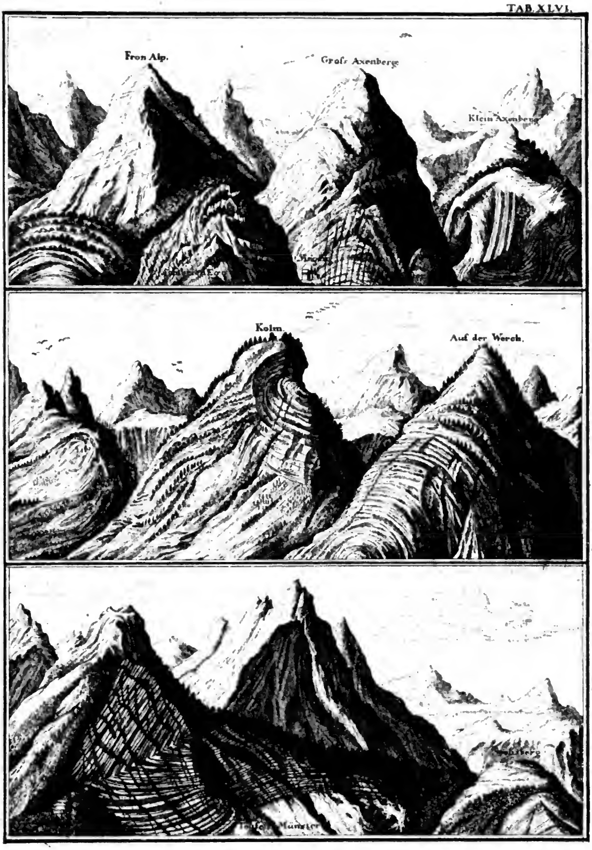
Adſunt nempe ubique veſtigia diluvianæ illius Cataſtrophes; ſed & ubique præjudiciis excœcati, qui apertis oculis nihil vident, imo videre nolunt ante oculos pedeſque jacentes Diluvii reliquias, quas referre malunt ad caſum fortuitum, Naturæ, neſciunt quem, luſum, Ideas Plaſticas, alia ejusmodi ignorantiæ Aſyla, quam ad genuinos fontes Infeliciores ipſis tum Gentilibus, tum Judæis, qui ſolo Naturæ filo ducti, hanc, quam aſſeremus & diverſis conſecutive Tabulis exhibebimus Veritatem agnoverunt. Teſtimonia lege apud *Strabonem* Geogr. L. I. p. m. 45. Edit. Baſ. *Philonem de Mundo* pag. 1168. Edit. Pariſ. Patres ſi velis teſtes, adi *Tertullianum* de *Pallio* pag. 530. Ed. Baſil. Si Reformatores, *Lutherum* Com. in Gen. ſ. 22. Taceo longam modernorum & perſpicaciſſimorum virorum phalangem, qui Hypotheſin hanc ad Veritatis demonſtratæ redegerunt certitudinem. Felicius longe philoſophari videas ſimpliciſſimos ex ruſtica progenie, qui de foſſilibus Lignis profunde ſub Terra demerſis, Piſcibus, Plantis, Conchyliis in Saxis reperiundis ex tempore & bene judicant, Diluvii eſſe reliquias. Felicius, inquam, illis Pſeudophiloſophis, qui Sophiſmatum ſubtilitate veritates etiam clariſſimas obſcurare, & difficultatum tricis omnia irretire tentant.

Inſcriptum Diluvii teſtimonium quibuſvis, etiam Marpeſiis, cautibus. Conſidera *Montium* ſtructuram, in ordinatiſſima ſtrata diſpoſitam, imo ex iis extructam, videbis, indices eſſe ſedimenti in altiſſima Aquæ columna facti, ut & rupturæ ex poſt introductæ, certiſſimos. Judicabis ex horum ſtratorum parallelismo, fracturis, curvaturis, mire variantibus; τὴν μὲν γῆν ὑπόςασιν εἶναι, καὶ τρύγα τοῦ ὕδατος, quam veritatem ex natura rerum elicuit *Metrodorus* apud *Plutarch.* de *Placit. Philoſ.* L. III. cap. 9. pluribus hanc veritatem demonſtratam dedi in *Oreographia* mea *Helvet.* Interim heic ſpeciminis loco Lectori exhibeo miræ configurationis Strata prouti ea viſuntur in circuitu Lacus Urii, verſus ortum imprimis & occaſum.

TAB.

Digitized by Google

TAB. XLVI.

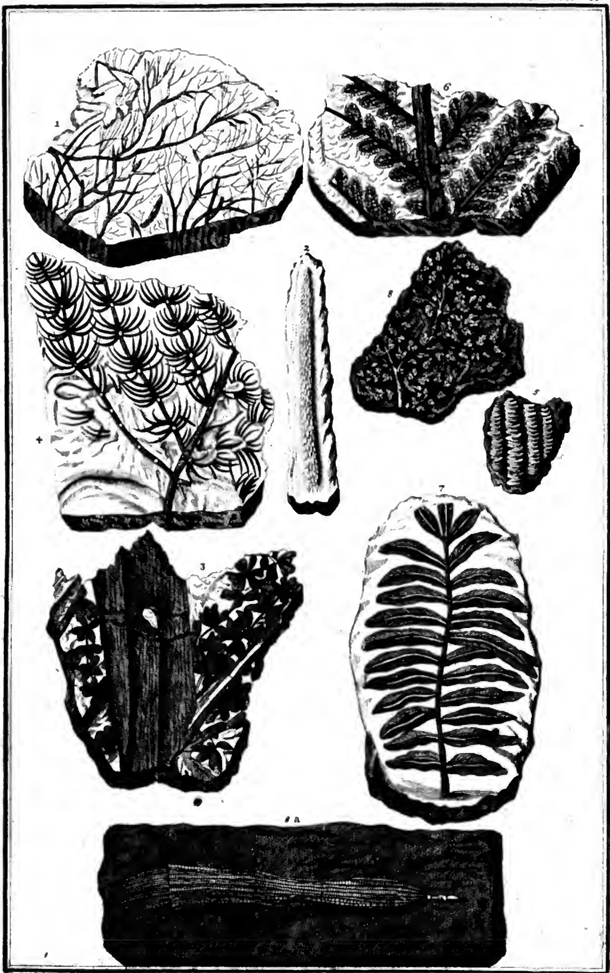

GENESIS Cap. VII. v. 21. 22. 23.
Cataclysmi Reliquiæ.

I Buch Moſis Cap. VII. v. 21. 22. 23.
Uberbleibſelen der Sündfluth.

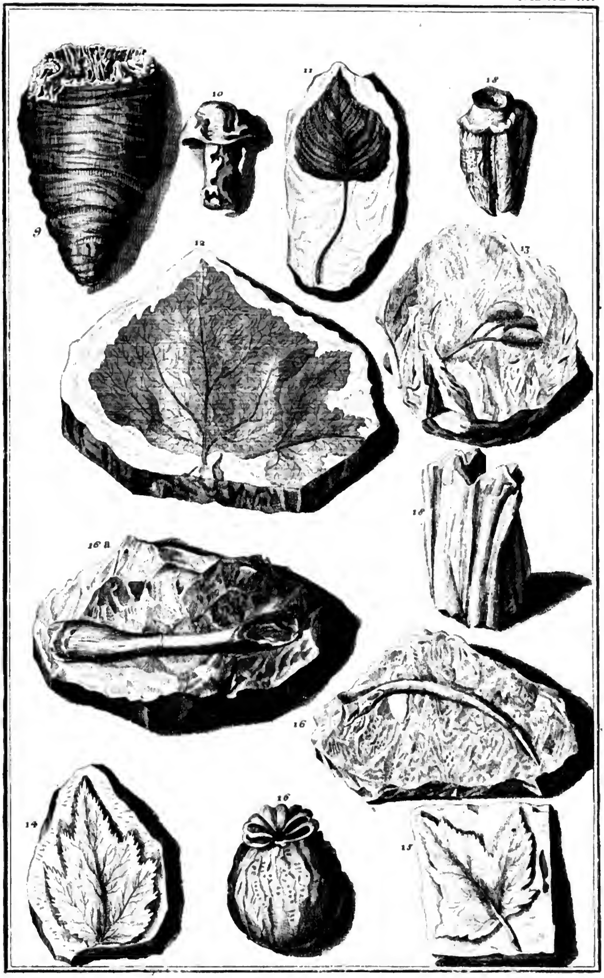
Digitized by Google

Digitized by Google

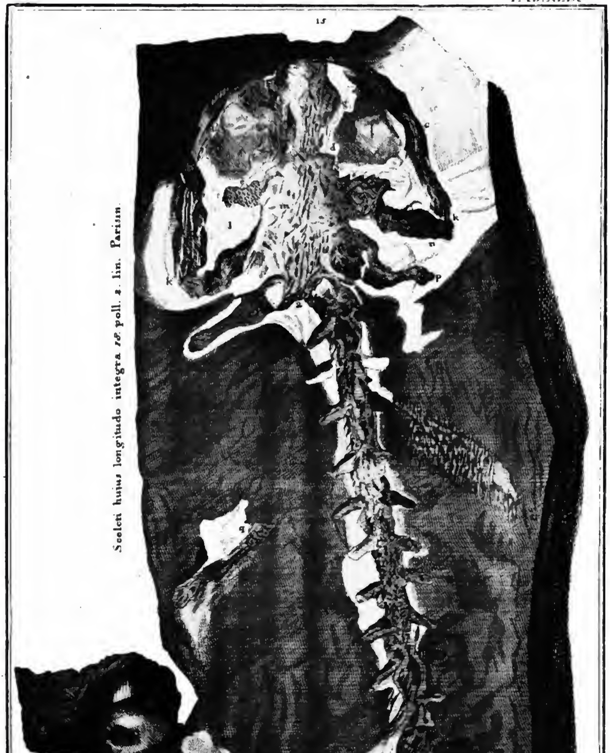
Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Sceleti huius longitudo integra 18 poll. 2. lin. Pariſin.

TAB. XLVII.

PErgo ad reliquias ex *Regno Vegetabili*, offerunt ſe heîc *Ligna*, *Folia*, *Fructus*, *Plantæ integræ*, Lapidibus impreſſæ, in ſtratis ſubterraneis obviæ, fibrillarum etiam minimarum ſtructurâ analogis ſuis æmulæ, imo originales ipſæ in ſtrata occaſione diluvii demerſæ, diſtinguendæ probè à Dendritis, Jaſpidibus, Marmoribus Florentinis. Animus non eſt ſiſtere, quas collegi, omnes, ſed ſelectiores duntaxat, & quæ imprimis pro veritate, quam defendimus, militant. Qui integram, quam haberi poteſt, deſiderat Plantarum hujus generis Hiſtoriam, adeat *Herbarium* meum *Diluvianum* ſecundæ Edit. Ludg. Bat. 1725.

Ex Graminum Familia adſit

Fig. 1. *Gramen* quoddam frequenter geniculatum, foliis è geniculis prodeuntibus in extremo bi- & trifurcatis.

Fig. 2. *Graminis panicei* ſpica, ſi non Julus eſt *populi nigræ*.

Fig. 3. *Arundinis* cujusdam folia, quæ *Neurophylli*, *Striatulæ* aliis veniunt nominibus, una cum *Gallio albo* eidem Lapidi impreſſo.

Fig. 4. *Equiſetum* Paluſtre polyſpermon brevioribus ſetis C. B.

Fig. 5. *Filicis* ſpecies, brevioribus foliis.

Fig. 6. *Filix* mas folio dentato C B. in qua inprimis notatu digna puncto aterrimi coloris in foliis conſpicua, irrefragilia Plantæ epiphyllo-ſpermæ indicia.

Fig. 7. *Filix* foliis longis duodecies pinnatis ſeu conjugatis, impari claudente extremum ſcapum.

Fig. 8. *Filicula* Fontana major ſeu Adianthum album Filicis Folia C B.

Fig. 8. a. Hordei ſpica immaturâ.

TAB. XLVIII.

Fig. 9. *Caryophyllus marinus* ſive Fungus marinus lapideus pyxidatus.

Fig. 10. *Fungus* terreſtris lapideus.

Fig. 11. *Populi nigræ* folium.

Fig. 12. Folium *Tiliæ*.

Fig. 13. *Hyacinthus botyroides* ſeu racemoſus & ramoſus flore arbuteo cœruleo.

Fig. 14. 15. Populi albæ folia.

Moris. Planta una ex rariſſimis Foſſilibus; item os aliud ſaxo immerſum Muſei Eſcheriani Fig. 16.

TAB. XLIX.

PRomoveo pedem à Plantis ad Hominem πανωλεθρίας illius cauſam primariam, cujus peccata luere debebant innocentes aliæ victimæ. Hujus quod mirum, ſuperſunt pauciſſima monumenta. Non poſſedi hactenus niſi *Vertebras* binas *dorſales* Fig. 14. lapidefactas prorſus & atro ſplendore nitentes. Sed A. 1725. ἀγαθῇ τύχῃ Muſeo meo ex Oeningenſi dioeceſeos Conſtantienſis Lapicidina illatum inter alia μνημείων attentione tanto dignum magis, quia indubium, quia non unam exhibet partem, ſed bene multas, imo pene dimidium Sceleton. Quia non duntaxat impreſſa figura, ex qua vaga & ſuperba imaginatio fingere poſſit quidlibet ex quolibet, ſed ipſa lapidi immerſa ſubſtantia Oſſium, imo carnium, & partium carnibus molliorum, præciſa in magnitudine proportio: verbo, λείψανον maledictæ illius & Aquis ſepultæ Gentis, unum ex rariſſimis. Idque duplex ex parte ante, & ex parte poſt. Sufficiat heîc poſterius inſeruiſſe, utpote completum magis, neque id tamen naturali, ſed contractiori magnitudine. Viden' igitur in

Fig. 15. a. b. c. peripheriam Oſſis frontalis. d. d. orbitas oculorum. e. foramen infra orbitale deſtinatum tranſitui nervorum quinti paris. f. reliquias vel ipſius Cerebri, vel tegentis id Duræ Matris. g. orbitarum ocularium fragmina lacera. h. Oſſa cribroſa & ſpongioſa. i. Os vomeris Naſum diſterminans. k. k. Os jugale. l. Oſſis quarti maxillaris latam, quæ genas conſtituit portionem. m. Naſi reliquias. n. Maſſeteris portionem ſat amplam. o p. o p. Orthographicam ſectionem, quæ tranſit per apophyſin condyloden, maxillæ inferioris ad angulum usque hujusdem maxillæ. Vertebras porro numero 16. ſuis ordine numeris 1. 2. 3. &c. notatas, quarum pleræque ſuos habent proceſſus transverſos, nunc denudatos, nunc tectos. q. Proceſſum ſcapulæ Coracoidem. r. Coſtam primam cute lapidea tectam. s. Hepatis haud obſcura ex ſitu conjicienda λείψανα.

TAB. L.

EX *quadrupedum* Familia multo plures oſtendimus reliquias quam ex Hominum; Oſſa integra in Stratis depoſita, imo & Saxis immerſa, quorum ſubſtantia, præciſa magnitudo, Figura Apophyſes, Epiphyſes, Cavitates, Foramina, δοκιμασία inſuper chymica nos dubitare non ſinunt, de prima ex Animalibus, imo ex hoc illove Quadrupedum genere, origine. Habemus λείψανα è genere Equino, Bovino, Ovillo, Cervino, Elephantino, Lacertarum, ipſorum denique, quæ Quadrupedibus annectuntur, Serpentum: Sufficiant in præſentiarum nonnulla ſpecimina.

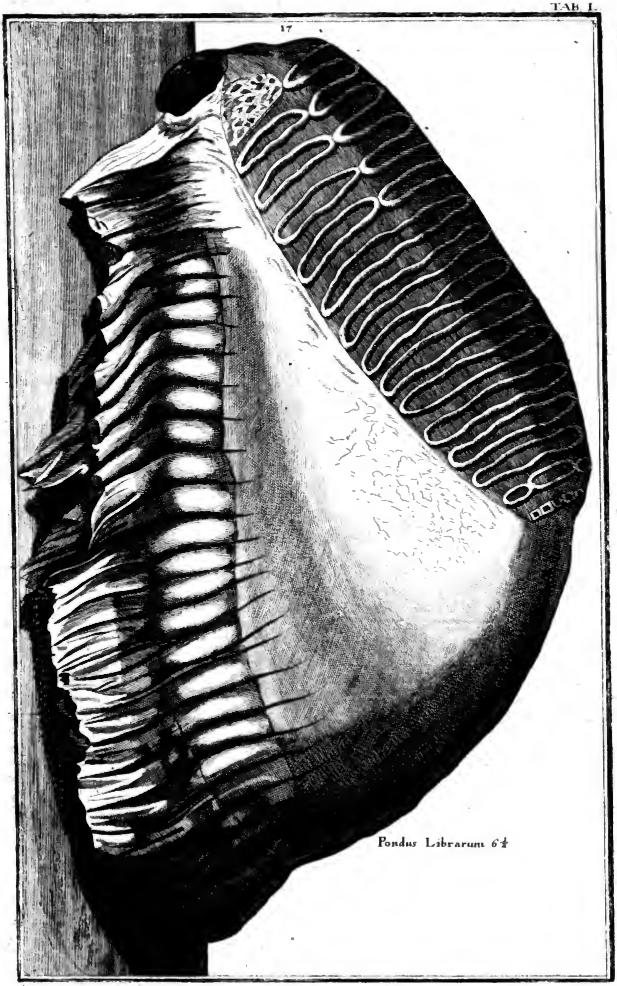
Fig. 17. Dens *Elephantinus* molaris, Muſei Kiſneriani.

Fig. 18. Tab. XLVIII. Dentes aliorum Quadrupedum Foſſiles.

TAB.

Digitized by Google

17

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

TAB. LI.

Digitized by Google

Digitized by Google

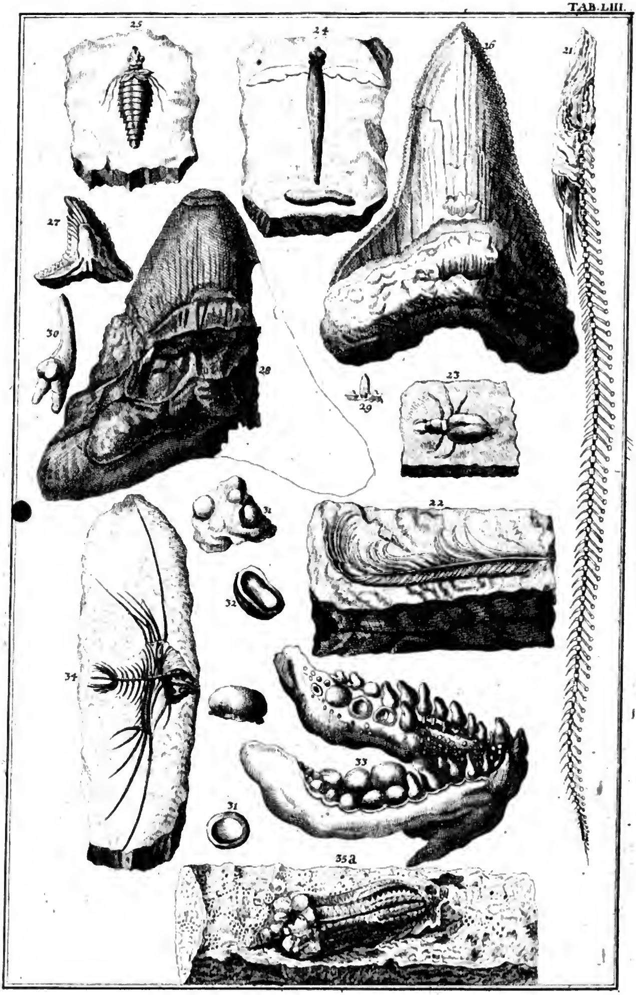

20

Digitized by Google

Digitized by Google

TAB. LIII.

Digitized by Google

TAB. LI.

FIg. 19. *Hippopotami* marini, *Roſmarus* dicti Monumentum Bononiæ repertum, à Cl. *Monti* deſcriptum.

TAB. LII.

FIg. 20. *Crocodili* duo Monumenta, unum majus ex Muſeo Linckiano, alterum minus ex Muſeo Speneriano.

TAB. LIII.

FIg. 21. *Viperæ* Sceleton ex Muſeo proprio, cujusdem ſunt pleraque hactenus recenſita, pleraque etiam ex iis, quæ porro delineanda veniunt.

Qui *Auium* conſiderat texturam, oſſa, plumas, pennas, omnia ad leuitatem diſpoſita, is non mirabitur, pauciſſima ſupereſſe & pene nulla ex illis diluuii monumenta. Interim ſiſtit ex proprio Muſeo

Fig. 22. *Caudæ Auis*, vel remigem, *pennam* lapidi fiſſili Oeningenſi affabrè impreſſam.

Sunt &, ex cauſa jam allegata, rara in Muſeis *Inſecta* diluuiana. Submerſioni ob leuitatem vix erat locus. Sed hæc ipſa leuitas, facilis ad corpora grauiora adhæſio, multorum glutinoſitas, in cauſa fuere, ut adhuc ex iis, quæ ante Diluuium vixere, nonnulla ſuperſint. En

Fig. 23. *Scarabæum* in lapide fiſſili Oeningenſi.
Fig. 24. *Libellam* ex Agro Veronenſi.
Fig. 25. *Libellam* in fiſſili Oeningenſi.

Arca *Piſces* erant excluſi, viuebant in ſuo Elemento Aqua, ſed ne Piſcibus triſtiora ſubirent fata Animalia alia, pereundum fuit & illis, non ſeruatis, niſi Generibus & Speciebus. Tanta certe occurrit Piſcium ante-diluuianorum copia atque varietas, ut periiſſe magnam, imo forte maximam exiſtimem partem; marinos, qui miſcelam Aquæ dulcis ferre non poterant: lacuſtres & fluuiatiles, quorum ſtructura Aquæ ſalſæ fuit incompatibilis: ſuffocati plurimi in craſſamento cœnoſo atque lutoſo, cui forte ſeſe immergebant, effugituri mortem mortis factæ victimæ. Sequebantur magno numero alii alios, & gregatim in ſcyllam, volentes euitare Charybdim, unde in eadem ſæpe fodina, vel Lapicidina inuenias ejusdem generis bene multos, in aliis nullos Nec, quod notari velim, ſupereſt umbratilis quædam Piſcium figura, ſed tota penè ſtructura, caput, cauda, pinnæ, vertebræ, ſpinæ, imo Caro ipſa. Ut nullum prorſus reſtet circa Monumentorum certitudinem dubium. Et quomodo poterat, quæſo, hoc Animantium genus, marinorum in ſpecie, ad loca à Mari remota, ad Montium præaltorum, ut ſunt Heluetici, viſcera deferri, niſi Inundationis illius uniuerſalis occaſione? Preſſius hæc & alia Argumenta ſtringo in *Piſcium Querelis atque Vindiciis.* Monent me & locus, & tempus, ut oculis exhibeam nonnulla huius generis Monumenta.

Fig. 26. Dens eſt *Carchariæ* Piſcis Maximus ſerratus Melitenſis.

Fig. 27. Dens piſcis falcatus & ſerratus Hildeſienſis.

Fig. 28. Dens piſcis maximus orâ non ſerratâ Carolinenſis.

Fig. 29. Dens piſcis tricuſpidatus paruus Faringdonenſis.

Fig. 30. Dens piſcis recuruus teretior Sheppejanus.

Sunt *Bufonitæ* ipſius *Piſcis lupi* dentes.

Fig. 31. *Bufonites* rotundus.

Fig. 32. *Bufonites* oblongus ſeu ſcaphoides.

Fig. 33. exhibet Piſcis ipſius Lupi Mandibulam cum Dentibus.

Fig. 34. Piſcis *Rhombo* vel *Ranæ* Braſilienſi ſimilis ex Agro Veronenſi.

Fig. 35. a. pertinet ad cruſtacea, *ſtellæ marinæ* caput cylindrico-coenoideum, extremitatibus contractis cum pedunculo Aſteriis ſeu Trochitis conſtante.

Digitized by Google

TAB. LIV.

FIg. 35. *Rhombus* minor ex Haſſia. Sunt Rhombi ex Piſcibus cartilagineis, ouiparis ſpinoſis, qui in latus projecti natant.

Ex claſſe Piſcium anguilli-formium, læuium, lubricorum, plerumque oblongorum adeſt.

Fig. 36. *Anguilla* in lapide fiſſili Glaronenſi, figura contractiori, quam eſt in Archetypo.

Fig. 37. *Muſtela* fluuiatilis ex Comitatu Mansfeldenſi.

Ex Piſcibus non-aculeatis, quibus duæ in dorſo pinnæ eriguntur, adſint

Fig. 38. *Albula* ex Landgrauiatu Haſſiæ.

TAB. LV.

FIg. 39. *Carpio* in fiſſili Oeningenſi.

Fig. 40. *Trochus* transuerſim reticulatus.

Fig. 41. Ex *Valuatis* albida plana ſeu leuiter ſtriata.

Fig. 42. *Valuata* reticulatis ſtriis.

Fig. 43. *Cornu Ammonis* ſpinatum, ſpina articulata, ſtriis alternatim ſingularibus & ab initio ſpiræ bifurcatis, ad marginem ſpiræ excurrentibus, ac ibi verſus caput lapidis reflexis, triplici quadrupliciue tuberculorum ordine exaſperatum.

Fig. 44. *Bulla* transuerſim & in longum ſtriata, hinc veluti reticulata.

Fig. 45. *Cochlea* ſpiris teretibus læuis.

Fig. 46. *Pectunculus* ſtriatus amplo in ora media ſinu donatus, inter marina vix obuius, inter foſſilia frequentiſſimus.

Fig. 47. *Buccinum* ſtriatum ſtriis crebris transuerſim euntibus.

Fig, 48. *Dentalia* foſſilia.

Fig. 49. *Pectunculus* Pentagonus, ſtriis rarioribus, ſed profundius exſculptis, paruus, transuerſim quoque ſubtiliter ſtriatus.

Fig. 50. *Procellana* ſeu *Concha Veneris* lapidea.

Fig. 51. *Tubulus* lineis annularibus Aſteriam fere referens craſſior.

Fig. 52. *Tubulus marinus* foſſilis paruus inſtar cornu Ammonis in ſeipſum reuolutus.

Fig. 53. a. *Tubuli* vermiculares contorti minimi.

Fig. 54. *Strombus* ſtriatus ſimul & tuberculoſus.

Fig. 55. *Buccinum* exignum, transuerſim ſtriatum.

Fig. 56. *Strombus* transuerſim & in longum denſe ſtriatus, granulatus.

Fig. 57. *Buccinum* ſtriatum ſtriis tenuiſſimis transuerſim undulatis.

Fig. 58. *Buccinum* ſtriis transuerſis ſubtiliſſimis & coſtis à ſummo ore ad apicem elatioribus præditum, ſpiris in medio acuminatis, & velut tuberculoſis.

Fig. 59. *Tubulus marinus* foſſilis craſſior & productior.

Fig. 60. Concha curuiroſtra à cardine ad oram productior, dorſo elatiori.

TAB. LVI.

FIg. 61. Piſcis ſingularis prorſus, roſtro acu-formi prælongo inſtructus, ad *Acum* forte referendus, ſi non eſt *Xiphias*, in fiſſilibus Glaronenſibus obuius.

Fig. 62. *Piſciculus* ex minimis, vix niſi armato oculo conſpicuus, ſed cum ſpinis ſuis in fiſſili Oeningenſi.

Sunt Animalia cruſtacea, cortices imprimis ſiue cruſtæ, quibus pro ſui defenſione obteguntur, miræ leuitatis, ut non mirum, ſupereſſe ex *forcipatis* pauca, in proportione ad Teſtacea, ex *punctulatis* plura, quoniam hæc facilius impleri poterant materia vel arenoſa vel cretacea. Neque eſt dubium, primis à Diluuiana Inundatione annis Cruſtaceorum reliquiis Terræ ſuperficiem fuiſſe paſſim obtectam.

Fig. 63. Tab. 56. *Pagurus* lapideus.

Fig. 64. *Aſtacus* fluuiatilis.

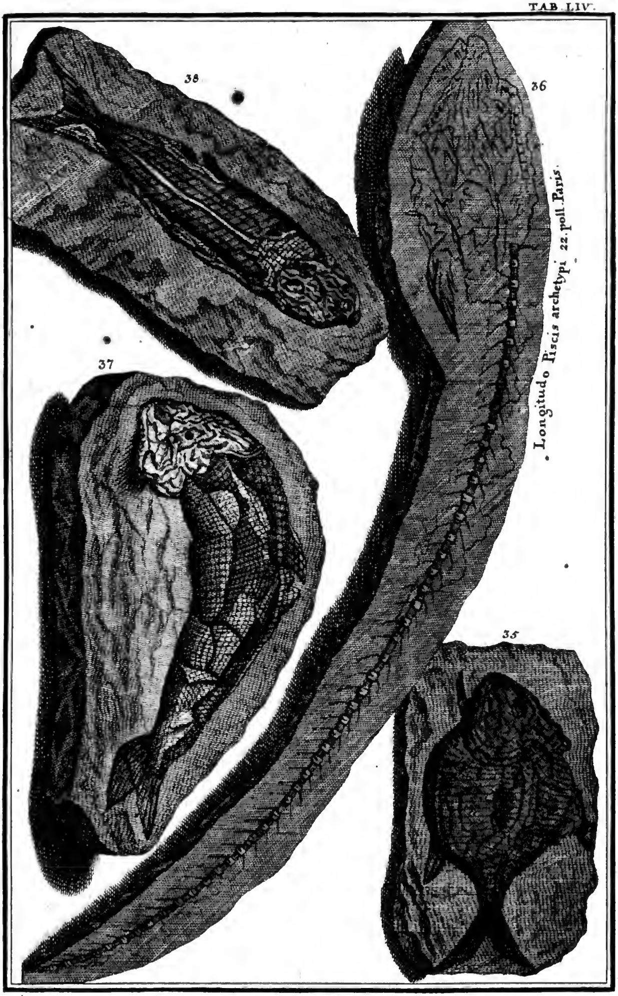
Fig. 65. *Echinus* Ouarius.

Fig. 66. *Echinus* Vertice planiore, ſtriis è Tuberibus quibusdam grandioribus conflatus.

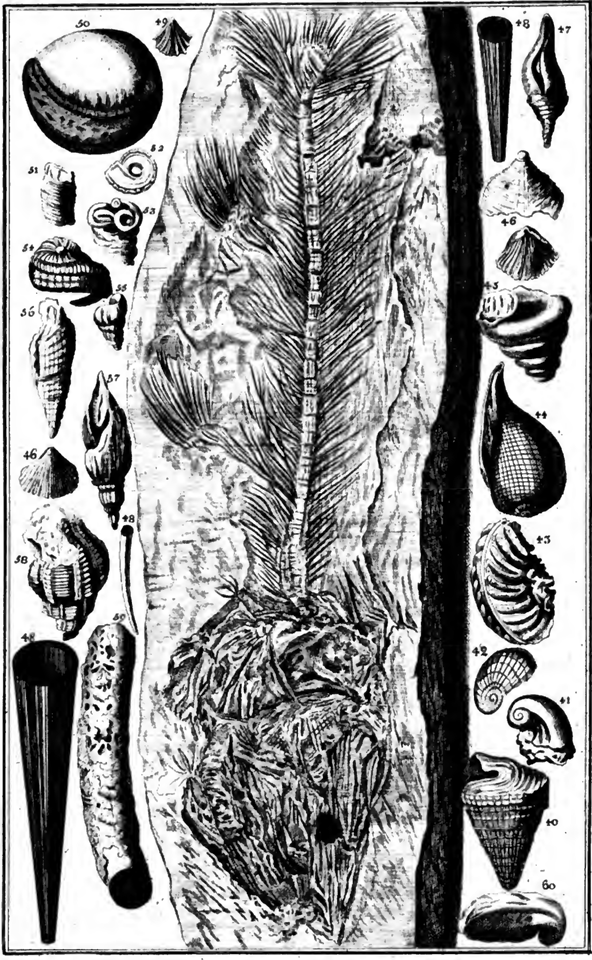
Fig. 67. *Echinus* galeatus.

Fig. 68.

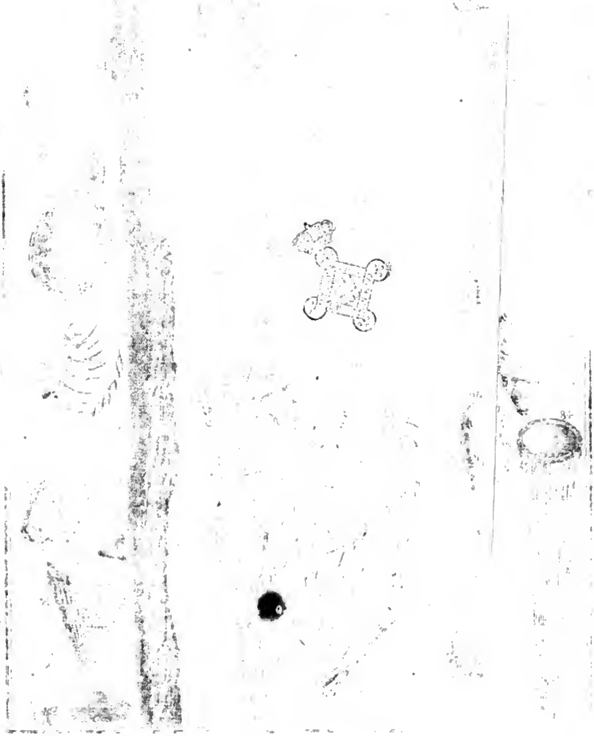
Digitized by Google

38
36
37
35
Longitudo Piscis archetypi 22. poll. Paris.

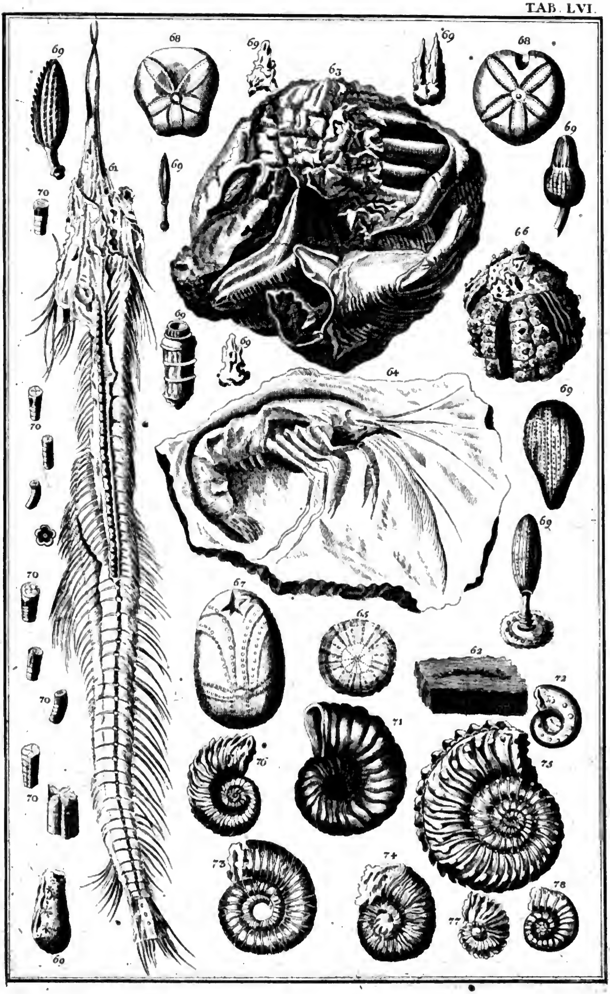
Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

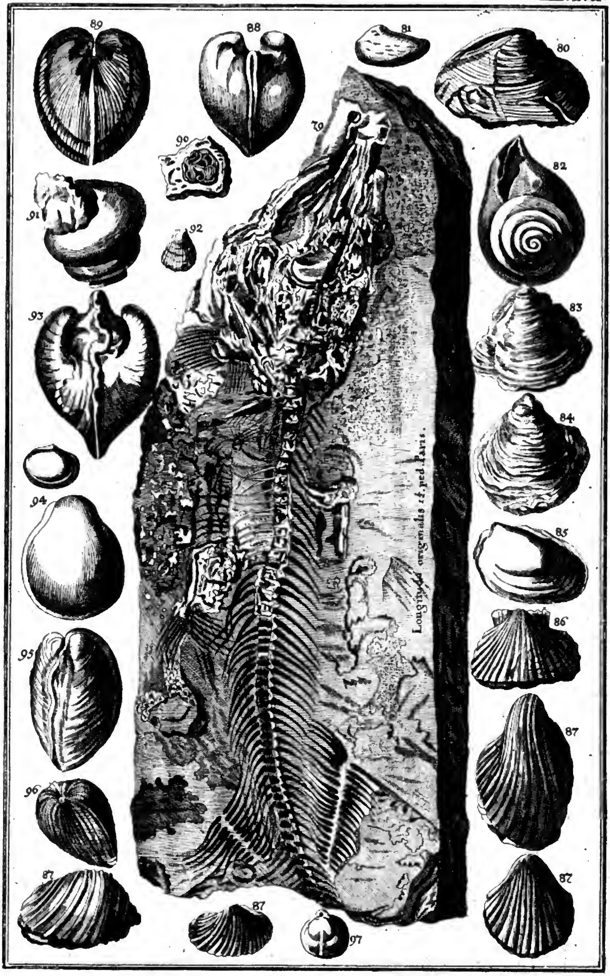

89
88
81
80
79
90
82
91
92
93
83
84
Longitudo originalis 15. ped. Paris.
94
85
86
95
87
96
87
87
87
97

Fig. 68. *Echinus* cordatus ſ. ſulcatus.

Fig. 69. Siſtit *Echinorum* varias *ſpinas* & Sceleti interioris oſſicula, quorum ſpeciali enumeratione ſuperſedeo.

Fig. 70. Sequuntur *ſtellarum marinarum* obuii ſparſim articuli.

Numeroſa eſt imprimis *Teſtaceorum* à Diluuiana ſtrage reſiduorum ſeges, de quarum prima ex Mari & fluuiis origine nemo ferè hodie dubitat, nec dubitare ſinunt quenquam Teſtæ ipſæ in ſubſtantia reſiduæ, figura, circumuolutiones, muſculorum veſtigia, ſtrata ſuperſtrata, aliæ circumſtantiæ eædem prorſus cum fluuiatilibus & marinis analogis, locatio quoque in ordine ad ſpecificam grauitatem; Ex plurimis ea præprimis ſeligam, quorum analoga hactenus vel nondum ſunt cognita, vel raro obuia, proin Hiſtoriæ conchyliorum inſignem poſſunt affundere lucem.

Ex Cochleis uniualuibus in ſe retortis ſiſtat ſe

Fig. 71. Nautilus in ſuas concamerationes diſtinctus.

Cornua Ammonis ſunt ex iis, quorum analoga pauca ſunt cognita ex Hiſtoria maris, ut dubium haud ſit, eſſe, quæ reſpondent noſtris mirè variantibus foſſilibus ἐμβύθια ſiue pelagia, imi Maris incolas, qui etiam grauiſſimis tempeſtatibus non ejiciuntur ad littora, diſtinguo in *ſpinata* & non *ſpinata*.

Fig. 72. *Cornu Ammonis* non ſpinatum craſſius ſeu ſpiris teretibus læue, tuberculorum unico ordine utrinque in ſummo orbe cinctum.

Fig. 73. *Cornu Ammonis* non ſpinatum, ſtriatum ſtriis nunc ſimplicibus, nunc bifurcatim totam ſpiram extimam trajicientibus.

Fig. 74. *Cornu Ammonis* non ſpinatum ſtriatum ſtriis in faſtigium acutum eleuatis & bifurcatim orbem extimum trajicientibus.

Fig. 75. *Cornu Ammonis* ſpinatum ſpina prominula craſſiori & nodoſâ ſtriis ſimplicibus, recta ad marginem excurrentibus, initio & fine craſſioribus, & in ipſo margine in tubercula eleuatis, ibique verſus caput lapidis reflexis.

Fig. 76. *Cornu Ammonis* ſpinatum, ſpina extima ſenſim ad ſpinam decliui, ſtriis plerumque bifurcatis, in ſpina elatiori ad angulos valde acutos concurrentibus.

Fig. 77. *Cornu Ammonis* ſpinatum ſpinæ loco in ambitu crenatum, valde compreſſum, læue, ſpira latiori unica terminatum.

Fig. 78. *Cornu Ammonis* non ſpinatum, ſtriis ſimplicibus undatis, ad ambitus marginem in tubercula eleuatis, indeque bi- & trifurcatim atque arcuatim trajicientibus.

TAB. LVII.

Fig. 79. Singulari attentione Tabulaque dignus Lucius meus in fiſſili Oeningenſi.

Fig. 80. *Chama* transuerſim rugoſa ſeu ſtriata.

Fig. 81. *Concha* foſſilis *Tellinoides* poroſa læuis.

Fig. 82. *Cochlea* Cylindroides maxima.

Fig. 83. *Chama* rotunda transuerſim rugata & ſtriata compreſſa.

Fig. 84. *Chama* valde conuexa roſtro adunco, transuerſim rugata & ſtriata, alata.

Fig. 85. *Concha* rhomboidalis ſiue inæqualis rotunditatis.

Fig. 86. *Pecten* latioribus ſtriis.

Fig. 87. *Pectunculi* ſtriati.

Fig. 88. *Bucardites* ex utraque parte conuexus, & ſpina eminente donatus.

Fig. 89. *Chama* cordiformis valde conuexa.

Fig. 90. *Tubuli* vermiculares contorti minimi vid. fig. 53.

Fig. 91. Ex *Turbinatis* teſtaceis corpore breuiori, orbe primo amplo, ore rotundo, adeſt heic Cochlea ſeu *Trochus* lapideus, conf. quoque Fig. 40.

Fig. 92. *Pectunculus* exiguus capillaribus ſtriis præditus.

Fig. 93. *Chama* læuis utrinque valde conuexa, roſtro valde adunco.

Fig. 94. *Chama* læuis ſubrotunda.

Fig. 95. *Chama* ex altera Cardinis parte valde producta & acuminata, ex breuiori rotundata.

Fig. 96. *Chama* cordiformis ſtriis transuerſis & longis quaſi reticulata, roſtro minus recuruo, parte altera planiore, quam in aliis Cartiſſis.

Fig. 97. *Muſculus* anomius ſubrotundus, valua inferiore unica lacuna præditus. Notandum de his anomiis, inter marinas hactenus, quod ſciam haud inueniri.

Digitized by Google

TAB. LVIII.

FOſſilibus detegendis facem præferre poteſt

Fig. 98. *Caput Meduſæ*, Diluuii unum ex maxime egregiis Monumentis, ex Agro Ducatus Wirtembergici, quod publicæ luci expoſuit Exc. *Eberh. Frider. Hiemer* Sereniſſimo Duci à Conſiliis ſacris & Aulicis. Sed ſunt monendi imo rogandi Hiſtoriæ naturalis Cultores, ut ex ſpeciali variarum ſtellarum Anatome, penitius inquirant in analoga his aliisque foſſilibus marina.

Fig. 99. *Pecten* valde compreſſus denſe ſtriatus.

Fig. 100. *Muſculus* anomius a cardine ad extremam oram longior.

Fig. 101. *Muſculus* anomius a cardine ad oram breuior rotundatus.

Fig. 102. *Concha* ab uno latere breuiſſima, ab altero longiſſime excurrens ſtriata.

Fig. 103. *Strombi* majoris ſecundum longitudinem ſtriati ſpira, impreſſionibus foliaceis inſignita.

Fig. 104. *Muſculus* longus & anguſtus.

Fig. 105. *Muſculus* ventricoſus transuerſim ſtriatus, vel rugoſus, figura muſculorum ex fluuiatilibus.

Fig. 106. *Muſculus* maximus è fluuiatilibus.

Fig. 107. *Conchæ* cordiformis ſeu *Cartiſſæ* ſpecies roſtro recuruo.

Fig. 108. *Pectunculus* ſubſphæricus.

Fig. 109. *Muſculus* anomius duabus in longiore, tribus in breuiore valua lacunis excauatus.

TAB. LIX.

SEquuntur reliqua *Ammonis Cornua.*

Fig. 110. *Cornu Ammonis* non ſpinatum læue, valde compreſſum ſpirâ latiori unica horizontaliter excurrente terminatum.

Fig. 111. *Cornu Ammonis* non ſpinatum, in extimo ambitu ſulcatum ſtriis ſimplicibus ad ſulcum uſque excurrentibus.

Fig. 112. *Cornu Ammonis* non ſpinatum ſtriis rectâ ad marginem uſque excurrentibus, & plerumque in binos tuberculorum ordines eleuatis, ſuturis vero ſerpentino ductu ſpiram & ambitum extimum trajicientibus.

Fig. 113. *Cornu Ammonis* non ſpinatum, ſtriis ab initio ſpiræ bifurcatis.

Fig. 114. *Cornu Ammonis* non ſpinatum, denſè ſtriatum, craſſius & teretius ſtriis à media ſpira extima bifurcatis.

Fig. 115. *Cornu Ammonis* non ſpinatum dorſo planiori, ſtriis in tubercula eleuatis, indeque bifurcatim orbem extimum trajicientibus.

Fig. 116. *Cornu Ammonis* non ſpinatum, in extremo ambitu ſulcatum, ſtriis aliis ſimplicibus, aliis bifidis, rectà ad ſulcum uſque excurrentibus ibique in capitula paulo tumidiora terminatis.

Fig. 117. *Cornu Ammonis* non ſpinatum, denſè ſtriatum, craſſius & teretius, ſtriis bifurcatim & trifurcatim ſpiram extimam trajicientibus.

Fig. 118. *Cornu Ammonis* non ſpinatum, ſtriis ab initio in tubercula eleuatis, indeque bi-& trifurcatim orbem extimum latiorem & planiorem trajicientibus.

Fig. 119. *Cornu Ammonis* non ſpinatum, ſed ſpinae loco in planitiem conuexam eleuatum, tribus tuberculorum ordinibus exornatum, ſtriis arcuatis & bifurcatis vel trifurcatis.

Fig. 120. *Cornu Ammonis* non ſpinatum, ſtriis ab initio ferè in tubercula eleuatis, indeque trifurcatim & quadrifurcatim orbem extimum veluti ſulcatum trajicientibus.

Fig. 121. *Cornu Ammonis* non ſpinatum, ſtriis ab initio elatioribus, & in media ſpira, bi-tri-quadri-quinque-& ſexti-partitis, ambitum trajicientibus.

Fig. 122. a. *Cornu Ammonis* non ſpinatum, ſtriatum ſtriis quadri-partitis quinque-partitis, in 6. vel 7. etiam ramulos diuiſis, & ſic ſpiram & ambitum extimum trajicientibus.

Fig. 122. b. *Cornu Ammonis* ſpinatum, tæniola ſpinæ loco ſpiram extimam ambiente, valde compreſſum, læue vel undatis ſtriis partim eleuatis donatum, unica circumuolutione terminatum.

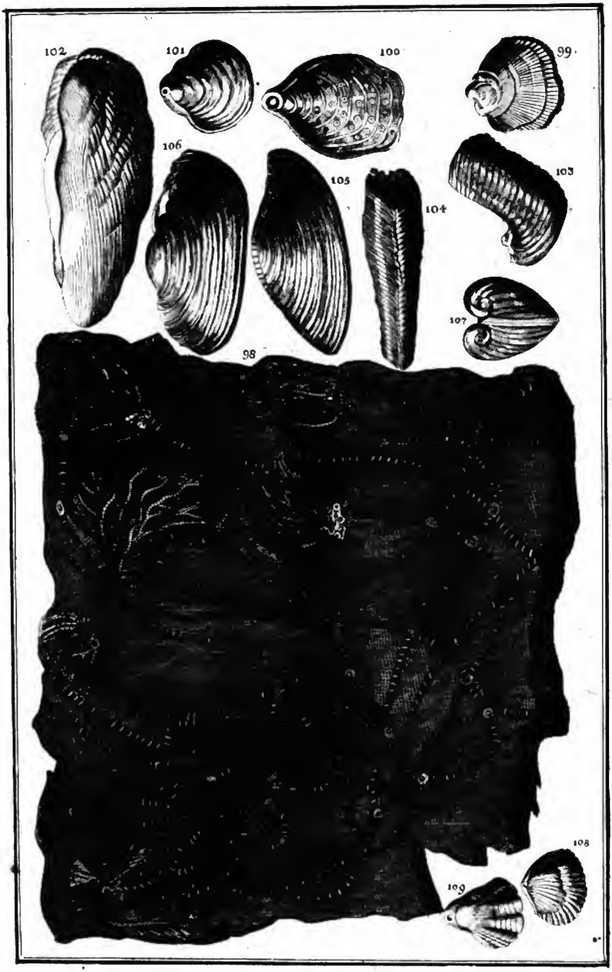
Fig. 123. *Cornu Ammonis* ſpinatum læue, teres, corona tuberculorum in extremo margine cinctum, ſpina acuta parum prominulâ.

Fig. 124. *Cornu Ammonis* ſpinatum, ſpinæ loco in ambitu extremo acutâ prominulâ, plurium circumuolutionum, ſingulis ſpiris depreſſione quadam veluti per totam longitudinem diuiſis, ſtriis ſimplicibus undatim in forma literæ S ad oram extimam excurrentibus, parum ultra ſuperficiem planam eleuatis.

Fig. 125. *Cornu Ammonis* ſpinatum, ſpina in ambitu extremo acutâ prominula plurium circumuolutionum ſtriis ſimplicibus arcuatim ad

Digitized by Google

TAB . LVIII .

Digitized by Google

Digitized by Google

TAB. LIX.

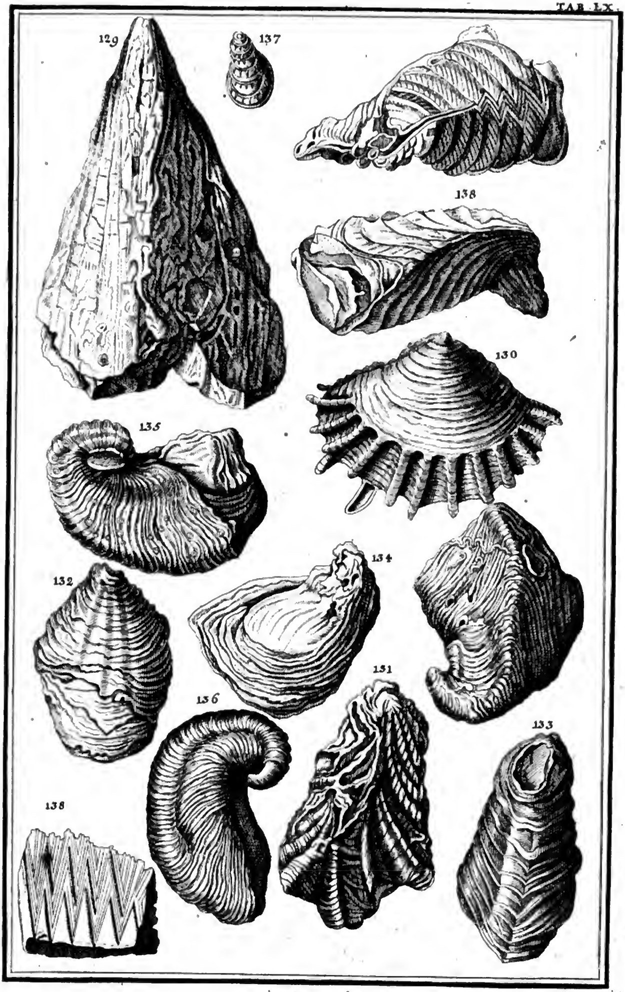

Digitized by Google

Digitized by Google

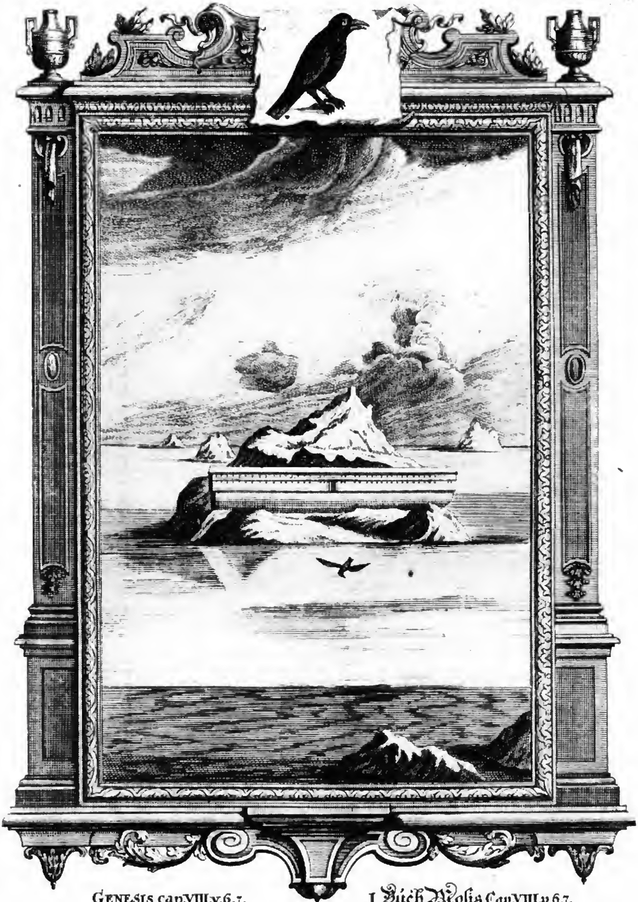

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

GENESIS cap.VIII.v.6.7.
Corvus evolans.

I. Buch Moſis Cap.VIII.v.6.7.
Der ausfliegende Rabe.

ad oram excurrentibus, craſſioribus & elatioribus.

Fig. 126. *Cornu Ammonis* ſpinatum, ſpinæ loco tæniola cinctum, ſtriis ultra planam ſuperficiem parum eleuatis, verſus marginem ſpiræ euaneſcentibus.

Fig. 127. *Cornu Ammonis* ſpinatum, ſpina binos inter ſulcos eminente, ſtriis ſimplicibus recta ad marginem excurrentibus, ibique paulo incraſſeſcentibus, & ad caput lapidis reflexis.

Fig. 128. *Cornu Ammonis* ſpinatum craſſius, ſtriis undatim & bifurcatim ſpiram trajicientibus, & in tænia veluti articulata concurrentibus, angulosque varios, acutos, obtuſosue formantibus.

TAB. LX.

Fig. 129. *Pinna* lapidea.

Fig. 130. *Oſtreum* lapideum ad oram extremam profunde plicatum.

Fig. 131. *Oſtreum* plicatum majus.

Fig. 132. *Oſtreum* rugoſum dorſo eleuato, cauitate magna præditum.

Fig. 133. *Oſtreum* rugoſum valde & inæquale, roſtro longo intus lacunato.

Fig. 134. *Oſtreum* rugoſum valde & aſperum recuruiroſtrum, cum ſuo operculo.

Fig. 135. *Oſtreum* dorſo in acutum faſtigium eleuato, eodemque muricato; recuruiroſtrum, ſinu laterali juxta ductum dorſi profundo donatum.

Fig. 136. *Oſtreum* anomium rugoſum, roſtro ſubtereti & inſigniter adunco donatum, inter marina rariſſimum, inter foſſilia frequentiſſimum.

Fig. 137. *Oſtreum* biualue paruum, rugoſum, valde compreſſum & echinatum.

Fig. 138. *Oſtreum* prorſus ſingulare transuerſim plicatum, ſeu rugoſum, anguſti roſtrum, quod adſpexi hactenus pro caudæ cujusdam Animalis fragmento; non enim vidi niſi fragmina, e quibus ſolidiſſimæ petræ in ſummis Alpium Heluetiearum jugis compactæ conſtant. Integrum poſtea vidi, idque unicum inter Nob. *Heſſii*, amici optimi, rariora.

Vidimus innocentium imprimis πανολεθρίας victimarum ingentem numerum ſed ſelectum, majorem longe producturi σὺν ΘΕΩ, in *Theatro Reliquiarum Diluuii*, indubios, mutos licet, Diluuianæ illius inundationis teſtes, qui & Antiquitate, & nobilitate, & ſinceritate Numiſmata, Obeliſcos, Pyramides, Inſcriptiones, aliaque priſci æui monumenta ſuperant, quantum lenta viburna Cupreſſi. Horreat iterum animo, qui juſtiſſimam à juſtiſſimo DEO Terræ & Terricolis inflictam pœnam ſibi repræſentat, imprimis ſi Mathematico calculo ſubducat Hominum, qui tunc temporis viuere poterant, & Aquis ſuffocari numerum, qui ad 11000. Milliones facile adſcendit, ad 80000. Milliones juxta *Grauens.* Calculum ipſum, ne prolixior ſim juſto, aliis linquo.

TAB. LXI.

Geneſ. Cap. VIII. verſ. 6. 7.

Factum eſt autem poſt quadraginta dies, ut Noah aperta feneſtra Arcæ, quam fecerat, coruum emitteret.

Qui egreſſus (a) ultro citroque volitabat, donec ſiccarentur Aquæ ſuper terram.

Cumque tranſiſſent quadraginta dies, aperiens Noe feneſtram arcæ, quam fecerat. Dimiſit coruum.

Qui egrediebatur & non reuertebatur, donec ſiccarentur Aquæ ſuper terram.

(a) Exibat & redibat Ebr.

Digitized by Google

POſtquam *Aquæ magis magisque decreſcebant — & decimo menſe prima* (die) *menſis viſa ſunt cacumina montium* v. 5. nunc, elapſis 40. diebus, nimirum undecimo die undecimi menſis, vel 27. Febr. *Coruus* emittitur, ut ſpecularetur, an forte cadaueribus in terra alicubi nudata relictis, inſidere, vel à fœtore carnium allici poſſet, ſaltem ab oſſium nudatorum ſceletis, Teſtaceis, Piſcibus, imo & a frugibus, quibus quoque veſcitur.

Litem meam non facio, an, quod Hebræus vult Textus, redierit emiſſarius, vel non redierit, aſſerente hoc Græca Verſione, & ſubſcribentibus omnibus, præter *Procopium*, Patribus, & ipſo acri alias Hebræi Textus Vindice *Bochart*o, conſpirantibus & Ethnicorum fabulis de Coruo, qui ab Apolline aquatum miſſus non rediit, niſi poſt ficus maturas. *Ouid. Faſt. L. II.*

Immemor Imperii ſediſſe ſub Arbore fertur,
Dum fierent tarda dulcia poma mora.

Imò & Judæis, qui volunt, Coruum emiſſum, quod Arcam intempeſtiua libidine polluiſſet. Mitto alias, quas recutiti habent, nugas, Coruum non deſiiſſe Arcam circumuolitare, nec iuiſſe, quo miſſus fuerat, de conjuge ſua ſollicitus, ne ab alio, ſe abſente, iniretur, id eſt, ne fieret Hanreus: colloquium Noæ cum coruo in *Bereſith Rabba* Sect. 33. Mihi non tanti videntur vel Autoritates vel rationes, ut ab originali textu deflectere opus habeamus.

Poterat & heic & in proximè ſequentibus Tabulis, Arca repræſentari fluido adhuc innatans.

TAB. LXII.

Geneſ. Cap. VIII. verſ. 8. 9.

Emiſit quoque Columbam à ſe, ut videret, ſi imminutæ eſſent aquæ ſuper Terram.
At Columba non inueniens, quo pedem reponeret, reuerſa eſt ad eum in Arcam, erant enim aquæ in ſuperficie uniuerſæ Terræ. Ille vero exerta manu recepit eam, introduxitque eam ad ſe in Arcam.

Emiſit quoque Columbam poſt eum, ut videret, ſi jam ceſſaſſent aquæ ſuper faciem Terræ.
Quæ cum non inueniſſet, ubi requieſceret pes ejus, reuerſa eſt ad eum in arcam, (aquæ enim erant ſuper uniuerſam terram) extenditque manum ſuam, & apprehenſam intulit in arcam.

SPeculatorem nuper egit, ſed infidum, *Coruus*, carniuora Auis, immunda, rapax, nec eſui, nec ſacrificio apta: agit nunc *Columba*, auis graniuora, munda, mitis, & eſui & ſacrificio adhibita, quæ id ſingulare habet, ut ex locis etiam remotis ad nidum ſuum reuolet. Cadauerum reliquias anquirere debebat ille, & forſan oſſa vel carnes reportare, grana hæc σπερμολόγος Auis. De Coruo dubia mouimus, an redierit? Columbam rediiſſe, & mox, ut videtur, certum; addita à Moſe ratio. In Terra λιμναζομένη, ut *Joſephus* loquitur, ſtagnante, lacunoſa, ſaltem & uliginoſa, *non inuenerat, quo pedem reponeret. Erant enim Aquæ in ſuperficie Uniuerſæ terræ.* Cacumina ſi excipias montium Aquis exerta.

De Tempore, quo emiſſa fuerit hæc Columba, ſilet Scriptor ſacer. *Joſeph. Scaliger* 40. dies ponit inter emiſſionem Corui & Columbæ. Probabilius emiſſam hanc fuiſſe vel ſimul cum Coruo, vel ſtatim poſt eum: & probabilius adhuc, ſeptiduo poſt Coruum emiſſam fuiſſe Columbam. Colligi id poteſt ex v. 10. *Quum expectaſſet alios adhuc ſeptem dies, rurſus emiſit Columbam ex Arca.* Eſt ſane heic χἰοις ad dies ſeptem præcedentes. Incidit proin hæc emiſſio in diem 4. Martii juxta receptam ſupra Hypotheſin.

Digitized by Google

GENESIS Cap. VIII. v. 8. 9.
Columbæ emiſsio.

I Buch Moſis Cap. VIII v. 8. 9.
Die ausgelaſſene Taube.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

GENESIS Cap. VIII. v. 10 11.
Folium Olivarum

I Buch Moſis Cap. VIII. v. 10. 11.
Das mitgebrachte Oelblatt.

TAB. LXIII.

Geneſ. Cap. VIII. verſ. 10. 11.

Porro quum expectaſſet alios adhuc ſeptem dies, rurſus emiſit Columbam ex Arca, quæ veniens ad eum ſub veſperam.

Folium oleæ decerptum in ore ſuo (geſtabat) cognouit ergo Noah, quod Aquæ diminutæ eſſent ſuper Terram.

Expectatis autem ultra ſeptem diebus aliis, rurſum dimiſit columbam ex arca.

At illa venit ad eum ad veſperam, portans ramum oliuæ virentibus foliis in ore ſuo; intellexit ergo Noë, quod ceſſaſſent aquæ ſuper terram.

SEptiduo à primæ *Columbæ* emiſſione elapſo euolat nunc ſecunda, nempe d. 11. Martii, & lætum noui Orbis parenti adfert nuntium. *Rediens ſub ejusdem diei veſperam folium oleæ decerptum in ore ſuo geſtabat*, non certe ex arbuſtetis Terræ Iſraelis, aut monte Oliueti, aut campis Aſiæ ſuperioris, quod voluere *R. Abba* Fil. *Cabana* & R. *Leui* in *Breſith. Rabba* c. 33. item *Peyrerius Syſt. Theol.* L. IV. c. 8. Falſa Diluuii particularis hypotheſi nixi, & ſiniſtra explicatione loci Ezech. XXII. 24. Clarum ex Textu, fuiſſe allatum Oleæ ramum, Aquarum ſuper terram imminutarum, indicium, & quî fuiſſet, ſi in Terra non Aquis tecta fuiſſet decerptus? Aliis rationibus recenſendis ſuperſedeo, ut & refutandæ ridiculæ illi opinioni, quam legere licet ex dictamine recutitorum Doctorum in *Vajekra Raba* c. 31. qui volunt, decerptum fuiſſe ramum in Paradiſo terreſtri, quem finxerant Ebræi ſupra montium vertices, ab omni diluuio & tempeſtatibus immunem, & poſt illos nonnulli quoque Patrum.

Sed ubi felix illa ἐλαιόφορος Regio, quæ primum renati Orbis indicium Noacho dedit? Placet *Aſſyria Bocharto Hieroz.* P. II. L. I. c. 5. quod habeat oleas & oleum 2. Reg. XVIII. 32. & ne deſit ὁδηγὸς viatori, Columbæ is aſſociat Aquilonem, qui Auem ſponte quidem Regionem magis Auſtrinam quærentem illuc pulerit. Abſterreret me longa nimis via, ſi ibi Mons Ararat fuit, ubi volunt Armeni & Perſæ, & teſtibus peregrinatoribus nullæ creſcunt oleæ. Mihi dubium hocce nullam figit crucem. In Regiones illas, ubi alias non creſcunt, Aquarum ductu deferri poterat Olea, ut haud adeo longè ab Arca decerpi potuerit ramus. Sint Diluuianæ reliquiæ tranſportationis hujusmodi teſtes, Pinus in Anglia, Piſces, teſtacea marina in montibus Heluetiæ, Elephanti, Crocodili in Germania. Et probabile eſt admodum oleam hanc in Terra Aquis ex parte tecta recubuiſſe, ramis interim extra ſuperficiem extantibus, è quibus fuit folium decerptum, & iudicaſſe inde Noachum, in tantum eſſe Aquas diminutas, ut Arbores ſeu ſtantes, ſeu jacentes apparere, extraue Aquas prominere cœperint.

Quod Columba Noacho attulit non fuit *ramus* Oleæ, ſed *folium* עֲלֵה זַיִת טָרָף φύλλον ἐλαίας κάρφος, *folium oleæ decerptum* vel *carptum*, quod decerpi poterat ex Arbore ſtante vel cubante, imo & ex ramuſculis fortè in Terra jacentibus, imo folium in terra jacens à columba ſuſtolli. Obſeruandum heic, eſſe hujus Arboris folia texturæ tenacioris, ut diu etiam ſub Aquis perdurent, Aquæ veluti & Solis radiis inuicta: ut communiter ſunt Arborum in Climatibus Orientalioribus folia: hinc uti hodie Indi tuguria ſua obtegunt foliis Palmæ, Ichthyophagi olim texerunt foliis Oleæ. Strabo Lib. XVI. vocat Μάνδρας, ςεγαςὰς ἀπὸ φυλλάδος ἐλάιης, *Caſas Oleæ folio tectas*. Potuit quoque progerminare hoc folium ex Arbore foliis ante nudata, conſtat quippe, hanc Arborem facillimè protrudere noua & germina & folia, *Virgil.*

Traditur è ſicco radix oleagina ligno.

Et facilius tanto, ſi fuit hæc Arbor limo Diluuiano ex parte immerſa, partibus nutritiis admodum fœcundo.

Agnoſcimus folium Noacho allatum pro vero *Oleæ*, & quidem *ſatiuæ* Fig. O. folio, non *Oleæ* illius *ſubmarinæ*, de qua *Theophr. Hiſt. Plant.* L. IV. c. 8. *Plin.* L. XIII. c. 25. neque *Potamogeti anguſto ſalicis folio* C. B. quod ab Oleæ foliis haud multum abludit. Sane ex hujusmodi Plantæ vel ſubmarinæ vel Aqua-

Digitized by Google

ticæ ἀποσπασματίῳ non potuiſſet conjicere Noachus, quod quidem conjecerat.

Cognouit nempe Noachus ex allato ſibi Oleæ folio, quod *Aquæ diminutæ eſſent ſuper Terram,* non ſuſidiſſe duntaxat infra montium vertices, ſed & Aquis eſſe leuata τὰ κατώτερα μέρη τῆς γῆς, loca inferiora; prominere colles mitiores; memor loci natalis olearum, quæ non amant altiorum montium culmina, nec loca ima prorſus campeſtria, τὰ τῆς γῆς χώματα προσκλινῆ καὶ ὑψιλά, ut Florentinus loquitur L. IX. Cap. περὶ αέρος ἐπιτηδείου ἐλαίαις καὶ γῆς χωμάτων vi. Columell. L. VI. c. 6. Pallad. L. III. c. 18. Talis fuit ſitus montis illius Oliuarum in Hiſtoria Paſſionis CHRISTI celebris. Paterentur nempe Oleæ in editioribus jugis à frigore & pruinis, in campis planis ab æſtu & nimio humore. Spem porro faciebat lætus Columba nuntius Noacho nunc per Anni ferè integri decurſum incarcerato, non periiſſe Terram cum omni Vegetabilium, unde viueret, apparatu, ſupereſſe Arborum frugiferarum, germinaturarum reliquias. Inferre poterat inſuper, inueniſſe Columbam loca, ubi requieſceret, & non volâſſe auem tota die, nam ſub veſperam, quæ mane forte fuerat emiſſa, redierat. Debebat tentari optimi Viri judicium & patientia, ſed & dejectus animus erigi.

Et hæc forſan *Columbæ* adeo auſpicata legatio occaſionem dedit Orientalibus populis, quos dehinc ſecuti alii, Columbis utendi tanquam Legatis ſeu nuntiis, qui noua ab uno loco in alium portarent Plin. L. X. c. 37.

Ad marginem exhibet

Fig. A. Oleæ ramum oliuis onuſtum.
B. Florem Arboris hujus monopetalum veluti infundibili-formem quadripartitum cum calice.
C. Eundem ſine calice.
D. Fructum ouatum mollem.
E. Eundem oſſiculo fœtum.

TAB. LXIV.

Geneſ. Cap. VIII. verſ. 13. 14.

Factumque eſt ſexcenteſimo primo anno (menſe) primo, ejusdemque primo (die) exſiccatæ ſunt Aquæ de Terra, amouitque Noah operculum Arcæ, & proſpexit, & ecce ſuperficies terræ erat ſiccata.

Porro in menſe ſecundo, vigeſimo ſeptimo die menſis, arefacta eſt Terra.

Igitur ſexcenteſimo primo anno, primo menſe, prima die menſis, imminutæ ſunt aquæ ſuper Terram: & aperiens Noe tectum Arcæ aſpexit, viditque, quod exſiccata eſſet ſuperficies terræ.

Menſe ſecundo, ſeptimo & viceſimo die menſis, arefacta eſt Terra.

Legatorum eſt, Principibus ſuis fidelem narrare rerum, quas in commiſſis habebant, ſtatum, aſt noſter, *Columba ſecundo emiſſa non ultra eſt reuerſa ad Noachum* v. 12. ſed ipſa abſentia, ſilentium ipſum Patriarchæ fuit reſponſi loco. Inferre poterat inueniſſe Auem locum, ubi commode poterat & quieſcere & viuere. Noluit tamen præceps exire foras & carceres, ut ita loquar effringere, nec ſibi fidens, nec Terræ. Sana dictabat ratio temporis ſat magni decurſu opus eſſe ad exſiccandam, quam forte præ oculis habebat, Terram πηλώδη, lutoſam & partim euaporatione, partim refluxu Aquarum in priſtinos & imos alueos. Proceſſerat illa lente, hæc lentius, quo defluebat magis Aqua ad Regiones campeſtres, inundatas haud dubie aliquamdiu poſt egreſſum ipſius Noachi ex Arca, propter Stratorum ſoliditatem. Non plus vaporum ſurgere poterat in Atmoſphæram, quam par erat capiendis, hinc euaporatio tarda, & magis quidem ac magis. Sed nec voluit ſibi fidere Noachus, *ingreſſus fuit cum domo ſua in Arcam* vi mandati Diuini expreſſi Gen. VII. 1. Nunc præſtolatur ab eodem ſummo Legiſlatore mandatum, rogat & obtinet Gen. VIII. 15. 16. *Egredere ex Arca, tu & uxor tua, filii tui, & uxores filiorum tuorum tecum.* Expertus hactenus optimam & prouidentiſſimam DEI manum per totum Diluuianæ Inundationis decurſum, Eidem DEO ſuo & Creatori & Conſeruatori in ſacrificium offert patientiam, Fidem, Spem, ſubmiſſionem pientiſſimam.

Eſt

Digitized by Google

GENESIS Cap. VIII. v. 13.
Tecti remotio.

I. Buch Moſis Cap. VIII. v. 13.
Das abgenom̄ene Archen Dach.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Genesis Cap.IX.v.12.–17
Signum Iridis

I. Büch Moſis Cap.IX.v.12 – 17
Der Regen-bogen ein Gnaden Zeichen

Digitized by Google

Eſt DEVS ordinis DEVS. Noluit ut areſceret Terra miraculo, ſed iuxta Naturæ reſtabilitæ Leges, ſenſim ſine ſenſu. Teſtimonium gradualis huius exiccationis dat Textus. Tò חָרְבוּ verſ. 13. vertimus per *ſiccum, τὸ* יָבְשָׁה *per arefacta eſt terra.* verſ. 14. ſcilicet magis ac magis euaporabat Aqua ex Terræ lutoſæ & humidæ poris, ſed & magis ac magis per plana inclinata defluebat.

Claudenda venit heîc Chronologia Diluuii. Conſtat ex Gen. VII, 11. initium Inundationis cadere in diem 17. menſis ſecundi, qui reſpondet 3. vel. 4. Junii 1657. *Nunc amouet Noa operculum Arcæ* die 1. menſis primi, proin in ipſo Æquinoctio verno. Et arefacta eſt Terra die 27. menſis ſecundi, qui incidit in 13. Jun. 1658. Juxta hunc calculum latuit Noachus in Arca per Annum integrum & 9. inſuper dies: ſi addideris inſuper 7. dies, quos ante intrauit Arcam Noachus, quam irruit Diluuium, erit mora integra Patriarchæ 16. dierum ſupra Annum. Habent *Joſephus* & LXX. Annum.

TAB. LXV.

Geneſ. Cap. IX. verſ. 12–17.

Et dixit DEVS: hoc erit ſignum Fœderis, quod ego do inter me & inter vos, & inter omnem animam viuentem, quæ vobiſcum eſt, in generationes perpetuas.	Dixitque DEVS ad Noë: Hoc eſt ſignum fœderis, quod do inter me & vos & ad omnem animam viuentem, quæ eſt vobiſcum in generationes ſempiternas.
Arcum meum poſui in Nube, eritque ſignum Fœderis mei inter me & Terram.	Arcum meum ponam in nubibus, & erit ſignum fœderis inter me & inter terram.
Eritque, quum obnubam Nubem ſuper Terram, tum conſpicietur Arcus in ipſa Nube.	Cumque obduxero nubibus cœlum, apparebit arcus meus in nubibus.
Tum recordabor Fœderis mei, quod eſt inter me & inter vos, deinde etiam inter omnem animam viuentem in omni carne, nec erunt ultra aquæ in Diluuium, ut diſſipent uniuerſam carnem.	Et recordabor fœderis mei vobiſcum & cum omni anima viuente, quæ carnem vegetat, & non erunt ultra aquæ diluuii ad delendam uniuerſam terram.
Quin Arcus in Nube erit, quem cum videro, recordabor Fœderis perpetui (quod eſt) inter DEVM & inter omnem animam viuentem, in omni carne, quæ eſt ſuper Terram.	Eritque arcus meus in nubibus, & videbo illum, & recordabor fœderis ſempiterni, quod pactum eſt inter DEVM & omnem animam viuentem uniuerſæ carnis, quæ eſt ſuper Terram.
Dixitque DEVS ad Noah: Hoc eſt ſignum Fœderis, quod conſtitui inter me & omnem carnem, quæ eſt ſuper Terram.	Dixitque DEVS ad Noë: Hoc eſt ſignum fœderis, quod conſtitui inter me & omnem carnem ſuper terram.

SUnt, qui heîc, & alibi, naturalem Verborum ſenſum excludunt prorſus & aquilinis velut alis ſuper Æthera lati myſticè omnia explicant: ſunt & qui Naturæ omnia tribuunt eamque inuitam ſæpe, quocunque libet trahunt, truduntue, ſunt tandem, qui medio tutiſſime eunt, Naturam conciliantes cum Scriptura, myſticam exegeſin cum ſenſu literali.

Ex prima interpretum Claſſe eſt *Ambroſius*, qui per קֶשֶׁת *Arcum* non intelligit *Iridem*, ſed virtutem inuiſibilis Dei, quæ arcum

Juſtitiæ diuinæ nunc tendit, nunc, ne rumpatur relaxat. *Lib. de Arca & Noe* c. 27. Ad ſecundam Claſſem relegandi ſunt *R. Leui Ben Gerſon*, *Thomas Aquinas*, *Cajetanus*, *Cardanus*, *Gerb. Joh. Voſſius*, *Valeſius*, qui Iridem ſignum eſſe volunt ſignati, non amplius venturi Diluuii, naturale. Statuimus in tertia eorum phalange, qui Iridem viſam dicunt Noacho, ſed non fuiſſe ſignum naturale diluuii in poſterum non venturi, ſed arbitrariam, ut fuit ſignum Circumciſionis, Paſchatis, Sanguinis Fœderis, Aquæ in Baptismo, Panis & Vini in Euchariſtia. Heidegg. exerc. de Paling. mundi Th. 29.

Hoc ſi ita ſit, ſi Iris hæc ſignum fuit non amplius venturi Diluuii, κατὰ συνθήκην ex inſtituto, conſpecta quoque fuit ante Diluuium, contra quod volunt poſt *Aben Ezram* multi Doctores Chriſtiani, & hos inter ipſe noſter, ſæpe hactenus laudatus *Sturmius in der Ausleg. der Stellen Heil. Schrifft* p. 115. *Burnet Theor. Tell.* L. II. c. 5. utpote cujus Terra prima alia longe fuit ab hodierna. Sane ſi, quod euicimus, primus orbis idem prope fuit cum eo, quem nunc incolimus, ſi fuere montes, valles, pluuia, nubes, non video, quid impediat, quo minus comparuerit Iris, nam adfuit & Sol & oculus ſpectatoris. Neque ex Textu elici poteſt Arcus nouus, antea non viſus, ſed nouus duntaxat uſus, nouus ex inſtituto diuino ſignificatus.

Accedamus propius, viſuri hoc prorſus ſui generis Fœderale Diploma, & monadicum, non Æri, non Marmori, non Pergameno, ut Principum ſunt & Populorum, ſed Aeri fluidiſſimo inſcriptum, durabilius tantò, quia in momenta delebile, producibile in momenta. Ærugini illa, Blattis, Tineis, interitui obnoxia, hoc ejusdem cum mundo durationis. Sunt Viæ DEI aliæ a viis hominum. Heic inſcribit T. O. M. Inſtrumentum Fœderis cum Noacho & Genere Humano pacti, Nubi tenui, roridæ, ſtylus ſunt vel penna radii ſolares, & ipſi πολύμορφοι, variè colorati, atramentum guttulæ pluuiales, & ordinatiſſimi in iis colores, lineæ, ornamenta varia, radiorum refractio atque reflexio, Cancellarius potentiſſimus ipſe DEVS: *Arcum meum poſui in Nube.*

Fuit hoc μετέωρον, μέγα λίαν θαυματούργημα, admirationi ipſis Gentilibus, θαύμαντος ἔκγονος. *Thaumantis filia* inter Diuas relata, apud *Platonem in Theæteto*, *Plutarch. Placit. Philoſ.* III. 5. *Apollodor. Biblioth.* L. *I.*

Παῦρα δὲ Θαύμαντος θυγάτηρ πόδας ὠκέα Ἶρις
Ἀγγελίη πωλεῖται ἐπ' εὐρέα νῶτα θαλάσσης.
Ὁππότ' ἔρις καὶ νεῖκος ἐν ἀθανάτοισιν ὄρηται.

Raro vero Thaumantis filia, pedibus velox, Iris
Nuntia verſatur ſuper lata dorſa Maris.
Quando lis & contentio inter Deos exorta fuerit.

Neque mirum in admirationem fuiſſe abreptos ex conſpectu Meteori multis nominibus admirandi, quod cito fit, cito perit; picturæ, quæ coloribus elegantiſſimis & ordinatiſſima ſerie, in ſecundaria inuerſâ inimitabili prorſus artificio elaborata ſuperbit: ubi penicilla ſunt Radii ſolares, ipſi, ut dixi πολύχροοι Tabula Aeris elementum fluidiſſimum; ubi admirandum, nec unquam ſatis, comparere forma exactè circulari, comparere ſimul & ſemel ejusdem picturæ multas milliones, imo tot diuerſas Irides, quot ſunt in eodem Horizonte ſpectatores, horumue oculi; tot nouas, quot paſſus facit ſpectator, imo quot capitis nictus mutat; admirandum quod ὠκὺς ſit πόδας, celeripes, quod citius quis curſu delaſſetur, quam picturam aſſequi poſſit, niſi quis in ipſâ congerie guttularum conſiſtat, & complui ſe patiatur, quo ſitu Iridis ipſius circulari peripheriæ inſiſtit ſpectator.

TAB. LXVI.

Alius eſt loci, alius temporis, integram ſiſtere Iridis Hiſtoriam; Voluminis id foret, non concentratæ, ad quam allegati ſumus, exegeſeos, opus. Theoriam reducere cœpit *Cartheſius* ad Mathematicam certitudinem, & ad ſummum tandem demonſtrationis culmen euexit Philoſophorum omnium, quotquot fuere unquam, ſubtiliſſimus & accuratiſſimus *Iſaacus Nevvton.* Viden' totius Theoriæ Epitomen!

Fig. I. Oculus eſt in O. OP. linea radiis SE. SF. parallela POE. POF. POG. POH. anguli à $40^{\circ}\ 17'$. $42^{\circ}\ 2'$. $50^{\circ}\ 57'$. ad $54^{\circ}\ 7'$. qui anguli circa lineas OE. OF. OG. OH. ducti margines conſtituunt duarum Iridum AFBE. CHDG. Guttis igitur E. F. G. H. poſitis in circulo conicarum ſuperficierum formatarum a lineis OE. OF. OG. OH. & illuſtratis à Sole per radios SE. SF. SG. SH. erit angulus SEO. æqualis angulo POE. $40^{\circ}\ 17'$. maximus eorum, in quibus radii maximam ſuſtinent Refractionem, & poſt unicam Reflexionem tendunt ad oculum, per conſequens omnes guttæ in linea OE. radios ſiſtent maximè

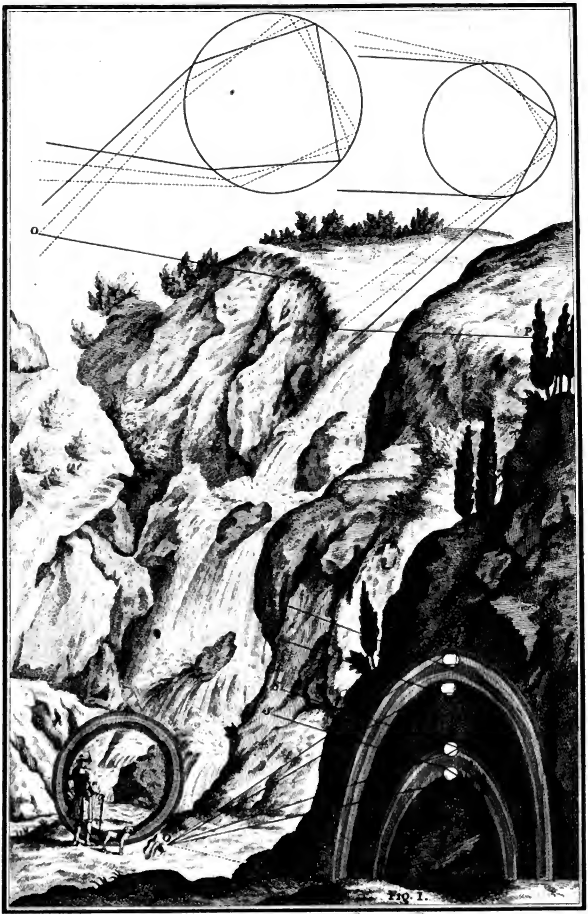

Fig. 1.

GENESIS Cap. IX. v. 12. 17.
Iridis demonſtratio.

I. Buch Moſis Cap. IX. v. 12. 17.
Unterſuchung des Regenbogen.

Digitized by Google

mè refrangibiles, id eſt colorem cœruleum, vel violaceum. Et ſic angulus SFO æqualis angulo POF. 42° 2′ maximus erit, in quo radii minimam refractionem ſuſtinent ex iis, qui poſt unicam Reflexionem peruenire poſſunt ad oculum, ſicque guttulæ omnes in linea OF. rubedinem immittent oculis. Par ratio eſt Radiorum, qui intermedios habent refrangibilitatis gradus, & in guttulis inter E. & F. mediis ſiſtunt ab E. aſcendendo ad F. colores, violaceum, Indicum, cœruleum, viridem, flauum, aureum, rubrum. Sic in Iride ſecundaria angulus SGO. æqualis τῷ POG. 50° 57′ minimus erit angulorum, in quibus radii minimè refrangibiles poſt binas reflexiones ex guttulis ad oculum perueniunt. Proin omnes guttulæ in linea OG. ſiſtent colorem rubrum. Et angulus SHO æqualis POH. 54° 7′ minimus eorum, in quibus radii maximè refrangibiles poſt duas Refractiones refracti ad oculum pertingunt, & proin omnes guttulæ in linea OH. oculo immittunt colorem violaceo-cœruleum, & Guttæ mediæ inter G. & H. aſcendendo à G. ad H. ordine rubrum, aureum flauum, viridem, cœruleum, Indicum, violaceum. Sic obtinebimus binos arcus coloratos, interiorem & ſplendidiorem, formatum unica reflexione, exteriorem duabus. Eritque latitudo interioris. EOF. 1° 45′ exterioris GOH. 3° 10′ interuallum FOF. 8° 45′ Sic nempe ſeſe res haberet, ſi foret Sol unicum punctum. Auget autem latitudo Solis latitudinem Arcuum, minuitque latitudinem interualli. Eſt enim latitudo arcus interioris 2° 15′ exterioris 3° 40′ interualli 8° 25′. Angulus interioris Arcus maximus POF. 42° 17′ minimus exterioris POG. 50° 42′.

Meum non eſt ἀλληγορίζειν, neque officii mei ratio neque inſtituti id poſcit. Id tamen non poſſum non monere, Allegorias, ſi quæ populo prædicanda ſint, non niti debere falſis, ſed genuinis, quos Hiſtoria dat Naturalis, conceptibus. Et habet ſane heic Verbi Diuini Præco, quod ex admirandi Phænomeni conſideratione plenis buccis decantet infinitas DEI perfectiones, Sapientiam, Potentiam, Juſtitiam, Miſericordiam, τὴν χρηστότητα καὶ ἀποτομίαν ΘΕΟΥ· Rom. XI, 22. Habet, cur ſerio moneat Homines, ne unquam adſpiciant Iridem, niſi memores, & pia deuotione memores, tremendi illius Diluuiani judicii, quo finito DEVS Symbolum hoc gratiae & Fœderis in Nubibus, ceu magnifico Theatro poſuit. Si cui placet Iris, tanquam typus CHRISTI, inſeruient ei, quæ legimus Apoc. X, 1. IV, 3. Sic quidem oſtendet Auditoribus, locum Iridis Nubem eſſe roridam, Nubibus CHRISTVM uti pro vehiculo; Viſum in V. T. formâ columnæ Nubis: Nubis forma ſeſe demiſiſſe haud ſemel ſuper Arcam propitiationis, Nube adſcendiſſe in Cœlum: deſcenſum Arcus Cœleſtis ad Terram usque comparabit cum CHRISTI deſcenſu ex altiſſimo Cœli ſolio in hanc Terram: Sublimem Meteori ſitum cum conditione eminenti Saluatoris, dati in ſignum omnibus gentibus, eleuati ſuper omnia, eleuati etiam in infimo humiliationis ſuæ ſtatu in Cruce, in Serpentis ænei antitypum; communem eſſe omnibus, proprium fidelibus ſingulis, at ſinguli ſpectatores vident propriam ſuam Iridem, Colores Iridis elegantiſſimos conferet cum CHRISTO Hominum pulcherrimo & gratioſiſſimo, Refractiones quas patiuntur Radii, cum Paſſione CHRISTI, Reflexiones cum gratia ſua corda Hominum irradiante. Eccleſiaſtic. XLIII, 12. *Contemplare Arcum ſplendore ſuo perquam elegantem, & authori ejus gratulare. Glorioſa curuatura ſua cœlum ſuccingit circulo, manibus Altiſſimi eum extendentibus.* Guttulis ex Aere deciduis, in quibus formatur Iris, Prophetia illa Jeſ. XLV, 8. *Rorate Cœli è ſupernis, & Nubes ſtillent Juſtitiam, aperiatur Terra & fructum edant ſalutem & juſtitiam, quas progerminare ſimul faciet.* Item antiphonia illa Angelica Luc. II, 14. Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ ταῦτα.

TAB. LXVII.

Geneſ. Cap. IX. verſ. 20. 21.

Cœpit autem Noah vir agricola plantare vineam.	Cœpitque Noë vir agricola exercere terram & plantauit vineas.
Quumque de Vino biberet, inebriatusque eſſet, nudauit ſe (a) in tentorio.	Bibensque vinum inebriatus eſt & nudatus in tabernabulo ſuo.

(a) Ebr. in medio tentorii ſui.

TErræ redditus Homo, Homini reddita Terra, ſed ea non ſponte fruges proferens. Non ſublata maledictio Homini peccatori indicta, & Terræ ipſi Geneſ. III, 17. 18. 19. Imo vero licet in Diluuiana ſtrage imprimis fuerit execrationi data, magis aucta, fœcundiſſima nempe, quæ fuerat, nunc ſterilis reddita. Labore nunc opus, qui impedimenta remoueat, id eſt, Agricultura, quæ non demum cum Noacho cœpit, ſed primos mortales habet inuentores. *Cain fuit agricola.* Gen. IV, 2. Memor Noachus & Maledictionis illius juſtiſſimæ, ſed & Promiſſionis recentiſſimæ Gen. VIII, 22. *Adhuc erunt omnes dies Terræ ſementis & meſſis*, cœpit colere agrum, non emulgere agricolas, horum labores alto ſupercilio deſpicere, ſed ipſe operi manum admouere, eſſe *agricola*.

Sed & *Vinitor. Cœpit plantare Vineam.* Vini uſum primo Orbi ignotum à Noacho primùm, & quidem per incuriam & accidens inuentum pertendunt ex Hebræis *Maimonides*, *Kimchi*; ex Patribus: *Cyrillus*, *Theodoretus*, *Hieronymus*, *Chryſoſtomus*, qui hinc Janus οἰνότριος cluet. Aſt ignoraſſe Vini confectionem & uſum primi orbis incolas vix eſt credibile. Erant vites, eæque præcellentes ubique: allicuit fructuum dulciſſimorum atque gratiſſimorum conſpectus, nec erat opus niſi expreſſione ſucci, ut proin ſit Vinum juxta Pomacea, Pyracea, Turcarum Sorbet, Chinenſium potum ex Oryzo, Indorum Vinum Palmites, potus unus ex ſimpliciſſimis. Et inebriaſſe ſe τοὺς πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ conſtat ex Matth. XXIV, 38. ut τὸ וַיָּחֶל & *cœpit*, non tam innuat primam, ut Agriculturæ, ita Viticulturæ inuentionem, ſed harum artium βιωτικῶν nouam ad uſum reuocationem.

Nolo lectorem morari fuſa *Ampelographia*, quam dedit *Sachſius.* Sed quidem contemplandus propius Noachus, non ebrioſus, ſed ebrius. *Is, quum de Vino biberet, inebriatusque eſſet, nudauit ſe in tentorio.* En corpus viribus ſuis ſolutum! Animam veluti cardinibus ſuis motam! Æquilibrium corpus inter & Mentem labefactatum! triſtes Aeris compreſſi, qui potibus inebriantibus ineſt, in ſanguinem & Arteriolas, in primis cerebri effectus! in motu Sanguinis & Spirituum, progreſſiuo & circulatorio anomaliam! dolorem capitis grauatiuum ac ſomnolentiam! vacillantes corporis vires! nutantes pedes! incertos greſſus! Intellectum à nimio potu obrutum! ſui ipſius oblitum! inordinatos geſtus! incompoſitas actiones! inarticulata verba, ut quid dicat, vel agat, neſciat ebrius! fatalem corporis ſtatum, cuius vires dejiciuntur, Animæ, cujus facultates prænobili uſu priuantur. Hominis totius, qui è throno nobilitatis ſuæ dejicitur turpi donorum, ipſi conceſſorum abuſu! Graphicam magis ſi deſideres vitii huius & triſtium effectuum deſcriptionem, adi *Swalue Ventriculi Querelas & opprobria.* p. m. 179.

TAB.

GENESIS Cap. IX. V. 20. 21.
Noa Agricola et Vinitor.

I. Buch Moſis Cap. IX. v. 20. 21.
Noe Wein und Ackerbau.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

GENESIS Cap. XI. v. 3.
Laterum et Mortarii coctio.

I. Buch Moſis Cap. XI. v. 3.
Gebakene Steine ū Mörtel bereitet.

Digitized by Google

TAB. LXVIII.

Geneſ. Cap. XI. verſ. 3.

Dixeruntque (a) alter ad alterum, Agite ducamus lateres, & incendamus incendium, fuitque illis later pro lapide, & argilla pro cæmento.

Dixitque alter ad proximum ſuum: Venite, faciamus lateres, & coquamus eos igni. Habueruntque lateres pro ſaxis, & bitumen pro cæmento.

(a) Dixerunt unusquisque ad proximum ſuum.

Ex nihilo produxit Omnipotens DEVS vaſtiſſimum hoc Mundi aedificium, imo mundos in tenuiſſimo Æthere natantes. Terram ipſam ex nihilo pependit. Hominibus materiâ opus eſt ad extruendas ædes, eaque durabili, firmâ, ut prodeat ſtructura firma. Regulam hanc Architecturæ ciuilis fundamentalem obſeruant Pyrgopolynices noſtri, magno promisſores oris hiatu. *Colligunt ſeſe, quum proficiſcerentur ab Oriente, in campo plano, in Terra Sinear.* v. 2. Ubi nec ſaxorum copia fuit, nec ſilicum. Lignum non quadrabat æuiternæ, quam meditabantur, ſtructuræ, & id forte, quod habebant, deſtinabant culinario uſui, vel laterum cocturæ.

Fuit illis הַלְּבֵנָה לְאָבֶן *Later pro lapide.* Intelligi namque debent Lateres parallelepipediformes, quales & hodie uſui veniunt in extruendis Caminis, Ædibus, ſternendis conclauibus. Percommodi in Architectura ciuili, tum propter durationem, tum propter formam, quoniam apte inuicem ſuperimponi & muri cito extrui poſſunt; Sed quoque in Militari, quia non, uti ſaxa in fruſta diſſiliunt, ſed Tormentis horumque globis diu reſiſtunt. Placuit hoc lapidum genus Magiſtris illis Architecturæ Græcis atque Romanis, quod conſtat ex *Plinio* L. XXXV. c. 14. *Vitruuio*, aliis.

Parallelepipeda magnæ molis probe læuigata, in primis marmorea, inuicem ſuperimponere, et ſtructuras etiam duraturas inde erigere licet, quæ etiam absque glutine intermedio firmiter cohærent. Exempli loco eſt Templum Salomoneum, perfectiſſimum illud Architecturæ ciuilis Exemplar, ut taceam ſtructuras Romanas paſſim obuias. Sed lateribus coctis id non quadrat. Sunt hi inuicem colligandi, in primis pro tantæ molis, qualis haec fuit, de qua ſermo, Turris. Adhibebant noſtri Architecti הַחֵמָר לַחֹמֶר *argillam pro cæmento.* Ita nos vertimus autoritate Arabis, Syri, Chaldæi, & Hebræorum nixi, qui חמר interpretantur טין *Lutum*, excepto forte Kimchio, qui habet *cæmentum* mixturam ex calce & arena. Sed præualet longe verſio LXX. *Vulgata*, *Junio-Tremelliana*, quæ habet *bitumen*, ſed diſtingue inter *bitumen liquidum & ſolidum:* eſt illud εἰς οἰκοδομὴν ἄχρηστον teſte *Diodoro Tarſenſi* in *Catena Patrum*, hoc ædificationi aptiſſimum, quia glutinis ad inſtar ſaxa colligat, ſpatia intermedia ac fiſſuras omnes replet. Huiusmodi autem bitumen ſiue Aſphaltum foſſile in *Babylonia* extare Scriptores autoritate ſimul & Antiquitate graues, imo ipſi Babelis muri, teſtantur. Adi *Herodotum*, *Strabonem* L. XVI. *Juſtinum Epit.* L. I. c. 3. *Vitruuium* L. VIII. 3. *Curtium* L. V. 1. Conſtat hinc pro *Argilla* ſeu *luto* poni debere *bitumen* ſ. *Asphaltum*, Lutum ſiue *Argilla* vix idonea eſt caſulæ ruſticæ ædificandæ materia, nedum tanti æui ſtructuræ, qualis fuit illa Babelis.

Sed & חֹמֶר *Chomær* expreſſeris potius per *Mortarium* quam per *cæmentum*. *Cæmenta* ſunt ſaxa ipſa, è quibus muri compaginantur, calce ſiue mortario interlita: imo lapides rudes & informes contradiſtincta ſic Saxis quadratis; Vid. Liuium L. XXI. c. 11. *Mortarium* vero arenatum eſt cum calce. Niſi velis חֵמָר exprimere per *lutum* & חֹמֶר, per *cæmentum*, ut ſenſus ſit: inſeruiiſſe illis lutum, Argillam, ſed igne durandam, pro cæmento. Sed placet prior interpretatio.

Digitized by Google

TAB. LXIX.

Geneſ. Cap. XI. verſ. 4.

Dixeruntque: Agite, ædificemus nobis ciuitatem & Turrim, cujus caput (pertingat) ad cœlos usque, faciamusque nobis nomen, ne forte diſpergamur in uniuerſam Terram.

Et dixerunt: Venite, faciamus nobis ciuitatem, & turrim, cujus culmen pertingat ad cœlum: & celebremus nomen noſtrum, antequam diuidamur in uniuerſas terras.

Conſultum ducunt Noachidæ, in primis Chamitæ, vitâ in tuguriis hactenus diſpersâ relictâ, coire propius, formare Societatem, ex ruſticis fieri Ciues, imò verò ſub auſpiciis forte Nimrodi, condere Monarchiam, aliarum Gentium dominatricem. Dixerunt proin, Semitis licet, Noacho ipſo, Semo, Arphaxado, Sala & Ebero non conſentientibus, *Agite*, nos qui majora damus vota, nos Domini futuri Vniuerſi, Senatus & Conſules, Pyrgopolynices nos, *ædificemus nobis ciuitatem & Turrim, cujus caput (culmen) pertingat ad cœlos usque.* Potiſſima videtur hæc, ſi non eſt ſola & unica conſilii & auſi cauſa. Facile præuidere poterat Nimrodus, ſtructuræ magnificæ ἀρχηγέτης, uti *Joſepho* cluet, & cum ipſo Miniſtri ſtatus, vel ex rationis lumine, non poſſe tantam, qua quidem opus habebat, Hominum turbam collectam manere in unâ eademque Societate, absque quod coiret in *Ciuitatem*, neque hæc ſeipſam contra vicinos quosuis defendere extra locum munitum, neque alias gentes ſibi ſubiugare, absque plauſibili prætextu, talique fabrica. Poterat ſane *ciuitas* muris cincta terrere quosuis exteros, & *Turris* tanquam Caſtellum coercere ipſos Ciues; imo debebant *ſibi facere* conditores hi *nomen*, celebrem nempe Senatum ſiue Parlamentum, quod reſideat in ciuitate Babele, *ne forte diſpergerentur in uniuerſam terram*, & ut ſeruarent Sacra Majorum depoſita, doctrinam πατροπαράδοτον. Patet id ex pœna à DEO indictâ v. 6. 7. 8. *Dixitque DOMINVS, en populus unus eſt, idemque labium iſtis omnibus, & hoc cum cœperunt facere, poſthac nihil prohibebit eos, quin ſic pergant conſummare omnia, quæcunque temere apud ſe ſtatuerunt. Agite dum, deſcendamus & confundamus ibi labium ipſorum, ne alter alterius labium percipiat:* --- *Et dixit: Ecce unus eſt populus, & unum eſt labium omnibus, cœperuntque hoc facere, nec deſiſtent à cogitationibus ſuis, donec eas opere compleant. Venite igitur, deſcendamus & confundamus ibi linguam eorum, ut non audiat unusquisque vocem proximi ſui.* Volebat nempe Monarchici, imo Tyrannici Regiminis Conditor in Babele ſua concentrare omnia jura, Naturæ, Gentium & Ciuilia, imo forte Diuina, ut ſolus ipſe regnare poſſet. Aſt ſummi DEI ſcopus erat fundatio diuerſarum, quæ hinc inde eſſent diſperſæ, Rerumpublicarum, & huic fini exequendo conuenientiſſimum adhibebat remedium, Linguarum confuſionem, qua nemo alterum intelligere poterat, & omnes in ſententiarum abirent diuortia.

Allegant alii, vel fingunt auſi ſtolidi alias cauſas, quas ſuis Autoribus linquo. *Joſepho, Glycæ, Manaſſi, Patricidi*, quod debuerit eſſe hæc ſtructura Aſylum in futuro quopiam Diluuio, aliis, quod memorialis eſſet inundationis illius fatalis. *Diodoro Siculo* L. XXI. quod eſſet obſeruatorium Aſtronomicum, ut ſanè conſtat fuiſſe Chaldæos in ſpecie Babylonios, ab omni æuo ſideribus obſeruandis intentiſſimos: aliis, quod reuera ſibi propoſuerint extruere *Turrim, cujus Caput pertingat ad Cœlos usque.* Id quod placet *Abydeno* apud *Cyrillum & Euſebium.* Tale quid legitur de Imperatore Sinenſium *Hiaouo* apud *Martinum Martinium Hiſt. Sinic.* Dec. I. p. 365. acceſſum ſibi paraturo ad Lunam ad *Changoæ* ſuæ complexus, quam ibi viuere impoſtor Magus ipſi perſuaſerat. Placeret magis, ſi qui vellent ex *Ciuitate & Turri Ciuitatem* formare *turritam*, turribus pro ſui defenſione munitam, in cujus centro forte fuerit turris quædam præalta, aliis & fortior & eminentior, quæ Caſtelli vice eſſet. Babelem ſano magno turrium numero cinctam fuiſſe vel ex *Diodoro* patet, qui

Digitized by Google

Genesis Cap XI v. 3.
Uranomachi.

I. Buch Moſis Cap. XI. v. 3.
Rieſen Fabeln.

Digitized by Google

Digitized by Google

Semiramidem ſolam turres 250. extruxiſſe teſtatur.

De ſtructura Turris Babylonicæ, & ſic de ſenſu verborum Textus atque θεομαχῶν intentione varii varia. Seligemus quæ noſtri ſunt fori. Abſurdiſſima eſt eorum opinio, qui Literæ nimis pertinaciter inhærentes cœlos intelligunt ſtelliferos. Abſurditatem detegunt vel prima Matheſeos rudimenta, turrim θεομαχικὴν ſubuertunt, & cœlo præcipitant. Pone, ſtolidos illos auſum ſuum extendiſſe duntaxat ut ille Hiaouus usque ad lunam, quæ diſtat à nobis 50. ſemi-diametris terræ ex minima, Perigæi, hypotheſi. Si vel modica fuiſſet in imo, enormis in ſumma prodiiſſet craſſities; ſtructura, quæ Terram ipſam orbita ſua extruxiſſet, materia quinquageſies forte Terra ipſa major. Vim argumenti ſuo jam tempore cepit *Philo Judæus* in Libr. Moſ. de confuſ. Lingg. Clarum nempe ſtructuram tanto fore majorem & craſſiorem, quo latior eſt baſis. Monſtroſitatem ſimul & impoſſibilitatem ſtructuræ exhibent Fig. I. Conus; Fig. 2. Pyramis inuerſa. Si quis pro altitudine ſeligeret vel unam ſemidiametrum, & pro ædificii baſi integrum Terræ ambitum, obtineret is Fig. 3. circulum Annulo illi Saturnino ferè ſimilem, Terram undique circumdantem, quæ ſtructura æquiponderaſſet toti Globo terreno.

De præciſa Altitudine & Forma hujus Turris nil ex Sacris conſtat. Licet proin profanos ſalutare fontes, Architectis ſua exercere ingenia, imo pene dicam fabulari. Ut ſane fabulantur Judæi in libro *Jalkut* aſſignantes altitudinem 27. milliarium, in *Pirke* milliarium 70. Hieron. L. V. Comm. in Eſaiam ex teſtimonio αὐτόπτων 4000. numerat paſſus. *Ado in Chronico* habet 5174. Antiquiſſimum, quod poſt Scripturam S. habemus, Monumentum *Herodotum* in *Clio* L. I. c. 32. ex octo Turribus inuicem ſuperimpoſitis conſtans, quarum ima ſtadii habebat longitudinem & latitudinem, ςαδίȣ τὸ μῆκος καὶ τὸ εὖρος, quod ſi per εὖρος intelligas, præeunte *Stephano*, altitudinem, fuerit ea 574. pedum Pariſinorum, non major proin Turri Argentinenſi. Sed de hac ipſa Herodoti Turri incertum, an fuerit Babylonica noſtra, an alia Belo ſacra? Ad duplam, nempe 900. pedum altitudinem ſurgit *Benjamin* in *Bocharti Phaleg.* c. 13.

Meum non eſt, integrum de Turri Babelis conſcribere tractatum, non quæ in magni moliminis opere congeſſit *Kircherus* exſcribere, ſed quidem pro honore Architecturæ ciuilis, quid hæc ſcientia Practica præſtare potuiſſet ex Cl. Viri *Leonh. Chriſt. Sturmii Unterſuch.* p. 142. &c. indicare, ſupponit is, præliminarium vice 1. pro infantili illa Architecturæ ætate habendam eſſe Turrim hancce ad Pyramidum Ægyptiarum exemplum, pro ſtructura regulari quidem, ſed rudi, ornamentis & ſubtili proportionum ἀκριβείᾳ deſtituta. 2. Attendiſſe nihilominus, vel Natura dictante, Architectos ad murorum gradualem contractionem & imis quidem craſſitiem potius majorem conceſſiſſe, quam minorem nimis. 3. Arcam ſupremam deſtinatam fuiſſe non duntaxat Monumento aliquo inſigni, aut Templo, forte per peregrinationes religioſas, & diuitiarum affluxum frequentando, ſed & ædificiis aliis pro ſacerdotibus, Theſaurariis locandis, imo & condendis ipſis Theſauris. 4. Altiori forte loco attolli debuiſſe hoc Monumentum, quam Arca natauit in Diluuio, tum in facti ſingularis memoriam, ſtructuræ majorem celebritatem, tum Templi & Theſauri ſecuritatem majorem, ſi forte rurſum terra obrueretur aquis; tum denique ut hæc ipſa ſtructura Caſtelli inuincibilis loco eſſet contra aggreſſores quoſuis. Proinde ad obturandum os quibusuis Scripturæ ἐμπαίκταις Turri huic Altitudinem dat ad minimum 25000. pedum, qui ultra $\frac{1}{4}$ milliaris germanici exurgunt.

Tendit autem eò Sturmii labor triplex, ut oſtendat 1. Structuram ipſam poſſibilem & durabilem, in juſta partium proportione 2. Numerum hominum extruendo ædificio, & agro ſimul colendo neceſſarium. 3. Poſſibibilem eorum per annos 175. quot inde à Diluuio ad Turris extructionem effluxere, generationem.

Digitized by Google

TAB. LXX. LXXI.

PRimo poſtulato, ut ſatisfaciat, exhibet Fig. I. Ignographiam Areæ Turris ſupremæ circularem 198. Pedum in diametro, cui & Templum A. in ejus centro & circa id 4. ædificia, locandis etiam familiis idonea inædificari poterant C. C. C. C. Templum inter et Ædes eſt Area ſubdialis B. ſeu platea circularis 32. pedes lata, aliaque inſuper D. extra Ædes, ſeu Sacerdotum ſeu Theſaurariorum 25. pedum, prior 1632. poſterior 7400. tranſitus 4. ab interiori platea ad exteriorem 780. omnes proin 9812. perſonis commode diſponendis idoneæ, aſſignatis ſemper pedibus 4. quadratis pro uno homine, ut proin in Area hac integra 4000. Hominum potuerint colligi, liberrime hac illac moueri, ſuasque res peragere. Inſiſtit Area hæc Turri 283. pedes altæ, ad cuius Pedes præciſe deſcendit Scala Turri circumducta E. eaque quadruplex 8. pedes lata, per quam continuo 16. homines ſimul verſus 4. mundi plagas adſcendere potuerint. Siſtit & harum Scalarum atque Areæ, Turri huic ſupremæ immediatè ſubiectæ Fig. II. & ſunt in uniuerſum 17. hujusmodi Trunci turriti, uni aliis ſuperimpoſiti, quorum dimenſiones ſequens exhibet Tabula.

Trunci turriti ſeu Turres inuicem ſuperimpoſitæ.	Craſſities murorum. Pedes.	Diameter Turris à medio ſcalæ ad medium oppoſitæ.	Peripheria earundem diametrorum.	Altitudines ſingularum Turrium.
17.	10.	206.	647. 3/7	283.
16.	11. 1/2	289.	908. 2/7	414.
15.	13.	378.	1188.	554.
14.	14. 1/2	473.	1486. 4/7	703.
13.	16.	574.	1804.	862.
12.	17. 1/2	681.	2140. 2/7	1030.
11.	19.	794.	2495. 4/7	1270.
10.	20. 1/2	913.	2869. 3/7	1394.
9.	22.	1038.	3262. 2/7	1591.
8.	23. 1/2	1169.	3675. 3/7	1797.
7.	25.	1306.	4104. 5/7	2012.
6.	26. 1/2	1449.	4554.	2237.
5.	28.	1598.	5022. 2/7	2471.
4.	29. 1/2	1753.	5509. 3/7	2714.
3.	31.	1914.	6015. 1/7	2967.
2.	32. 1/2	2081.	6540. 2/7	3230.
1.	33.	2254.	7084.	3503.
			Summa omnium peripheriarum 52223. ſubtractis areis quieti idonei reſtant gradus 51934.	Summa altitudinis totius Turris. 28968.

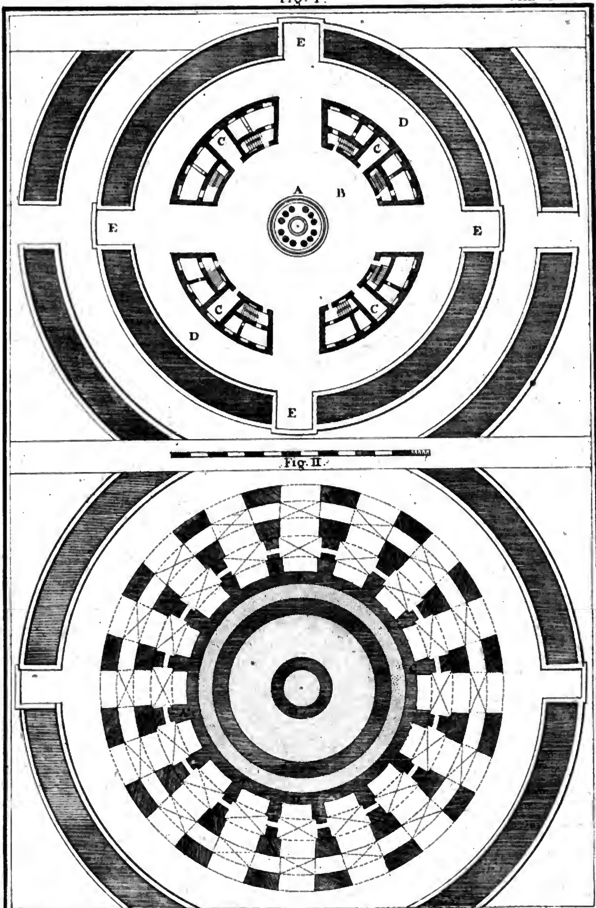
Conjicere licet vel ex Ægyptiarum Pyramidum Architectura, ſtructuram adeo enormem non integram fuiſſe in conclauia diuiſam, quapropter Architectus noſter in centro cujusuis Trunci cylindrum extruit ſolidum A. B. C. D. Fig. II. Terra, arena, cæmentis expletum, cui ſemper Trunci ſequentes inædificari poterant. Circa hunc Cylindrum locat ſcalas & fornices concameratos cujusque Trunci, id quod videre licet, in Trunco ſeu Turri ſuprema Fig. II. in Ichnographia, & Fig. III. in Orthographia.

Proportio Altitudinis totius Turris ad craſſitiem eſt in circa ut 12. ad 1. non certe nimia pro cylindrica Turri, nedum pro pyramidali.

TAB.

Digitized by Google

Fig: I. TAB. LXX.

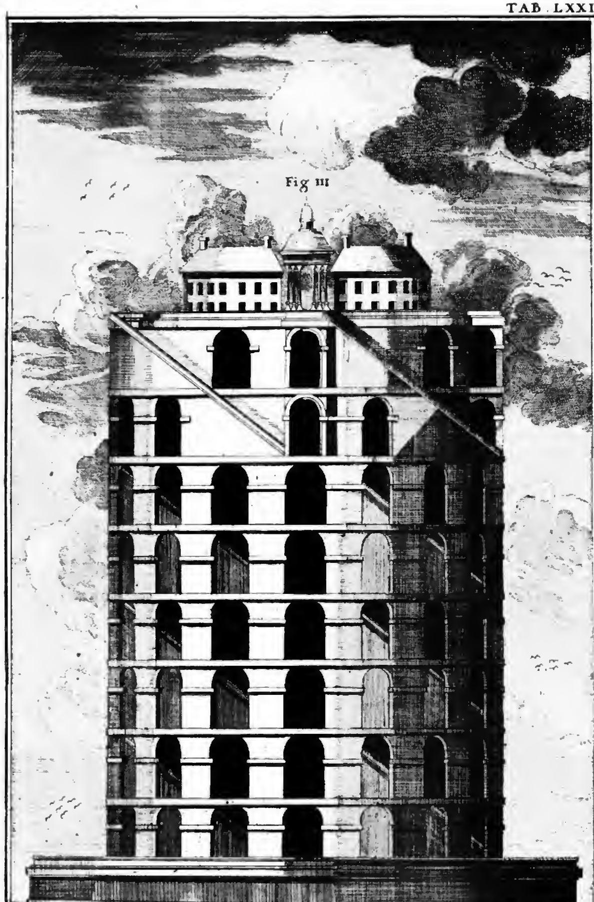

GENESIS Cap. XI. v. 4. I Buch Moſis Cap. XI. v. 4.

Turris Ichnographia generalis. Erſter grundriß des Babel-Thurns.

Digitized by Google

Digitized by Google

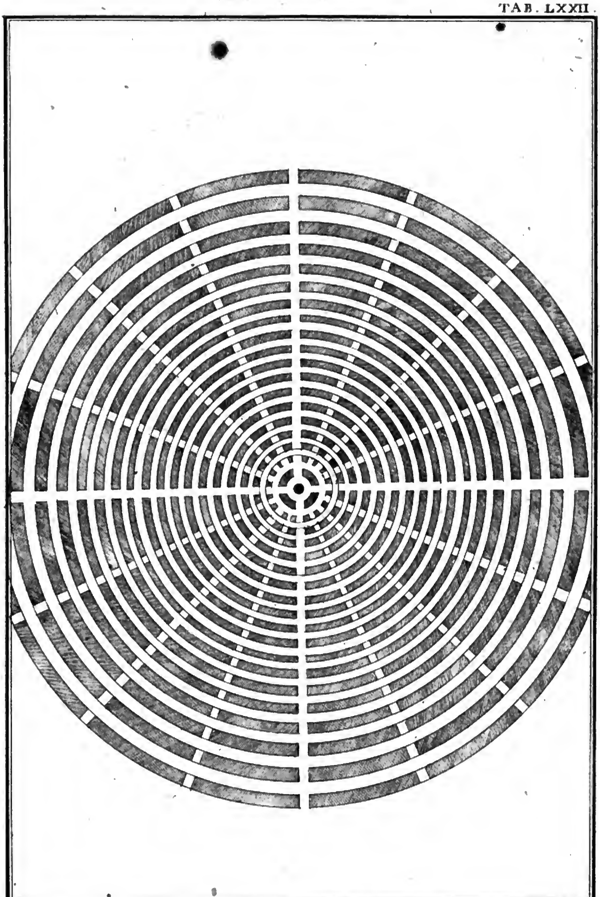
GENESIS Cap.XI.v.4.
Orthographia Turris.

I Buch Moſis Cap.XI.v.4.
Aufriß des Thurns.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

GENESIS Cap. XI. v. 4.
Ichnographia totius Turris.

I. Buch Moſis Cap. XI. v. 4.
Grundriß des gantzen Thurns.

Digitized by Google

Digitized by Google

GENESIS Cap. XI. v. 4.
Scenographia Turris.

I. Buch Moſis Cap. XI. v. 4.
Der Perſpectiviſche Riß des Thürns.

Digitized by Google

Digitized by Google

GENESIS Cap. XII. v. 16.
Opes Abræ pecuariæ.

I. Buch Moſis Cap. XII. v. 16.
Abrams Reichthum.

Digitized by Google

TAB. LXXII. LXXIII.

Siſtit Tab. LXXII. Ichnographiam totius Turris, denique Tab. LXXIII. ſcenographiam.

Longum nimis foret, & forte lectori tædioſum, ſi ad calculum redigere vellem operariorum, huic ſtructuræ neceſſariorum numerum; hominum item, qui tunc temporis viuere poterant. Tempus quoque tantæ molis ſtructuræ inſumendum. Sufficiat ſummatim innuiſſe, omnes operarios, etiam eos, qui aliis per octidua alternatim ſucceſſiſſent, officiales, agricolas, & qui res ad victum neceſſarias adduxiſſent, ſurgere ad 1763128. Hominum tunc viuentium 9094468. ex minima hypotheſi, quorum proin vel $\frac{1}{5}$ ſuffeciſſet operi. Tempus tandem 12. annorum, quibus ſtupendæ molis turris poterat erigi. Qui plura deſiderat, adeat ipſum Cl. *Sturmium.*

Sufficiant autem hæc ad obturandum os iis, qui omnem hanc de Babelica Turri Hiſtoriam tractant tanquam meram fabulam, id quod & olim tum Chriſtianis, tum Judæis objecerant Gentiles, conferentes propoſitum hocce cum auſu illo *Aloadiorum*, qui cœlum aggreſſuri teſte Homero

Ter ſunt conati imponere Pelio Oſſam
Scilicet atque Oſſæ frondoſum inuoluere Olympum.

Haud tamen inficias iuero, Fabulas illas Gentilium natas fuiſſe ex Turris Babylonicae vera Hiſtoria, multis additamentis, ut mos erat, fundata, quod exhibuit Tab. LXIX. hucque referenda, quæ habet *Ouidius* Faſt. L. V.

Terra feros partus immania monſtra Gigantes
Edidit, auſuros in Jouis ire domum.
Mille manus illis dedit, & pro cruribus angues,
Atque, ait, in magnos bella mouete Deos.
Extruere hi montes ad ſidera ſumma parabant
Et magnum bello ſollicitare Jouem.
Fulmina de cœlo jaculatus Jupiter arce
Vertit in authores pondere vaſta ſuos.

TAB. LXXIV.

Geneſ. Cap. XII. verſ. 16.

Et is quidem benignè fecit ipſi Abram propter illam, fueruntque ei oues, Boues, & Aſini, Serui & Ancillæ aſinæ (a) & Cameli.

Abram vero bene uſi ſunt propter illam. Fueruntque ei oues & boues, & aſini, & ſerui & famulæ & aſinæ & cameli.

(a) Quidam Mulas intelligunt.

Conſiſtebant Patriarcharum diuitiæ, quod & Jobi exemplo patet, non in millionibus Tonniſue Auri & Argenti, Gemmis ex utraque India pretioſiſſimis, Aulæis artificioſiſſime contextis, purpura rebusque purpuratis, pannis ex ſerico & pretioſiori adhuc materia confectis, vaſorum aureorum & argenteorum longis phalangibus, pondere ingenti. Omnis Theſaurus fuit res pecuaria, *fuerunt* Abrahamo *Oues, Boues & Aſini, Aſinæ & Cameli*, & quibus neceſſario opus habuit, vel ad paſcendum greges, educendum & reducendum, *ſerui & ancillæ.* Vita qualis Galactophagis multis ex Gente noſtra Heluetica.

Notat צאן *Tſon, ouem*, & *Capram*, ut Græcorum μῆλον. Et ſunt ſane multa ouibus & capris communia, magnitudo, forcipes pro ungulis, plures in maribus dentes quam feminis, victus, coeundi tempus, impregnatio, partus, ruminatio, tonſura, vita ſimultanea, morbi conſimiles, herbæ eædem utrisque noxiæ, re-

Digitized by Google

media in morbis eadem. Sed eſt צאן collectiuum ſeu plurale, denotans *oues*, *gregem ouium*, diſtinctiuum à שֶׂה ſingulari. Clarum id ex Ezech. XLV, 15. Huic vocabulo affine Arabum *Zain*, Pl. *Zæen*, fæmella *Zainet*. Pl. *Zævvaim*, quæ vocabula ouem denotant Meninzk. Lex. p. 3025.

Nec caret latitudine בָּקָר *Bakar* nomen *Boui* tam mari, quam fœminæ commune, *Genus Bouinum* dixeris. Imo ſumitur & pro *armento Boum*, & à Syris καταχρηστικῶς pro *grege* quouis. Alias *Bakar*, unde Latini videntur deriuaſſe *Vaccam*, notat Bouem plenæ ætatis, hinc paſſim vitulus & juuencus appellantur בְּנֵי בָּקָר *filii bakar*, 1. Sam. XIV. 32. Huc pertinent Arabum *Bækere*, *Bykar*, *Bevvakyr*, pro Vacca, *Bæker* pro boue, *Bakuret* pro boue & Vacca Meninzk. Lex. p. 857. 2952. 5907.

Sequitur חֲמוֹר *Chamor*, *Aſinus* isque domeſticus, ita dictus à חָמַר *Chamar*, vel Arabico *Chamara*, rubere. Nam qui in Europa ſunt λευκόφαιοι & σποδιαῖοι, in Oriente plerumque rubent. Unde Aſinum execrabantur Ægyptii tanquam Typhoni rubro concolorem, ἐπειδὴ τὴν χρόαν Plut. in Iſide. Hinc Hiſpanis *burro*, *burrico*, Gallis *bourrique* à Græco πυῤῥὸς, πυῤῥικος, πυῤῥιχος, rufus; pro quo inferior latinitas *burrum* dixit & *burricum*, recens Græcia βύῤῥιχον. Huic *Chamor* affine eſt Turcarum *Hymar*, Plur. *Hæmir*, *Humür* & *Æbmire*, item *Humr*, *Humer*, Pl. *Hymar* & *Æbmer*. Meninzk. Lex. p. 1802. 1805.

Aſinos comitantur poſt Seruos & ancillas אֲתֹנֹות *athonoth*, *aſinæ*, non ἡμίονοι, muli, ut habent Græci Seniores. Congruit Arabum *Etan*, plur. irreg. *meetune*: *Etaneb*, Pl. *meetuna* & *atün*, quibus aſinam indigitant, Meninzk. Lex. p. 4226. 5661. 5659. Forte & Græci inde ſuum hauſerunt ὄνος, Latini *Aſinus*, Germani *Eſel*.

Agmen rei pecuariæ Abrahamicæ claudit גָּמָל *Gamal*, *Camelus*, quod ſeu Ebræorum ſeu Chaldæorum Vocabulum plerisque aliis Linguis nomina dedit. Habent Arabes aliique Orientales diuerſiſſima, & pene innumera pro ratione ætatis, magnitudinis, coloris, bonitatis. Noſtro *gamal* affine eſt *gemel*, *geml*, Camelus adultus robore & ætate, pl. *gimal*, *egmal*, *gimalet*, *gimalat* Pl. *gemail* Meninzk. Lex. 1652.

Patet vel ex his Abrahami recenſitis opibus, qualem egerit Patriarcha vitam, paſtoralem nempe & migratoriam. Cibum ex lacte, carnibus, veſtitum ex pellibus dabat ouillum genus & Bouinum; vecturam Aſininum & Camelinum: gregibus paſcendis & ſeruitiis præſtandis inſeruiebant Serui & Ancillæ.

TAB. LXXV.

Geneſ. Cap. XV. verſ. 5.

Eduxitque eum foras, & dixit: ſuſpice quæſo Cœlum, & numera (ſi potes) ſtellas, & dixit illi: Sic erit Semen tuum.

Eduxitque eum foras, & ait illi: Suſpice cœlum, & numera ſtellas, ſi potes. Et dixit ei: Sic erit ſemen tuum.

Notat Promiſſio hæc reiterata Gen. XXII, 17. propagationem admodum numeroſam, & anſam dat illuſtrandi Textum ex moderna Aſtronomia. Patrum æuo notitia ſtellarum fuit admodum reſtricta: neſciebant illi, quod nudis oculis non videbant. Vide egregiam D. *Auguſtini* confeſſionem de *Ciuit. DEI* L. XVI. c. 23. Quas ille non vidit, ſed quidem Scriptura & Ratione διαδόχοις præuidit, eas detexerunt, & indies detegunt itinera ad Polum utrumque directa, & Teleſcopia; ſed ubi neque hæc pertingunt, penetrauit forſan oculis à DEO, qui apparatum Cœlorum ei oſtenderat, illuminatis Abrahamus. Et quo penetrare non poterant Patriarchæ oculi, Diuina luce colluſtrati, eo pertingit DEI ipſius infinita Sapientia atque Potentia. *Ipſe*, & ſolus, *ſtellas in numerato habet, ac uniuerſas vocat nominibus* Pſ. CXLVII, 4.

In ſex, octoue Claſſes diſpeſcuere Veteres omnes Fixas, & diſpeſcunt adhuc, globisue inſcribunt moderni, de quibus tamen ſciendum, depingi, prout oculis noſtris ſeſe præſentant: ſunt enim forſan ex ipſis obſcuris ac nebuloſis, quæ Sirium ipſum, ſplendidiſſimum ſidus, magnitudine æquant, vel & ſuperant. In uniuerſum autem numerant Ptolemæus 1022.

Tycho

Digitized by Google

GENESIS Cap. XV. v. 5.
Stella innumerabiles.

I. Buch Moſis Cap. XV. v. 5.
Die unzehlbare Sternen Zahl.

Digitized by Google

Digitized by Google

TAB. LXXVI.

GENESIS Cap. XV. v. 9. 11.
Sacrificium foederale.

I. Buch Moſis Cap. XV. v. 9. 11.
Abrams Bunds Opfer.

Digitized by Google

Tycho 1225. moderni, ſed remotis Tubis, aſcendunt altius, *Keplerus* & *Bullialdus* ad 1292. *Bajerus* ad 1709. celebris *Jo. Gabr. Doppelmaier Globo cœleſti in tabulas VI. planas redacto* ad 1949. Sed & hæ nihil, ſi conferantur cum numeroſiſſimis Exercitibus nupero Seculo per Tubos detectis, Galaxiæ in ſpecie, quæ eſt innumerarum ſtellarum congeries; Theatrum noui hujus Mundi aperuit Lynceus ille *Galileus in Nuntio Sidereo* p. 311. *Syſt. Coſm. Dial.* IV. p. 509. quæ loca præ aliis videantur. Diuagarer, ſi recenſere vellem ſtellas tum ab ipſo *Galileo*, tum & *Heuelio*, *Hugenio*, *Hookio*, *Caſſinis* detectas. Exempli loco ſint in Tabula præſenti 78. ſtellæ ab Hookio Micrograph. Obſ. 50. p. 241. numeratæ, ex quibus non cognitæ erant veteribus niſi 6. vel 7.

Conſtat ex hactenus dictis ſatis ſuperque *Exercitus Cœlorum numerari non poſſe, neque arenam maris metiri*, Jer. XXIII, 22. Conſtat, quanti ſit æſtimanda Aſtronomia moderna præ veteri illa tum ad ampliandam DEI Gloriam, tum ad explicandam Scripturam; Vel, quis, quæſo, conferet apte ſtellas 1022. cum 600000. Viris Iſraelitis, qui Ægyptum ſunt egreſſi? qui non adſcenderet ultra 480000. ſi vel uni Aſteriſmo adſignarent 10000. Et confugere multi, ad explicandum Textum, neceſſe habebant ad confuſum quendam ſtellarum ordinem, easque conferre cum turba Hominum in foro circumcurſitantium contra literalem textus ſenſum, & fixarum fixum ſitum.

TAB. LXXVI.

Geneſ. Cap. XV. verſ. 9.

Reſpondit ei: tolle mihi buculam triennem, & capram (a) triennem, atque Arietem triennem, turturem quoque, & pullum columbarum.

Et reſpondens DOMINVS, ſume, inquit, mihi vaccam triennem, & capram trimam, & arietem annorum trium, turturem quoque & columbam.

(a) Alii legunt Meſchuleschet, non triennem, ſed ſectam in tres partes, ut ternarius numerus non ad tempus, ſed ad partes Animalium referatur.

IN Hiſtoria hâc Fœderis, quod DEVS cum Abrahamo pepigit, occurrit Ritus plane ſingularis, ſelecta Animalia.

עֶגְלָה מְשֻׁלֶּשֶׁת *vitula trima*, *triennis*, non quod *Kimchius*, *Onkelos*, alii volunt, triplex vitula, tres vitulæ, non vitula tertio partu edita, quæ robuſtior. Multo minus intelligi debent tria ſacrificiorum genera, Holocauſtum, Sacrificium pro peccato, & pacificum. Noſtram utramque, verſionem approbant *Jonathan*, LXX. qui δάμαλιν habent τριετίζουσαν, *Hieronymus*, qui *vitulam triennem*, alii. Eſt hæc jam docta, inſtituta, מְלֻמָּדָה *triturare amans* אֹהַבְתִּי לָדוּשׁ Hoſ. X, 11. Virgil. Eclog. 3.

— — — ego hanc vitulam, ne forte recuſes,
(Bis venit ad mulctram, binos alit ubere fœtus)
Depono.

Sequitur עֵז מְשֻׁלֶּשֶׁת *Capra triennis*. Tranſit hoc nomen עֵז in multas alias Linguas; Hinc Phœnicum *aza* apud *Stephanum* ubi de Azoto. Syrorum & Chaldæorum עִזָּא *izza* Pl. עִזִּין *izzan* unde Græcum ἰζάιν, *caprina pellis*, apud *Jul. Pollucem* L. IV. c. 18. Arabum *maz ma-jz*, *enz*, Turcarum *Kecy*, Meninz. Lex. 806. 2367. 3885. 4241. Græcorum αἴξ, αἰγὸς, Germanorum *Geiß*, propius adhuc Heluetiorum, ſpeciatim Glaronenſium, *Giz*, *Gizlin*.

אַיִל מְשֻׁלָּשׁ *Aries triennis* אַיִל nomen a robore. Hinc & אֵל DEVS fortis. Hinc et Ethnici Jouem finxere Κριοπρόσωπον. Hinc Joui Hammoni affictа Cornua arietina, à quo eadem mutuò petiere Jouis filii, Alexander, Lyſimachus. Arabibus Aries ille cauda ampliori & pinguiori Aſiaticus vocatur *elejat* Meninzk. Lex. 5817. de quo alibi.

Sequitur תּוֹר, *Thor*, *Turtur*, τρυγών. Ab Hebræo Thor originem arceſſunt Itali ſuum *Tortora*

Digitized by Google

Tortora, Tortorella, Galli *Tourterelle*, Germani Turteltaube.

גוזל *Gozal* ſignificat pullum omnium columbini generis Auium etiam Turturis. Synonymum affine Arabicum eſt *gauzal*, *gevvzel*, Meninzk. Lex. 1677. Syri per methatheſin *zogal* dicunt pro *gozal*. Pœni olim *gozol*.

Offerre DEO Abrahamus juſſus *buculam*, *capram*, *Arietem*, *triennes* fortè quia ſunt Animalia hæcce in vigore ætatis pleno robore. Sic apud *Lucianum* in *Deorum Dialogis* Ganymedes à Joue raptus, & dimitti petens pro λύτρῳ ſuo promittit ſe Joui immolaturum τὸν τριετῆ τὸν μέγαν, ὃς ἡγεῖται πρὸς τὴν νομήν, *trienem, magnum, qui Gregi in paſcua præit.* Qualis Aries ἀρνειὸς & μοχίας Græcè dicitur. *Heſychius* ἀρνειὸς, ὁ τριετὴς κριός. Poëtis τρίκυρος i. e. ter tonſus.

Geneſ. Cap. XV. verſ. 11.

Deſcenderuntque volatilia ſuper cadavera illa, Abram vero ea proturbabat.

Deſcenderuntque volucres ſuper cadauera, & abigebat eas Abram.

CUi nota diſtinctio Auium inter graniuoras & carniuoras, non duntaxat cibo diuerſo, ſed & ſtructurâ corporis, in primis roſtri & ventriculi, firmata, is non ibit inficias, per עיט non intelligi heic debere auem ſimpliciter & generatim ita dictam, ſed carniuoram, rapacem, qualis nempe odore cadauerum allecta ſuper ea ruit. Occurrit eadem Vox Job. XXVIII, 7. & ab Ebræo forte eſt Græcorum ἀετός, αἰετός Aquila, Auium rapacium præcipua. Sed quoque latior τοῦ עיט ſignificatus ſeſe ultra Aues extendit ad feras alias rapaces quadrupedes.

TAB. LXXVII. LXXVIII.

Geneſ. Cap. XVIII. verſ. 6. 7. 8.

Feſtinauit itaque Abraham in Tabernaculum ad Saram, & dixit: accelera, commiſce tres (a) modios farinæ purgatiſſimæ, & fac placentas.

Abraham vero currens ad armenta, & accepto juuenco pingui ac bono, dedit eum puero, qui feſtinauit & parauit illum.

Butyrum quoque tulit, & Lac, & juuencum, & appoſuit eis, ipſe vero juxta eos ſub arbore ipſis comedentibus ſtabat.

(a) Seim menſuræ genus fuit, forte quadrant alia.

Feſtinauit Abraham in Tabernaculum ad Saram, dixitque ei: accelera tria ſata ſimilæ commiſce, & fac ſubcinericios panes.

Ipſe vero ad armentum cucurrit & tulit inde vitulum tenerrimum & optimum; deditque puero, qui feſtinauit & coxit illum.

Tulit quoque butyrum & lac, & vitulum, quem coxerat, & poſuit coram eis, ipſe vero ſtabat juxta eos ſub arbore.

OCcurrunt heic duo, attentione noſtra digna, *Panis* ſeu *Placentæ* genus, & *menſura*.

Placentarum, quas Abrahami lectiſſima conjunx Sara ſacratiſſimis Hoſpitibus parare debebat, nomina ſunt עגה vel עגות Chaldaice *Chararab*, Arabicè *malil*. Eſt & hodie Arabibus *uggia*, *Ugga*, panis aut Lagani genus, ſed quod in ſartagine, ouis admixtis coquitur. Græce ἐγκρυφίας q. d. *abditítius, occultatitius*, quia dum coquitur latet in cinere ſepultus, *Heſychius* ἐγκρυφίας ἄρτου εἶδος ὁ ἐν σποδῷ γενόμενος, τῷ μὴ εἶναι κλίβανον. Item ἔγκρυπτος, ἐσχαρίτης, ab ἐσχάρα foco, in quo coquitur. Hujus panis mentio fit Exod. XII, 39. Num. XI, 8. 1. Reg. XVII, 12. XIX, 6. Hoſ.

TAB. LXXVII

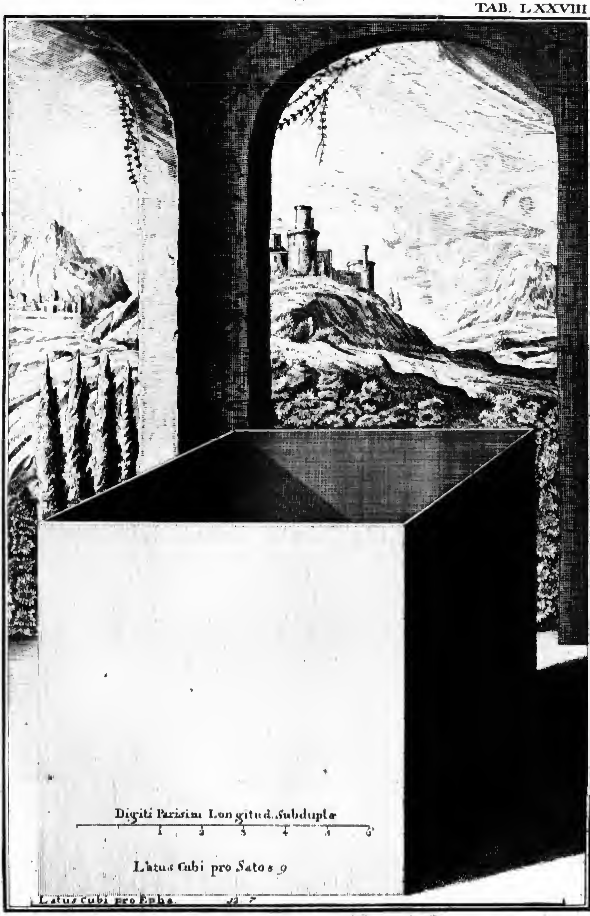

GENESIS Cap. XVIII. v. 6.7.8.
Convivium Abrahamiticum.

I. Buch Moſis Cap. XVIII. v. 6.7.8.
Abrahams bewirthete Gäſte.

Digitized by Google

Digitized by Google

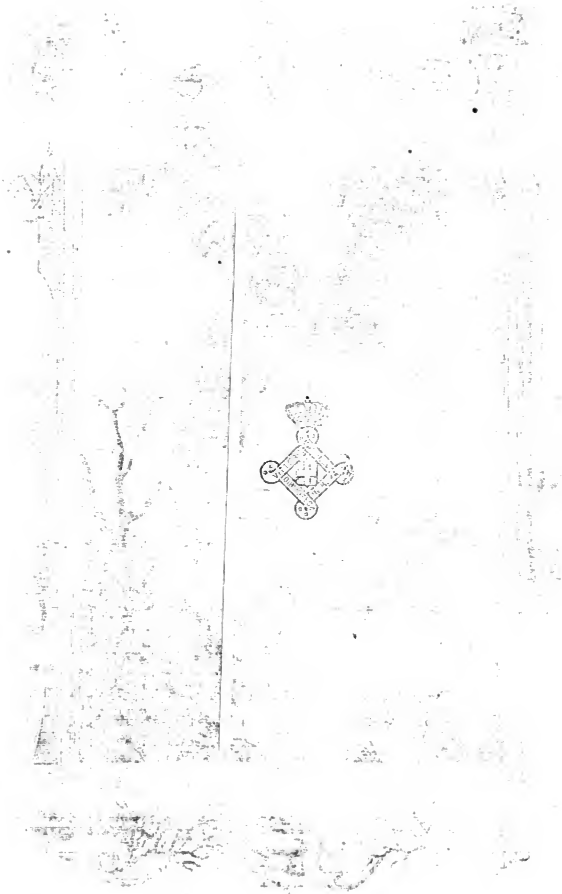

GENESIS Cap. XVIII. v. 6. · סאה · SEAH · ΣΑΤΟΝ · SATUM ⅓ Ephah.

I Buch Moſis Cap. XVIII. v. 6. · Eine Maas.

Digitized by Google

Digitized by Google

TAB. LXXIX.

GENESIS Cap. XIX. V. 24. 25.
Imber Sulphureus.

I. Buch Moſis Cap. XIX. v. 24. 25.
Sodoms Schwefelregen.

Digitized by Google

Hoſ. VII, 8. Ezech. IV, 12. En igitur, Patriarcharum cupedias! Hoſpitum forte aduenientium delicias. Maſſa panis non fermentata Aquâ, vel lacte ſubacta, in cumulo cineris calidi recondita, ibi cocta, cineribus, ubi exemta fuit, undique conſperſa, quocum cibo conferri quodammodo poſſunt varii generis Lagana, quæ hodie coquuntur in ſartagine, vel ex farina & ouis cum Lacte, vel ex Pane ipſo cum ouis, Pfannenkuchen, vel ex maſſa farinacea cum Amygdalis.

סְאָה *Seah*, *Satum*, quarta ordine fuit menſura pro aridis, tertia pars τȣ̃ Epha, *ἰσχύει μόδιον καὶ ἥμισυ ἰταλικὸν valens modium unum & dimidium Italicum* Joſeph. L.IX. c. 2. Fuere proin *tria Sata* in textu noſtro *Epha*. Sati capacitas ab *Eiſenſchmidio* Pond. & menſ. p. 172. ponitur 674. pollic. cubic. Pariſin. ad menſuras noſtras Tigurinas redacta dat 6. $\frac{22}{250}$. modiolos, *mässlein*. In formam cubi redactum heic delineare jubeo, latere inuento 8. pollicum, 9. linearum Pariſinarum.

Sed quoque Paſtor Abrahamus paſtorale parat prandium ſacroſanctis Hoſpitibus. Hos tractat, ut Principem exciperet in caſula ſua alpina Sennus. Dat quod habet; Adſunt Greges & opera lactaria. Currit gaudio plenus ad בָּקָר *armenta*, *affert filium bouis tenerum & bonum*, i. e. vitulum: qui Hebræis fuit non in cibis ſolum, ſed & in deliciis. Et eſt ſanè, ſi quæ, Caro vitulina εὔχυμος καὶ εὔπεπτος, tenera, in optimum chylum facile reſolubilis, abundans partibus ædhæſioni aptis.

Adeſt quoque *Lac*, nobiliſſimus in Mammis ſiue uberibus ſecretus ex ſanguine liquor, flos Sanguinis, cujus pars τυρώδης dat caſeum, λιπαρὰ Butyrum, ὀρρώδης Serum, partes utiliſſimas, corpori nutriendo aptiſſimas, imò, quod γαλακτοφάγων patet ſuffenas. Lacti jungitur *butyrum*. Ita quoque Deut. XXXII, 14. Jud. V, 25. חֶמְאָה *Chæmea* & Job. XXIX, 6. חֵמָה *Chemah*, cui voci lucem forte dat & originem Arabum *Chamah*, ſpiſſum, concretum eſſe.

TAB. LXXIX.

Geneſ. Cap. XIX. verſ. 24. 25.

Pluit igitur DOMINVS ſuper Sodomam & Gomorram ſulphure & igni à DOMINO de cœlis.

Et ſubuertit Ciuitates illas, & totam illam Planiciem, omnes quoque habitationes illarum urbium ſimulque germen Terræ.

Igitur DOMINVS pluit ſuper Sodomam & Gomorram ſulphur & ignem à DOMINO de cœlo.

Et ſubuertit Ciuitates has & omnem circa regionem, uniuerſos habitatores urbium & cuncta terræ virentia.

OBuiæ paſſim in Hiſtoriis *Pluuiæ*, quæ plus habent admirationis, quam Prodigii, vel Miraculi, *Lapidum*, *Cinerum*, *Sanguinis*, *Tritici*, *Sulphuris*, Pluuia, qualem Annales noſtri memorant ad Annos 1653. $\frac{9}{19}$ Maji 1679. $\frac{19}{29}$ Aprilis, proſapiæ eſt vegetabilis, deriuanda ab Anthera illa, quam Abietes ac Pinus ſpargunt ex conis ſuis rubicundis.

Alia longe eſt pluuiæ, de qua nunc, Ratio. Præcipitatur è Cœlo ſulphur minerale, non ſpargitur per inſenſiles leuiſſimas atomos, ſed effunditur per amphoras, non inflammabilis materia, ſed accenſa, nempe iræ Diuinæ flatu. גָּפְרִית וָאֵשׁ *Sulphur* & *Ignis* Pyrotechniæ ſeriæ exemplum, quo obuiæ quæque Ædes, Arbores, Homines, Animantia pereunt. *Sulphur pice* miſtum & *Sale*, quod conſtat ex Deut. XXIX, 22. 23. *Viſuri ſunt verbera hujus Terræ & languores, quibus DOMINVS illam languere facit, ſulphure & Sale exurentibus uniuerſam Terram ejus, ut ſeminari non poſſit, non germinante, neque exoriente in ea ulla herba, ſicut in loco ſubuerſionis Sodomæ & Gomorræ, Adamæ & Zeboim, quas ſubuertit DOMINVS in ira ſua, atque in furore ſuo.* Debebant perire non ſolum ſcelerati illi Sodomæi, ſed & vaſtari Regio ipſa, quæ homines tulit bipedum impiiſſimos, *ciuitates & tota illa planities (circa regio) ſimulque germen Terræ (viuentia quæque) Hortus* ille DOMINI Geneſ. XIII, 10. commutare in Regionem deſertam, imo in *Mare ſalſum* Gen. XIV, 3.

Eſt namque triſtiſſimum hujus ſubuerſionis Monumentum *Mare Mortuum*, *Lacus Aſphaltites* dictum, ab Aſphalto vel Bitumine, quod

Digitized by Google

Aquæ huic copioſe innatat, יָם הַמֶּלַח *Mare ſalſum*, tum propter Aquæ ipſius exceſſiuam ſalſedinem, tum propter ſterilitatem. Vid. *Juſtin.* L. XXXVI, 3. 6. *Diod. Sicul.* L. XIX. 98. Tacit. Hiſt. L. V. c. 6. Et veteres judicaſſe vel ex reliquiis flammæ ſuſceptibilibus, fuiſſe olim ibi ignem deuaſtatorem, conſtat ex *Strabone* L. XVI. Et quis non judicaret inde conuerſionem *terræ frugiferæ* in *ſterile ſolum*? Pſal. CVII, 34. uti ex Monumentis Diluuianis Inundationem? Debebant, ut primi orbis incolæ Aquâ, ita Sodomæi igne perire, qui fœtore carnis ſuæ delectabantur, fœtore ſulphuris & Picis conſumi.

Tam dirum fuit ſupplicium illud τῦ πυρὸς ϗ θείυ de Sodomæis ſumtum, ut veluti in Tabula repræſentare queat conflagrationem illam Terræ finalem. Luc. XVII, 29. 30. Ep. Jud. v. 7. de modo, quo ſupplicium hoc fuerit executioni datum, nil præciſe ſtatui poteſt, & debet; non duntaxat cadens guttarum ad inſtar ardens ſulphur ſale commixtum, ſed Tempeſtate horrenda coorta, Tonitrubus Aera frangentibus & tremefacientibus, fulguribus, hac illac jactis, fulmina copioſiſſime excuſſa, quibus euerſæ fuerint juxta Scripturam Urbes quatuor, *Strabonem* 13. Sed eſt vero quoque ſimile, contuliſſe & Terram ſuam ſymbolam, hiatibus ruptis profluxiſſe Ignem, imo Torrentes veluti Picis accenſæ, antea in viſceribus Terræ abſconditæ. Confirmare poſſunt hocce ratiocinium reliquiæ bituminis, mutatio vallis fertiliſſimæ in lacum putidiſſimum, Jordanis, qui illam vallem perluebat, abſorptio, de qua perhibet Teſtimonium *Strabo* antiqua traditione fundatum.

Hominibus maledictarum Vrbium totalis πανολεθρία illata *omnes habitatores ſubuerſi*, adde teſtimonium Jeſ. I, 9. Οἱ δυνάμενοι φυγεῖν apud *Strabonem* non erant ex Sodomæis ulli, ſed Lothus cum filiabus per Angelos eductus.

TAB. LXXX.

Geneſ. Cap. XIX. verſ. 26.

Uxor vero Loth retroſpectauit poſt illum, & facta eſt ſtatua Salis.

Reſpiciensque Uxor ejus poſt ſe, verſa eſt in ſtatuam Salis.

R*Etro ſpectauit* Uxor Lothi εἰς τὰ ὀπίσω, *retrorſum* in eodem exiſtens cum Lotho & filiabus itinere, in eadem, ut communiter pingi ſolet, ſocietate. *Poſt illum*, ut Ebræum מֵאַחֲרָיו noſtra Latina, nempe Lothum, nempe in ciuitatem Zoar jam ingreſſum. Sic non conuenit latina cum vernacula noſtra, dum hæc habet ſimpliciter *retrorſum*, *hinter ſich*, *poſt ſe*, *illa poſt illum*, Lothum. Sed potuit accidiſſe utrumque, & reſpectaſſe curioſula *poſt ſe* & *poſt illum* imo vel retroceſſiſſe, vel reditum cogitaſſe, id quod conjicere licet ex monito Saluatoris Luc. XVII, 32. μνημονεύετε τῆς γυναικὸς Λώτ.

Majoris Momenti & difficultatis eſt Controuerſia de *Statua Salis*, in quam conuerſa Uxor Lothi, nempe combuſta à Sulphure, ut vult *AbenEzra*; Aliis τὸ מֶלַח Sal accipientibus metaphorice pro perpetuitatis Symbolo ut נְצִיב מֶלַח ſit *ſtatua incorruptibilis*, permanſura in Secula, ut Num. XVIII, 19. *Pactum Salis* ſumitur pro perpetuo, nunquam deſituro. Hinc orta fabula de perpetuitate hujus Monumenti, quam ſua Ἀυτοψίᾳ fulcit *Joſephus*, & eo extendunt usque *Tertullianus Carm. de Sodoma*, & *Irenæus* L. IV, 51. creduli nimis, Patres, quod retinuerit ad ſua usque tempora non ſolum formam externam, ſed & Sexus differentiam, imo patiatur muliebria. Habet Antiquitas omnis ἑλκυστικόν τι. Ante credimus, quam videmus. Accedimus ſacris veluti præjudiciis imbuti, & faſcinantur veluti oculi, ut examine ſuperſedeat Animus. Et quid ſi attraxerint exteros, quæſtumque forte non contemnendum inuenerint accolæ? Peregrinationis Religioſæ, ſaltem curioſæ ſpecies. Fuerunt utique fœdera ſale ſancita, ut Sacrificia ſale condita; Sed perennitatis Symbolum non eſt ſal, corpus aqua ſolubile, ſed potius ferrum vel Saxum.

Explet *Heinſio Exerc.* N. T. ſenſum Ellipſis. Στήλη ἁλὸς idem eſt quod ὡς στήλη ἁλός; ut in Cantico: *Oculi tui ſunt columbæ*, i. e. ſicut columbæ, diriguit nempe ἀπιθέτοσαν affectum potius paſſa quam μεταμέρφωσαν, inſtar Statuæ Salis. Arguta expoſitio, dummodo vera.

Placet Commentatoribus aliis non tam annihilatio ſubſtantiæ, quam heterogenei appoſitio, qui illam intus foriſque ſale oppletam diriguiſſe pertendunt. Et ne quis putet, Monumentum hoc non magis æternum fore, quam pacificationes ſunt hodiernæ, ſæpe vix ultra

Digitized by Google

GENESIS Cap. XIX. v. 26.
Statua Salis.

I. Buch Moſis Cap. XIX. v. 26.
Loths Weib eine Saltz=Saüle.

Digitized by Google

Digitized by Google

ultra menſes annoſue paucos duraturæ, in exempla trahunt rupes æternas ſalis in Africa, Tartaria, India, Arabia, Polonia, Tranſyluania, Hiſpania foſſilis, de quo *Plinius* L. XXI. c. 7. Sal idem ferro inuictum. *Gerrhæorum* ἁλίνας οἰκίας, *ſalinas domos* apud *Strabonem* L. XVI. Ruſticos illos Bauaros cum vaccis ſuis Terræ motu & peſtilenti aura correptos in ſtatuas ſalarias concretos apud *Auentin. Annal. Bojor.* Quæ narrationes ſuſpicione laborant; Reformationem ſuggerit naturalis Hiſtoria.

Vexata eſt quæſtio, an miraculis accenſenda ſit τῆς עריה Adith (ita Vxorem Lothi vocant Hebræi) in ſtatuam Salis commutatio? Affirmatiuam tenent alii, alii negatiuam. Neutri forte rectè, quia modus, quo id factum, non conſtat. Rariſſimum certè eſt Diuinæ ſeueritatis teſtimonium, imo unicum.

Haud defuit DEO in ipſa natura materia, qua & Sodomææ urbes ſubuerti, & Uxor Lothi obrigeſcere poterat. In promtu erant Theſauri. Et liberum Philoſopho eſt modos excogitare, quibus hæc ἀλομόρφωσις effici poterat. Liberum, in Theatrum producere Petrificationes, Inuolutiones, Balſamationes, Vitrificationes. Poterat ſane corpus miſeræ à Particulis ſalino-terreis ita in omnibus poris, intus & extus repleri, ut quod antea molle fuerat, tactuique cedebat, ſaxi ad inſtar indureſceret? quod antea corruptioni & diſſolutioni obnoxium, poſt incorruptibile fieret, tactuique reſiſteret. Exempla hujusmodi petrificationis proſtant innumera, Lignorum, Fructuum, Conchyliorum, Oſſium, Animantium, Vegetabilium; poterat cruſta ſeu tofaceâ ſeu lapideâ ſeu bituminoſo-ſalina obduci, & ab Aeris actione corrumpente præſeruari, ſicque Adith viua balſamari. Exempla dant Fructus & Animalcula Succino inuoluta, alia Aquis petrificantibus, & obuia quæuis incruſtantibus, injecta. Poterat, quod *Wedelio de Excidio Sodomorum & ſtatua Salis* placet, ab igne fulmineo vitrificari: id quod contingit corporibus quibusuis lentibus Tſchirnhuſianis expoſitis: poterat miſera, quod vult *Sturm. in Unterſuch, der örter H. Schrifft* p. 167. à Torrente bituminoſo corripi, Bitumine liquido inuolui, alia materia arenoſa, terrea contumulari, & in tali tumulo, finita Cataſtrophe reperiri.

Extenuat rem pro more ſuo *Clericus Diſſ. de ſtatua Salis* נְצִיב ipſi non eſt *ſtatua*, ſed in genere *durum* quid, *rigidum*, *immotum*. *Philoni* ſane *Lib.* de *Profugis* dicuntur ἀψύχου καὶ κωφῆς λίθου τρόπον στηλιτεύεσθαι, *lapidis muti vel inanimati inſtar obrigeſcere.* Colludit & Germanica loquendi ratio: *Er ſtehet wie ein Stock, Er ſtarret oder raget wie ein Scheit.* Vox מֶלַח non duntaxat ſignificat *Sal*, ſed & *Terram* ſterilem, *ſalſuginoſam*, ut eſt illa ad Mare Mortuum Deut. XXIX, 23. Pſal. CVII, 34. ubi LXX. ἁλμυρὶς & ἅλμη. Perierit ita Uxor Lothi in Terra ſalſuginoſa, metu dirigens, exanimata concidens, vel & vapore ſulphuris & bituminis ſuffocata. Periret hocce obrigeſcentiæ, & proprio magis ſenſu, qui curioſulus nimis, vel præceps Labinæ ventoſæ accideret propius. Hujusmodi locutione metaphorica *emortuum* dicitur *Cor Nabalis in ipſo, ut fieret tanquam Lapis* 1. Sam. XXV, 37. *Ariadne* apud Ouidium, nominetenus τῇ *Adith* cognata:

Aut mare proſpiciens in ſaxo frigida ſedi
Quamque lapis ſedes, tam lapis ipſa fui.

Hinc metamorphoſis illa *Niobes* Tantali filiæ in ſaxum apud *Ciceron. Tuſcul.* III. ſignificat mœrorem perpetuum ex jactura liberorum. Locat autem hanc Niobes Hiſtoriam in parallelo cum hac noſtra Uxoris Lothi *Clemens Alex. Protrept.* p. 65. Qui hæc *Clerici* cogitata in extenſo refutata videre cupit, adeat *Witſii Diſſ. de Uxore Lothi*, qui id in Clerico tolerare nequit, quod Scripturam tentet cogere in gyrum ſuæ Rationis, oſtenditque נציב nullibi in S. Codice notare attonitum, ſtatuæ inſtar immotum, ſed quidem ſtatuam, præſidium: *Philonem* ipſum expreſſis verbis ſtatuiſſe mutationem Uxoris in ſtatuam: מֶלַח ſignificare *Sal* ſed מְלֵחָה terram infructuoſam, & poſito harum vocularum ſignificatu, quem Clericus iis dat, vertendum fore textum, *& facta eſt Uxor Lothi ſtupens*, *ſterile ſolum*, ſenſu prorſus ἀπροσδιονύσω.

In eodem cum *Clerico* ſcamno locari meretur *Hermannus von der Hardt de Monumento Uxoris Lothi*, qui vult, periiſſe uxorem Lothi plane ut Sodomæ ciues igne, ſed erexiſſe poſt vel Lothum ipſum, vel ejus poſteros, Ammonitas & Moabitas in facti memoriam Monumentum ſiue Statuam ſepulcralem.

Inuenit hoc ipſum miſeræ Monumentum *Heumannus Diſſ. de Fato Uxoris Lothi* in Europa in Agro Bononienſi, in Inſcriptione illa, quæ hactenus Eruditorum torſit ingenia, quodue Epitaphium Uxori Lothi dextre applicat. En illud!

Digitized by Google

D. M.
ÆLIA LÆLIA CRISPIS
NEC VIR NEC MVLIER
NEC ANDROGYNA
NEC PVELLA NEC JVVENIS
NEC ANVS
NEC CASTA NEC MERETRIX
NEC PVDICA
SED OMNIA
SVBLATA
NEQVE FAME NEQVE FERRO
NEQVE VENENO
SED OMNIBVS
NEC COELO NEC TERRIS
NEC AQVIS
SED VBIQVE JACET
LVCIVS AGATHO PRISCVS
NEC MARITVS NEC AMATOR
NEC NECESSARIVS
NEQVE MOERENS NEQVE GAVDENS
NEQVE FLENS
HANC
NEC MOLEM NEC PYRAMIDEM
NEC SEPVLCHRVM
SED OMNIA
SCIT ET NESCIT CVI POSVERIT.

TAB.

Digitized by Google

Digitized by Google

GENESIS Cap. XX. v. 16.
Siclorum diverſitas.

I. Buch Moſis Cap. XX. v. 16.
Unterſchiedliche Sikel.

Digitized by Google

TAB. LXXXI.

Geneſ. Cap. XX. verſ. 16.

Ad Saram autem dixit: (Abimelechus) En dedi fratri tuo mille Argenteos.

Saræ autem dixit: Ecce mille argenteos dedi fratri tuo.

EST Vox כֶּסֶף πολύσημος, notans 1. Argentum, Metallum, 2. Pecuniam ex Argento, ut Gallorum Argent commune eſt utrique, imo pecuniæ ex omni metallo: & Græcorum Ἀργύριον. *Varinus*: Ἀργύριον πᾶν νόμισμα, εἴτ᾽ ἐν χαλκῷ, εἴτ᾽ ἀργύρῳ, εἴτ᾽ ἐν χρυσῷ. 3. Omne bonorum atque Diuitiarum genus. Ita accipienda eſt lamentatio Rahelis & Leæ Gen. XXXI, 15. 16. Triplex hic Vocis ſignificatus heic locum non inuenit, propter adjectum numerum *mille*, niſi quis ſtatuat, voluiſſe Abimelechum certo numero exprimere ingentem ſed incertum, ut nos Germani ſæpe: *ich wolte nicht tauſend Gulden nehmen, und diß oder jenes thun.* Hinc eſt, quod potius 4. intelligamus per כֶּסֶף monetam apud Hebræos uſitatam ex Argento, *Siclus* dictam.

Ex hoc Textu neutiquam patet, an ſiclus fuerit ad bilancem vel ſtateram ponderatus, an vero Moneta ſignata? Sed quidem ex locis aliis, & uniuerſa Siclorum Hiſtoria, conſtat fuiſſe Siclos ponderatos, Gen. XXIII, 16. *Expendebat Abrahamus Ephroni argentum, quadringentos, nempe Siclos argenti, publicæ & priuatæ monetæ.* Imo vero ſtatuunt hodie eruditiſſimi quique, non fuiſſe Judæis in Veteri Teſtamento, niſi Maccabæorum temporibus, monetam ſignatam. Si cui ſuſpecta videbatur quantitas ſeu continua ſeu diſcreta, is in ſubſidium poterat adhibere pondus, bonitatem autem Metalli examinare vel ad Lydium Lapidem, vel alia δοκιμασία. Ponderationis quoque mentio fit diu poſt hæc noſtra tempora, 1. Chron. XXI, 25. Jer. XXXII, 9.

Sed expendendus venit τοῦ שֶׁקֶל *Sicli* valor tum in pondere, tum in moneta. Δαδοῦχος erit locus, Matth. XVII, 24. ex quo conſtat, Στατῆρα, Staterem, æqualem eſſe Tetradrachmo, quia ſufficiebat ſoluendis Didrachmis pro Saluatore & Petro. Et aliunde, ſoluendum fuiſſe ſingulis annis omni Judæo ſemiſiclum pro Templo, qui fuit hoc ipſum Δίδραχμον. Siclus proinde Τετράδραχμον. *Joſephus* autem rerum Judaicarum callentiſſimus, docet nos Ant. L. III. c. 9. Siclum conſtare Drachmis Atticis quatuor. Inquirendum proin pondus Tetradrachmi Attici. Heic præ aliis placet *Eiſenſchmid. Pond. & Menſ.* p. 53. Inuenit is, & ante eum *Montanus*, *Merſennus*, *Villalpandus*, pondus Sicli Hebraici granorum Pariſienſium 268. granis 8. majus ſemuncia Romana vetere, ſed 64. granis leuius Tetradrachmo Attico, quod idem pondus congruit cum 320. granis hordeaceis, quot quidem Siclo dant veteres Rabbini. Commutata hæc grana 268. in pondus Medicinale dant drachmas 3. ſcrupulos 2. 8.; 90. grana. Aliter *Bernardus*, qui Tetradrachmo Argenteo Hebræorum dat grana monetaria 288. quæ reſpondent Pariſienſibus 351. In valore autem monetali æquiualet Siclus 45. crucigeris Germanorum. Proin 1000. Sicli Abrahamo dati ab Abimelecho, vel expenſi dabunt uncias 475. Grana 9. ſiue 950. lothones, & 9. grana, ſiue 750. florenos; Sic reduci poſſunt & debent alia S. Scripturæ loca paſſim obuia, quæ de Siclis agunt.

Vtut autem conſtans ſit Eruditorum noſtri temporis aſſertum, in Veteri Teſtamento ad ſecundum usque Templum non fuiſſe à Judæis cuſas certa aliqua effigie monetas, ſed duntaxat pondere appenſas, Lamellas Argenti, & omnes illos Siclos Samaritano charactere ſignatos non adſcendere ultra Maccabæorum ætatem, & qui Hebræas geſtant literas, ne ad eam quidem; haud tamen erit, quod ſpero Lectori hujus operis ingratum, ſi in Tabula integra ſiſtam ſeriem hujusmodi numorum, quos tum ex Autoribus variis, tum ex Numophylaciis congeſſit Vir ob Literaturam & inſignia merita celeberrimus *Joh. Baptiſta Ottius*, Eccleſiæ Tigurinæ Archidiaconus meritiſſimus.

N. 1. Exhibet ab una parte *Simonis* nomen, & *Palmam*, ab altera *Balſami*, vel potius *Vitis* folium, cum inſcriptione *Liberatio Hieroſolymæ.*

N. 2. Inſcriptiones habet easdem, ſed ab una parte Palmam cum duobus vaſis ſeu urceis: ab altera duo alia vaſa, ex quibus planta ſuccreſcit.

Digitized by Google

N. 3. Ab una parte Simonis nomen in Corona ſiue Corolla, ab altera urceum ſeu urnam anſatam cum ramo & liberatione Hieroſolymæ.

N. 4. 5. 6. Ex parte prona ſiſtunt Templi ſtructuram cum Simonis nomine, ex auerſa, Liberationem Hieroſolymæ, & faſciculum, ut videtur, frumenti.

N. 7. Simonis nomen à prona cum botro, Liberationem Hieroſolymæ ab altera cum Lyra.

N. 8. Sub iisdem inſcriptionibus ab una parte Lyram ſiſtit, ab altera ramum arboris, vel frumenti ſpicam in corona.

N. 9. Secundum annum liberationis Zionis indicare dicitur, qui cadit in Annum 139. ante Chriſtum natum.

N. 10. 11. Quartum annum a liberata Zione, quod tempus reſpondet anno 137. ante Saluatorem natum.

N. 12. 13. Mutuo ſumti ex Relando, & ex uno latere habent duplex cornucopiæ.

N. 14. Prodit ex proprio meo Muſeo donum Ill. *Guilielmi Sherardi* Nationis Anglicæ Ex-Conſulis Smyrnenſis, coincidit cum n. 11. ſed quibusdam in partibus integer magis, ut lucem affundat ſententiæ eruditorum Virorum. Exhibet is in prima facie palmam, Phœniciæ Symbolum, cum dependentibus utrinque Dactylis, & ſub illa duos calices ſeu Scyphos, aſſeruandæ Mannæ, vel forſan hauriendæ in Tabernaculorum Feſto Aquæ & Vini libationi deſtinatos. Ex altera parte ſe offerunt duo לולבים Judæis in eodem Tabernaculorum Feſto manibus geſtari ſoliti, in quorum medio malum Punicum ſeu Citreum. Inſcriptio ab una parte habet *Redemtio Sionis* nempe à Syro-Macedonibus; ab altera: *anno quarto* ſcil. Simonis; habuit hic Numus valorem dimidiæ Geræ ſiue 1⅛ cruciati. Ita hunc Numum pro ſuo erga me affectu illuſtrat Celeb. Theol. Prof. *Joh. Rodolfus Cramerus* Amicus multis nominibus mihi honorandus.

TAB. LXXXII. LXXXIII.

Geneſ. Cap. XXII. verſ. 13.

Sublatis itaque oculis ſuis reſpexit Abraham, & Aries retro implicitus erat vepreto cornibus ſuis. Et abiit Abraham, tulitque Arietem illum, & immolauit eum Holocauſtum pro filio ſuo.

Leuauit Abraham oculos ſuos, viditque poſt tergum arietem inter vepres hærentem cornibus, quem aſſumens obtulit holocauſtum pro filio.

Accidit heic Abrahamo ſeu Θαῦμα, ſeu Θαυμαστῶδές τι in emergenti, quod fidem Hominum, ſi patrem fidelium excipias, ſuperat. Intentat gladium optimus pater in unici filii Iſaaci jugulum, eum immolaturus in Holocauſtum; & ecce ἐκ μηχανῆς apparet angelus, qui Hominem in Sacerdotum genere unicum cohibet. Videt oculis ſublatis *Abrahamus Arietem, implicitum vepreto cornibus ſuis;* arripit hunc, & pro filio offert in Holocauſtum DEO ſuo. De hoc Ariete nugantur, pro more, Hebræi, creatum fuiſſe ante annos 2000. & amplius, ſub veſperam diei ſextæ creationis, & per tot ſecula in hunc ſingularem uſum reſeruatum. Ita *Jonathan* in Paraphraſi, *R. Selomo Tanchuma.* Suffecit infinitæ ſapientiæ Prouidentia, cui confiſus Abrahamus ad filium ita v. 8. *DEVS prouidebit ſibi pecus in Holocauſtum.* Dedit & hæc Prouidentia nomen loco v. 14. DOMINVS VIDEBITVR, vel DOMINVS PROVIDEBIT. Non anxie quærimus, unde venerit hic Aries, qui à grege quopiam aberrare facile poterat, & dirigente ita DEO in Abrahami manus incidere.

Simile quid legitur in Mythologia Græcorum de *Iphigenia* à Patre *Agamemnone Dianæ* oblata, quæ eum *Calchantis* miniſterio jam eſſet immolanda, liberata fuit à Cerua, quæ ante aram intrepida ſeſe ſiſtebat. Habebis ipſiſſimam noſtram hiſtoriam, ſi *filium* mutaueris in *filiam*, *u* in *a*. *Iſaacum* in *Iphigeniam*, *Abrahamum* in *Agamemnonem*, *Arietem* in *Ceruam*. Ita quoque ſubſtitui poteſt fabula, de *Helena*, & ſubſtituta ei *Bucula* apud *Ariſtodemum*, ubi Helenâ aris admotâ, ut graſſante Peſte pro ſalute populi immolaretur, Aquila deuolans arripuit gladium, & in armentum deuolans buculæ impoſuit; vel ſimilis prorſus huic ex Ariſtidis *Italicis* de *Valeria Luperca*.

Impli-

GENESIS Cap. XXII. v. 13.
Abrahamus ſacrificans.

I. Buch Moſis Cap. XXII. v. 13.
Der opfernde Abraham.

Digitized by Google

Digitized by Google

Ad illustr. Gen. Cap. XXII. v. 10-13. Vergleichung mit I. B. M. Cap. XXII. 10. 13.
Aquila liberat Helenam ſacrificio. Heſena Aufopferung v. Adler verhindert.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

TAB. LXXXIV.

GENESIS Cap. XXV. v. 25.
Esauus Villosus.

I. Buch Moſis Cap. XXV. v. 25.
Der rauch-haarichte Eſau.

Digitized by Google

Implicat Interpretum animos *Aries implicitus vepreto cornibus ſuis*, nempe denſo ſiue perplexo. *Jonathan* detentum fuiſſe ait ἐν ὑλήματι, *Onkelos* in *Arbore*, *Syrus in ramis*, Arabs Pariſiis editus in *ramis Arborum*, Arabs Erpenianus in *ſpinis*, *Aquila* in συχνῷ in condenſo ſc. arborum. *Symmachus* in δικτύῳ, in reti, LXX. & *Theodotion* ἐν φυτῷ σαβὲκ, quod *Sabec Heſychius* explicat per βάθος, ubi legendum haud dubie βάτος, *rubus*. *Cyrillus* & *Phauorinus* χρυσολάχανον, potius ut legit *Bochartus* χρυσόγονον, apud Dioſcoridem θάμνος πυκνὸς frutex denſus, cui folia ſunt quernis ſimilia; Permiſerim ego heic Pictoribus & Sculptoribus eam, quâ alias uti ſolent licentiam.

Linquo Philologis Obſeruationes Criticas, Judæis Arietem 2000. annorum, arboribus implicitum à Satana, Jurisperitis quæſtionem, an potuerit Abrahamus ſacrificium DEO offerre ex alieno? Theologis denique myſticam Arietis ad CHRISTVM applicationem.

TAB. LXXXIV.

Geneſ. Cap. XXV. verſ. 25.

Egreſſusque prior rufus veluti gauſapina villoſa totus hiſpidus, vocauerunt ergo nomen ejus Eſau.

Qui primus egreſſus eſt, rufus erat, & totus in morem pellis hiſpidus: vocatumque eſt nomen ejus Eſau.

EX Gemellis, quos Rebecca geſtauerat, primus *Eſauus* alias quoque *Seir* & *Edom*, prodiit *prior rufus veluti gauſapina villoſa totus hiſpidus*, ἐξῆλθε ὁ πρωτότοκος πυῤῥάκης ὅλος ὡσεὶ δορά, δασύς, verbo, *rufus* & *piloſus* quemadmodum *Satyros* Poetæ deſcribunt. Unde, qui Satyrorum in Theatris perſonas ſuſtinebant, hinnulorum aut Hircorum pellibus induebantur. Satyrorum in confinio Æthiopiæ degentium meminit *Plinius* L. V. c. 8. VI. c. 30. Hodie de hujusmodi gentibus nihil conſtat. Ut dubium haud ſit, veteres pro *Satyris* aſpexiſſe Animalia ἀνθρωπόμορφα, qualia ſunt *Simiæ*, *Cercopitheci*, *Cynocephali*, humanam figuram & mores imitantes. Huc ſpectat inprimis ille *Orang-Outang* ex Angola delatus *Frederico Henrico* Arauſionenſium Celſiſſimo Principi dono datus, quem *Tulpius* Obſ. L. III. c. 56. *Hominem Sylueſtrem* vocat, & *Satyri Indici* titulo deſcribit. Hunc quia in præſenti Tabula ſiſto, haud abs re erit Iconi jungere ipſam deſcriptionem. *Exprimit longitudine puerum trimum, ut craſſitie ſexennem. Corpore erat nec obeſo, nec gracili, ſed quadrato, habiliſſimo tamen ac perniciſſimo. Artubus tam ſtrictis, & muſculis adeo vaſtis, ut quiduis & auderet & poſſet. Anterius undique glaber, at pone hirſutus, ac nigris crinibus obſitus. Facies mentiebatur Hominem, ſed nares ſimæ & aduncæ, rugoſam & edentulam anum. Aures nihil diſcrepabant ab humana forma, uti neque pectus, ornatum utrinque mamma prætumida (erat enim ſexus feminini:) Venter habebat umbilicum profundiorem, & artus cum ſuperiores, tum inferiores tam exactam cum Homine ſimilitudinem, ut vix ouum ouo videris ſimilius. Nec Cubito defuit requiſita commiſſura, nec manibus digitorum ordo; nedum pollici figura humana, vel cruribus ſuræ, vel pedi calcis fulcrum. Quæ concinna ac decens membrorum forma in cauſa fuit, quod multoties incederet erectus: neque attolleret minus grauate, quam transferret facile qualecunque grauiſſimi oneris pondus. Bibiturus prehendebat canthari anſam manu altera: altera vero vaſis fundo ſupponens, abſtergebat deinde madorem labiis relictum non minus apposite, ac ſi delicatiſſimum vidiſſes aulicum. Quam eandem dexteritatem obſeruabat utique cubitum iturus. Inclinans quippe caput in puluinar, & corpus ſtragulis conuenienter operiens, velabat ſe haud aliter, ac ſi vel molliſſimus illic decubuiſſet Homo.* Hac interim collatione haud prætendo *Eſauum* fuiſſe *Satyrum* vel θηρίον illa ἀνθρωπόμορφα eſſe progeniem Eſauiticam. Eſauum conſidero ut monſtroſum: vel quaſi partum, quem forte imaginatio matris hiſpidum formauerat, ſiue piloſum, forte & rufum, licet plurimi dentur infantes, qui rubro colore in dias luminis prodeunt auras.

TAB. LXXXV.

Geneſ. Cap. XXV. verſ. 34.

Jacob ergo dedit Eſau panem, & quod ex Lentibus coxerat: ille vero comedit & bibit, ſurgensque abiit, vilipenditque Eſau jus primogenituræ.

- - Et ſic accepto pane & lentis edulio comedit, & bibit, & abiit, paruipendens, quod primogenita vendidiſſet.

EN heic ſimplicitatem in victu, & rei pretioſſimæ, Juris primogenituræ vilipendium! Filios en! Patris opulentiſſimi frugales, parſimoniæ ſtudioſos! Eſauum ex venatione victitantem, domui fercula ex feris agri inferentem, Jacobum panem comedentem, & *Lentes* עֲדָשִׁים ſiue cocturam, pulmentum ex lentibus! victus quo ſimplicior, eo melior, quo antiquior, eo ſimplicior: Veteres ſimplicitatem docuit Natura & Neceſſitas, *Arcades glandibus veſci*, *Argiuos pomis*, *quæ Appia dicuntur*, *Athenienſes ficubus*, *Tyrinthios ſylueſtribus pyris*: *Indos Arundinibus*: *Carmanos palmis*, *Milio Sauromatas & Mæotas*, *Terebintho & Naſturtio Perſas Ælian. Var. Hiſt.* L. III. Nunc Terricolas perdit luxuria, & varius cibus; chylus ibi laudabilis & ſimplex, hic multiplex, heterogeneis variis particulis fœtus. Ibi ſtomachus ſubigit facile ſueta, licet alias non optimæ notæ, qualia ſunt leguminoſa, & inter hæc ipſa *Lens*.

Lens עדש φακὴ, φακὸς Græcis magno fuit in pretio, Philoſophis in primis chara. Apud *Athenæum* legitur *Zeno* coxiſſe *lentes*. Imo apud eundem L. IV. Stoicorum erat præceptum, *Sapientem omnia recte agere*, & *lentem diligenter condire*. Et inuenit *Plinius* L. XVIII. c. 12. *apud Auctores æquanimitatem fieri veſcentibus ea*. Hinc forte, ſeu Ratione ſeu Experientia duce, ſeu ex præjudicio, *Lens* Stoicorum cibus, qui à *lentium* victu *lenti* facti & *lenes*. *Lenticulam inuenimus cibum eſſe Ægyptiorum, nam ibi abundat in Ægypto, unde magnificatur lenticula Alexandrina, & venit usque in Terras noſtras, quaſi hic non naſcatur Lenticula. Ergo deſiderando Eſau cibum Ægyptiacum perdidit primatum Auguſtin.* in Pſal. 46. Ipſa tamen Ægyptiaca Lens pauperum fuit cibus, non magni olim apud Romanos habitus. Teſtem habemus Martialem:

Accipe Niliacam Peluſia munera Lentem

Vilior eſt Alica, carior illa Faba.

Imo Medicis hic cibus malè audit, κακόχυμος καὶ δύσπεπτος, aluum ſiſtens, flatus concitans, licet in Re Medica pro ſpecifico habeatur ad expellendas Variolas. Qualisnam præciſe fuerit hæc Lens Eſauo appoſita, an *Lens vulgaris* C. B. an *Lens major* C. B. non conſtat. Illam in hac Tabula ſiſtit Fig. I. hanc Fig. II. Utriusque, imo omnis Lentis characterem Fig. III. Dubium mouet color ruber pulmenti ἑψήματος πυῤῥοῦ v. 30. de quo an lentibus ipſis adſcribi debeat, vel condimento, ex Textu nil conſtat. Silentibus ipſis, competet potius *Lens vulgaris*, quæ aliquando habet grana ſubrufa; major enim & Italica eſt candidior. Κοφοφίλῳ legenti hancce Hiſtoriam in mentem facile venire poſſet, ſaliuamque moueret Caffè potus, cujus arboris fructus eſt fabaceus, Lentibus haud adeo abſimilis, Decoctum rubrum.

TAB.

Digitized by Google

GENESIS Cap. XXV. v. 34.
Esauus ΦΑΚΟΦΑΓΟΣ.

I. Buch Moſis Cap. XXV. v. 34.
Eſau Linſen Speiſe.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

GENESIS Cap. XXVIII. v. 12.
Iacobus ſomnians.

I. Buch Moſis Cap. XXVIII. v. 12.
Der traümende Jacob.

Digitized by Google

Digitized by Google

TAB. LXXXVII.

GENESIS Cap XXVIII v. 18. 19.
Lapis Bethelis.

I Buch Moſis Cap XXVIII. v. 18. 19.
Der Stein zu Bethel.

Digitized by Google

TAB. LXXXVI.

Geneſ. Cap. XXVIII. verſ. 12.

Et habuit ſomnium, & en ſcala erat poſita in Terram, cujus culmen pertingebat usque in Cœlum, Angelique DEI aſcendebant, & deſcendebant per eam.

Viditque in Somnis ſcalam ſtantem ſuper terram, & cacumen illius tangens Cœlum, Angelos quoque DEI aſcendentes & deſcendentes per eam.

EST in omni *Somnio* aliquid, quod captum noſtrum tranſcendit, imo in omni perceptione ſenſuali, quod nos immediate ducit ad DEVM. Nam quæ quæſo conuenientia inter rem viſam & ideam Mentis? quis nexus inter rem dudum vel viſam, vel auditam, guſtatam vel tactam, & cogitationes, quas mente dormiens refrico? Et tamen diſcrimen eſt ingens, hiatus immenſus, inter *Somnia naturalia* & *diuina.* Ibi repræſentatur res juxta Naturæ ductum, juxta Leges à DEO latas: Hic operatur DEVS independenter à ſuis legibus ordinariis immediatè in mentem Hominis, eidemque reuelat, quæ vult: planè ut aliis ſe reuelauit per *Viſionem*, aliis *de Ore ad os:* ita heîc Jacobo ſeſe manifeſtauit per *ſomnium.* Ita latentes euentus in ſomniis DEVS aperuit *Abrahæ*, *Abimelecho*, *Labani*, *Joſepho*, *Pharaoni*, *Salomoni*, *Nebucadnezari*, *Danieli*, *Judæ Maccabæo*, *Joſepho*, *Magis*, *Pilati uxori*, *Paulo.* Sed Onirocritica in Viris DEI eſt diuina, aliorum vana & ridicula. Scala, quam vidit Patriarcha, alius eſt fori non mei.

TAB. LXXXVII.

Geneſ. Cap. XXVIII. verſ. 18. 19.

Conſurgens autem Jacob diluculo tulit lapidem, quem ſibi ceruical capitis ſui poſuerat, & erexit illum in ſtatuam, fuditque oleum ſuper ſummitatem ejus.

Et vocauit nomen loci illius BethEl (etenim nomen illius ciuitatis antea Lus erat.)

Surgens ergo mane tulit lapidem, quem ſuppoſuerat capiti ſuo, & erexit in titulum, fundens oleum deſuper.

Appellauitque nomen urbis BethEl, quæ prius Luza vocabatur.

ECquis crederet, Textum hunc pertinere ad Mineralogiam ſpeciatim Lithologiam, imo Lapidum Fulminarium hiſtoriam, lucem ſaltem affundere vetuſtiſſimorum ſcriptorum tenebris? Prætereo lubens Hebræorum de hoc lapide, quo Jacobus pro ceruicali uſus, quemue in στήλην erexit, nugamenta: defixa eſſe veluti umbilicum in centro Terræ, immo baſin eſſe uniuerſæ Terræ, inprimis Templi Domini, indeque vocari *Lapidem fundationis.* DEVM eo obſignaſſe os Abyſſi magnæ: à Salomone collocatum eſſe in Sanctuario: ei inſculptum eſſe nomen tetragrammaton, quo furtim ablato JESVS miracula ſua patrauerit *Pirke R. Elieſer* 235. *Jonathan in Thargum* Exod.

XXVIII. *Joma* f. 53. 54. Tranſiit ſeu Lapis ipſe, ſeu ejus memoria Judæis adeo ſacra, ſeu nomen ipſum ad Gentiles. Qui nomen dedit *Betheli*, dedit & *Bætylo ſeu Betulo.* En quomodo! coluere hunc Lapidem Phœnices, ſed & alios, quos conſecrarunt, Bætylorum nomine inſignes. Ita *Sanchoniaton*, interprete *Philone Biblio*, ἐπενόησε θεὸς οὐρανὸς βαιτύλια, λίθους ἐμψύχους μηχανησάμενος. *Excogitauit DEVS Uranus Betulia, cum fabricaſſet lapides animatos.* Ad quem locum videatur *Bochart Geogr. Sacr.* L. II. c. 2. qui lapides *unctos* mutatos vult in *animatos*. *Aſclepiades* juxta Heliopolin Syriæ Libanum montem aſcendens inueniſſe legitur βαιτύλια vel βαιτύλους, teſte Photio ex Damaſcio. Idem Lapidi inditum nomen Saturno pro Joue dicato apud *Heſychium.* Vocatur idem *Abdir*, *Abadir*, *Abaddir*, tanquam אב אדיר *Pater magnificus*, vel אבן דיר *Lapis Sphæricus*, quia hæc fuit forma *Bætuli.* Audi *Plinium* L. XXXVII. c. 9. ubi de Cerauniis. *Sotacus & alia duo genera facit Ceraunia, nigras rubentesque, ac ſimiles eas eſſe ſecuribus: per illas, quæ nigræ ſunt & rotundæ, urbes expugnari, & Claſſes easque* Betulos *vocari, quæ vero longæ ſunt*, Ceraunias. Eſt igitur *Bætylus* veterum ipſe modernorum *Ceraunius* ſeu cuneiformis, ſeu rotundus & niger, ſæpe perforatus, qualismodi Lapides perſæpe inueniuntur juxta Urnas in Sepulchris veterum Gentilium Germanorum, in primis Septentrionalium, & ex probatiſſimorum Scriptorum judicio victimis cædendis fuere adhibiti. Plura vid. in *Büttner* Rud. Diluu. p. 92. *Nou. Lit. Mar. Balt.* 1699. p. 96. 1700. p. 341. 21. 23. *Wolfart* hiſt. nat. Haſſ. 46. Tab. XXII. & XXIII. *Dan. Major. bevölckert Cimbrien* c. 39. *Arnkiel* Cimbr. L. II. p. 166. Quid ſi Bætuli hi, quorum figuras varias præſens ſiſtit tabula, ſepulchris fuerint inditi, ut tanto tranquillius quieſcerent defuncti, quemadmodum Bætulo ſuo ſecurus incubauit Patriarcha? Conjecturam hanc, quam nemini obtruſam volo, ampliore nunc non vacat. Addere poſſem figuram Bætulorum ſæpe cauam, ut eſt ceruicalis, cui caput incubuit.

TAB. LXXXVIII.

Geneſ. Cap. XXX. verſ. 14.

Egreſſus Ruben in diebus meſſis triticeæ inuenit Mandragoras in agro, attulitque eas ad matrem ſuam, & dixit Rahel ad Leam, da mihi quæſo de Mandragoris filii.

Egreſſus autem Ruben tempore meſſis triticeæ in agrum, reperit mandragoras, quas matri Liæ detulit. Dixitque Rachel: da mihi partem de mandragoris filii tui.

Vix aliam de דוּדָאִים *Dudaim* differens promitto ſatisfactionem, quam eam, quæ dependet ex recenſione variarum ſententiarum, vel potius opinionum, & Iconum aſpectu. Suſcipienda nihilominus eſt Herboriſatio, peragrandi agri & ſyluæ, Horti & Prata, num obuii veniant forte tam diu & anxie deſiderati fructus; Exercuere ſe integris ſeu Diſſertationibus ſeu Tractatibus *Heidegg. Exerc. de Dudaim Rubenis*, quæ eſt XIX. Tom. II. *Hiſt. Patriarch. Druſius de Mandragora. Anth. Deuſing. Diſſertat. de Mandragora, ac primo de Mandragoræ pomis vulgo habitis pro Doudaim. Jac. Thomaſius Diſput. de Mandragora. Chriſt. Rauius P. Vpſal. Diſſ. de Dudaim. Mich. Liebentanz Diſſ. de Rachelis deliciis Dudaim.* Taceo alios Commentatores, Philologos, Criticos. Quâ autem alii uſi ſunt in ſeligendo libertate, eam ſumam & mihi.

Latina noſtra pro *Dudaim* habet *Mandragoras*, & recte, ſi per majoritatem votorum Quæſtio decidenda. Habemus quippe, qui pollicem nobis premunt, LXX. *Thargum Onkeloſi*, qui יברוחין *Jabrochin* habet, porro *Joſephum, Aquilam Syrum, Arabem, Hebræos* plurimos, *Fullerum, Druſium*, alios. Nec deſtituimur argumentorum pondere. Videamus ea, adjuncta ſingulis ἐπικρίσει, ſed ea modeſta. Mandragoram filtris aptam deſcribunt Veteres. Hinc διρκαία & κιρκαία dicta, ἐπειδὴ δοκεῖ ἡ ῥίζα φίλτρων εἶναι ποιητική. Dioſc: L. IV. c. 76. Ipſum דוּדָאִים a דוד *dilectus*, *amicus*, deriuant Lexicographi. Propterea dicunt Rachelem Mandragoras cupidiſſimè expetiiſſe, & ægerrimè Leam conceſſiſſe, ut quælibet mariti

GENESIS Cap. XXX v. 14. | I. Buch Moſis Cap. XXX. v. 14.

DUDAIM in Mandragor. Liliis Violis Terræ tube | Dudaim in Alraun Lilgen Violē ū Trüffel

Digitized by Google

Digitized by Google

riti amorem ad ſe transferret. Allegant hi ipſi vim Mandragoræ ὑπνωτικὴν, ob id ipſum Veneri gratam. Imo purgando conceptui prodeſſe pertendunt; Unde forte *Venus* apud *Heſychium* Μανδραγορῖτις appellata. Paſtoribus, qualis & fuit Jacobus cum ſua Familia paſtoritia in uſu fuiſſe Mandragoræ genus candidum teſtis eſt *Dioſcorides* ἃ καὶ ἐσθίοντες ὁ ποιμένες ποσῶν ὑποληρῶνται, *quorum pomorum cibo aliquantum opiliones ſaturari.* Arriſiſſe tandem vel ſolo aſpectu poma Rubeni, Leæ & Racheli, quia blanda, odorata, amabilia, pulchra, coloris aurei, κροκίζοντα τῇ χροίᾳ, εὐώδη μετὰ βάρους τινὸς, *colore in crocum inclinante, jucundè cum grauitate quadam olentia.* Sed ſubſcribunt Sententiæ huic ex Modernis pauci. Non conſtant ſane ſibi ipſis vetuſtiſſimi ſupra citati Interpretes. Helleniſtæ in Jer. XXIV, 1. 2. דודאי non vertunt *Mandragoras*, ſed *calathos* ſeu *caniſtra* & *Thargum* in Cant. VII, 13. בְּלְסַמִין *Balſamum*, unde ſaltem conſtat, Dudaim fundere odorem gratum potius, non ſomniferum, *non grauem*, vel *grauedinem aſſerentem*, qualem Mandragoræ tribuit Plin. L. XXV. c. 13. *Philtri* vires ineſſe Mandragoræ, imo φίλτρα dari, qualia vulgo venditantur, dubium eſt valde, & magis adhuc, piarum feminarum eam fuiſſe intentionem, ut philtrorum uſu vel amorem concitarent, vel promouerent conceptum. Philtrum optimum & naturaliſſimum fuit ipſa Rachelis eximia pulchritudo. Et ad quid juuiſſet Philtrum? Ut faſcino veluti quodam ligaretur maritus, & veluti furibundus in conjugis rueret amplexus? hoc ſane remedio non habebat opus, ſed tali, quo curaret ſterilitatem; hujusmodi autem medicamina ejus ſunt naturæ, ut Venerem potius cohibeant immodicam. Imo libidinoſam non fuiſſe vel inde conſtat, quia Dudaim prætulit commercio mariti, hoc ſorori indulgens. De Mandragoræ tandem, opii, aliorumque Narcoticorum vi fœtificante difficile eſt quid determinare, ut potius effectus inde deduci queat contrarius. Amabilitas tandem ſeu pulcher aſpectus Mandragoræ non plus dat quam pluribus aliis floribus, fructibus, iisque ſæpe deleteriis. Omitterem Hebræorum commentum, quod extat apud *Aben Ezram* in Num. XI. 2. de figura Hominis in Rubenis vexillo, de Mandragora pariter ἀνθρωπομόρφῳ, Pythagoræ jam olim & veteribus Romanis nota, niſi commentum, illud ab Ebræis, Arabibus & Perſis tranſiiſſet in Chriſtianorum caſtra; Sane de radicis hujus vi fortunam procurante; ſterilitatem abigente, Theſauros abſconditos detegente, modo ſingulari eam ſub patibulo effodiendi, mira narrant ſuperſtitioſuli, & narrarunt jam olim *Joſeph.* B. *Jud.* L. VII. c. 25. *Plin.* L. XXV. c. 13. irriſione digna potius, quam ſeria confutatione. Mandragoram interim ſiſtit Fig. I.

Dudaim pro *Liliis albis* interpretatur *Franc. Georgius*, Venetus Minorita. Fauet Lilii Bulbus mammæ דַר ſimilis. Menſis Majus, quo Meſſis triticea fuit apud Hebræos: gratus odor commendatus Cant VII, 13. vis tandem fœcundans. Quæ omnia tamen ſunt ficulnea, aliis quoque Plantis communia, Fig. II.

Jarchio hæc Planta eſt *Viola* שיגלי Arabibus יסמין Jeſmin dicta per λευκόιον *Violam albam* interpretatur *Matthæus Siluaticus*. Hunc & Judæos alios in hanc pertraxit Sententiam pulchritudo Floris & odor gratus, quapropter eum *Theophraſtus* apud *Athenæum Dipnos* LXV. inter præcipuos numerat è στεφανωματικοῖς ſeu coronariis. Sed quam infirmo ſtent & hæc talo, nemo non videt. Fig. III.

Sunt qui Guſtu δαδέχω quærunt potius, quam viſu, & ſubter Terram fodere malunt, quam ſuper eam legere. Inueniunt hi *Tubera ſubterranea*, Gallis *Trufes*, *Truffles*, cibum etiam ad opulentiores menſas admiſſum, delicati ſaporis, in primis ſi acceſſerit condimentum. Arguunt hi ex Textu noſtro & Cant. VII. legi in agro, formam habere τῶν דַדִים uberum, mammarum, non rotundam tantum, ſed & excreſcentias papillares, ſpongioſam item internam & mammillarem ſubſtantiam, eſſe quoque Aphrodiſiaca. Subſcribunt huic ſententiæ. *Dan. Ludouici Eph. Germ. Dec. I. Ann.* IV. *Kanold. Bresl. Samml.* X. *Verſ.* p. 602. vid. Fig. IV.

Digitized by Google

TAB. LXXXIX.

REdimus ad pulchrum, qui plerisque placet aſpectum. *Deuſingius* ſiſtit pro Dudaim *Melonis* ſeu *Peponis* ſpeciem quandam in Syria & Ægypto frequentem, colocynthidis inſtar & rubro & flauo variegatam, grati odoris. In ſubſidium is vocat Arabes, qui Dudaim reddunt *Luffahh*, & hac voce deſignant præter Mandragoræ poma *Peponis* ſeu *Melonis* ſpeciem, teſte *Ibn Beitare:* Perſas, qui eundem fructum vocant *Deſtanbouic*, i. e. manus adoramentum, qui grati odoris cauſa manu contineri & contrectari ſolet. Syros tandem & Ægyptios, qui eundem nuncupant *Schemmaim*, ſeu *Schemmamah* teſte *Golio* in *Lexico; Mathiolum* tandem, qui appellari dicit *Pomi d' Oro, mala aurea.* In Fig. V. exhibetur *Cucumis Ægyptiacus reticulatus ſeu Luffa Arabum, Veſling. in Alpin. Plant. Ægypt. ex Moriſon Hiſt. Plant. p.* 34. Et videtur Lochnero de Nerio p. 67. hic fructus eſſe Americanorum ille notiſſimus *Bananas* ſiue *Bala* Malabarenſium, & *Kely* Bramanum, qui extat *Hort. Malab.* T. I. f. 12. 13. 14. vid. Fig. VI.

TAB. XC. XCI.

CHriſtiano Rauio Dudaim ſunt *ramuſculi* ſpeciatim *ficuum.* Pugnat is imprimis argumentis petitis ex Etymologia, radicem vocis faciens duodecuplam ex Cant. VII, 14. Jer. XXIV, 1. 2. Locorum παραλληλία, Rabbinorum & Verſionum præcipuarum conſenſu. Sane LXX. in Jeremia pro דּוּדָאֵי תְאֵנִים habent καλάθους συκῶν. Conueniunt *Vulgata*, *Onkelos*; Celeb. *Heideggerus* noſter potius intelligi vult *ramos florum vel fructuum amabilium & odoratorum*, accedens ita ad *Junii* & *Tremellii* Verſionem, qui Dudaim reddunt *amabiles flores* Fig. VII. VIII. ubi compactas in unum Faſciculum videas diuerſas de Dudaim ſententias, & forte ita conciliatas.

Dudaim ſeu fructus ſeu Flores quærendi nemo inficiens iuerit, in regionibus Orientalibus, ubi citius forte obuiam venerint peregrinanti etiam Idiotæ, quam vel eruditiſſimo Philologo, qui pedem raro Muſeo, nunquam Europa effert: meliora heic nobis officia præſtant rerum Naturalium, Plantarum imprimis ſtudioſi, qui trans mare fretant, quam Commentatores doctiſſimi, qui Dudaim quærunt in noſtris vel Pratis vel Campis. Hanc viam iniuit Ill. *Ludolffus. Hiſt. Æth.* L. I. c. IX. *Comm.* p. 139. Agnoſcit autem is *ficus Indicæ* fructum, *Muz*, vel *Mauz* Arabibus dictæ præcellentiſſimum, in eodem Trunco copioſiſſimum, 50. enim Ficus cucumeris forma & magnitudine de uno caule dependent, ſuauiſſimi odoris & saporis, qui Junio matureſcunt. Conſpirant locus in Meſopotamia circa Damaſcum, ubi eos vidit Princeps *Radziuilius:* Tempus Meſſis triticeæ, quæ circa medium Junii ibi contingit; præſtantia & raritas fructus egregius, odor & ſapor: Arbor ipſa, quod ex *Rauwolffii* Itinerario diſcimus, 9. vel 12. pedum eſt Altitudine; foliis pulchre viridantibus arundinis ſpecie, tam longis atque latis, ut hominis totum corpus æquent. Herbam dixeris potius, quam vel Fruticem vel Arborem. Deſcribunt hanc Plantam *Garc. ab Hort. Plant. Ind.* L. II. c. 10. *Leo Africanus* L. IX. *Hin.* L. XII. c. 6. ubi ita: *Major alia,* Ficus, *pomo & ſuauitate præcellentior, quo Sapientes Indorum viuunt, folium alas auium imitatur, longitudine trium cubitorum, latitudine duum. Fructuum cortice* (*Caudice* legit *Cluſius*) *emittit admirabilem ſucci dulcedine, ut uno* (faſciculo nempe) *quaternos ſatiet. Arbori nomen* Pala *pomo Arienæ, plurima eſt in Sidracis, Expeditionum Alexandri termino. Eſt & alia ſimilis huic dulcior pomo, ſed interaneorum valetudinis infeſta. Edixerat Alexander, ne quis agminis ſui id pomum attingeret.* Quinque ſpecies habet *Geographus Nubienſis Clim. I. Part.* 7. multo plures Ill. *Henr. von Rheede* in *Horto Malabarico C. Baubino* vocatur hæc Planta *Palma humilis longis latisque foliis Muſa multis Auctoribus dicta. Ludolfus* in ſui fauorem trahit ipſam radicem vocis Dudaim ſimpliciter accipiens pro Dudaim דודים *patruelibus* ſiue *cognitione propinquis*, applicans etymon ad tot fructus ex uno caule pendulos. De fructibus autem ille locum Geneſeos intelligit, de Floribus locum Cantici. Quæ ſententia mihi præ aliis arridet, ad quam pertinet Tab. LXXXIX.

TAB.

Digitized by Google

Dudaim. Melo. Pepo. Luffah.
Dudaim. Melonen. Pfebe. Luffah.

Digitized by Google

Digitized by Google

GENESIS Cap. XXX. v. 14.
Dudaim faſciculo compacta

I Buch Moſis Cap. XXX. v. 14.
Alle Dudaim zuſamen gebunden.

Digitized by Google

Digitized by Google

GENESIS Cap. XXX. v. 14.
Dudaim Mautz ficus Indica.

I. Buch Moſis Cap. XXX. v. 14.
Dudaim Mauts Indianiſche Feigen

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

T.AB.XCII.

GENESIS Cap. XXX. V. 32. 33.
Ovium Varietas.

I. Buch Moſis. Cap. XXX. V. 32. 33.
Unterſcheid der Schafen.

Digitized by Google

TAB. XCII.

Geneſ. Cap. XXX. verſ. 32. 33.

Tranſibo hodie per omnes greges tuos, ſepara tu hinc omne pecus punctis reſperſum, & maculis variegatum, & quicquid fuluum erit in agnis, punctis reſperſum, & maculis variegatum in Capris, merces mea fuerit.

Et reſpondebit pro me juſtitia mea (a) poſtero tempore; veniet enim ad mercedem meam coram te. Quicquid autem in capris aut punctis reſperſum, aut maculis variegatum, in agnis vero fuluum non fuerit, hoc eſto apud me furtum.

Gyra omnes greges tuos, & ſepara cunctas oues varias & ſparſo vellere: & quodcunque furuum, & maculoſum, variumque fuerit, tam in ouibus, quam in capris, erit merces mea.

Reſpondebitque mihi cras juſtitia mea, quando placiti tempus aduenerit, coram te: & omnia, quæ non fuerint varia, & maculoſa, & furua, tam in ouibus, quam in capris, furti me argues.

(a) Ebr. craſtino die.

PActum hoc eſt Generi optimi cum Socero auaro, *Jacobi* cum *Labano* idque conditionatum, & tale cujus euentus non pendet à fixo quodam Salario, ſed à DEI benedictione.

Eſt ut Animantium ſtructura integra, ita & pilorum forma & color opus Creatoris, *ου δύνασαι μίαν τρίχα λευκὴν, ἢ μέλαιναν ποιῆσαι*, Matth. V, 36. Eadem Pilorum in Hominibus, Brutisque ſtructura, cylindrica, caua, per quam deſcendit venula ſuccum nutritium ad extremum deducens, uſus idem. Suntque pili canales excretorii, per quod expirat, quod eſt ſuperfluum: taceo uſus alios, eos etiam, qui ex Brutorum pilis redundant in Hominum ſocietatem.

Conſideranda heic veniunt tum Bruta ipſa, tum colores, quibus tinguntur. צאן *Tſon* notat pecus minutum, & commune eſt *ouibus* & *capris*. Gen. XXVII, 9. Ita quoque שֶׂה *Seh*, notat *Hædum* & *agnum*. Conſtat id ex v. 32. nec non Exod. XII, 5. Num. XV, 11. Deut. XIV, 4. Conſentiunt Lexicographi & Hebræi, Arabibus *Sat*, Pl. *Sa*, *Saün*, *Sabet*, *Sijab*, *Siwab* eſt ouis Meninzk. Lex. 2741. 2742. כֶּשֶׂב pro כֶּבֶשׂ eſt mediæ ætatis *agnus* inter טָלֶה Agniculum, & אַיִל *Arietem* ab anno primo ad tertium עִזִּים ſunt *capræ*.

A genere deſcendimus ad ſpecies, imo potius Indiuidua, differentias pecudum in coloribus נָקֹד *nakod* proprie eſt *ϛικτὸν*, minus recte apud LXX. *ῥαντὸν* vel *ποικίλον*. Rectius noſtra Latina *punctis reſperſa*. Sunt autem *ϛικτὰ compuncta* Animalia maculoſa, ſiue maculis varia. *ϛικτὸς κεράϛης ἔλαφος* in *Electra Sophoclis* v. 569. Vim vocabuli mire illuſtrat Achates *κατάϛικτος σπιλάδεσσι πύρσαισιν λευκαῖς τε μελαινομέναις χλωραῖς*, *diſtrinctus punctis rutilis albisque nigreſcentibus viridibusque apud Orpheum Lapid.* p. 230. v. 10. 11. qui forte eſt *Pardalios Plinii* Lib. XXXVII. c. 11. & *Porphyrites rubens candidis interuenientibus punctis leucoſtrictus* dictus Plin. L. XXXVI. c. 7. *Hieronymus* vertit noſtrum נָקֹד *varius*: *Jonathan*, *Onkelos* & Samaritanus נְמֹר qualis dicas *παρδάλειον panthera in modum varium & maculoſum.* Græcorum Seniorum *ῥαντὸν* notat *aſperſum*, *inſperſum*, ſupple maculis, vel *ἀπὸ τῶν ῥανίδων*, *guttatum* in modum guttarum diſtinctum Fig. I.

Deſignat, quod modo vidimus נָקֹד *puncta*, ſiue *paruas maculas*, ſed טָלוּא *talu*, *magnas*, tanquam aſſutas, טָלָא nempe proprie eſt conſuere ex multis pannis ſeu coloribus. Hinc recte noſtra verſio *maculis variegata*. Plerique Veterum maculas intelligunt albas. Ita & Onkelos habet רקוע *rakoa* & Turci ræk-a *Ouis eſt albedine in latere notata* Meninzk. Lex. 2348. LXX. *διάλευκος*, *maculis albis inſignis*. Eſt namque *διάλευκον* idem quod *μεσόλευκον*, *album in medio*, cum extrema ſint diverſi coloris. Ita

Regum Perſidis *purpureæ tunicæ medium album intextum erat* apud *Curtium.* Ouis igitur διάλευκος eſt, quæ in nigro aut ruffo vellere medias habet maculas largiores albas Figura II.

Nam חום (*Chum*) eſt fuſcus. LXX. φαιὸς à חמם *calere, calefacere*, idem, *denigrare*, χημίας pro nigro, quod eſt in oculo ſeu pupilla *Plutarch.* in *Iſide*, Nos vertimus *fuluum.*

תַּיִשׁ non eſt *Aries*, ut reddidit *Hieronymus* Prov. XXX, 31. nec *Taxus*, ſed *Hircus.* Planum id facit conſenſus Interpretum, Lingua Chaldæa, cui *Thajeſa*, & Arabica, cui *Thais* Hircum denotat, Meninzk. Lex. 1505. *teis* Pl. *tujus*, *etias*, *tijaſe.* Denique Loca Scripturæ alia, præter hunc Gen. XXXII, 14. 2. Paral. XVII, 11. Ezech. XXVII, 21.

תְּיָשִׁים הָעֲקֻדִּים nos vertimus *Hircos circulatos.* עָקֹד eſt à verbo עָקַד *ligare* nempe ouem tondendam aut mactandam. Gen. XXII, 9. 2. Reg. X, 12. Quia hujusmodi pecus pedibus vincire moris erat: explicat R. *Selomo* עקודים *varios in locos ligationi*, id eſt, *in malleolis anteriorum* & poſteriorum pedum; ita & Hebræi, alii. Symmachus vocat λευκόποδας, pedibus albos Fig. III.

Supereſt לָבָן *color albus* (quem ſibi ſelegit Laban, ipſe nominetenus albus) Lanæ veluti proprius, quod conſtat ex Jeſ. I, 18. Dan. VII, 9. Apoc. I, 14. unde & Lanæ comparari ſolet Nix Pſal. CXLVII, 16.

TAB. XCIII.

Geneſ. Cap. XXX. verſ. 37.-43.

Porro Jacob accepit virgas virides de populo, Auellana & Caſtanea, & deglubit eas, ut albedo appareret, denudans ſcilicet quod album erat in virgis.

Et poſuit virgas, quas degluberat in canales aquarios, in quos decurrebant aquæ, illuc enim conueniebant oues ad bibendum. (Poſuit autem virgas) e regione ouium, ut potum venientes inardeſcerent, conciperentque.

In ardore ergo oves concipiebant ad virgas, & pariebant circulatas, punctis reſperſas & maculis variegatas.

Jacob autem ſeparauit agnos, & direxit faciem gregis aduerſus circulatas, & cunctas fuluas, quæ erant in grege Laban. Poſuit enim ſibi greges ſeorſim, non ad oues Laban.

In omni igitur admiſſura ouium † robuſtiorum poſuit Jacob vir-

Tollens ergo Jacob virgas populeas virides, & amygdalinas & ex platanis, ex parte decorticauit eas: detractisque corticibus in his, quæ ſpoliata fuerant, candor apparuit - - -

Poſuitque eas in canalibus, ubi effundebatur aqua: ut cum veniſſent greges ad bibendum ante oculos haberent virgas & in aſpectu earum conciperent.

Factumque eſt ut in calore coitus oues intuerentur virgas, & parerent maculoſa, & varia, & diuerſo colore reſperſa.

Diuiſitque gregem Jacob, & poſuit virgas in canalibus ante oculos arietum; erant autem alba & nigra quæque Laban: cætera vero Jacob, ſeparatis inter ſe gregibus.

Igitur quando primo tempore aſcendebantur oues, ponebat Jacob vir-

† al. primitiuorum.

Digitized by Google

GENESIS Cap. XXX. v. 32. 33.
Virgæ Iacobææ.

I. Buch Moſis Cap. XXX. v. 32. 33.
Jacobs Tränck-Stäbe.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

GENESIS Cap. XXX. v. 37.
Artificium Paſtorale.

I. Buch Moſis Cap. XXX. v. 37.
Der wohlerfahrne Hirte.

Digitized by Google

gas in canales, ante oculos oui-
um, hoc ſcilicet agens, ut in ad-
miſſura conſpectis virgis concipe-
rent.

virgas in canalibus aquarum an-
te oculos arietum & ouium, ut in
earum contemplatione concipe-
rent.

In admiſſura autem †† debilium ouium
non ponebat. Erant ergo debi-
liores Laban, robuſtiores vero ipſi-
us Jacob.

†† Al. ſerotinorum.

Quando vero ſerotina admiſſura erat,
& conceptus extremus, non po-
nebat eas. Factaque ſunt ea,
quæ erant ſerotina, Laban: &
quæ primi temporis, Jacob.

Auctus eſt ergo vir in immenſum, ut eſ-
ſet ei magnus grex, ancillæ, ſerui,
Cameli, & Aſini.

Ditatusque eſt homo ultra modum, &
habuit greges multos, ancillas &
ſeruos, camelos & aſinos.

Paſtoris expertiſſimi ſimul, & ad ſuas res attentiſſimi, perſonam agit *Jacobus* ſingulari prorſus Diuina benedictione adjutus, pacto ſuo cum Labane inito pondus in ſui commodum addit innocenti ſimul & ingenioſiſſimo artificio, eoque triplici. Genero nempe accedere debebat omne diſcolor, Socero concolor omne.

Videamus primum, quo uſus Jacobus, artificium. *Accepit virgas virides de populo*, Græci, ῥάβδον στυρακίνην χλωράν. Hæc verſio ſi juſta, conſiderationi noſtræ ſubjicienda venit *Styrax* arbor Syriæ familiaris *Plinio* teſte L. XII. c. 25. Fig. A. cujus in Europam aduehi ſolet Reſina ſeu Lacryma, eaque triplex, *rubra, calamita* & *liquida*. Sed nos non morabitur ſtyrax, quia nec nobis placet, nec aliis; nobis quod vidimus, *populus*, ſic & *Vulgato* & *Onkeloſo*. Syrus habet *virgas candidas humidas*, Arabs *baculos Libani humidæ*. Vi vocis notat לבנה Arborem albi corticis. Hoc nomine igitur venire poteſt non tam peculiaris quædam arborum ſpecies, quam omnis Arbor corticis albi. Si cortex exterior fuit albus, medius ſecto priori conſpicuus, concipiendus eſt viridis, ſi ille viridis, hic albus. Si corticem quæras album ſatisfaciet *Populus alba* Fig. B. Sed hanc non intellexiſſe videntur noſtræ verſiones, Latina habet ſimpliciter *Populum*, nec ſeſe determinat, an *albam* velit vel *nigram*. Vernacula *ſalicem* (Weide) potius intendiſſe videtur Fig. C, eſt *Populus nigra*, alias poſuiſſet Sarbachen, Aſpen Fig. D.

Ad marginem videre licet characteres *Styracis* 1. 1. 1. *Populi* 2. 2. 2. *Salicis* 3. 3. 3.

TAB. XCIV.

Sequitur לוז *Luz*, nobis *Corylus*, Græcis καρυινη· *nucina*. Eſt autem Κάρυα *Theophraſto*, item Κάρυα Ἡρακλεωτική, *Corylus*, fructus *Auellana* Fig. E. Sed placet aliis coryli loco *Amygdalus* Fig. F. quæ Arabibus dicitur לוזה *Luzah*. Et ipſos Amygdali fructus vocat *Hippocrates* L. III. *de Jctero* κάρυα θάσσια λεπισθέντα, nuces *Thaſſiæ decorticatas*: & *Amygdalas amaras* κάρυα πικρά Archigenes apud Galenum. Et videtur ſane Corylo præferenda Amygdalus, cujus fructus *nuces græcas* *Cato* vocat c. 8. interprete *Varrone* Lib. I. c. 6. L. II. c. 9. L. III. c. 16. quibus locis male *Dalechampius* *Juglandes* intelligit. Sunt & *Columellæ* & *Plinio* Nuces Græcæ Amygdali. Καπυροτρώγοντα κάρυα *Epicharmo* Nuces, quæ pro Bellariis toſtæ menſis apponuntur. Arabes *Jauz* vocant Amygdalas, quod conſtat ex *Serapione* & *Auicenna*, quidam *Lauzi* ſcribunt, quod noſtro *Luz* propius congruit. *Amygdalinam* quoque *virgam* habet *Vulgatus*, *Onkelos*, *Syrus* vid. *Heidegg. Exerc. de Jacobi Peregr. Meſop.* Th. 19.

Tertia, quam Jacobus adhibuit, virga eſt ערמון *armon*, quam nos vertimus *Caſtaneam* Fig. G. quo fundamento, non conſtat. Vulgato placet *Platanus* Fig. H. ita & Græcus πλάτανος. *Onkelos* reddit דולב Arabibus autem Plantanus vocatur דולב *Dulb*, quæ vox occurrit apud *Stephanum* & in *Pandectis Medicinæ*. Suffragium quoque Platano dat *Heideggerus* noſter l. c.

Hæc hactenus de Arboribus, quarum *virgas virides* accepit Jacobus, easque *deglubit, ut albedo appareret, denudans ſcilicet, quod album erat in virgis.* Quod Paſtores noſtri ſæpe agunt nihil agendo, ad fallendum tempus, id ad certum finem applicauit Patriarcha maximo

mo

Digitized by Google

mo ſibi uſui & lucro. Degluberat autem ingenioſiſſimus Paſtor non totum corticem, ut eo omni abraſo comparuerint baculi toti albi, ſed vel ſpirali linea Fig. I. vel multis ordine parallelis Fig. K. viridem corticem incidit, inciſum per interualla ademit; ut alternatim viſa fuerint faſcia una alba, altera viridis. In hoc quippe conſiſtebat primum Jacobi artificium, ut color mixtus, albo-viridis, impreſſionem faceret in oues concipientes. *Poſuit virgas, quas degluberat, in canales aquarios, in quos decurrebant aquæ, illuc enim conueniebant oues ad bibendum (poſuit autem virgas) è regione ouium, ut potum venientes inardeſcerent, conciperentque.*

Alterum Jacobi artificium conſiſtit in eo, quod prognatis jam agnis maculoſis aliquam multis hos à reliquo grege ſejunctos, & in unum collectos, Labanis ouibus ſemper objecerit, ut fœtas matres feriret hoc objectum, & ad agnos ſimiles progenerandos induceret. *Jacob autem ſeparauit agnos, & direxit faciem gregis aduerſus circulatas, & cunctas fuluas, quæ erant in grege Laban; poſuit enim ſibi greges ſeorſim, non ad oues Laban.*

Tertium artificium conſtitit in eo, quod artes non adhibuerat Jacobus erga agnos Labanis quosuis indiſcriminatim, ſed erga vegetiores & robuſtiores, ignobilioribus, infirmioribus reſeruatis pro Socero. *In omni admiſſura ouium robuſtiorum poſuit Jacob virgas in canales ante oculos ouium, hoc ſcilicet agens, ut in admiſſura conſpectis virgis conciperent. In admiſſura autem debilium ouium non ponebat. Erant ergo debiliores Laban, robuſtiores ipſius Jacob.* Prioribus binis artificiis reſpexerat Jacobus ad quantitatem, poſteriori hoc ad qualitatem.

Haud nos moretur Verſionum noſtrarum diſcrepantia, dum Latina habet *pecudes robuſtiores*, in gloſſis marginalibus *primitiuas*, vernaculâ *die Frühlinger Heerde*, Onkelos בכיריא *primitiuas*, *primigenias*, Arabs, *vernales*, Aquila πρώιμους, Symmachus πρωτογόνους. Quibus opponuntur הָעֲטֻפִים, nobis *debiles*, in margine *ſerotinæ*, *ſpätblinge*, Aquilæ ὄψιμοι, Symmacho δευτερογόνοι. Conciliatio haud eſt difficilis. Sunt oues quandoque, in primis in regionibus orientalibus biferæ, *Homero* Odyſſ. δ. ſed poëtica licentia triferæ. Prior fœtura juxta Hebræos referenda ad menſem Niſan, qui Martio, altera ad menſem Tisri, qui Septembri fere reſpondet, & illa quidem præferenda huic. Sed contrarium atteſtantur *Plinius* L. VIII. c. 47. *Columella* L. VIII. c. 3. Conſentientes equidem habemus alios ouilis fœturæ peritos, & ipſam Rationem adſtipulantem. Hyeme quippe conſtringuntur magis, & veluti ligantur corpora a frigore, & hinc fiunt texturæ compactioris, unde prioris generis fœturæ dicuntur קְשֻׁרִים, quaſi *vinctæ*, *ligatæ*. Sed attendendum potius mihi videtur ad differentiam ipſarum vernarum, quas inter robuſtiores ſunt citius ſeu primò-editæ vere, infirmiores poſt genitæ. Sanè in Saxonia ubi innumeræ occurrunt greges, minus æſtimantur ouium illi fœtus, qui circa Paſchatis feſtum excluduntur, quia in paſcua deducti ob muſcarum continuam vellicationem non creſcunt vegete, propterea ante mactari ſolent pro menſa, quam ablactari, imo dimidio duntaxat veniunt pretio reſpectu primigeniorum v. *Redliche Schæffer* p. 13. 67. Sane difficultatibus his commotus ὁ πάνυ *Bochartus* ſubſcribere mauult Latinæ noſtræ Verſioni, quæ habet *robuſtiores* & *debiles* ſed excuſationem quoque admittit vernacula noſtra, quæ per *Frühlinge*, *Frühlinger Heerde* intelligit, non tam vernales, ad diſcrimen autumnalium, quam ex ipſis vernalibus primogenitas, ut per *Spätblinge* ex iisdem vernalibus poſt genitas *Horat.* L. IV. od. 4.

Fortes creantur fortibus & bonis.

Hinc robuſtas matres ſelegit Jacobus, ut ex iis naſcerentur robuſti agni, debilioribus ſeruatis pro ſocero.

Excutienda reſtat palmaria quæſtio, an quod pro gregis multiplicatione adhibuit artificium Patriarcha, operatum fuerit naturæ viribus, vel eas transſcenderit? Græci ſane Patres confugiunt ad Miraculum. Chryſoſt. Hom. 57. in Gen. cui παράδοξον cluet hoc phænomenon καὶ ὑπερβαῖνον τὴν φυσικὴν ἀκολουθίαν *Cyrillo* Glaphyr. in Gen. L. V. p. 547. ἄῤῥητον καὶ ταῖς ἡμετέραις ἐννοίαις ἀστιβές. In diuerſa abeuntibus Latinis *Hieronymo Quæſt. Hebr. Aug. Qu.* 93. de *Civ. DEI* L. XVIII. c. 5. *Iſidor. Orig.* L. XII. c. 1. qui Naturæ vires acceſſunt, attamen Benedictionem diuinam haud excludunt. His adſtipulamur & nos. Exemplis, quæ rem præſentem illuſtrant, haud caret hiſtoria, Phyſica, Medicina, imo quotidiana experientia cum tot Monſtris & Næuis. Teſtimonia exſcribere ex Hominum familiis Brutorumque Claſſibus anguſtia loci non permittit. In Celeb. *Kanoldi Actis Vratiſlau.* p. 326. Capra memoratur monſtroſa, quæ ex terrore matris ab Urſis viſis nata cum binis anterioribus ungulis Urſinis; & ante aliquot annos allata mihi, quæ huc in primis quadrat Æthiops *Columba* tota cute aterrima, quæ veluti pice aut vernice illita reſplenduit. In hanc quadrant, quæ *Oppianus* habet *Cyneget.* L. I. v. 353. ubi de Columbis.

Δηπότε μῆτιν ὕφαινε κλυτὴν τιθασοτρέφος ἀνὴρ,
Ἄγχι δὲ θηλυτέροισιν ἐθήκατο δαίδαλα πολλὰ.
Εἵματα πορφύρεα. Ταὶ δὲ κλιδὸν ὄσσε βαλοῦσαι,
Θυμὸν ἰαινόμεναι, τίκτουσ' ἁλιπορφύρεα τέκνα.

Tunc

Tunc equidem ſolers conſilium texit, qui ci-
cures aues nutrit:
Prope fœminas ſcilicet dædala multa veſtimen-
ta
Purpurea collocat, illæ vero limis oculis con-
jectis
Animoque oblectatæ, purpureos pullos pari-
unt.

Sed quid ad hæc omnia Philoſophus? quæ cauſæ naturales Phænomeni mirandi? num ὄψις διαπεμπούσῃ τῇ Φύσει τοῦ γεγραμμένου τοὺς τύπους viſus picti imaginem ad Naturam transmittens, juxta *Galenum*? vel σπᾶσις τις εἰδώλων καὶ Φαντασία ὁμοιοτήτων, attractio quædam ſimulachrorum & phantaſia ſimilitudinum, juxta *Heliodorum*? vel fortis imaginatio rei ſpeciem ſpiritibus inſculpens, ſanguinique eandem figuram imprimens? craſſa nimis hæc: difficilis conceptu, imo impoſſibilis Imaginum, ſimulacrorum, Icuncularum, picturarum ab objecto ad phantaſiam, & ab hac ad fœtum transmiſſio. Multi quoque ex Recentioribus multa de phantaſia Hominum Brutorumque, ſed ſapientibus pauca. Suffundimus ſæpe oculis mentibusque nebulas, & anſam damus millenis dubiis. Quid enim eſt, quæſo, Brutorum phantaſia? an corpus vel Spiritus? Quomodo tranſit idea rei conceptæ ex cerebro ad uterum, & hinc ad fœtum; Per neruos ſanè, qui meri ſunt fibrarum Cerebri medulloſi faſciculi. Quomodo fit hæc pictura? ubinam ſunt penicilla? ubi colores? ubi manus penicillum coloribus tinctum ducens? Quanam ratione deformabitur corpus in ipſo ouulo dudum, imo fortè in prima Creatione formatum? Fateor ego, uti in multis aliis, ita & heic, me hæc cum ignorantiſſimis neſcire. Eſt hic incultus ager, Terra incognita, ad quam quidem penetrarunt obſeruationes, ſed nulla penè ratiocinia ſolida. Naufragium in ipſo portu patiuntur Facultates formatrices, Archei, Vires Plaſticæ, quæ mera ſunt Vocabula, prætereaque nihil: Plantæ radicibus carentes, nubeculæ tenues, quæ à modernæ Philoſophiæ radiis mox diſſipantur. Quis nobis vitio vertet, ſi malimus nihil dicere, quam aliquid, quod æquale eſt nihilo? Docta mihi placet in rebus adeo abſtruſis Ignorantia, & ſincera ejusdem confeſſio. Digitus hic eſt DEI in Natura per vias nobis incognitas operantis, πολυδαίδαλος Ars. Acceſſiſſe ſane heic imprimis Benedictionem Diuinam patet ex adlocutione Angeli Jacobo benedicentis Gen. XXXI, 12. 13. *Attolle quæſo oculos tuos & obſerua omnes Hircos obuinctos circulis, punctis reſperſos & albis maculis notatos, qui ineunt Gregem: Vidi enim quæcunque in te commiſit Laban. Ego ſum DEVS Bethel.* Audi confeſſionem ipſam Jacobi, qui non ſibi, induſtriæ ſuæ, & artificio adhibito, ſed DEO adſcribit felicem Eventum Gen. XXXI, 7. 8. 9. *Quum diceret, quæ punctis reſperſæ ſunt, ſint merces tua, naſcebantur omnes oues punctis reſperſæ: ſi vero diceret, circulis obuinctæ erunt merces tua, naſcebantur omnes oues circulatæ. Eripuit igitur DEVS peculium patri veſtro, & mihi dedit.*

Theologis atque Juriſconſultis dijudicandam linquo Quæſtionem, an licuerit Jacobo Socerum & Auunculum ſpoliare, expolitis artibus, gregis ſui, id eſt bonorum parte maxima, & præſtantiſſima, contra Jacobum militare videtur ſenſus pacti genuinus, fore ei oues adjudicandas oues multi-colores quidem, ſed quæ ex Labanis mente non naſcerentur artificio ſed caſu: ingenuitatis defectus: æquiuocationis ſuſpicio: dolus adhibitus: Lex ipſa Diuina; qua malum à Socero illatum non debebat repellere malo, ſed νικᾶν ἐν τῷ ἀγαθῷ τὸ κακὸν Rom. XII, 21. Vindicem & ultorem DEVM expectare. Pro Jacobo ſtat fides erga Labanem conſtans inter tot allatas injurias, in primis vero DEI voluntas, quæ partem opum quas Laban ex Generi labore & ſudore comparauerat in Jacobum juſte tranſtulit.

Ad marginem Tab. XCIV. conſpiciuntur characteres *Coryli* 1. 1. 1. *Amygdali* 2. 2. 2. *Caſtaneæ* 3. 3. 3. *Platani* 4. 4. 4.

Digitized by Google

TAB. XCV.

Geneſ. Cap. XXXI. verſ. 39. 40.

A feris laceratum tibi non attuli: ego, ſi quid peccatum, pœnas dedi. E manu mea requirebas, ſi quid vel interdiu vel noctu furto ſurreptum fuerat.

Nec captum à beſtia oſtendi tibi, ego damnum omne reddebam: quicquid furto peribat, à me exigebas.

Interdiu conſumpſit me æſtus, nocturno vero tempore gelu, fugitque ſomnus ab oculis meis.

Die noctuque æſtu urgebar & gelu, fugiebatque ſomnus ab oculis meis.

Miris hodie technis Dominos ſuos circumueniunt Ouium Paſtores, ut artis ſummæ ſit, ſeſe præſeruare ab horum injuriis: Heic vero optimus & opum Soceri obſeruantiſſimus Jacobus Labanem pingit ſordide auarum, ac erga Generum ac nepotem iniquiſſimum. *Quod à feris laceratum fuerat, vel furto ſurreptum*, Paſtor reſtituit: *requirebat* id auariſſimus Laban *à manu Jacobi*, & injuſte, quia Paſtore inuito, & quantum poterat inuigilante, id fuerat ablatum. Expreſſam habemus Legem, Exod. XXII, 10.11. *Si quis dederit proximo ſuo Aſinum, vel Bovem, vel pecudem, aut quodcunque jumentum ad cuſtodiendum, & illud fuerit mortuum, aut confractum, aut vi abactum nemine vidente, jusjurandum DOMINI inter utrosque interueniat, quod non extenderit manum ſuam in rem proximi ſui: quod recipiet Dominus ejus, & (alter) non reſtituet*: Et v. 13. *Si (à feris) laceratum eſt, adducat eum teſtem & laceratum, non reſpondet.* Dictat hanc & Natura, quia omnis culpa in hoc caſu, omnisque dolus à paſtore abeſt. Grauius tanto peccatum a Labane, quod oues diſcerptas vel ablatas omnes ſine diſcrimine requiſiuerit, etiamſi noctu contigerit infortunium. Extant quippe in Talmudicorum ſcriptis exceptiones circa Legem citatam. Si e. g. Lupus fuerit unicus: Si Paſtor pecora ultro deduxit in locum feris aut latronibus infeſtum: ſi neglexit implorare vicinorum opem: quæ omnes exceptiones etiamſi juſte forent, Jacobo nil præjudicant, qui procul dubio omni ſuo officio diligentiſſimè fuit defunctus, ſeſe ipſum muniens armis ad feras fureſue abigendos neceſſariis, & gregem canibus fortioribus, de quibus boni Paſtoris notis vid. *der redliche Schäfer* c. 8.

Quid, quæſo, poterat Laban à Jacobo deſiderare amplius, quam quod porrò is de ſeipſo teſtatur? *interdiu conſumſit me æſtus, nocturno vero tempore gelu.* In græca Verſione occurrit Vox συγκαιόμενος *aduſtus*, quæ pertinet tam ad nocturnum gelu, quam ad diurnum æſtum, Ita Pſal. CXXI, 6. συγκαύσει & de Luna & de Sole dicitur. Ex binis his locis colliget facile quis, Lunam calefacere, imo adurere, συγκαίειν æque ac Solem. *Suidas* voce Σελήνη. Φασὶ τὴν Σελήνην μὴ μόνον ὑγρὰν εἶναι, ἀλλὰ καὶ θερμαίνειν ὁμοίως τῷ Ἡλίῳ. Sed de hac vi Lunæ calefaciente nil prorſus nouit Philoſophia moderna, concentratis licet Satellitis hujus noſtri radiis per Lentes maximas & Specula cauſtica. Danda igitur his locis alia explicatio, & ſupplendum eſt in Pſalmo *gelu* pro *nocte.* Imo & absque hoc ſupplemento intelligi poteſt Jacobum *interdiu conſumpſiſſe æſtum, nocturno vero tempore gelu.* Paſſus σύγκαυσιν proprie ſic dictam interdiu ab ardentibus Solis radiis corpus ferientibus, fluida diſſipantibus, maſſam ſanguinis exæſtuantibus, noctu σύγκαυσιν ex accidenti, occluſis cutis poris, unde rurſus in anomalos motus, ſæpeque febriles exæſtuauit Sanguis motu inteſtino adaucto, circulari ſufflaminato. Quis eſt qui neſciat, gradu frigoris adaucto, & circulatione impedita per extrema, συγκαίεσθαι, aduri reuera membra, & gangræna affici, gradu minori ſentiri in apicibus digitorum dolorem urentem? Tale quid ſæpe ſentire debebat Paſtor ἀγραυλῶν, in agris pernoctans, ut moris erat, ouibus inter crates incluſis, ne noctu vagarentur. Hanc in rem extat Locus *Nicandri Ther.* v. 403.

— — ὅτ' ἀμφ' ἐλάτῃσι μακεδναῖς
Ἄγραυλοι ψύχωσι, λελοιπότες ἔργα νομήων.

.. .... Cum circa proceras Abietes
In agris degentes (Paſtores) frigus captant, relicto paſcendi opere.

Quid

GENESIS Cap. XXXI. v. 39. 40.
Iacob Paſtor Fidus

I. Buch Moſis Cap. XXXI. v. 39. 40.
Jacobs treue Hirten Sorge.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

GENESIS Cap. XXXII. v. 14. 15.
Dona Fraterna.

I. Buch Moſis. Cap. XXXII. v. 14. 15.
Der beſchenckte Eſaü.

Digitized by Google

Quid mirum denique Jacobum incommoda eſſe paſſum à vigiliis nocturnis? *fugit*, inquit, *ſomnus meus ab oculis meis.* Ita qui concentrabantur ſpiritus, diſſipati fuere à vigiliis, & conſumptus vigilantiſſimus Paſtor, niſi conſeruaſſet eum Diuina & optima Prouidentia.

TAB. XCVI.

Geneſ. Cap. XXXII. verſ. 14. 15.

Capras ducentas, Hircos viginti, oues ducentas, & Arietes viginti.
Camelos lactantes cum pullis earum triginta, Vaccas quadraginta, & Tauros decem, Aſinas viginti, & pullos decem.

Capras ducentas, hircos viginti oues, ducentas, & arietes viginti.
Camelos fœtas cum pullis ſuis triginta, Vaccas quadraginta, & tauros viginti, aſinas viginti, & pullos earum decem.

DOnarium hoc eſt, quod Eſauo Jacobus, fratri, ex bonis ſuis acquiſitis offert, iram olim conceptam placaturus: circa id obſerua proportionem in Capris & ouibus ad Hircos & Arietes decuplam, qualem ipſam & commendat *Varro Re Ruſtica* L. II. c. 3. *De maribus & feminis idem fere diſcrimen, ut alii ad denas Capras ſingulos parent Hircos, ut ego.* Vaccarum ad Tauros quadruplam.

פַּר *Far* Hebræis eſt, *Bos*, פָּרָה *Parah Vacca*, *Juuencum & Juuencam* exponunt Lexicographi; *Maimonides* bouem bimum. Sane פר plus eſſe quam Vitulum conſtat ex Pſ. LXIX. 32. ubi *cornutus* cluet, & פָּרָה jam partu fœcunda. Job. XXI, 10. & vitulos ſuos lactans. Attamen juniorem eſſe ex eo apparet, quod פַּר Scripturæ locis minimum 30. בן בקר appellatur ſeu *filius bouis*, & פָּרָה Num. XIX, 2. Vacca adhuc integra, quæ nondum ſubiit jugum. Proinde bouem פר & Vaccam פרה circa bimatum aut trimatum dici concludunt Hebræorum Magiſtri. Origo vocis quærenda in Arabica Lingua, in qua *firar*, *fürar*, *ferir*, *ferur*, *fürarir*, *fürfür*, ſignificat pullum ouis, capræ, & vaccæ ſylueſtris. Meninzk. p. 3482. 3503. *Bochart. Hieroz.* P. I. L. II. c. 27. habet *phurar*, *phirar*, *pharir*, *phuraphir*, *purphur*, *phurphur* à *pharra*, detexit jumenti aut pecoris dentes, ut videret, quot annos agat. Unde vero eſt ſimile, vitulum dici פַּר tum, cum emittit dentes primigenios, ut illis alii ſuccedant. Dentes autem ejicit biennis *Ariſt. Hiſt.* L. VI. c. 21. Ab Hebraico vel Arabico eſt Germanorum *Farren.*

אָתוֹן *Athon*, *Aſina* ab אֵתָן robore, quia majori par eſt oneri, quam ullum Animal ejuſdem molis. Unde Jacobus Gen. XLIX. 14. *Iſaſchar eſt Aſinus robuſtus*, *aſinus oſſeus.* Arabibus Aſinus & Aſina ſilueſtris eſt *etan*, *etanet.* Pl. irreg. *meetuna.* *Atün.* Pl. rū etan. *Meninzk.* Lex. 5659. 5661.

עַיִר *air chald.* עִירָא *ail* eſt *Aſellus*, *laliſio ein junger Eſel;* Accedunt Arabica nomina *æir*, fœm. *æiret* Pl. *æ-jar*, *u-juret*, *yjarat*, *mæ-jura*, quibus domeſticus & ſilueſtris Aſinus indigitantur, ut & *ujeir*, *æyr*, malè *uvveir* Aſellus. Meninzk. Lex. p. 3361. 3368. A *laliſio* & forte ab ipſo עִירָא eſt noſtrum *lali*, quo ſtupidum, bardum denotamus hominem, rebus agendis haud intentum.

TAB. XCVII.

Geneſ. Cap. XXXII. verſ. 24. 25. 31. 32.

Et manſit Jacob ſolus, deſcenditque cum eo vir in harenam, donec aurora oriretur.

Qui videns, quod non poſſet ei præualere, tetigit volam fœmoris ejus, & vola femoris Jacob luxata eſt, dum ille luctaretur cum eo.

Ortusque eſt ei Sol, cum pertranſiiſſet Pniel, & ipſe claudus erat fœmore ſuo.

Ob id filii Iſrael etiamnum hodie non comedunt neruum obſtupefactum in concauitate fœmoris, eo quod tetigerit concauitatem fœmoris Jacob neruo obſtupefacto.

Manſit ſolus; & ecce vir luctabatur cum eo usque mane.

Qui cum videret, quod eum ſuperare non poſſet, tetigit neruum femoris ejus, & ſtatim emarcuit.

Ortusque eſt ei ſtatim Sol, poſtquam transgreſſus eſt Phanuel: ipſe vero claudicabat pede.

Quam ob cauſam non comedunt neruum filii Iſrael, qui emarcuit in femore Jacob usque in præſentem diem: eo quod tetigerit neruum femoris ejus & obſtupuerit.

Monomachiæ Jacobi cum DEO Θεανθρώπῳ, qua de egregiam ſcripſit Diſſertationem ὁ πάνυ *Heideggerus* noſter, conſiderabimus in primis effectum, quem inde reportauit Patriarcha, *claudicationem*, quæ ipſa indicio eſt manifeſto, certamen hoc non factum in ſomno, vel viſione, quod voluere *R. Leui Ben Gerſon* & *Theodoretus*, ſed fuiſſe conflictationem corporalem. Inſomnii ſane vel phantaſiæ vires non eo tendunt usque, ut vel luxetur Femur, vel claudus quis è ſomno exſurgens euadat, qui erecto antea inceſſit corpore. Præualuit in luctu Iſrael DEO. Sed τὸ ἀδύνατον heic eſt τὸ ἀβούλητον. Senſit nihilominus antagoniſtæ robur victor, ut victoriam non ſuis, ſed ipſius victi viribus acceptam ferret. *Tetigit* hic volam femoris ejus, & vola femoris Jacobo luxata eſt, dum ille luctaretur cum eo.

Conſideranda propius pars læſa כַּף Caph, quæ vox proprie notat concauum ſiue volam manus, & Plantam Pedis. Hinc reddit noſtra *volam femoris*, vernacula exprimit articulationem ipſam, *das gelencke ſeiner huſt.* Sed quid eſt *vola femoris?* terminus Anatomicorum nemini, quod ſciam, uſitatus. Quærenda cauitas quædam ſeu curuatura, quam πλάτος τοῦ μηροῦ vertunt Græci, & vel in articulatione cum tibia parte poſtica quærenda eſt, quæ luxationem effeciſſet Tibiæ, non Femoris: vel potius in articulatione Femoris cum Oſſe Iſchio, ubi cauitas eſt profunda. Acetabulum dicta, κοτύλη Græcis, cui inſeritur caput oſſis femoris, mediante imprimis ligamento rotundo, quo relaxato, & capitulo elabente, vera fit *Femoris*, uti vocamus, luxatio. Hæc autem majorem vim, quam quæ à colluctatione pendet, poſcit, & ſane à ſolo attactu fieri Naturæ viribus nequit. Senſus igitur eſt, virum illum fortem, imo τὸν אִישׁ κατ' ἐξοχὴν fortem, fortiſſimum, tetigiſſe coxam ſiue coxendicem Jacobi, multis ligamentis & muſculis, horumque tendinibus munitum, & vi verè Diuina Luxationem factam eſſe in femore Jacobi, hocque non *emarcuiſſe* duntaxat, quod vulgata vult, Græcaue exprimit per vocem ἐνάρκησε. Sed talis contigit luxatio, qualem ſubinde offendimus in Praxi, qua Acetabulo exit laxatum femur, relaxato ligamento, rurſumque leui opera, claudicatione comite poteſt reſtitui: vel ſanatus fuit à victore recedente Jacobus remanente nihilominus doloris ſenſu in parte affecta, qui claudicationem effecerit, eamque non diu duraturam. Nullum quippe adeſt veſtigium, claudum acceſſiſſe ad Eſauum.

Majores mouet difficultates גִּיד הַנָּשֶׁה *neruus obſtupefactus* nobis, mutuatus, luxatus aliis. Judæorum in hunc usque diem μνημόσυνον

V. 32.

GENESIS Cap. XXXII. v. 24. 25. 31. 32.
Lucta cum Angelo.

I. Buch Moſis Cap. XXXII. v. 24. 25. 31. 32.
Der Engliſche Zweykampf.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

GENESIS Cap. XXXIII. V. 4.
Amplexus Fraterni.

I. Buch Moſis Cap. XXXIII. v. 4.
Die vereinigte Brüder.

Digitized by Google

v. 32. Interprete Arabe hic neruus eſt *neruus muliebris,* ſic & Hebræi nonnulli intelligunt *membrum generationis*, quos merito exſibilat *AbenEzra* veluti mente deſtitutos. Plerique Hebræi vocant *neruum obliuionis* & ita deſcribunt, quod ſit *neruus oblongus, cujus caput conjunctum oſſi quod caudæ adhæret, & deſcendens exporrigitur ſuper coxendicem, vocaturque in Talmud Hizon, eo quod plane exteriorem partem Femoris occupat, nec inuenitur in aue.* Qui vocem נָשֶׁה deducunt à נָשָׁה diſſipatum eſt, *periit, emarcuit*, legunt *neruum marceſcentem, diſſipatum,* græci νεῦρον ὃ ἐνάρκησε. Ita & *Targum Onkeloſi & Kimchi.* Plerique reddunt *neruum contractionis*, qui ſe contraxit, & dimouit de loco ſuo, *neruum obliuionis*, qui potius, ſi vera fuerit femoris luxatio, dici deberet *neruus elongationis.* Sed quis nunc ille quomodocunque nominatus neruus? quæ corporis humani pars? an proprie ita dictus neruus? an Ligamentum? an Tendo, vel Muſculus? audi *Heideggerum Diſſ. cit.* Th. 18. *Eſt neruus primus è quatuor neruis in Femur progredientibus, qui in externam femoris cutem per ramos diſſeminatus abſumitur in Muſculis illis, qui exterius femoris latus occupant. Quem, quia deprehendere difficile eſt, Judæi totam illam carnem muſcoloſam non comedunt.* Videntur mihi, quod pace aliorum dixerim, omnes erraſſe, qui vel ſtrictè dicto neruo inhæſerunt, vel Ligamento. Quærenda pars, quam ante comederant Hebræi poſtea non, & quam comedunt Gentes aliæ. Lucem mihi fœneratur deſcriptio, quam dant Hebræi, ſupra allata, ut perſuaſus ſim, omnino intelligendum eſſe in primis *Muſculum* illum triplicem, qui extenſioni femoris inſeruit, & *Glutæ* nomine venit, ac optimo jure dici poteſt *neruus contractionis*, quia ex amplo initio ſeſe in anguſtum contrahit, & contractione ſui femur mouet, qui in hac Jacobi cum DEO lucta vel fuit nimium contractus vel relaxatus nimium: utroque enim caſu induci poterat claudicatio. Inclinaui ſupra ad laxationem, quæ comitem haberet relaxationem ligamenti lati atque teretis in Femoris capite: neque tamen in re adeo obſcura ſerram contentionis reciprocare vellem cum iis, qui inhærent Græcorum ἐνάρκησε, emarcuit. Dum enim tangebatur τὸ πλάτος τοῦ μηροῦ, femoris ſeu coxæ latus, potuit, vi rurſus diuina contigiſſe contractio Muſculorum dictorum (de quibus ἐν παρόδῳ notandum in auibus vel deeſſe, vel eſſe admodum tenues) qua cum ſæpe jungitur ἀτροφία, emarcentia, & ſimul claudicatio.

In ornamentis pro faciliori Commentarii hujus explicatione ſiſtit A. B. os Femoris, a. femoris Capitulum. C. Oſſa tria innominata, Ilium, Iſchium, Pubis. d. Acetabulum in Oſſe Iſchio. D. Articulationem Femoris cum Iſchio. f. Caput Femoris, quod Acetabulo inſeritur. g. Ligamentum latum & circulare, h. ligamentum teres, caput femoris fundo Acetabuli connectens.

Fig. I. exhibet muſculos Glutæos. E. majorem extra ſitum. F. medium, ſub quo latet minimus.

TAB. XCVIII.

Geneſ. Cap. XXXIII. verſ. 4.

Eſau autem obuiam illi currens amplexatus eſt eum, ruitque in collum ejus, & oſculatus eſt eum, fleueruntque.

Currens itaque Eſau obuiam fratri ſuo, amplexatus eſt eum, ſtringensque collum ejus, & oſculans fleuit.

CORda flectente DEO, Eſaui erga Jacobum fratrem internecinum odium vertitur in tenerrimos amoris motus. Occurrunt inuicem Cadmæi antea fratres longa annorum ſerie ab inuicem ſejuncti, in amplexus ruunt mutuos, reciproca oſcula figunt, & *flent.* Tanguntur corda, lacrymæ exprimuntur oculis, Tanguntur chordæ, & in dulciſonos mouentur concentus. Hoc eſt, quod experientia docet quotidiana. Sed Phænomeni ratio petenda ex Neurologia, Neruorum ophtalmicorum & Intercoſtalium, qui Cardiaci ſimul ſunt, conſenſu. Conſtat nempe *Intercoſtalis neruus* ex ramificatione neruorum quinti & ſexti paris, & ramus ſecundus quinti paris *ophtalmicus* dictus in 4. vel 5. ſurculos diuiſus, qui omnes ſupra muſculos oculi pergentes, perque glandulas ejus aliquatenus trajecti ferè toti in palpebras abſumuntur. Impreſſione in cerebrum facta, commoto animo, transmittitur cerebelli ductu paſſio ad cor, Cardiacis neruis notis

Digitized by Google

tanguntur intercoſtales, & ex horum conſenſu Ophtalmici modo memorati, qui *in oculorum glandulas ac palpebras diſtributi, illarum partium actionibus, potiſſimum inuoluntariis & pathetícis inſeruiunt, cujusmodi in primis ſunt oculorum languidi mœrenteſque inter flendum aſpectus, ac inuita lachrymarum profuſio: cum enim inferior quinti paris ramificatio, neruus ſcilicet intercoſtalis, præcordiis in Homine proſpiciat, facilè accidit, ut à triſti horum affectione iſtius nerui ramis cardiacis in ſpaſmum actis & corrugatis, etiam prædicti rami ophtalmici ita correſpondeant, ac palpebras corrugando, comprimendoque glandulas, ejusmodi oculorum intuitus triſtitiæ ac dolorum indices producant, Willis Anat. Cerebr. c. 22.*

Commentario huic illſtrando quadrat Fig. adjecta in qua

A. Paris ſexti neruus, è cujus Trunco duo ſurculi 1. 1. in binos oculi Muſculos feruntur.

2. Surculus à Neruo ſexti paris pro radice Nerui intercoſtalis reflexus.

B. Paris Quinti truncus ſtatim in duos ramos majores diuiſus.

3. Duo ſurculi ab hoc ramo pro nerui Intercoſtalis radice reflexi.

C. Diuiſio Caudicis ſuperioris in 4. minores ramos, quorum ſuperior ophtalmicus oculi orbitam ingreſſus 4. ſurculos emittit, ad Nares, Muſculos frontis, Palpebras & glandulas oculi interiores.

D. Ramus ſecundus etiam Ophtalmicus, qui in Palpebras ac glandulas exteriores diſtribuitur.

TAB. XCIX.

Geneſ. Cap. XXXIII. verſ. 19. XXXVI. verſ. 25.

Emit quoque partem agri, ubi tenderet Tabernaculum ſuum de manu filiorum Hemor, Patris Sichem, centum probatis Nummis.

Tertio itaque die, quum eſſent in dolore ciues, duo filii Jacob, Simeon & Leui, fratres Dinæ, arreptis gladiis ſuis, urbem introierunt confidenter, interfeceruntque omnem marem.

Emitque partem agri, in qua fixerat tabernacula, à filiis Hemor Patris Sichem, centum agnis.

Et ecce, die tertio, quando grauiſſimus vulnerum dolor eſt, arreptis, duo filii Jacob, Simeon & Leui, fratres Dinæ, gladiis, ingreſſi ſunt urbem, confidenter, interfectiſque omnibus maſculis --

INtentio non eſt mea, ponderare vel numorum pretium, vel ſceleris in agri hujus coëmti tractu admiſſi grauitatem; Sed quod ad prius refert, juuabit obſeruare Vocem קשיטה *Keſita* recurrere Joſ. XXIV, 32. *Sed & oſſa Joſeph, quæ tulerant filii Iſrael ex Ægypto, Sepelierunt in Sechem in parte agri, quem emerat Jacob à filiis Hemor patris Sechem centum nummis (centum nouellis ouibus)* קְשִׂיטָה & Job. XLII, 11. *conuenerunt ad Jobum omnes fratres ejus, & omnes ſorores ejus, & omnes, qui prius eum nouerant -- nec non ſinguli ei dederunt Numum* קשיטה *& inaurem auream. Et dederunt ei unusquisque ouem unam, & inaurem auream unam.* Binis prioribus locis latina noſtra קְשִׂיטָה explicat per *Nummum, Nummos*, Vernacula in noſtro textu per *Groſſum, Groſchen* in Jobo per ouem, *ein Schaf*, uti quoque interpretatus fuit Hieronymus, LXX ubique habent ἀμνάς, quæ vox *ouem* ſonat. Hoc ſenſu ſumunt & Onkeloſus, & Verſiones, Syriaca, Arabica, Vulgata. Alii vero ex hac Voce *Nummum* cudunt, Rabbini excepto *Aben-Ezra* omnes. R. *Salomo Jarchi obolum argenteum*, מערה qui denarii Sexta ſit pars. Ita R. *Aquiba* in *Ros Haſſana: Cum per Africam peregrinarer, obolum vocabant Keſitham. Quænam inde eſt utilitas? ut centum Keſithæ, de quibus agitur in Lege Moſis explicentur centum* ἀμνάδες. Interpretem agit Proto-Martyr *Stephanus* Act. VII, 16. μετετέθησαν, *Jacobus & Patres* εἰς Συχὲμ, καὶ ἐτέθησαν ἐν τῷ Μνήματι ὃ ὠνήσατο Ἀβραὰμ τιμῆς ἀργυρίου παρὰ τῶν υἱῶν Ἐμμὸρ τοῦ Συχέμ. Unde id ſaltem conſtat venditum emtumque fuiſſe agrum pecuniâ, ἀργυρίῳ, non acquiſitum permutatione, quæ in primis Seculis locum obtinuit. Emerat Abrahamus quod ſuo loco vidimus agrum Ephron 400. Siclorum pretio.

Cui

Digitized by Google

GENESIS Cap. XXXIII. v. 19. XXXIV. v. 25.
Kesita et Vulnera Sechem.

I. B. Moſis Cap. XXXIII. v. 19. XXXIV. 25.
Kauff u. Beſchneidung-Schmerzẽ zu Sichem.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

GENESIS Cap. XXXV. v. 4. 8.
Sepulchrum Deboræ.

1 Buch Moſis Cap. XXXV. v. 4. 8.
Debora Begräbnüs.

Digitized by Google

Cui ipſi contractus adſcribitur in loco Actorum citato, Jacobo vero in noſtro Textu. Cur? diſpiciant alii. Jacobus ipſe filiis in Ægyptum profecturis dederat Argentum, ut Frumenta emerent. Jungunt *Ariæmontanus*, *Maſius*, *Serarius*, *Bonfrerius*, *Cajetanus*, alii, ideas pecuniæ ſiue Numi, & ouis, & ſtatuunt Numis iſtis impreſſam fuiſſe Ouis figuram, ut olim Romani *pecuniam* nominabant à *pecude* & pecudum effigie ſignabant teſtibus *Plutarcho* in *Vita Publicolæ*, & *Plinio* L. XVIII. c. 3. qui ita: *Seruius Rex Ouium boumque effigie primus Æs ſignauit.* Et conſtat ex *Varrone* & *Gellio* Noct. Att. II. antiquiſſimis temporibus ipſam pecuniam *ouium* veniſſe titulo. Ita *Peloponneſii* in Numis cudebant *teſtudinem* χελώνην, *Athenienſes Bouem* in didrachmis, alias *Noctuam.* Alia exempla ſilentio prætereo. Quicquid horum ſit, ut ſane difficile eſt, Iſraelitis Numos tribuere ouium effigie ſignatos, nullus modernorum ſcriptorum pretium τῦ קְשִׂיטָה determinare ſibi præſumit.

Jam quod ad facinus his in oris patratum agedum paucis agamus de temporis circumſtantia, quo hæc Συγχειμιτοκτονία fuit commiſſa, idque ex principiis modernæ Medicinæ Mechanicis. Docet nos Experientia, dolores ex vulneribus exacui tertio quartoue die. Hæc obſeruatio latere haud poterat Jacobigenas, quorum ſerui alienigenæ circumcidi debebant, & proin exacerbationem illam dolorum pati. Primus ex vulneratione dolor ſequitur immediatè continui ſolutionem, fibrarum neruearum & vaſorum ſanguiferorum diſſectionem ac reſilitionem, quæ comitem mox habet Anomaliam in fluidorum, ſanguinis & fluidi neruei, motu: ille namque partim effluit per vaſorum oſcula aperta, partim vero ſtagnare incipit in labiis vulneris, hinc tumor & fluidi neruei retropulſio verſus Cerebrum, ubi Menti ſiſtitur idea Tenſionis, id eſt, Doloris. Quo magis proin tenſæ ſunt fibræ in loco vulnerato, eò eſt & dolor intenſior, & intenſior tantò, ſi eo concurrant plures nerui, ita enim retroacti plures ſpiritus reflectendo ex ſede mentis tanto majori impetu influunt in partes, imò irruunt. Irruunt inquam, noua enim & ſanguini & Spiritibus aperienda eſt via, quam non inueniunt hæc fluida niſi vi: Sanguis autem extrauaſatus, initio dulcis & mitis, acrimoniam ſenſim induit, auolantibus particulis balſamicis volatilioribus, & remanentibus quæ ſalinæ magis ſunt, & terreſtres, & tertio die putreſcendo pus formant, quod acrimonia ſua fibrillas nudas nerueas arrodit, afficit, lancinat, per conſequens dolorem excitat, cumque valdè ſenſibilem. Et hæ ipſæ particulæ acres ſalſæ, ſanguini per oſcula venarum refluo commixtæ in tota maſſa laticis vitalis anomalos, febriles fermentatorios cauſantur motus, unde Febres vulnerariæ. Ex hiſce principiis judicare nunc eſt facile, unde vulneribus accedant Tumor, Inflammatio, Rubor, Dolor, Febris, imo aliquando Conuulſiones atque Deliria. Hinc eſt, quod Chirurgi in Arte ſua experti tertio quartoue die vulneratas partes haud irritent, ſed leniter tractent; Auream en *Hippocratis* regulam L. de *Fracturis* § 33. ἥκιστα γὰρ χρὴ τῇ τρίτῃ καὶ τετάρτῃ συφελίζειν πάντα τὰ τρώματα. Ὡς ἐν κεφαλαίῳ δὲ εἰρῆσθαι, καὶ μηλώσιας δὲ πάσας φυλάττεσθαι χρὴ ἐν ταύτῃσι τῇσιν ἡμέρῃσι, καὶ ὁκόσοισιν ἄλλοισι τρώμασιν ἠρέθισαι. Addita ratione: Τὸ ἐπίπαν γὰρ ἡ τρίτη καὶ ἡ τετάρτη ἡμέρη ἐπὶ τοῖσι πλείστοισιν τῶν τρωμάτων τίκτει τὰς παλιγκοτησίας, καὶ ὅσα ἐς φλεγμονὴν καὶ ἀκαθαρσίην ὁρμᾷ, καὶ ὅσα ἂν ἐς πυρετὸς ἴῃ. *Minime enim tertia ac quarta die omnia vulnera mouere oportet: & ut in ſumma dicam, etiam omnes ſpicillorum admotiones vitare conuenit in his diebus, & alia quoque, quibus vulnera irritantur. In totum enim tertia ac quarta dies in plerisque vulneribus recrudeſcentias pariunt, & quæ ad inflammationem ac immunditiem procedunt, & quæ ad febres deueniunt.* Confirmat id ex communi Judæorum experientia *AbenEſra*, eſſe tertium à circumciſione diem omnium maxime dolorificum. *Tertius dies perpetuo grauis eſt, quia is dimidius eſt quadrantis, puta lunaris.* Quæ ætiologia hallucinatur.

TAB. XCIX. B.

Geneſ. Cap. XXXV. verſ. 2. 4. 8.

Tum dixit Jacob ad domum ſuam, & ad omnes, qui ſecum erant; Abjicite Deos alienos, qui ſunt inter vos, mundamini & immutate veſtimenta veſtra.

Jacob vero conuocatâ omni domo ſua, ait; Abjicite Deos alienos, qui in medio veſtri ſunt & mundamini, ac mutate veſtimenta veſtra.

Digitized by Google

– Et defodit eos Jacob ſubter Quercum quæ erat juxta Sichem.

Mortua vero eſt Debora nutrix Rebeccæ, & ſepulta eſt ſub Bethel ſub quercu, & vocatum eſt nomen loci illius, Quercus fletus.

– At ille infodit eas ſubter Terebinthum, quæ eſt poſt urbem Sichem.

Eodem tempore mortua eſt Debora, nutrix Rebeccæ, & ſepulta eſt ad Radices Bethel ſubter Quercum, vocatumque eſt nomen loci illius, Quercus fletus.

DUplici nomine conſideranda nobis venit Arborum pene robuſtiſſima *Quercus*; Monumentum fit ſepultæ ſub ea Deboræ, & Terræ reconditorum Idolorum gentilium. Nota Arbor toti Europæ, frequens & Aſiæ. Caudice recto, craſſiſſimo, vaſto, materie firma, compacta, graui: cortice craſſo, intus ruſo, rimoſo, ſcabro, qui in ſurculis & ramis minoribus læuis eſt & nigricans, aut cinereus. brachiis longe lateque luxuriantibus, magnam innoxiamque umbram loco inducentibus: foliis longis ſumma parte obtuſis, ad latera profundis anfractibus, & crebris ſinuatis, præſertim in vetuſtiore Arbore, glabris, nitidis, obſcurè virentibus, pediculis breuibus nixis, coſta media utrinque elata & eminente, ſingulatim naſcentibus. Juli ſeu nucamenta in quadrantalibus tenuibus pediculis ex certis interuallis muſcoſi, ex apicibus ſeſſilibus herbidis eodem puncto pluribus exortis compoſiti, ſic ut interdum verticillatim ligulam, cui abhærent, coronent. Obſeruantur quoque & Glandium rudimenta tanquam globuli minimi purpurantes & hirſuti. Glandes in calicibus ſuis ſeu cupulis ſeſſiles, vel ſurculo proxime adhærent, vel longis tenuibusque pediculis appenduntur, unciam communiter longæ, corticoſa membranâ tectæ punicea vel leucophæa, nucleo calloſo, acerbo & auſtero, quemadmodum & cupula exterius aſperiuſcula, intus læuis, prædicto cortice multo denſior, vix tertiam glandis partem capiens. Aculeus in ſummo glandis faſtigio eminet breuior, & minus pungens. Pertinet hæc Arbor ad eas Juliferas, quarum Juli ſeparati ſunt à fructibus, & ſemina inuolucrum habent veluti coriaceum. Viden' characteres diſtinctè expreſſos ad marginem, juxta *Tourneſortii* mentem.

Quercus ut frequens in Sacris mentio, ita & honorifica apud Gentes varias memoria, religioſus ad ſuperſtitionem usque, & ultra, uſus, vel potius abuſus. Anſam dedere materiæ firmitas, Roboris (quod ipſum eſt Quercus Synonymon) robur, Amplitudo, varia ſub hac arbore patrata; Firmitas forte veterum opinioni, quod omnium prima ex Terra fuerit nata, ut Arcades Hominum primi, propterea Quercui cognati. Hinc ſane eſt, quod Socrates in Deorum ſui temporis & ſui populi, contumeliam per Quercum dejerauerit, DEUM nempe unum, interprete *Tertulliano*. Mundi Cœlique Rectorem colens, Quercu ipſa priorem, poſteriores vero hac arbore DEOS Athenienſium aliorumue Græcorum æſtimans, quæ hæreſis & odii, quod ſibi contraxit vir magnus meliori fato, felicioriqueSeculo dignus, cauſa fuit & ſupplicii. Proceritas in cauſa fuit, quod arbor hæc Joui fuerit ſacra, & ſacra, qui vitæ cauſa hominibus data, utpote qui primum veſcebantur glandibus. *Ouidius*:

Et quæ deciderant patulæ Jouis arbore glandes,

ut fuerint, qui per Διὸς βάλανον, Jouis glandem intellexerint non tam Caſtaneas, quam quernas Glandes, in Adagio, πολλῶν πανηγυρέων Διὸς βάλανον ἔφαγεν, *multorum Feſtorum Jouis glandes comedit*, de ſene multarum rerum uſu docto & experto. Sacra dehinc Quercus, ex qua dari ſolebat ciuica corona Romanis, impoſita quoque inferis Diis & Parcis. *Catullus*:

His corpus tremulum complectens undique Quercus.
Candida purpureis ramis induxerat ora.

Hinc Quercus ipſa *ciuilis* dicta, Virgil. *Æneid* VII.

At qui umbrata gerunt ciuili tempora quercu.

Cum noſtra autem Quercu funebri conferri commodè poteſt illa juxta Prienem Joniæ urbem, apud quam Samii mille à Prienenſibus mutuo Prælio commiſſo fuere occiſi, & ſeptennio exacto à Mileſiis optimi quique Prienæciues & magnates, unde mos Prienenſibus mulieribus fuit in rebus maximi momenti jurejurandò teſtari *per Tenebras ad Quercum*, quod eo in loco & Patres & maritos ac filios amiſiſſent. Quo Adagio uſi fuêre occaſione ingentis & fatalis calamitatis. Hæc de Prienenſibus *Plutarchus Quæſt. Græc.* p. 295. Edit. Paris. Σάμιοι καὶ Πριηνεῖς πολεμοῦντες ἀλλήλοις τὰ μὲν ἄλλα μετρίως ἔβλαπτόν τε καὶ ἔβλαπτον, μάχης δὲ μεγάλης γενομένης χιλίους Σαμίων οἱ Πριηνεῖς ἀπέκτειναν. Ἑβδόμῳ δὲ ὕστερον ἔτει Μιλησίοις συμβαλόντες παρὰ τὴν καλουμένην δρῦν, τοὺς ἀρίστους ὁμοῦ τε καὶ πρώτους ἀπέβαλον τῶν πολιτῶν -- ταῖς δὲ Πριηνέων γυναιξὶν ἐμοῦ τοῦ πάθους τούτου καὶ τῆς συμφορᾶς ἐλεεινῆς γενομένης ἀρὰ κατέστη καὶ ὅρκος ὁ περὶ τῶν μεγίστων, Ὁ παρὰ δρυὶ σκότος, διὰ τὸ παῖδας αὐτῶν καὶ πατέρας καὶ ἄνδρας ἐκεῖ φονευθῆναι. Ne quis autem miretur rerum inanimatarum & obuiarum ἱερομεταμόρφωσιν ad ſacrum ordinem tranſitum. Poterat ſufficere vel ſolus, ubi

res

res ſacræ peragebantur, locus. Ut ſane frequenter non lucos duntaxat amabant Idololatræ, ſed ſub Quercuum umbra adolere, Teſtimonium en illuſtre Hoſ. IV, 13. *In verticibus montium ſacrificarunt, in collibus ſuffitum adoleuerunt, ſub Quercu, Populo & Tilia, quod amœna eſſet ejus umbra. Super capita montium ſacrificabant, & ſuper colles accendebant thymiama: ſubtus quercum & populum & terebinthum, quia bona erat umbra ejus.* Imo vero fuere Quercus Templorum vice Jeſ. LVII, 5. *Incaleſcitis*, ſcortatione Deaſtros ſequuti, *apud Quercus ſub omni Ligno frondoſo, jugulantes liberos in vallibus* ſubtus *in cauernis petrarum: Qui conſolamini in Diis ſubter omne Lignum frondoſum, immolantes paruulos in torrentibus, ſubter eminentes petras:* Et Cap. I, 29. *Pudefient ab Idolis* (מאילים al. ab Ulmis vel Quercubus) *quibus vos delectati eſtis, & erubeſcetis propter hortos, quos elegiſtis.* Quis proin mirabitur dediſſe quercus Idolis materiam? Audi iterum Jeſ. XLIV, 14. *Accingit ſe* (faber lignarius) *ad incidendum Cedros, ut aduehat Ilicem & Quercum, & corroboret ſe in Lignis ſaltus -- accipit enim ex his* (Lignis) & *caleſit, quin & incenſo* (furno) *panem coquit, deinde & Deum* (ex his) *facit, & adorat: Succidit cedros, tulit ilicem & quercum, quæ ſteterat inter ligna ſaltûs, -- ſumſit ex eis, & caleſactus eſt, & ſuccendit, & coxit panes &c.*

Nil ſane non poterat ſufficere corruptæ Hominum Naturæ, nil non Idola facere, & commendare; locus, duratio, ſpecioſa proceritas, rerum actarum memoria, & quid non? ſane heic ſolum Deboræ ſepultæ ſub Quercu monumentum, & arbori huic inditum nomen אלון בכות *allon bacuth*: cur non magis defoſſi hîc Deaſtri Labanis *Teraphim*, quæ furtim abſtulerat Rachel? De his autem varia eſt diuerſis Autoribus mens, varia item de cauſſa Furti motiua. Sunt ex Judæis, qui exiſtimant, ſurripuiſſe filiam Patri Idola, ne is Idola hæc conſulendo, vel inſpiciendo cognoſceret iter, per quod abiiſſet Jacobus maritus. Ita *R. Elieſer in Capitulis c. 36. Aben Eſra, Abilda in Olat Tamid* p. 99. quibus accedunt *Toſtatus*, & *Bonfrerius*. *Flauius* autem *Joſephus Ant.* L. I. c. 19. ut ad Idola aduerſus Patris iram confugere poſſet. Alii, ut ipſa coleret, præuio *Chryſoſtomo* Hom. 57. *in Geneſ. Pererius* & *Oſiander* ſumſiſſe pro mercede marito, & pro dote ſibi & ſorori Idola hæc aurea argenteaue. Fauentiores tandem Racheli *Baſilius in Prouerb. Nazianzen. Orat. II. de Paſch. Theodoretus Quæſt. 86. in Gen. Calouius Diſp. Anti-Grot. in Gen. VI. Auguſt. Pfeiffer. Exerc. de Teraphim* §. 31. fuiſſe hoc furtum pium, quo voluerit Rachel Patrem ab Idololatria reuocare; de materia, forma & uſu horum Idolorum iterum mirè variant interpretes varii. *R. Elieſer* l. c. & cum eo alii γραωδῶν μύθων fabri, fuiſſe mactati primogeniti caput ſale & oleo conditum, ſub cujus lingua poſuerint laminam auream, inſcripto nomine Spiritus cujusdam immundi, procubuiſſe coram hoc capite, & loquutum fuiſſe ſimulacrum cum ipſis. Rabbini plerique à tanta Labanis impietate remoti, fuiſſe Inſtrumenta quædam certo artificio ad ſtellarum poſitum fabricata, ex quibus loquentibus futura cognoſci poſſent. Alii ex recutitorum Doctorum numero, nominatim *R. Moſes Nachmanides* fuiſſe Horologia vel Aſtrolabia. *Pfeifferus* fuiſſe Idola, eaque domeſtica ſeu Lares, quod vel ex Hiſtoria Michalis 1. Sam. XIX, 13. pateſcat, quoad materiam varia, argentea, ænea, lignea, & per Teraphim Diabolum dediſſe reſponſa. *Spencer. Lib. de Legg. Hebr.* originem ab Ægyptiis arceſſens; ſubſtituiſſe reuera DEVM pro Ægyptiorum Teraphim Iſraelitis Urim ejusdem muneris & figuræ, ſimulacra nempe paruula, tanquam Oracula, ut peruicaci gratificaretur populo, quam opinionem, ſane duram ample refutat *Hermann. Witſius* in Ægyptiacis, oſtendens, Teraphim Idola fuiſſe domeſtica, quorum uſus DEO diſplicuerit, inſtrumenta ſuperſtitionis, quæ inſeruierint Diuinationi, Idololatriæ & Magiæ; Magicis præſtigiis loquelam illis conciliatam: DEVM longe diuerſum à Teraphim Oraculi conceſſiſſe Inſtrumentum. *Jurieu dans l'hiſtoire critique des Dogmes* P. III. c. 1. ſeqq. fuiſſe Teraphim ſimulacra figuræ humanæ, Inſtrumenta Diuinatoria, ſed antiquiora illa Labanis objecta duntaxat adorationis, DEI inuiſibilis repræſentatoria, Majorum quorundam Imagines, DEOS tutelares in memoriam Patrumfamilias fabricatos, ſucceſſu tamen temporis tractos ad abuſus magicos & necromanticos; De quibus omnibus nec volo, nec audeo meum interponere judicium, quod lubens linquo verſatioribus in Antiquitatibus ſacris. Ad id ſaltem facit hæc qualiscunque mea ad & extra Quercum (oleam dicit Prouerbium) diuagatio, ut introſpicere detur originem & progreſſum *Idololatriæ* gentilium, & quam hæc a tenuiſſimis ſæpe initiis orta alte ſurrexerit, & ampla per Orientem imprimis expanderit ſua brachia, ſed & per Occidentem. Innatæ ſunt mortalium mentibus Diuini Numinis ideæ, & prolucet Exiſtentia DEI ex omnibus operibus, ſed fingit Deaſtros corrupta Natura, & abominanda metamorphoſi conuertit Creaturas ipſas in Creatorem. Quot in Veteri hodiernoque Mundo ſunt Idola, ut ſunt ὡς μύρμηκες ἀνήριθμα καὶ ἄμετρα, tot ſunt turpium ἀποθεώσεων exempla; ad hanc ſupremam dignitatem euectos videas non ſolos Angelos, Mentes illas noſtra ſubſtantia ſuperiores, puras & impuras, ſed Patres, Auos, Majores, Heroes, viros & ſanctitate vel ſcientia, vel inuentis, aliisue meritis claros, Aſtra tum fixa tum errantia, Animalia, Vegetabilia, Lapides, Ligna, & quid non? Ubicun-

que videbant digitum DEI in operibus DEI, ut videbant ubique, DEVM videbant, ſed in Creaturas transformatum, throno ſuo ſpirituali & glorioſo dejectum ſubjiciebant oculis, aliisue ſenſibus, vel ſaltem ſaniores ex iis adminiſtros omnipotentiſſimi Regis adorarunt, ut propitium ſibi facerent ſupremum Numen. Hinc ἀστρολατρεία, ἀγγελολατρεία, ζωολατρεία, & quis enumeraret omnes turpiſſimæ apoſtaſiæ ſpecies? καὶ ταῦτα μὲν περὶ ταῦτα.

TAB. C.
Geneſ. Cap. XXXVI. verſ. 24.

Iſti ſunt filii Zibeon & Ajah, atque Ana. Hic eſt Ana, qui inuenit mulos in deſerto, quum paſceret Aſinos patris ſui Zibeon.

Et hi filii Sebeon: Aja & Ana: iſte eſt Ana, qui inuenit aquas calidas in ſolitudine, cum paſceret aſinas Sebeon patris ſui.

ESt hic locus unus ex S. Scripturæ vexatiſſimis, cujus elucidatio præſtolanda potius a Philologis, quam à Naturæ ruſpatoribus. Redit namque huc omnis Quæſtio, quid intelligi debeat per יֵמִם *Jemim*, quod vocabulum reddimus per *Mulos*, & nobiscum *Jonathan* in Paraphraſi *Bereſchith Rabba* Sect. 82. *Iſidor. Orig.* L. XII. c. 1. & tot Verſiones atque Interpretes ut

Defendat numerus, Junctæque umbone
Phalanges.

Sed militant argumenta in contrarium validiſſima. 1. Mulus Ebræis eſt פרד *Fered.* Nec reperias ex populis Orientis, qui hoc Animalium genus appellarint יֵמִים. 2. Qui mulos procreandi rationem excogitaſſet, non diceretur a Moſe eos inveniſſe, מצא *maza* in Scriptura ſignificat inuenire rem jam extantem. Licet aliquando Græcorum ἐξευρίσκειν & Latinum *inuenire* ſumatur, pro excogitare. Ita *Homeri Scholiaſt.* ad *Iliad.* β′. v. 852. de Henetis, ὅπη τὸ τῶν ἡμιόνων γένος ἐπενοήθη πρῶτον καὶ ἐξευρέθη. *Ubi mulorum genus primo excogitatum atque inuentum eſt.* 3. Ana pauiſſe legitur aſinos Sibonis patris ſui: ex ſolis autem Aſinis non procreantur muli, ſed ex Aſino & Equa, vel ex Equo & Aſina, vel Onagri cum Equa aut Aſina concubitu. Equorum autem hic nulla fit mentio. 4. Judæos mulis uſos fuiſſe non legimus ante tempora Dauidis, qui poſterior Ana fuit Annis ferè 700. Ante ea tempora inter greges Patriarcharum & Gentium nullibi recenſentur Muli v. *Bochart. Hieroz.* P. I. L. I. c. 21.

Hinc eſt, quod alii יֵמִים interpretentur *ſtagna, fontes, Maria, Aquas calidas*, videatur *Hieronymus.* *Vulgata* habet *Aquas calidas.* Syrus *Aquas in Deſerto.* *Diodorus* Tarſenſis πηγὴν ἐν ἐρήμῳ. Huic Sententiæ obſtat, quod iisdem quidem Literis ſcribantur יֵמִים *Jemim*, & יַמִּים *iammim*, maria ſed diuerſiſſimis vocalibus. 2. יֵמִים Hebræis non dicuntur quæuis aquarum congregationes, ſed Maria vel magni lacus, qui nemini non patent. 3. Aquæ Ebræis non ſunt יֵמִים *Jemim* ſed מַיִם *Maim.*

In tanta Interpretationis difficultate maluerunt LXX. & Græci poſteriores *Aquila*, *Symmachus*, *Theodotion*, ſeruare originale *Jemim* יֵמִים & exponere per ἰαμεὶν, qui ipſi nos ducunt ad aliam, & forte optimam conjecturam. Habet ex Chaldæis *Onkelos* גבריא *Gigantes*, Samaritanus *Emæos*, qui ipſi erant *excelſi*, *uti Anacæi & gigantes reputabantur* ut *Anacæi.* Deut. II, 10. 11. His igitur יֵמִים *Jemim iidem ſunt qui* אֵימִים vel אֵמִים *Emim.*

Hic ſenſus planus, *Anam* Sibonis filium, Eſaui Socerum, inueniſſe *Emæos* in deſerto. Inueniſſe autem Hoſtes Ebræa phraſi dicitur, qui incidit vel irruit in illos ex improuiſo. Exempla talismodi inuentionis vel occurſus habemus Jud. I. 5. 1. Sam. XXXI, 3. 1. Reg. XIII, 24. alibi.

Pondus dat huic interpretationi, quod *Horæi*, quibus Anæ pater Sibon imperabat, *Emæis* vicini erant. *Emæi* enim *Ar* tenuerunt, & campum *Kriiathaim*, & *Horæi* montem *Seir*, donec illi à Moabitis, hi ab *Idumæis* pellerentur. Unde *Emæorum* regio *Moabitis*, & *Horæorum* regio *Idumæa* dicta. Stabiliunt hanc vicinam, quæ legimus Gen. XIV, 5. 6. Deut. II, 9-12. Placet hæc Sententia *Bocharto*, *Heideggero Exerc. de Eſauo* Th. 17.

Mulorum proin origo, Anæ hactenus tributa, eſt admodum incerta. Excidit Eſaui Socer inuentionis gloria. Antiquiſſimum Poetarum *Homerum* ſi audiamus, Iliad. β′. v. 852. ſunt Heneti populi Mulorum inuentores.

Ἐξ ἐνετῶν, ὅθεν ἡμιόνων γένος ἀγροτεράων.

Ex Heneta urbe genus mulis agreſtibus
unde eſt.

Sed in eundem noſtrum *Anam* rediret inuentionis gloria, ſi quod *Ludou. de Dieu* autumat, ab ipſo ἐνὰν LXX. deſcenderunt ἐνετοί *Eneti* populi Paphlagonibus, Cappadocibus, Galatis vicini, apud quos alii Græci, *Theophraſtus*, *Strabo*, *Plutarchus* primum natos volunt. Arabibus ſi credimus, *Karon*, qui videtur eſſe *Core* primus omnium Aſinum Equæ aut Equum Aſinæ admiſit. Videatur porro in hunc noſtrum textum *Fortun. Scacchi Myroth.* III. cap. 25. ubi *Vulgatam* & congregationem aquarum fuſe defendit.

FINIS.

Digitized by Google

GENESIS Cap. XXXVI. v. 24.
Mulorum inventio.

I. Buch Moſis Cap. XXXVI. v. 24.
Die erfundene Maulthiere.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google